

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@5.1.2.e>
Date: Tuesday, June 10, 2025, 12:13 PM
To: "griffier@eerstekamer.nl" <griffier@eerstekamer.nl>
"5.1.2.e@eerstekamer.nl" <5.1.2.e@eerstekamer.nl>
CC: "postbus@eerstekamer.nl" <postbus@eerstekamer.nl>
"5.1.2.e"
<5.1.2.e@5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e>
"5.1.2.e" <5.1.2.e@europarl.europa.eu>
Subject: Texts adopted by the European Parliament - 5 - 8 May 2025

Attachments:

Senat-NL.pdf
Parl-liens Mai I.docx
TA_2025_05S_(PARL_EM)_NL.pdf

Dear Colleagues,

Please find attached a letter from the Deputy Secretary General of the European Parliament, along with texts adopted by the European Parliament at its part-session of 5 - 8 May 2025.

Best regards,
European Parliament
Plenary Organisation and Follow-up Unit

De adjunct-secretaris-generaal

Mr. Remco Nehmelman
Griffier van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
Postbus 20017
2500 EA Den Haag
NEDERLAND

D 304399 06.06.2025

Betreft: Tijdens de vergaderperiode van 5 t/m 8 mei 2025 door het Europees Parlement
aangenomen documenten

Geachte heer Nehmelman,

Het Europees Parlement heeft tijdens zijn vergaderperiode van 5 t/m 8 mei 2025 onderstaande documenten aangenomen, die worden toegezonden overeenkomstig de aan de Verdragen gehechte protocollen nrs. 1 en 2:

Standpunten vastgesteld in het kader van een wetgevingsprocedure

- standpunt inzake het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad over een Grensregio-instrument voor ontwikkeling en groei in de EU (BRIDGEforEU),
- standpunt inzake het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2016/1011 wat betreft het toepassingsgebied van de voorschriften voor benchmarks, het gebruik in de Unie van benchmarks aangeboden door een in een derde land gevestigde beheerder, en bepaalde verslaggevingsverplichtingen,
- standpunt inzake het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende arbeidsmarktstatistieken van de Europese Unie over bedrijven en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 530/1999 van de Raad en de Verordeningen (EG) nr. 450/2003 en (EG) nr. 453/2008 van het Europees Parlement en de Raad,
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van de verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2019/631 om extra flexibiliteit erin op te nemen met betrekking tot de berekening van de naleving door fabrikanten van CO₂-emissienormen voor nieuwe personenauto's en nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen voor de kalenderjaren 2025 tot en met 2027,

- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van de richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad wat betreft de beschermingsstatus van de wolf (*Canis lupus*),
- standpunt in eerste lezing vastgesteld met het oog op de vaststelling van de verordening van het Europees Parlement en de Raad tot schorsing van sommige bepalingen van Verordening (EU) 2015/478 wat betreft de invoer van Oekraïense producten in de Unie.

Deze documenten worden gelijktijdig aan alle nationale parlementen van de lidstaten in hun respectievelijke talen toegezonden en worden geacht op de datum van deze brief te zijn verzonden.

Het Europees Parlement heeft verder besloten onderstaande documenten, die zijn aangenomen tijdens dezelfde vergaderperiode en niet onder een wetgevingsprocedure vallen, te doen toekomen aan de nationale parlementen:

- standpunt inzake het ontwerp van besluit van de Raad waarbij de lidstaten wordt verzocht om, in het belang van de Europese Unie, de wijzigingen te aanvaarden van de Internationale Gezondheidsregeling (2005) die in de bijlage bij resolutie WHA77.17 zijn opgenomen en die op 1 juni 2024 zijn aangenomen,
- besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie, uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds,

besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu voor het begrotingsjaar 2023,

besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur voor het begrotingsjaar 2023,

besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb voor het begrotingsjaar 2023,

besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad voor het begrotingsjaar 2023,

besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid voor het begrotingsjaar 2023,

besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek voor het begrotingsjaar 2023,

besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023,

besluit over de afsluiting van de rekeningen van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie,

besluit de afsluiting van de rekeningen van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023,

resolutie met de opmerkingen die een integrerend deel uitmaken van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie, uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds,

- resolutie over de Commissieverslagen van 2023 en 2024 over Servië,
- resolutie over de Commissieverslagen van 2023 en 2024 over Kosovo,
- resolutie over de terugkeer van Oekraïense kinderen die onder dwang naar Rusland zijn overgebracht en gedeporteerd,
- resolutie over het negende verslag over economische en sociale cohesie,
- resolutie over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van ^{5.1.2.e} die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad.

Namens de voorzitter van het Europees Parlement zend ik u hierbij bovengenoemde teksten toe.

5.1.2.e

5.1.2.e

Bijlagen

Textes adoptés par le Parlement européen
Session du 5 au 8 mai 2025 - Strasbourg
Lettre aux Parlements

TA	A9-B9	Date adoption
0070	A10-0058/2025	06/05
0071	A10-0060/2025	06/05
0072	A10-0057/2025	06/05
0099	C10-0062/2025	08/05
0100	C10-0044/2025	08/05
0103	A10-0059/2025	08/05

TA	A9-B9	Date adoption
0073	A10-0064/2025	06/05
0077	A10-0074/2025	07/05
0093	A10-0072/2025	07/05
0094	A10-0075/2025	07/05
0096	RC B10-0249/2025	08/05
0098	A10-0066/2025	08/05
0106	B10-0244/2025	08/05

[BG български](#)

[ES español](#)

[CS čeština](#)

[DA dansk](#)

[DE Deutsch](#)

[ET eesti keel](#)

[EL ελληνικά](#)

[EN English](#)

[FR français](#)

[GA gaeilge](#)

[HR hrvatski jezik](#)

[IT italiano](#)

[LV latviešu valoda](#)

[LT lietuvių kalba](#)

[HU magyar](#)

[MT Malti](#)

[NL Nederlands](#)

[PL polski](#)

[PT português](#)

[RO română](#)

[SK slovenčina](#)

[SL slovenščina](#)

[FI suomi](#)

[SV svenska](#)

EUROPEES PARLEMENT

2025 - 2026

UITTREKSEL

VAN HET DOCUMENT "AANGENOMEN TEKSTEN"

VAN DE VERGADERPERIODE VAN

05 - 08 mei 2025

INHOUDSOPGAVE

P10_TA(2025)0070	5
GRENSREGIO-INSTRUMENT VOOR ONTWIKKELING EN GROEI IN DE EU (BRIDGEFOREU)	
P10_TA(2025)0071	7
WIJZIGING VAN VERORDENING (EU) 2016/1011 WAT BETREFT HET TOEPASSINGSGBIED VAN DE VOORSCHRIFTEN VOOR BENCHMARKS, HET GEBRUIK IN DE UNIE VAN BENCHMARKS AANGEBODEN DOOR EEN IN EEN DERDE LAND GEVESTIGDE BEHEERDER, EN BEPAALDE VERSLAGGEVINGSVERPLICHTINGEN	
P10_TA(2025)0072	9
ARBEIDSMARKTSTATISTIEKEN VAN DE EUROPESE UNIE OVER ONDERNEMINGEN	
P10_TA(2025)0099	11
CO ₂ -EMISSIONORMEN VOOR NIEUWE PERSONENAUTO'S EN NIEUWE LICHT BEDRIJFSVOERTUIGEN VOOR 2025 TOT EN MET 2027	
P10_TA(2025)0100	19
DE BESCHERMINGSSTATUS VAN DE WOLF (CANIS LUPUS)	
P10_TA(2025)0103	27
SCHORSING VAN BEPAALDE DELEN VAN VERORDENING (EU) 2015/478 WAT BETREFT DE INVOER VAN OEKRAÏENSE PRODUCTEN IN DE EUROPESE UNIE	
P10_TA(2025)0073	35
WIJZIGINGEN VAN DE INTERNATIONALE GEZONDHEIDSREGELING DIE IN DE BIJLAGE BIJ RESOLUTIE WHA77.17 ZIJN OPGENOMEN EN DIE OP 1 JUNI 2024 ZIJN AANGENOMEN	
P10_TA(2025)0077	37
KWIJTING 2023: ALGEMENE BEGROTING VAN DE EU – COMMISSIE, UITVOERENDE AGENTSCHAPPEN EN EUROPESE ONTWIKKELINGSFONDSEN	
P10_TA(2025)0093	135
VERSLAGEN VAN 2023 EN 2024 OVER SERVIË	
P10_TA(2025)0094	155
VERSLAGEN VAN 2023 EN 2024 OVER KOSOVO	
P10_TA(2025)0096	171
DE TERUGKEER VAN OEKRAÏENSE KINDEREN DIE ONDER DWANG NAAR RUSLAND ZIJN OVERGEBRACHT EN GEDEPORTEERD	
P10_TA(2025)0098	173
NEGENSE VERSLAG OVER ECONOMISCHE EN SOCIALE COHESIE	
P10_TA(2025)0106	189
GENETISCH GEMODIFICEERDE SOJA MON 87705 × MON 87708 × MON 89788	

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0070

**Grensregio-instrument voor ontwikkeling en groei in de EU
(BRIDGEforEU)**

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 6 mei 2025 over het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad over een Grensregio-instrument voor ontwikkeling en groei in de EU (BRIDGEforEU) (17102/1/2024 – C10-0057/2025 – 2018/0198(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: tweede lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het standpunt van de Raad in eerste lezing (17102/1/2024 – C10-0057/2025),
- gezien de adviezen van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 19 september 2018¹ en 24 april 2024²,
- gezien de adviezen van het Comité van de Regio's van 5 december 2018³ en 17 april 2024⁴,
- gezien zijn in eerste lezing geformuleerde standpunt⁵ inzake het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2018)0373 – 2018/0198(COD)),
- gezien het gewijzigde voorstel van de Commissie (COM(2023)0790),
- gezien artikel 294, lid 7, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord,
- gezien artikel 68 van zijn Reglement,
- gezien de aanbeveling voor de tweede lezing van de Commissie regionale ontwikkeling

¹ PB C 440 van 6.12.2018, blz. 124.

² PB C, 2024/4060, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4060/oj>.

³ PB C 86 van 7.3.2019, blz. 165.

⁴ PB C, 2023/1326, 22.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1326/oj>.

⁵ Aangenomen teksten van 14.2.2019, P8_TA(2019)0118.

(A10-0058/2025),

1. hecht zijn goedkeuring aan het standpunt van de Raad in eerste lezing;
2. constateert dat de handeling is vastgesteld overeenkomstig het standpunt van de Raad;
3. verzoekt zijn Voorzitter de handeling samen met de voorzitter van de Raad overeenkomstig artikel 297, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te ondertekenen;
4. verzoekt zijn secretaris-generaal de handeling te ondertekenen nadat is nagegaan of alle procedures naar behoren zijn uitgevoerd, en met de secretaris-generaal van de Raad te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*;
5. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de nationale parlementen.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0071

Wijziging van Verordening (EU) 2016/1011 wat betreft het toepassingsgebied van de voorschriften voor benchmarks, het gebruik in de Unie van benchmarks aangeboden door een in een derde land gevestigde beheerder, en bepaalde verslaggevingsverplichtingen

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 6 mei 2025 over het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2016/1011 wat betreft het toepassingsgebied van de voorschriften voor benchmarks, het gebruik in de Unie van benchmarks aangeboden door een in een derde land gevestigde beheerder, en bepaalde verslaggevingsverplichtingen (05123/1/2025 – C10-0055/2025 – 2023/0379(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: tweede lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het standpunt van de Raad in eerste lezing (05123/1/2025 – C10-0055/2025),
 - gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 14 februari 2024⁶,
 - gezien zijn in eerste lezing geformuleerde standpunt⁷ inzake het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2023)0660),
 - gezien artikel 294, lid 7, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het op grond van artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord,
 - gezien artikel 68 van zijn Reglement,
 - gezien de aanbeveling voor de tweede lezing van de Commissie economische en monetaire zaken (A10-0060/2025),
1. hecht zijn goedkeuring aan het standpunt van de Raad in eerste lezing;

⁶ PB C, C/2024/2485, 23.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2485/oj>.

⁷ Aangenomen teksten van 24.4.2024, P9_TA(2024)0357.

2. constateert dat de handeling is vastgesteld overeenkomstig het standpunt van de Raad;
3. verzoekt zijn Voorzitter de handeling samen met de voorzitter van de Raad overeenkomstig artikel 297, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te ondertekenen;
4. verzoekt zijn secretaris-generaal de handeling te ondertekenen nadat is nagegaan of alle procedures naar behoren zijn uitgevoerd, en met de secretaris-generaal van de Raad te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*;
5. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de nationale parlementen.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0072

Arbeidsmarktstatistieken van de Europese Unie over ondernemingen

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 6 mei 2025 over het standpunt van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende arbeidsmarktstatistieken van de Europese Unie over bedrijven en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 530/1999 van de Raad en de Verordeningen (EG) nr. 450/2003 en (EG) nr. 453/2008 van het Europees Parlement en de Raad (17082/1/2024 – C10-0054/2025 – 2023/0288(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: tweede lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het standpunt van de Raad in eerste lezing (17082/1/2024 – C10-0054/2025),
 - gezien het advies van de Europese Centrale Bank van 24 november 2023⁸,
 - gezien zijn in eerste lezing geformuleerde standpunt⁹ inzake het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2023)0459),
 - gezien artikel 294, lid 7, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord,
 - gezien artikel 68 van zijn Reglement,
 - gezien de aanbeveling voor de tweede lezing van de Commissie economische en monetaire zaken (A10-0057/2025),
1. hecht zijn goedkeuring aan het standpunt van de Raad in eerste lezing;
 2. constateert dat de handeling is vastgesteld overeenkomstig het standpunt van de Raad;
 3. verzoekt zijn Voorzitter de handeling samen met de voorzitter van de Raad overeenkomstig artikel 297, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie te ondertekenen;

⁸ PB C, C/2024/668, 12.1.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/668/oj>.

⁹ Aangenomen teksten van 24.4.2024, P9_TA(2024)0356.

4. verzoekt zijn secretaris-generaal de handeling te ondertekenen nadat is nagegaan of alle procedures naar behoren zijn uitgevoerd, en met de secretaris-generaal van de Raad te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*;
5. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de nationale parlementen.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0099

CO₂-emissienormen voor nieuwe personenauto's en nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen voor 2025 tot en met 2027

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2019/631 om extra flexibiliteit erin op te nemen met betrekking tot de berekening van de naleving door fabrikanten van CO₂-emissienormen voor nieuwe personenauto's en nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen voor de kalenderjaren 2025 tot en met 2027 (COM(2025)0136 – C10-0062/2025 – 2025/0070(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0136),
 - gezien artikel 294, lid 2, artikel 114 en artikel 168, lid 4, punt b), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0062/2025),
 - gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 29 april 2025¹⁰,
 - na raadpleging van het Comité van de Regio's,
 - gezien de artikelen 60 en 170 van zijn Reglement,
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de nationale parlementen.

¹⁰ Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 8 mei 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2019/631 om extra flexibiliteit erin op te nemen met betrekking tot de berekening van de naleving door fabrikanten van CO₂-emissienormen voor nieuwe personenauto's en nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen voor de kalenderjaren 2025 tot en met 2027

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 192, lid 1,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Na raadpleging van het Comité van de Regio's,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure²,

¹ Advies van 29 april 2025 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).
² Standpunt van het Europees Parlement van 8 mei 2025.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EU) 2019/631 van het Europees Parlement en de Raad³ stelt de CO₂-emissienormen vast voor nieuwe personenauto's en nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen die een essentieel onderdeel vormen van het Uniekader om de netto-broeikasgasemissies tegen 2030 met ten minste 55 % ten opzichte van het niveau van 1990 te verminderen en om tegen 2050 klimaatneutraliteit in de hele economie te bereiken.
- (2) In reactie op een verzoek van belanghebbenden om extra flexibiliteit voor de naleving van de CO₂-doelstellingen voor de periode 2025-2027, is het aangewezen om dringend een wijziging vast te stellen die voorziet in een eenmalige flexibiliteit voor die drie jaar met betrekking tot de berekening van de naleving van de CO₂-emissienormen, met behoud van de doelstellingen voor de vermindering van de CO₂-emissies.
- (3) In de periode 2025-2027 moeten fabrikanten ervoor zorgen dat de gemiddelde specifieke CO₂-emissies van hun voertuigen niet hoger liggen dan een emissiestreefcijfer dat wordt berekend als het gemiddelde van hun specifieke emissiestreefcijfers voor elk jaar van die periode. De naleving van die streefcijfers moet aan het einde van de periode van drie jaar voor elke afzonderlijke fabrikant worden beoordeeld. De bijdragen voor overtollige emissies moeten dienovereenkomstig worden berekend.

³ Verordening (EU) 2019/631 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 tot vaststelling van CO₂-emissienormen voor nieuwe personenauto's en nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen, en tot intrekking van Verordeningen (EG) nr. 443/2009 en (EU) nr. 510/2011 (PB L 5.1.2.e van 25.4.2019, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/631/oj>).

- (4) Om de bepalingen inzake groepsvorming in overeenstemming te brengen met de extra nalevingsflexibiliteit voor de jaren 2025 tot en met 2027, moet het mogelijk zijn om voor de kalenderjaren 2025 of 2026 groepsvormingsovereenkomsten te sluiten tot eind 2027.
- (5) Daar het doel van deze verordening, namelijk extra flexibiliteit bieden voor de naleving betreffende CO₂-emissies in de periode van 2025 tot en met 2027 en tegelijkertijd de verplichtingen om de CO₂-emissies van nieuwe personenauto's en nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen terug te dringen, in stand te houden, niet voldoende door de lidstaten kan worden verwezenlijkt, maar vanwege de omvang of de gevolgen van het optreden beter door de Unie kan worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om deze doelstelling te verwezenlijken.
- (6) Gezien de urgentie om in de periode 2025 tot en met 2027 extra flexibiliteit te bieden voor de naleving betreffende CO₂-emissies, met behoud van de CO₂-emissiereductievereisten voor zowel nieuwe personenauto's als nieuwe lichte bedrijfsvoertuigen, wordt het passend geacht gebruik te maken van de uitzondering op de periode van acht weken waarin is voorzien in artikel 4 van Protocol nr. 1 betreffende de rol van de nationale parlementen in de Europese Unie, gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie, aan het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie.
- (7) Verordening (EU) 2019/631 moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Verordening (EU) 2019/631 wordt als volgt gewijzigd:

1) in artikel 4 wordt het volgende lid ingevoegd:

“1 bis. In afwijking van lid 1 zorgt een fabrikant ervoor dat, ook wanneer hij lid is van een groep, gedurende de periode van drie jaar die de kalenderjaren 2025 tot en met 2027 omvat, zijn gemiddelde specifieke CO₂-emissies voor die periode niet hoger liggen dan zijn specifieke emissiestreefcijfer voor die periode.

Die gemiddelde specifieke CO₂-emissies worden berekend als het gemiddelde over de periode van drie jaar van de gemiddelde specifieke CO₂-emissies voor elk jaar gewogen naar het aantal voor het eerst geregistreerde voertuigen van de fabrikant in dat kalenderjaar.

Het specifieke emissiestreefcijfer wordt berekend als het gemiddelde over de periode van drie jaar van de specifieke emissiestreefcijfers voor elk jaar die zijn vastgesteld overeenkomstig punt 6.3 van deel A of deel B van bijlage I of, indien aan een fabrikant een afwijking krachtens artikel 10 is toegekend, overeenkomstig die afwijking, gewogen naar het aantal voor het eerst geregistreerde voertuigen van de fabrikant in dat kalenderjaar.

Voor elk kalenderjaar waarin een fabrikant deel uitmaakte van een groep, geldt dat de gemiddelde specifieke CO₂-emissies en het specifieke emissiestreefcijfer voor dat jaar die voor die berekeningen worden gebruikt, de waarden voor die groep moeten zijn.”;

2) aan artikel 6, lid 2, wordt de volgende alinea toegevoegd:

“In afwijking van de eerste alinea mag een groepsvormingsovereenkomst voor het kalenderjaar 2025 of 2026 worden gesloten tot en met 31 december 2027.”;

3) aan artikel 8, lid 1, wordt de volgende alinea toegevoegd:

“In afwijking van de eerste alinea legt de Commissie met betrekking tot de kalenderjaren 2025 tot en met 2027 een bijdrage voor overtollige emissies op aan fabrikanten wier gemiddelde specifieke CO₂-emissies over die drie jaar hoger liggen dan hun specifieke emissiestreefcijfer voor de periode 2025-2027.”.

Artikel 2

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0100

De beschermingsstatus van de wolf (*Canis lupus*)

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad wat betreft de beschermingsstatus van de wolf (*Canis lupus*) (COM(2025)0106 – C10-0044/2025 – 2025/0058(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0106),
 - gezien artikel 294, lid 2, en artikel 192, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0044/2025),
 - gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 30 april 2025¹,
 - na raadpleging van het Comité van de Regio's,
 - gezien de artikelen 60 en 170 van zijn Reglement,
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsook aan de nationale parlementen.

¹ Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 8 mei 2025 met het oog op de vaststelling van Richtlijn (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad wat betreft de beschermingsstatus van de wolf (*Canis lupus*)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 192, lid 1,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Na raadpleging van het Comité van de Regio's,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure²,

¹ Advies van 30 april 2025 (nog niet in het Publicatieblad bekendgemaakt).
² Standpunt van het Europees Parlement van 8 mei 2025.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Om de in Besluit (EU) 2024/2669 van de Raad³ uiteengezette redenen heeft de Unie bij de Permanente Commissie van het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa (het “Verdrag van Bern”)⁴ een voorstel ingediend om de beschermingsstatus van de wolf in het kader van dat verdrag te wijzigen. Tijdens haar 44e vergadering op 6 december 2024 heeft de Permanente Commissie haar goedkeuring gehecht aan het voorstel van de Unie om de wolf (*Canis lupus*) te verplaatsen van aanhangsel II (“streng beschermde diersoorten”) bij het Verdrag van Bern naar aanhangsel III (“beschermde diersoorten”) bij dat verdrag (“het besluit van de Permanente Commissie”).
- (2) Overeenkomstig artikel 17, lid 3, van het Verdrag van Bern is de wijziging van de beschermingsstatus van de wolf op 7 maart 2025 in werking getreden.
- (3) Richtlijn 92/43/EEG van de Raad⁵ is een belangrijk instrument voor natuurbehoud in de Unie, met name in het kader van de internationale verplichtingen van de Unie uit hoofde van het Verdrag van Bern. Om de wijziging van de beschermingsstatus van de wolf uit hoofde van het Verdrag van Bern om te zetten in het rechtskader van de Unie, moet het besluit van de Permanente Commissie worden verwerkt in Richtlijn 92/43/EEG.

³ Besluit (EU) 2024/2669 van de Raad van 26 september 2024 betreffende een namens de Europese Unie in te dienen voorstel tot wijziging van de aanhangsels II en III bij het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa en betreffende het namens de Unie in te nemen standpunt, op de 44e vergadering van de Permanente Commissie van dat verdrag (PB L, 2024/2669, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/2669/oj>).

⁴ Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa (PB L 38 van 10.2.1982, blz. 3, ELI: <http://data.europa.eu/eli/convention/1982/72/oj>).

⁵ Richtlijn 92/43/EEG van de Raad inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PB L 206 van 22.7.1992, blz. 7, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj>).

- (4) Om het besluit van de Permanente Commissie om te zetten, moet de vermelding van de wolf verwijderd worden uit bijlage IV bij Richtlijn 92/43/EEG en aangepast worden in bijlage V bij die richtlijn, waardoor de wolf onder de bescherming van artikel 14 van Richtlijn 92/43/EEG komt te vallen.
- (5) Richtlijn 92/43/EEG heeft tot doel bij te dragen tot het waarborgen van de biodiversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is.
- (6) Als instrument op milieugebied staat Richtlijn 92/43/EEG de lidstaten toe verdergaande beschermingsmaatregelen te handhaven of te treffen mits deze verenigbaar zijn met de Verdragen, zoals bepaald in artikel 193 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Om die reden staat het de lidstaten voor de toepassing van Richtlijn 92/43/EEG nog steeds vrij om de beschermingsstatus van de wolf, niettegenstaande de bij deze richtlijn ingevoerde wijziging, te handhaven op het beschermingsniveau dat wordt geboden aan strikt beschermde diersoorten.
- (7) Daar de doelstelling van deze richtlijn enkel door de Unie kan worden verwezenlijkt, omdat daarvoor een bestaande rechtshandeling van de Unie moet worden gewijzigd, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan nodig is om die doelstelling te verwezenlijken.
- (8) Richtlijn 92/43/EEG moet daarom dienovereenkomstig worden gewijzigd,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Richtlijn 92/43/EEG wordt als volgt gewijzigd:

- (1) in bijlage IV, punt a), “Dieren”, wordt de vermelding voor de soort *Canis lupus* geschrapt
- (2) in bijlage V, punt a), “Dieren”, wordt de vermelding voor de soort *Canis lupus* vervangen door:
“*Canis lupus*”.

Artikel 2

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op ... [18 maanden vanaf de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn] aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onmiddellijk in kennis.

Wanneer de lidstaten die bepalingen vaststellen, wordt in de bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor de verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mee die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 3

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 4

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0103

Schorsing van bepaalde delen van Verordening (EU) 2015/478 wat betreft de invoer van Oekraïense producten in de Europese Unie

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot schorsing van bepaalde delen van Verordening (EU) 2015/478 wat betreft de invoer van Oekraïense producten in de Europese Unie (COM(2025)0107 – C10-0042/2025 – 2025/0056(COD))

(Gewone wetgevingsprocedure: eerste lezing)

Het Europees Parlement,

- gezien het voorstel van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad (COM(2025)0107),
 - gezien artikel 294, lid 2, en artikel 207, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, op grond waarvan het voorstel door de Commissie bij het Parlement is ingediend (C10-0042/2025),
 - gezien artikel 294, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien het overeenkomstig artikel 75, lid 4, van zijn Reglement door de bevoegde commissie goedgekeurde voorlopig akkoord en de door de vertegenwoordiger van de Raad bij brief van 2 april 2025 gedane toezegging om het standpunt van het Europees Parlement overeenkomstig artikel 294, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie goed te keuren,
 - gezien artikel 60 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie internationale handel (A10-0059/2025),
1. stelt onderstaand standpunt in eerste lezing vast;
 2. verzoekt de Commissie om hernieuwde voorlegging aan het Parlement indien zij haar voorstel vervangt, ingrijpend wijzigt of voornemens is het ingrijpend te wijzigen;
 3. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de nationale parlementen.

P10_TC1-COD(2025)0056

Standpunt van het Europees Parlement in eerste lezing vastgesteld op 8 mei 2025 met het oog op de vaststelling van Verordening (EU) 2025/... van het Europees Parlement en de Raad tot schorsing van sommige bepalingen van Verordening (EU) 2015/478 wat betreft de invoer van Oekraïense producten in de Unie

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 207, lid 2,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure¹,

¹ Standpunt van het Europees Parlement van 8 mei 2025.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) De Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds² (de “Associatieovereenkomst”) vormt de basis voor de betrekkingen tussen de Unie en Oekraïne. Overeenkomstig Besluit 2014/668/EU van de Raad³ werd titel IV van de Associatieovereenkomst, die betrekking heeft op handel en daarmee verband houdende aangelegenheden, sinds 1 januari 2016 voorlopig toegepast en is die titel na ratificatie door alle lidstaten in werking getreden op 1 september 2017.
- (2) De Associatieovereenkomst versterkt en verruimt de betrekkingen tussen de partijen bij de Associatieovereenkomst (de “partijen”) op ambitieuze en innoverende wijze, om geleidelijke economische integratie te vergemakkelijken en tot stand te brengen, en met inachtneming van de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit het lidmaatschap van de partijen in de Wereldhandelsorganisatie.
- (3) Verordening (EU) 2015/478 van het Europees Parlement en de Raad⁴ voorziet in een gemeenschappelijke regeling voor de invoer van producten van oorsprong uit de meeste derde landen, waaronder Oekraïne. Zij bevat ook bepalingen inzake toezicht en vrijwaringsmaatregelen.

² PB L 161 van 29.5.2014, blz. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/295/oj.

³ Besluit 2014/668/EU van de Raad van 23 juni 2014 inzake de ondertekening, namens de Europese Unie, en de voorlopige toepassing van de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds, wat titel III (met uitzondering van de bepalingen betreffende de behandeling van onderdanen van derde landen die legaal werken op het grondgebied van de andere partij) en de titels IV, V, VI en VII, alsmede de desbetreffende bijlagen en protocollen daarvan betreft (PB L 278 van 20.9.2014, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2014/668/oj>).

⁴ Verordening (EU) 2015/478 van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2015 betreffende de gemeenschappelijke regeling voor de invoer (PB L 83 van 27.3.2015, blz. 16, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/478/oj>).

- (4) Ruslands niet-uitgelokte en ongerechtvaardigde aanvalsoorlog tegen Oekraïne sinds 24 februari 2022 heeft ernstige negatieve gevolgen gehad voor het vermogen van Oekraïne om handel te drijven met de rest van de wereld. Dat was bijvoorbeeld het geval voor de ijzer- en staalsector, vanwege de bezetting of vernieling van installaties voor de productie van ijzer en staal. Dat was ook het geval voor andere sectoren van de Oekraïense economie.
- (5) In die omstandigheden en om de negatieve economische gevolgen van Ruslands aanvalsoorlog tegen Oekraïne te verzachten, is het passend om ten behoeve van Oekraïne de invoer van producten van oorsprong uit Oekraïne in de Unie vrij te stellen van toezicht- en vrijwaringsmaatregelen van de Unie. Daartoe moeten sommige bepalingen van Verordening (EU) 2015/478 met betrekking tot de invoer uit Oekraïne worden geschorst.
- (6) Om eenvormige voorwaarden te waarborgen voor de uitvoering van deze verordening, moeten aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden worden toegekend teneinde de toepassing van deze verordening ten aanzien van een specifiek product van oorsprong uit Oekraïne tijdelijk te schorsen. Die bevoegdheden moeten worden uitgeoefend in overeenstemming met Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad⁵. Die schorsing moet lang genoeg duren om de Commissie in staat te stellen een verordening tot schorsing, wijziging of intrekking van deze verordening voor te stellen en om het Europees Parlement en de Raad in staat te stellen een dergelijke verordening vast te stellen.

⁵ Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

- (7) Deze verordening moet gedurende drie jaar van toepassing zijn ■ .
- (8) In het licht van het verstrijken, op 5 juni 2025, van Verordening (EU) 2024/1392 van het Europees Parlement en de Raad⁶, die onder meer gevolgen heeft die gelijkwaardig zijn aan de gevolgen van deze verordening, moet deze verordening in werking treden op 6 juni 2025,

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

⁶ Verordening (EU) 2024/1392 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 inzake tijdelijke handelsliberaliseringsmaatregelen bovenop de handelsconcessies die op Oekraïense producten van toepassing zijn krachtens de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds (PB L, 2024/1392, 29.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1392/oj>).

Artikel 1

Handelsliberaliseringsmaatregelen

De toepassing van artikel 2, de artikelen 4 tot en met 7, de artikelen 9 tot en met 17 en de artikelen 19, 20 en 21 van Verordening (EU) 2015/478 wordt geschorst ten aanzien van de invoer in de Unie van producten van oorsprong uit Oekraïne.

Artikel 2

Tijdelijke schorsing

De Commissie kan uitvoeringshandelingen vaststellen om de toepassing van deze verordening ten aanzien van een specifiek product van oorsprong uit Oekraïne te schorsen voor een periode die niet meer dan twaalf maanden bedraagt, indien de invoer van dat product toeneemt tot een niveau dat aanzienlijk bijdraagt tot de ernstige schade of de dreiging van ernstige schade voor producenten van de Unie die soortgelijke of rechtstreeks concurrerende producten produceren. Die uitvoeringshandelingen worden vastgesteld overeenkomstig de onderzoeksprocedure van artikel 3, lid 2.

Artikel 3

Comitéprocedure

1. De Commissie wordt bijgestaan door het bij artikel 3, lid 1, van Verordening (EU) 2015/478 ingestelde Comité vrijwaringsmaatregelen. Dat comité is een comité in de zin van Verordening (EU) nr. 182/2011.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is artikel 5 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing.

Artikel 4

Inwerkingtreding en toepassing

Deze verordening treedt in werking op 6 juni 2025.

Zij is van toepassing ***van 6 juni 2025 tot en met 5 juni 2028***.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te ...,

Voor het Europees Parlement

De voorzitter

Voor de Raad

De voorzitter

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0073

Wijzigingen van de Internationale Gezondheidsregeling die in de bijlage bij resolutie WHA77.17 zijn opgenomen en die op 1 juni 2024 zijn aangenomen

Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 6 mei 2025 over het ontwerp van besluit van de Raad waarbij de lidstaten wordt verzocht om, in het belang van de Europese Unie, de wijzigingen te aanvaarden van de Internationale Gezondheidsregeling (2005) die in de bijlage bij resolutie WHA77.17 zijn opgenomen en die op 1 juni 2024 zijn aangenomen (17046/2024 – C10-0005/2025 – 2024/0299(NLE))
(Goedkeuring)

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerpbesluit van de Raad (17046/2024),
 - gezien het verzoek om goedkeuring dat de Raad heeft ingediend krachtens artikel 168, lid 5, en artikel 218, lid 6, tweede alinea, punt a), iii) en v), van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (C10-0005/2025),
 - gezien artikel 107, leden 1 en 4, en artikel 117, lid 7, van zijn Reglement,
 - gezien de aanbeveling van de Commissie volksgezondheid (A10-0064/2025),
1. hecht zijn goedkeuring aan het ontwerpbesluit van de Raad;
 2. verzoekt zijn Voorzitter het standpunt van het Parlement te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0077

Kwijting 2023: Algemene begroting van de EU – Commissie, uitvoerende agentschappen en Europese Ontwikkelingsfondsen

1. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie, uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023¹,
- gezien de geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2024)0272 – C10-0067/2024)²,
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267) en de gedetailleerde antwoorden op de specifieke verzoeken van het Europees Parlement,
- gezien het jaarlijks beheers- en prestatieverslag van de Commissie over de EU-begroting 2023 (COM(2024)0401),
- gezien het jaarverslag van de Commissie aan de kwijtingsautoriteit over de in 2023 uitgevoerde interne controles (COM(2024)0249) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie (SWD(2024)0145),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023, vergezeld van de antwoorden van de instellingen³, en de speciale verslagen van de Rekenkamer,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer⁴ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

¹ PB L 58 van 23.2.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/budget/2023/1/oj>.

² PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

³ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

⁴ PB C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

- gezien de aanbeveling van de Raad van 17 februari 2025 over de aan de Commissie te verlenen kwijting voor de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 (05754/2025 – C10-0013/2025),
 - gezien de artikelen 317, 318 en 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
 - gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
 - gezien Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 en Besluit nr. 541/2014/EU en tot intrekking van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012⁵, en met name de artikelen 69, 260, 261 en 262,
 - gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie⁶, en met name de artikelen 69, 266, 267 en 268,
 - gezien artikel 101 van en bijlage V bij zijn Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie ontwikkelingssamenwerking, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie cultuur en onderwijs, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid,
 - gezien de brief van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,
 - gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
1. verleent de Commissie kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023;
 2. formuleert zijn opmerkingen in de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie, uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds;
 3. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit en de resolutie die daarvan een integrerend deel uitmaakt, te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de Rekenkamer, alsook aan de nationale parlementen en de nationale en regionale controle-instanties van de lidstaten, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

⁵ PB L 193 van 30.7.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

⁶ PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

2. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu voor het begrotingsjaar 2023 (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023¹,
- gezien de geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2024)0272 – C10-0067/2024)²,
- gezien de definitieve jaarrekening van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu voor het begrotingsjaar 2023³,
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267) en de gedetailleerde antwoorden op de specifieke verzoeken van het Europees Parlement,
- gezien het jaarverslag van de Commissie aan de kwijtingsautoriteit over de in 2023 uitgevoerde interne controles (COM(2024)0249) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie (SWD(2024)0145),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de EU-agentschappen betreffende het begrotingsjaar 2023, vergezeld van de antwoorden van de agentschappen⁴,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer⁵ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de aanbeveling van de Raad van 17 februari 2025 over de aan de uitvoerende agentschappen te verlenen kwijting voor de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 (05756/2025 – C10-0026/2025),
- gezien de artikelen 317, 318 en 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 en Besluit nr. 541/2014/EU en tot

¹ PB L 58 van 23.2.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/budget/2023/1/oj>.

² PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

³ PB C, C/2024/6509, 8.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6509/oj>.

⁴ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

⁵ PB C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

intrekking van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012¹, en met name de artikelen 69, 260, 261 en 262,

- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie², en met name de artikelen 69, 266, 267 en 268,
 - gezien Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad van 19 december 2002 tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd³, en met name artikel 14, lid 3,
 - gezien Verordening (EG) nr. 1653/2004 van de Commissie van 21 september 2004 houdende een model voor het financieel reglement van de uitvoerende agentschappen overeenkomstig Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd⁴, en met name artikel 66, eerste en tweede alinea,
 - gezien Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/173 van de Commissie van 12 februari 2021 tot oprichting van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu, het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid, het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek, het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb, het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur en tot intrekking van Uitvoeringsbesluiten 2013/801/EU, 2013/771/EU, 2013/778/EU, 2013/779/EU, 2013/776/EU en 2013/770/EU⁵,
 - gezien artikel 101 van en bijlage V bij zijn Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie ontwikkelingssamenwerking, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie cultuur en onderwijs, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid,
 - gezien de brief van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,
 - gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
1. verleent de directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu kwijting voor de uitvoering van de begroting van het uitvoerend agentschap voor het begrotingsjaar 2023;
 2. formuleert zijn opmerkingen in de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie,

¹ PB L 193 van 30.7.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

² PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

³ PB L 11 van 16.1.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/58/oj>.

⁴ PB L 297 van 22.9.2004, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/1653/oj>.

⁵ PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/173/oj.

uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds;

3. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit, het besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie en de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van deze besluiten, te doen toekomen aan de directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu, de Raad, de Commissie en de Rekenkamer, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

3. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur voor het begrotingsjaar 2023 (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023¹,
- gezien de geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2024)0272 – C10-0067/2024)²,
- gezien de definitieve jaarrekening van het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur voor het begrotingsjaar 2023³,
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267) en de gedetailleerde antwoorden op de specifieke verzoeken van het Europees Parlement,
- gezien het jaarverslag van de Commissie aan de kwijtingsautoriteit over de in 2023 uitgevoerde interne controles (COM(2024)0249) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie (SWD(2024)0145),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de EU-agentschappen betreffende het begrotingsjaar 2023, vergezeld van de antwoorden van de agentschappen⁴,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer⁵ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de aanbeveling van de Raad van 17 februari 2025 over de aan de uitvoerende agentschappen te verlenen kwijting voor de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 (05756/2025 – C10-0026/2025),
- gezien de artikelen 317, 318 en 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 en Besluit nr. 541/2014/EU en tot

¹ PB L 58 van 23.2.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/budget/2023/1/oj>.

² PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

³ PB C, C/2024/6511, 8.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6511/oj>.

⁴ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

⁵ PB C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

intrekking van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012¹, en met name de artikelen 69, 260, 261 en 262,

- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie², en met name de artikelen 69, 266, 267 en 268,
- gezien Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad van 19 december 2002 tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd³, en met name artikel 14, lid 3,
- gezien Verordening (EG) nr. 1653/2004 van de Commissie van 21 september 2004 houdende een model voor het financieel reglement van de uitvoerende agentschappen overeenkomstig Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd⁴, en met name artikel 66, eerste en tweede alinea,
- gezien Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/173 van de Commissie van 12 februari 2021 tot oprichting van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu, het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid, het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek, het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb, het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur en tot intrekking van Uitvoeringsbesluiten 2013/801/EU, 2013/771/EU, 2013/778/EU, 2013/779/EU, 2013/776/EU en 2013/770/EU⁵,
- gezien artikel 101 van en bijlage V bij zijn Reglement,
- gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie ontwikkelingssamenwerking, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie cultuur en onderwijs, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid,
- gezien de brief van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,
- gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
- 1. verleent de directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur kwijting voor de uitvoering van de begroting van het uitvoerend agentschap voor het begrotingsjaar 2023;
- 2. formuleert zijn opmerkingen in de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie,

¹ PB L 193 van 30.7.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

² PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

³ PB L 11 van 16.1.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/58/oj>.

⁴ PB L 297 van 22.9.2004, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/1653/oj>.

⁵ PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/173/oj.

uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds;

3. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit, het besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie en de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van deze besluiten, te doen toekomen aan de directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur, de Raad, de Commissie en de Rekenkamer, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

4. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb voor het begrotingsjaar 2023 (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023¹,
- gezien de geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2024)0272 – C10-0067/2024)²,
- gezien de definitieve jaarrekening van het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb voor het begrotingsjaar 2023³,
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267) en de gedetailleerde antwoorden op de specifieke verzoeken van het Europees Parlement,
- gezien het jaarverslag van de Commissie aan de kwijtingsautoriteit over de in 2023 uitgevoerde interne controles (COM(2024)0249) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie (SWD(2024)0145),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de EU-agentschappen betreffende het begrotingsjaar 2023, vergezeld van de antwoorden van de agentschappen⁴,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer⁵ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de aanbeveling van de Raad van 17 februari 2025 over de aan de uitvoerende agentschappen te verlenen kwijting voor de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 (05756/2025 –C10-0026/2025),
- gezien de artikelen 317, 318 en 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 en Besluit nr. 541/2014/EU en tot

¹ PB L 58 van 23.2.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/budget/2023/1/oj>.

² PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

³ PB C, C/2024/6522 van 8.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6522/oj>.

⁴ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

⁵ OJ C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

intrekking van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012¹, en met name de artikelen 69, 260, 261 en 262,

- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie², en met name de artikelen 69, 266, 267 en 268,
- gezien Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad van 19 december 2002 tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd³, en met name artikel 14, lid 3,
- gezien Verordening (EG) nr. 1653/2004 van de Commissie van 21 september 2004 houdende een model voor het financieel reglement van de uitvoerende agentschappen overeenkomstig Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd⁴, en met name artikel 66, eerste en tweede alinea,
- gezien Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/173 van de Commissie van 12 februari 2021 tot oprichting van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu, het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid, het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek, het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb, het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur en tot intrekking van Uitvoeringsbesluiten 2013/801/EU, 2013/771/EU, 2013/778/EU, 2013/779/EU, 2013/776/EU en 2013/770/EU⁵,
- gezien artikel 101 van en bijlage V bij zijn Reglement,
- gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie ontwikkelingssamenwerking, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie cultuur en onderwijs, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid,
- gezien de brief van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,
- gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
- 1. verleent de waarnemend directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb kwijting voor de uitvoering van de begroting van het uitvoerend agentschap voor het begrotingsjaar 2023;
- 2. formuleert zijn opmerkingen in de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie,

¹ PB L 193 van 30.7.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

² PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

³ PB L 11 van 16.1.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/58/oj>.

⁴ PB L 297 van 22.9.2004, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/1653/oj>.

⁵ PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/173/oj.

uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds;

3. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit, het besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie en de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van deze besluiten, te doen toekomen aan de waarnemend directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb, de Raad, de Commissie en de Rekenkamer, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

5. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad voor het begrotingsjaar 2023 (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023¹,
- gezien de geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2024)0272 – C10-0067/2024)²,
- gezien de definitieve jaarrekening van het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad voor het begrotingsjaar 2023³,
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267) en de gedetailleerde antwoorden op de specifieke verzoeken van het Europees Parlement,
- gezien het jaarverslag van de Commissie aan de kwijtingsautoriteit over de in 2023 uitgevoerde interne controles (COM(2024)0249) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie (SWD(2024)0145),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de EU-agentschappen betreffende het begrotingsjaar 2023, vergezeld van de antwoorden van de agentschappen⁴,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer⁵ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de aanbeveling van de Raad van 17 februari 2025 over de aan de uitvoerende agentschappen te verlenen kwijting voor de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 (05756/2025 – C10-0026/2025),
- gezien de artikelen 317, 318 en 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 en Besluit nr. 541/2014/EU en tot

¹ PB L 58 van 23.2.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/budget/2023/1/oj>.

² PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

³ PB C, C/2024/6530, 8.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6530/oj>.

⁴ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

⁵ PB C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

intrekking van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012¹, en met name de artikelen 69, 260, 261 en 262,

- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie², en met name de artikelen 69, 266, 267 en 268,
 - gezien Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad van 19 december 2002 tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd³, en met name artikel 14, lid 3,
 - gezien Verordening (EG) nr. 1653/2004 van de Commissie van 21 september 2004 houdende een model voor het financieel reglement van de uitvoerende agentschappen overeenkomstig Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd⁴, en met name artikel 66, eerste en tweede alinea,
 - gezien Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/173 van de Commissie van 12 februari 2021 tot oprichting van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu, het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid, het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek, het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb, het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur en tot intrekking van Uitvoeringsbesluiten 2013/801/EU, 2013/771/EU, 2013/778/EU, 2013/779/EU, 2013/776/EU en 2013/770/EU⁵,
 - gezien artikel 101 van en bijlage V bij zijn Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie ontwikkelingssamenwerking, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie cultuur en onderwijs, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid,
 - gezien de brief van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,
 - gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
1. verleent de directeur van het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad kwijting voor de uitvoering van de begroting van het uitvoerend agentschap voor het begrotingsjaar 2023;
 2. formuleert zijn opmerkingen in de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie,

¹ PB L 193 van 30.7.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

² PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

³ PB L 11 van 16.1.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/58/oj>.

⁴ PB L 297 van 22.9.2004, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/1653/oj>.

⁵ PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/173/oj.

uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds;

3. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit, het besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie en de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van deze besluiten, te doen toekomen aan de directeur van het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad, de Raad, de Commissie en de Rekenkamer, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

6. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid voor het begrotingsjaar 2023 (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023¹,
- gezien de geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2024)0272 – C10-0067/2024)²,
- gezien de definitieve jaarrekening van het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid voor het begrotingsjaar 2023³,
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267) en de gedetailleerde antwoorden op de specifieke verzoeken van het Europees Parlement,
- gezien het jaarverslag van de Commissie aan de kwijtingsautoriteit over de in 2023 uitgevoerde interne controles (COM(2024)0249) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie (SWD(2024)0145),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de EU-agentschappen betreffende het begrotingsjaar 2023, vergezeld van de antwoorden van de agentschappen⁴,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer⁵ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de aanbeveling van de Raad van 17 februari 2025 over de aan de uitvoerende agentschappen te verlenen kwijting voor de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 (05756/2025 – C10-0026/2025),
- gezien de artikelen 317, 318 en 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 en Besluit nr. 541/2014/EU en tot

¹ PB L 58 van 23.2.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/budget/2023/1/oj>.

² PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

³ PB C, C/2024/6548, 8.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6548/oj>.

⁴ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

⁵ PB C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

intrekking van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012¹, en met name de artikelen 69, 260, 261 en 262,

- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie², en met name de artikelen 69, 266, 267 en 268,
 - gezien Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad van 19 december 2002 tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd³, en met name artikel 14, lid 3,
 - gezien Verordening (EG) nr. 1653/2004 van de Commissie van 21 september 2004 houdende een model voor het financieel reglement van de uitvoerende agentschappen overeenkomstig Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd⁴, en met name artikel 66, eerste en tweede alinea,
 - gezien Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/173 van de Commissie van 12 februari 2021 tot oprichting van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu, het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid, het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek, het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb, het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur en tot intrekking van Uitvoeringsbesluiten 2013/801/EU, 2013/771/EU, 2013/778/EU, 2013/779/EU, 2013/776/EU en 2013/770/EU⁵,
 - gezien artikel 101 van en bijlage V bij zijn Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie ontwikkelingssamenwerking, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie cultuur en onderwijs, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid,
 - gezien de brief van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,
 - gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
1. verleent de directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid kwijting voor de uitvoering van de begroting van het uitvoerend agentschap voor het begrotingsjaar 2023;
 2. formuleert zijn opmerkingen in de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie,

¹ PB L 193 van 30.7.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

² PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

³ PB L 11 van 16.1.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/58/oj>.

⁴ PB L 297 van 22.9.2004, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/1653/oj>.

⁵ PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/173/oj.

uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds;

3. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit, het besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie en de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van deze besluiten, te doen toekomen aan de directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid, de Raad, de Commissie en de Rekenkamer, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

7. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek voor het begrotingsjaar 2023 (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023¹,
- gezien de geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2024)0272 – C10-0067/2024)²,
- gezien de definitieve jaarrekening van het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek voor het begrotingsjaar 2023³,
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267) en de gedetailleerde antwoorden op de specifieke verzoeken van het Europees Parlement,
- gezien het jaarverslag van de Commissie aan de kwijtingsautoriteit over de in 2023 uitgevoerde interne controles (COM(2024)0249) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie (SWD(2024)0145),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de EU-agentschappen betreffende het begrotingsjaar 2023, vergezeld van de antwoorden van de agentschappen⁴,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer⁵ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de aanbeveling van de Raad van 17 februari 2025 over de aan de uitvoerende agentschappen te verlenen kwijting voor de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 (05756/2025 – C10-0026/2025),
- gezien de artikelen 317, 318 en 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 en Besluit nr. 541/2014/EU en tot

¹ PB L 58 van 23.2.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/budget/2023/1/oj>.

² PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

³ PB C, C/2024/6530, 8.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6530/oj>.

⁴ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

⁵ PB C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

- intrekking van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012¹, en met name de artikelen 69, 260, 261 en 262,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie², en met name de artikelen 69, 266, 267 en 268,
 - gezien Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad van 19 december 2002 tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd³, en met name artikel 14, lid 3,
 - gezien Verordening (EG) nr. 1653/2004 van de Commissie van 21 september 2004 houdende een model voor het financieel reglement van de uitvoerende agentschappen overeenkomstig Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd⁴, en met name artikel 66, eerste en tweede alinea,
 - gezien Uitvoeringsbesluit (EU) 2021/173 van de Commissie van 12 februari 2021 tot oprichting van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu, het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid, het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek, het Europees Uitvoerend Agentschap Innovatieraad en het mkb, het Uitvoerend Agentschap Europese Onderzoeksraad en het Europees Uitvoerend Agentschap onderwijs en cultuur en tot intrekking van Uitvoeringsbesluiten 2013/801/EU, 2013/771/EU, 2013/778/EU, 2013/779/EU, 2013/776/EU en 2013/770/EU⁵,
 - gezien artikel 101 van en bijlage V bij zijn Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie ontwikkelingssamenwerking, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie cultuur en onderwijs, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid,
 - gezien de brief van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,
 - gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
1. verleent de directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek kwijting voor de uitvoering van de begroting van het uitvoerend agentschap voor het begrotingsjaar 2023;
 2. formuleert zijn opmerkingen in de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie,

¹ PB L 193 van 30.7.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

² PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

³ PB L 11 van 16.1.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/58/oj>.

⁴ PB L 297 van 22.9.2004, blz. 6, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/1653/oj>.

⁵ PB L 50 van 15.2.2021, blz. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2021/173/oj.

uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds;

3. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit, het besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie en de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van deze besluiten, te doen toekomen aan de directeur van het Europees Uitvoerend Agentschap onderzoek, de Raad, de Commissie en de Rekenkamer, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

8. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begroting van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023 (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de balansen en resultatenrekeningen van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2023)0273 – C10-0081/2024)¹,
- gezien de financiële informatie over de Europese Ontwikkelingsfondsen (COM(2024)0273),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de activiteiten van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023, vergezeld van de antwoorden van de Commissie²,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer³ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de aanbevelingen van de Raad van 17 februari 2025 betreffende de aan de Commissie te verlenen kwijting voor de uitvoering van de verrichtingen van de Europese Ontwikkelingsfondsen in het begrotingsjaar 2023 (05489/2025 – C10-0027/2025, 05490/2025 – C10-0028/2025, 05491/2025 – C10-0029/2025),
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267),
- gezien de partnerschapsovereenkomst tussen de leden van de groep van staten in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds, ondertekend te Cotonou (Benin) op 23 juni 2000⁴ en gewijzigd te Ouagadougou (Burkina Faso) op 22 juni 2010⁵,
- gezien Besluit (EU) 2021/1764 van de Raad van 5 oktober 2021 inzake de associatie van de landen en gebieden overzee met de Europese Unie, met inbegrip van de betrekkingen tussen de Europese Unie enerzijds en Groenland en het Koninkrijk Denemarken anderzijds (Besluit betreffende de LGO-associatie, met inbegrip van Groenland)⁶,
- gezien artikel 33 van het intern akkoord van 20 december 1995 tussen de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen,

¹ PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

² PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

³ PB C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

⁴ PB L 317 van 15.12.2000, blz. 3.

⁵ PB L 287 van 4.11.2010, blz. 3.

⁶ PB L 355 van 7.10.2021, blz. 6.

betreffende de financiering en het beheer van de steun van de Gemeenschap in het kader van het tweede financieel protocol van de vierde ACS-EG-overeenkomst¹,

- gezien artikel 32 van het intern akkoord van 18 september 2000 tussen de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, betreffende de financiering en het beheer van de steun van de Gemeenschap in het kader van het financieel protocol bij de partnerschapsovereenkomst tussen de staten in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, ondertekend te Cotonou (Benin) op 23 juni 2000, en de toewijzing van financiële bijstand ten behoeve van de landen en gebieden overzee waarop de bepalingen van het vierde deel van het EG-Verdrag van toepassing zijn²,
- gezien artikel 11 van het intern akkoord van 24 juni 2013 en 26 juni 2013 tussen de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten van de Europese Unie, in het kader van de Raad bijeen, betreffende de financiering van de steun van de Europese Unie binnen het meerjarig financieel kader voor de periode 2014-2020, overeenkomstig de ACS-EU-partnerschapsovereenkomst, en betreffende de toewijzing van financiële bijstand ten behoeve van de landen en gebieden overzee waarop de bepalingen van het vierde deel van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie van toepassing zijn³,
- gezien artikel 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 74 van het Financieel Reglement van 16 juni 1998 van toepassing op de samenwerking inzake ontwikkelingsfinanciering in het kader van de vierde ACS-EG-overeenkomst⁴,
- gezien artikel 119 van het Financieel Reglement van 27 maart 2003 van toepassing op het negende Europees Ontwikkelingsfonds⁵,
- gezien artikel 50 van Verordening (EG) nr. 215/2008 van de Raad van 18 februari 2008 inzake het Financieel Reglement van toepassing op het tiende Europees Ontwikkelingsfonds⁶,
- gezien artikel 44 van Verordening (EU) 2018/1877 van de Raad van 26 november 2018 inzake het financieel reglement van toepassing op het 11e Europees Ontwikkelingsfonds, en tot intrekking van Verordening (EU) 2015/323⁷,
- gezien artikel 101, artikel 102, derde streepje, van en bijlage V bij zijn Reglement,
- gezien het advies van de Commissie ontwikkelingssamenwerking,
- gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),

¹ PB L 156 van 29.5.1998, blz. 108.

² PB L 317 van 15.12.2000, blz. 355.

³ PB L 210 van 6.8.2013, blz. 1.

⁴ PB L 191 van 7.7.1998, blz. 53.

⁵ PB L 83 van 1.4.2003, blz. 1.

⁶ PB L 78 van 19.3.2008, blz. 1.

⁷ PB L 307 van 3.12.2018, blz. 1.

1. verleent de Commissie kwijting voor de uitvoering van de begroting van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023;
2. formuleert zijn opmerkingen in onderstaande resolutie;
3. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit en de resolutie die daarvan een integrerend deel uitmaakt, te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de Rekenkamer en de Europese Investeringsbank, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

9. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over de afsluiting van de rekeningen van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023¹,
- gezien de geconsolideerde jaarrekening van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2024)0272 – C10-0067/2024)²,
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267) en de gedetailleerde antwoorden op de specifieke verzoeken van het Europees Parlement,
- gezien het jaarlijks beheers- en prestatieverslag van de Commissie over de EU-begroting 2023 (COM(2024)0401),
- gezien het jaarverslag van de Commissie aan de kwijtingsautoriteit over de in 2023 uitgevoerde interne controles (COM(2024)0249) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie (SWD(2024)0145),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023, vergezeld van de antwoorden van de instellingen³, en de speciale verslagen van de Rekenkamer,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer⁴ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de aanbeveling van de Raad van 17 februari 2025 over de aan de Commissie te verlenen kwijting voor de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 (05754/2025 – C10-0013/2025),
- gezien de aanbeveling van de Raad van 17 februari 2025 over de aan de uitvoerende agentschappen te verlenen kwijting voor de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 (05756/2025 – C10-0026/2025),
- gezien de artikelen 317, 318 en 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 106 bis van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene

¹ PB L 58 van 23.2.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/budget/2023/1/oj>.

² PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

³ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

⁴ PB C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

begroting van de Unie, tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014 en Besluit nr. 541/2014/EU en tot intrekking van Verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012¹, en met name de artikelen 69, 260, 261 en 262,

- gezien Verordening (EU, Euratom) 2024/2509 van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2024 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie², en met name de artikelen 69, 266, 267 en 268,
 - gezien Verordening (EG) nr. 58/2003 van de Raad van 19 december 2002 tot vaststelling van het statuut van de uitvoerende agentschappen waaraan bepaalde taken voor het beheer van communautaire programma's worden gedelegeerd³, en met name artikel 14, leden 2 en 3,
 - gezien artikel 101 van en bijlage V bij zijn Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie ontwikkelingssamenwerking, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie cultuur en onderwijs, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid,
 - gezien de brief van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,
 - gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
1. hecht zijn goedkeuring aan de afsluiting van de rekeningen van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023;
 2. formuleert zijn opmerkingen in de resolutie die een integrerend deel uitmaakt van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie, uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds;
 3. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, het Hof van Justitie van de Europese Unie, de Rekenkamer en de Europese Investeringsbank, alsook aan de nationale parlementen en de nationale en regionale controle-instanties van de lidstaten, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

¹ PB L 193 van 30.7.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

² PB L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj>.

³ PB L 11 van 16.1.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/58/oj>.

10. Besluit van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over de afsluiting van de rekeningen van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023 (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien de balansen en resultatenrekeningen van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023 (COM(2023)0273 – C10-0081/2024)¹,
- gezien de financiële informatie over de Europese Ontwikkelingsfondsen (COM(2024)0273),
- gezien het jaarverslag van de Rekenkamer over de activiteiten van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023 en de antwoorden van de Commissie²,
- gezien de verklaring van de Rekenkamer³ voor het begrotingsjaar 2023 waarin de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen worden bevestigd, opgesteld overeenkomstig artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien de aanbevelingen van de Raad van 17 februari 2025 betreffende de aan de Commissie te verlenen kwijting voor de uitvoering van de verrichtingen van de Europese Ontwikkelingsfondsen in het begrotingsjaar 2023 (05489/2025 – C10-0027/2025, 05490/2025 – C10-0028/2025, 05491/2025 – C10-0029/2025),
- gezien het verslag van de Commissie betreffende de follow-up van de kwijting voor het begrotingsjaar 2022 (COM(2024)0267),
- gezien de partnerschapsovereenkomst tussen de leden van de groep van staten in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds, ondertekend te Cotonou (Benin) op 23 juni 2000⁴ en gewijzigd te Ouagadougou (Burkina Faso) op 22 juni 2010⁵,
- gezien Besluit (EU) 2021/1764 van de Raad van 5 oktober 2021 inzake de associatie van de landen en gebieden overzee met de Europese Unie, met inbegrip van de betrekkingen tussen de Europese Unie enerzijds en Groenland en het Koninkrijk Denemarken anderzijds (Besluit betreffende de LGO-associatie, met inbegrip van Groenland)⁶,
- gezien artikel 33 van het intern akkoord van 20 december 1995 tussen de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen,

¹ PB C, C/2024/5462, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5462/oj>.

² PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

³ PB C, C/2024/6041, 10.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6041/oj>.

⁴ PB L 317 van 15.12.2000, blz. 3.

⁵ PB L 287 van 4.11.2010, blz. 3.

⁶ PB L 355 van 7.10.2021, blz. 6.

betreffende de financiering en het beheer van de steun van de Gemeenschap in het kader van het tweede financieel protocol van de vierde ACS-EG-overeenkomst¹,

- gezien artikel 32 van het intern akkoord van 18 september 2000 tussen de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, betreffende de financiering en het beheer van de steun van de Gemeenschap in het kader van het financieel protocol bij de partnerschapsovereenkomst tussen de staten in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, ondertekend te Cotonou (Benin) op 23 juni 2000, en de toewijzing van financiële bijstand ten behoeve van de landen en gebieden overzee waarop de bepalingen van het vierde deel van het EG-Verdrag van toepassing zijn²,
- gezien artikel 11 van het intern akkoord van 24 juni 2013 en 26 juni 2013 tussen de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten van de Europese Unie, in het kader van de Raad bijeen, betreffende de financiering van de steun van de Europese Unie binnen het meerjarig financieel kader voor de periode 2014-2020, overeenkomstig de ACS-EU-partnerschapsovereenkomst, en betreffende de toewijzing van financiële bijstand ten behoeve van de landen en gebieden overzee waarop de bepalingen van het vierde deel van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie van toepassing zijn³,
- gezien artikel 319 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,
- gezien artikel 74 van het Financieel Reglement van 16 juni 1998 van toepassing op de samenwerking inzake ontwikkelingsfinanciering in het kader van de vierde ACS-EG-overeenkomst⁴,
- gezien artikel 119 van het Financieel Reglement van 27 maart 2003 van toepassing op het negende Europees Ontwikkelingsfonds⁵,
- gezien artikel 50 van Verordening (EG) nr. 215/2008 van de Raad van 18 februari 2008 inzake het Financieel Reglement van toepassing op het tiende Europees Ontwikkelingsfonds⁶,
- gezien artikel 48 van Verordening (EU) nr. 2015/323 van de Raad van 2 maart 2015 inzake het financieel reglement van toepassing op het 11e Europees Ontwikkelingsfonds⁷,
- gezien artikel 44 van Verordening (EU) 2018/1877 van de Raad van 26 november 2018 inzake het financieel reglement van toepassing op het 11e Europees Ontwikkelingsfonds, en tot intrekking van Verordening (EU) 2015/323⁸,
- gezien artikel 101, artikel 102, derde streepje, van en bijlage V bij zijn Reglement,

¹ PB L 156 van 29.5.1998, blz. 108.

² PB L 317 van 15.12.2000, blz. 355.

³ PB L 210 van 6.8.2013, blz. 1.

⁴ PB L 191 van 7.7.1998, blz. 53.

⁵ PB L 83 van 1.4.2003, blz. 1.

⁶ PB L 78 van 19.3.2008, blz. 1.

⁷ PB L 58 van 3.3.2015, blz. 17.

⁸ PB L 307 van 3.12.2018, blz. 1.

- gezien het advies van de Commissie ontwikkelingssamenwerking,
- gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
- 1. hecht zijn goedkeuring aan de afsluiting van de rekeningen van het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds voor het begrotingsjaar 2023;
- 2. verzoekt zijn Voorzitter dit besluit te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de Rekenkamer en de Europese Investeringsbank, en te zorgen voor bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (L-serie).

11. Resolutie van het Europees Parlement van 7 mei 2025 met de opmerkingen die een integrerend deel uitmaken van de besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie, uitvoerende agentschappen en het negende, tiende en elfde Europees Ontwikkelingsfonds (2024/2019(DEC))

Het Europees Parlement,

- gezien zijn besluit over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2023, afdeling III – Commissie,
 - gezien zijn besluiten over het verlenen van kwijting voor de uitvoering van de begrotingen van de uitvoerende agentschappen voor het begrotingsjaar 2023,
 - gezien artikel 101 van en bijlage V bij zijn Reglement,
 - gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie ontwikkelingssamenwerking, de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken, de Commissie milieubeheer, de Commissie vervoer en toerisme, de Commissie regionale ontwikkeling, de Commissie cultuur en onderwijs, de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid,
 - gezien de brief van de Commissie landbouw en plattelandsontwikkeling,
 - gezien het verslag van de Commissie begrotingscontrole (A10-0074/2025),
- A. overwegende dat het elfde EOF zijn laatste fase heeft bereikt toen zijn vervalclausule op 31 december 2020 in werking trad; overwegende dat specifieke contracten voor bestaande financieringsovereenkomsten echter nog tot en met 31 december 2023 zijn ondertekend en dat de uitvoering van de lopende projecten die door het EOF worden gefinancierd, zal worden voortgezet totdat deze definitief zijn afgerond;
- B. overwegende dat het negende, tiende en elfde¹ EOF niet in de algemene begroting van de Unie werden geïntegreerd en de afzonderlijke uitvoering en rapportage daarvan zullen worden voortgezet totdat zij worden afgesloten;
- C. overwegende dat in het MFK 2021-2027 ontwikkelingshulp voor de ACS-landen is geïntegreerd in het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking (NDICI – Europa in de wereld), als onderdeel van de algemene EU-begroting, en dat ontwikkelingshulp voor de LGO, met inbegrip van Groenland, is geïntegreerd in het Besluit betreffende de LGO-associatie;
- D. overwegende dat de EOF's bijna volledig worden beheerd door DG INTPA van de Commissie en een klein deel (7 %) van de EOF-uitgaven voor 2023 wordt beheerd door DG NEAR;

Politieke prioriteiten

¹ Het elfde EOF heeft betrekking op het MFK 2021-2027.

1. benadrukt dat het sterk hecht aan de fundamentele waarden en beginselen van de Unie die zijn verankerd in het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU); wijst in het kader van het kwijtingsproces met name op de beginselen van goed financieel beheer, zoals vastgesteld in artikel 317 VWEU, en fraudebestrijding en het beschermen van de financiële belangen van de Unie, zoals vastgesteld in artikel 325 VWEU;
2. wijst op het belang van het beginsel van de scheiding der machten in de Unie en herinnert eraan dat de instellingen volgens het Verdrag loyaal moeten samenwerken; is van mening dat de acties van één instelling van de Unie in geen enkel geval de onafhankelijkheid van een andere instelling mogen schaden; dringt er bij alle andere instellingen op aan de rol van het Parlement als enige rechtstreeks door de burgers verkozen instelling van de Unie te eerbiedigen en af te zien van ongepaste, directe of indirecte inmenging in zijn wetgevingsprocessen, en er daarbij over te waken dat het besluitvormingsproces van het Parlement vrij en onafhankelijk blijft van andere instellingen van de Unie of andere entiteiten;
3. benadrukt dat de Uniebegroting belangrijk is om de politieke prioriteiten van de Unie te verwezenlijken en dat deze de Unie helpt lidstaten bij te staan in onvoorziene situaties, zoals internationale conflicten of crises en de gevolgen daarvan; wijst er in dat opzicht op dat investeringen en steun uit de Uniebegroting continu van belang zijn om de ongelijkheden tussen lidstaten en regio's terug te dringen, economische groei en werkgelegenheid te bevorderen, armoede en sociale uitsluiting te bestrijden en zodoende het dagelijks leven van de Europese burgers te verbeteren;
4. stelt vast dat de Rekenkamer voor het begrotingsjaar 2023 een oordeel zonder beperking heeft afgegeven over de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de ontvangsten; betreurt het tegelijkertijd dat de Rekenkamer voor het vijfde opeenvolgende jaar een afkeurend oordeel heeft moeten afgeven over de wettigheid en regelmatigheid van de begrotingsuitgaven van de Unie alsook een oordeel met beperking over de wettigheid en regelmatigheid van de uitgaven in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (RRF);
5. uit zijn grote bezorgdheid over het feit dat het door de Rekenkamer geschatte totale foutenpercentage sinds het begrotingsjaar 2020 een stijgende trend vertoont en voor het begrotingsjaar 2023 op 5,6 % is uitgekomen; merkt op dat er tussen rubrieken aanzienlijke verschillen zijn in de foutenpercentages en dat het foutenpercentage op bepaalde uitgaventerreinen onder de materialiteitsdrempel van 2 % uitkomt terwijl dat bij het cohesiebeleid oploopt tot maar liefst 9,3 %; merkt voorts op dat de kwijting een politiek proces is waarbij alle kwesties in verband met een bepaald begrotingsjaar kunnen meewegen, en dat het besluit over het al dan niet verlenen van kwijting steeds op feiten gebaseerd en in het acquis van de Unie verankerd moet zijn en voor de gehele begroting wordt genomen; spoort de Commissie met klem aan eindelijk de aanbevelingen van de Rekenkamer op te volgen en de komende jaren het totale foutenpercentage te verlagen; verzoekt de Commissie voorts binnen vier maanden een actieplan voor te leggen om het foutenpercentage te verminderen;
6. vindt het zorgwekkend dat de Commissie en de Rekenkamer "foutenpercentage" verschillend interpreteren, waardoor er verwarring ontstaat; spreekt zijn steun uit voor een gemeenschappelijke controleaanpak en -methode en dringt er bij beide instellingen sterk op aan vóór de kwijting voor 2024 een oplossing te vinden voor hun uiteenlopende benaderingen; is bezorgd over het feit dat de Commissie het bestaande foutenpercentage

stelselmatig onderschat en dat de financiële belangen van de Unie daardoor niet goed worden beschermd;

7. uit nogmaals zijn grote bezorgdheid over het feit dat de gecumuleerde niet-afgewikkelde vastleggingen (RAL – reste à liquider) een recordniveau van 543 miljard EUR hebben bereikt, hetgeen overeenkomt met 3,2 % van het totale bbp van de Unie eind 2023 en meer dan het dubbele bedraagt van de jaarlijkse Uniebegroting voor 2023; benadrukt dat een dergelijk recordniveau van niet-afgewikkelde vastleggingen kan leiden tot problemen bij de toekomstige soepele uitvoering van buitengewoon hoge betalingen en/of tot aanzienlijke vrijmakingen, hetgeen ten koste gaat van de verwezenlijking van de Uniebeleidsdoelstellingen^{003B}
8. uit voorts zijn bezorgdheid over het feit dat de uitstaande schuld als gevolg van leningen eind 2023 was opgelopen tot 458,5 miljard EUR, hetgeen overeenkomt met 2,7 % van het totale bbp van de Unie; merkt op dat de Unie door de toename van de uitstaande schulden in 2023, ten belope van 110,5 miljard EUR, een van de grootste schuldemittenten in Europa is geworden; merkt voorts op dat het bedrag van de uitstaande schuld de komende jaren naar verwachting verder zal stijgen, met name als gevolg van de toegenomen leningen in verband met de RRF en de financiële bijstand aan een aantal landen, waaronder Oekraïne, dat het slachtoffer is van een aanvalsoorlog van Rusland; herhaalt dat het zich ernstige zorgen maakt dat de hogere schuldenlast de begroting van de Unie kwetsbaarder maakt voor renteverhogingen, aangezien een deel van de schulden uit de begroting van de Unie zal moeten worden afgelost en terugbetaald;
9. herinnert aan het belang van een strikte toepassing van de financiële regels van de Unie in alle programma's en voor alle begunstigden, teneinde alle vormen van fraude, belangenconflicten, corruptie, dubbele financiering en witwassen van geld te voorkomen;
10. onderstreept het belang van de rechtsstaat als een van de fundamentele waarden van de Unie en benadrukt dat het conditiona liteitsmechanisme voor de rechtsstaat cruciaal is om ervoor te zorgen dat de lidstaten de beginselen van de rechtsstaat blijven eerbiedigen; herhaalt dat het zich ernstige zorgen maakt over de verslechterende situatie van de rechtsstaat in bepaalde lidstaten, waaronder over de aanvallen op en beperkingen van de activiteiten van maatschappelijke organisaties, die niet alleen een belangrijke bedreiging vormt voor de democratische waarden, maar ook tot een groter risico op financiële verliezen voor de begroting van de Unie leidt; pleit voor een adequate ondersteuning van maatschappelijke organisaties die op dit gebied actief zijn; onderkent de opkomst van nieuwe soorten schendingen van de rechtsstaat door nationale regeringen en verzoekt de Commissie deze veranderende uitdagingen aan te pakken; verzoekt de Commissie te zorgen voor een strikte en snelle tenuitvoerlegging van alle elementen van het mechanisme wanneer lidstaten de beginselen van de rechtsstaat schenden en dergelijke schendingen gevolgen hebben of dreigen te hebben voor de financiële belangen van de Unie; onderstreept tegelijkertijd dat er tijdig volledige informatie beschikbaar moet zijn over besluiten in verband met de uitvoering van het conditiona liteitsmechanisme voor de rechtsstaat; spoort de Commissie ertoe aan expliciet te beoordelen wanneer tekortkomingen met betrekking tot de rechtsstaat systemisch van aard zijn; pleit voor een sterke nadruk op de uitvoering van landspecifieke aanbevelingen, in combinatie met doeltreffende follow-upmechanismen en meetbare benchmarks; stelt de vaststelling van een uitgebreid monitoringkader voor de rechtsstaat voor waarbij alle instellingen, lidstaten en kandidaat-lidstaten van de Unie

worden betrokken, dat erop gericht is de samenhang en uniformiteit in de gehele Unie te waarborgen, en tegelijkertijd een billijke en onpartijdige toepassing te garanderen; verzoekt de Commissie maatregelen voor te stellen om de bescherming van eindbegunstigden bij schendingen van de rechtsstaat door nationale regeringen te waarborgen zonder de toepassing en doeltreffendheid van de verordening te ondermijnen;

11. neemt kennis van het innovatieve karakter van de RRF en de bijdrage ervan ter ondersteuning van de lidstaten bij hun herstel van de economische en sociale gevolgen van de pandemie en bij de totstandbrenging van een veerkrachtigere Europese economie; is van mening dat elke verschuiving naar een op prestaties gebaseerde aanpak op basis van de RRF als model vereist dat de vele problemen die bij de uitvoering ervan zijn geconstateerd, worden aangepakt en dat gegevens over de volledige impact ervan worden beoordeeld voordat een dergelijk model wordt gebruikt; herinnert eraan dat de vele problemen die bij de uitvoering van de RRF zijn geconstateerd, moeten worden aangepakt, waaronder, maar niet uitsluitend: een gebrek aan adequate raadpleging van de regionale en lokale overheden en andere betrokken belanghebbenden, zoals sociale partners en maatschappelijke organisaties, en een gebrek aan betrokkenheid van deze entiteiten bij de uitvoering; een zwakke grensoverschrijdende dimensie die kan wijzen op een beperkte Europese meerwaarde in dit opzicht; het ontbreken van een duidelijke definitie van de mijlpalen en streefdoelen en de bevredigende verwezenlijking ervan; onvoldoende flexibiliteit; een gemeenschappelijke schuld met langdurige schuldbetaling als gevolg; ernstige tekortkomingen van het programma op het gebied van transparantie, audit en controle, waardoor de burgers niet kunnen worden geïnformeerd over de eindbegunstigden van door de Unie gefinancierde maatregelen en de lidstaten ertoe worden aangespoord om de RRF-middelen te gebruiken om projecten te financieren die sterk lijken op de door de cohesiefondsen gefinancierde projecten, maar met een veel beperktere controlelemogelijkheid; herhaalt zijn bezorgdheid over de interpretatie die de Commissie en de lidstaten aan het begrip “eindontvanger” van RRF-financiering geven, die niet strookt met de uit de REPowerEU-onderhandelingen voortvloeiende overeenkomst, en is van mening dat ministeries, overheidsinstanties en andere aanbestedende diensten niet als eindontvangers van RRF-financiering mogen worden opgevoerd; uit voorts zijn bezorgdheid over de bevindingen van de Rekenkamer met betrekking tot het risico op dubbele financiering en financiering van terugkerende begrotingsuitgaven die niet in overeenstemming zijn met de rechtsgrondslag van de RRF;
12. merkt op dat de opzet van het NGEU-mechanisme inhoudt dat vóór eind 2027 moet worden begonnen met de terugbetaling van NGEU-leningen en dat die uiterlijk in 2058 moet zijn voltooid; is bezorgd over het feit dat de financieringskosten in het kader van NGEU door de stijgende rentetarieven van de afgelopen jaren aanzienlijk zijn gestegen ten opzichte van de oorspronkelijke ramingen; herhaalt dat het tijdschema van de juridisch bindende routekaart voor de invoering van nieuwe eigen middelen volledig in acht moet worden genomen, en benadrukt dat snelle vooruitgang op het gebied van nieuwe eigen middelen essentieel is voor de terugbetaling van NGEU en de waarborging van de huidige en toekomstige MFK's;
13. benadrukt dat al het beleid van de Unie en de financiering ervan, in overeenstemming met de aanbevelingen in het Draghi-verslag¹, dringend veel minder bureaucratisch

¹ The future of European competitiveness (De toekomst van het Europese concurrentievermogen), 9 september 2024.

moeten worden en aanzienlijk moeten worden gestroomlijnd en vereenvoudigd om de lasten voor Europese bedrijven te verlichten en het Europese concurrentievermogen te vergroten, en tegelijkertijd de bescherming van de financiële belangen van de Unie te garanderen; onderstreept dat vereenvoudiging ook een positief effect zal hebben op de foutenpercentages bij de uitvoering van beleid, omdat veel fouten het gevolg zijn van te ingewikkelde regels die moeilijk zijn na te leven, met name voor kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's), nieuwe aanvragers, spin-offs en start-ups;

14. herinnert eraan dat de verdere vereenvoudiging van regels en procedures in evenwicht moet worden gebracht met een veel systematischer gebruik van gedigitaliseerde rapportage, betere en robuustere controles en adequate controles achteraf op de meest voorkomende gebieden van onregelmatige uitgaven die niet leiden tot meer buitensporige bureaucratische complexiteit voor begunstigden, dat er opleidingen en praktische informatie moeten worden ontwikkeld voor aanvragers, met name voor nieuwe aanvragers, en dat de bijstand en richtsnoeren voor kmo's, spin-offs, start-ups, administratieve en betaalorganen en alle andere relevante belanghebbenden moeten worden verbeterd; herinnert eraan dat een robuust controlestelsel onder de verantwoordelijkheid van de Commissie met name nodig is voor de RRF;
15. benadrukt de noodzaak en onderstreept het belang van het NDICI-programma voor de ondersteuning van mondiale uitdagingen en de bevordering van mensenrechten, vrijheden en democratie; onderstreept dat het belangrijk is het onderdeel voor het oostelijk nabuurschap te versterken om politieke, economische en sociale hervormingen in deze betwiste regio te ondersteunen;
16. onderstreept dat het voor de geloofwaardigheid van de Unie absoluut noodzakelijk is dat de Commissie ervoor waakt dat er middelen van de Unie worden toegewezen aan personen of organisaties die banden hebben met wat voor soort terroristische bewegingen dan ook of andere bewegingen die extremistische standpunten verkondigen, aanzetten tot geweld en haat en de fundamentele waarden van de Europese Unie met de voeten treden, waaronder islamistische, antichristelijke, antisemitische en anti-islamitische bewegingen; herinnert er in dit verband aan dat 19 van de 13 000 medewerkers van UNRWA in Gaza ervan zijn beschuldigd betrokken te zijn geweest bij de verachtelijke terroristische aanslagen van Hamas van 7 oktober 2023 op Israël; wijst erop dat het dienstverband van negen medewerkers formeel werd beëindigd in het belang van UNRWA; neemt kennis van de resultaten van het onderzoek dat is ingesteld door het Bureau voor Intern Toezicht van de VN (OIOS); onderstreept dat de Commissie ook betere controles moet instellen om ervoor te zorgen dat een dergelijke financiering niet indirect via derden plaatsvindt en zij een betere traceerbaarheid van de middelen van de Unie naar de eindbegunstigden moet bewerkstelligen;
17. uit andermaal zijn ernstige bezorgdheid over het toenemende gebruik van middelen van de Unie in strijd met de beginselen en waarden van de Unie, vooral wanneer het gebruik van de middelen en de overdrachten naar andere organisaties niet volledig traceerbaar zijn; waarschuwt voor het gevaar dat middelen van de Unie uiteindelijk binnen corrupte kringen kunnen worden gebruikt en dat dit aanleiding kan geven tot fraude, onregelmatigheden, buitenlandse inmenging of infiltraties in politieke partijen; benadrukt het belang van het beginsel van transparantie met betrekking tot de eindbegunstigde van middelen van de Unie;
18. benadrukt dat de instelling haar integriteit moet bewaren en potentiële buitenlandse inmenging moet voorkomen; veroordeelt elke ongepaste poging om de

wetgevingsactiviteiten van het Europees Parlement te beïnvloeden; benadrukt dat OLAF de verantwoordelijkheid heeft om alle nodige diepgaande onderzoeken uit te voeren; benadrukt het belang van de werkzaamheden van het Europees Openbaar Ministerie (EOM) voor de bescherming van de financiële belangen van de Europese Unie; dringt erop aan het EOM voldoende financiële en personele middelen ter beschikking te stellen; herinnert aan het akkoord tot oprichting van een Interinstitutioneel Orgaan voor ethische normen voor leden van de in artikel 13 van het Verdrag betreffende de Europese Unie bedoelde instellingen en adviesorganen, en dringt aan op een snelle uitvoering van het akkoord in alle EU-instellingen;

19. vestigt de aandacht op de cruciale rol die maatschappelijke organisaties, met inbegrip van ngo's, spelen bij de handhaving van de democratische waarden ter ondersteuning van een dynamische en levendige democratische samenleving, omdat ze een solide basis bieden voor een brede uitwisseling van alle relevante standpunten in verschillende debatten, en onderstreept dat maatschappelijke organisaties steun van de Unie kunnen ontvangen om deze taken te vervullen, overeenkomstig artikel 11 van het Verdrag betreffende de Europese Unie;
20. merkt op dat door de Commissie gesloten subsidieovereenkomsten volgens enkele leden van de Commissie begrotingscontrole gedetailleerde lobbyactiviteiten zouden omvatten die geïnterpreteerd zouden kunnen worden als een mogelijke inmenging in de interne besluitvorming binnen de instellingen van de Unie; stelt vast dat de Commissie een reeks maatregelen heeft genomen om deze beschuldigingen aan de orde te stellen door richtsnoeren vast te stellen voor de financiering van activiteiten in verband met de ontwikkeling, uitvoering, monitoring en handhaving van wetgeving en beleid van de Unie, en daarbij heeft gesteld dat de betreffende subsidieovereenkomsten weliswaar niet in strijd waren met het rechtskader van de EU, maar niettemin de reputatie van de Unie zouden kunnen schaden; neemt kennis van het feit dat alle subsidieovereenkomsten een disclaimer bevatten waarin staat dat de standpunten van de begunstigde geenszins als standpunten van de EU mogen worden gezien en dat de subsidieverlenende autoriteit daar niet aansprakelijk voor kan worden gesteld; merkt op dat ook in de oproep tot het indienen van voorstellen voor exploitatiesubsidies van 2024 een dergelijke disclaimer is opgenomen;
21. neemt kennis van het feit dat de subsidieovereenkomsten in alle portefeuilles momenteel worden gescreend om na te gaan of zij in overeenstemming zijn met de nieuwe richtsnoeren, en merkt op dat de Commissie het Parlement tot dusver niet in kennis heeft gesteld van de volledige resultaten van de screening, noch van andere maatregelen die zij in voorkomend geval kan nemen; verzoekt de Commissie de kwijtingsautoriteit te allen tijde op de hoogte te houden; benadrukt dat transparantie bij bijeenkomsten van belanghebbenden van fundamenteel belang is voor de democratische integriteit en in gelijke mate moet gelden voor alle entiteiten die met instellingen van de Unie samenwerken; benadrukt dat een duidelijke documentatie en openbaarmaking van dergelijke uitwisselingen het vertrouwen van het publiek en de democratische verantwoordingsplicht versterkt;
22. herinnert eraan dat EU-financiering strenge verantwoordings- en transparantienormen vereist; dringt er overeenkomstig de aanbevelingen van de Rekenkamer in Speciaal verslag 05/2024¹ en het recente Speciaal verslag 11/2025¹ bij de Commissie op aan

¹ Speciaal verslag 05/2024: Het EU-transparantieregister – biedt nuttige maar beperkte informatie over lobbyactiviteiten.

ervoor te zorgen dat de in het systeem voor financiële transparantie openbaar gemaakte informatie regelmatig wordt bijgewerkt en betrouwbaar, vergelijkbaar en nuttig is; benadrukt dat er extra middelen moeten worden toegewezen aan het secretariaat van het transparantieregister van de EU (EUTR) om een systematische en grondige monitoring van het transparantieregister mogelijk te maken; merkt op dat dit onder meer moet inhouden dat middelen worden toegewezen voor de toepassing van AI om een op AI gebaseerd zoekmechanisme te ontwikkelen; herinnert eraan dat proactief moet worden gecontroleerd of alle entiteiten die begunstigden van EU-middelen zijn de waarden van de EU eerbiedigen;

23. is ingenomen met het antwoord van commissaris Serafin op de schriftelijke vraag van het Parlement², waarin nogmaals wordt bevestigd dat ngo's EU-financiering hebben ontvangen en gebruikt met volledige inachtneming van de EU-Verdragen en de LIFE-verordening³; neemt voorts kennis van het recente speciaal verslag van de Rekenkamer over de transparantie van aan ngo's toegekende EU-financiering⁴, waarin wordt gesteld dat het gebruik van EU-financiering voor belangenbehartigingsactiviteiten van ngo's legaal is en ook wordt bevestigd dat deze praktijk in overeenstemming is met de wettelijke transparantievereisten van de EU zoals vastgelegd in het Financieel Reglement van de EU, maar tegelijkertijd wordt aangegeven dat er meer moet worden gedaan om de transparantie van de EU-financiering die door alle begunstigden wordt ontvangen te verbeteren; verzoekt de Commissie in dit verband om uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de Rekenkamer met betrekking tot de screening van eigen verklaringen in het systeem voor financiële transparantie van de EU, en om de eerbiediging door de begunstigden van de fundamentele waarden en beginselen van de EU proactief te controleren;
24. is ingenomen met de inwerkingtreding van de herschikking van het Financieel Reglement; is in het bijzonder verheugd over de verbeteringen met betrekking tot het traceren van middelen van de Unie met behulp van digitale instrumenten en interoperabiliteit, die de bescherming van de financiële belangen van de Unie zullen versterken, evenals de gerichte uitbreiding van het systeem voor vroegtijdige opsporing en uitsluiting (EDES) tot gedeeld beheer voor de periode na MFK 2027, de verwijzing naar het conditionaliteitsmechanisme voor de rechtsstaat en de invoering van conditionaliteit op basis van de waarden van de Unie als verankerd in artikel 2 VEU, alsook de mogelijkheid om kmo's en individuele aanvragers te stroomlijnen door subsidies van zeer kleine bedragen in te voeren;

¹ Speciaal verslag 11/2025: Transparantie van aan ngo's toegekende EU-financiering – Ondanks vooruitgang nog steeds geen betrouwbaar overzicht.

² https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-10-2025-000595-ASW_NL.pdf.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0783>.

⁴ https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2025-11/SR-2025-11_NL.pdf.

HOOFDSTUK I – Meerjarig financieel kader (MFK)

Betrouwbaarheidsverklaring van de Europese Rekenkamer en begrotings- en financieel beheer

Betrouwbaarheid van de rekeningen

25. is verheugd dat de Rekenkamer in haar jaarverslag over de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023¹ vaststelt dat de geconsolideerde rekeningen van de Europese Unie voor dat jaar betrouwbaar zijn; stelt vast dat de Rekenkamer sinds 2007 elk jaar een goedkeurend oordeel heeft afgegeven over de betrouwbaarheid van de rekeningen;
26. stelt vast dat op 31 december 2023 de totale passiva 679,9 miljard EUR bedroegen en de totale activa 467,7 miljard EUR; merkt op dat het verschil van 212,2 miljard EUR de (negatieve) nettoactiva vertegenwoordigde, die bestaan uit schulden en het deel van de uitgaven die de Unie al heeft gedaan tot 31 december 2023 en moeten worden gefinancierd uit toekomstige begrotingen;
27. merkt op dat eind 2023 de geschatte waarde van de gedane maar nog niet gedeclareerde in aanmerking komende uitgaven door begunstigden en die zijn geboekt als toegerekende uitgaven 155,2 miljard EUR bedroeg (2021: 148,7 miljard EUR), waarvan 7,4 miljard EUR betrekking heeft op toegerekende uitgaven in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (RRF);
28. is ingenomen met de conclusie van de Rekenkamer dat de activa, passiva, ontvangsten en uitgaven, ook die in verband met NextGenerationEU (NGEU), de raming met betrekking tot het terugtrekkingsproces van het VK, en de gevolgen van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, correct worden weergegeven in de geconsolideerde jaarrekening;

Wettigheid en regelmatigheid van de ontvangsten van de Unie

29. neemt kennis van de conclusie van de Rekenkamer dat de ontvangsten van de Unie geen materiële fouten bevatten en dat de door de Rekenkamer onderzochte beheerssystemen over het algemeen doeltreffend waren;

Wettigheid en regelmatigheid van de uitgaven van de Unie

30. betreurt ten eerste dat de Rekenkamer voor het vijfde achtereenvolgende jaar een afkeurende verklaring heeft afgegeven over de wettigheid en regelmatigheid van de uitgaven uit de begroting van de Unie; is van mening dat dit steeds problematischer wordt, aangezien de Commissie niet in staat of niet bereid lijkt te zijn om de oorzaak vast te stellen en de onderliggende problemen aan te pakken; betreurt dat de Commissie een aantal aanbevelingen van de Rekenkamer niet aanvaardt; wijst met name op het belang van de versterking van het financieel beheer van Commissie en de lidstaten, dat volgens de Rekenkamer onbetrouwbaar is en daardoor de betrouwbaarheid van het jaarlijkse beheers- en prestatieverslag in het gedrang brengt; verzoekt de Commissie een duidelijk actieplan voor te leggen om het foutenpercentage binnen een termijn van vier

¹ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

maanden te verlagen; benadrukt dat het Parlement een dit actieplan naar behoren moet controleren;

31. is zeer bezorgd over het feit dat de Rekenkamer het foutenpercentage voor de uitgaven van 2023 op 5,6 % heeft geschat; merkt op dat de situatie daarmee verder is verslechterd ten opzichte van de twee voorgaande jaren (4,2 % in 2022 en 3,0 % in 2021); stelt met bezorgdheid vast dat de Rekenkamer aanzienlijke problemen blijft opsporen met betrekking tot uitgaven in het kader van vergoedingen, waar het geschatte foutenpercentage 7,9 % bedraagt; merkt op dat de door de Rekenkamer vastgestelde fouten zowel materiële als diepgaande gevolgen hebben; pleit voor de aanscherping van het financieel beheer van de Commissie, overeenkomstig de aanbevelingen uit de jaarverslagen en speciale verslagen van de Rekenkamer, om het hoge foutenpercentage in de komende jaren daadkrachtig aan te pakken; vestigt de aandacht op de waarschuwing van de Rekenkamer dat de toenemende Europese schuldenlast de begroting van de Unie steeds meer onder druk zet;
32. merkt op dat de Commissie de uitgaven in haar jaarlijks beheers- en prestatieverslag onderbrengt in de categorieën hoog, gemiddeld en laag risico, teneinde de maatregelen te kunnen richten op de domeinen met een hoog risico; merkt op dat de Rekenkamer slechts twee risicocategorieën hanteert om een advies op te stellen over de wettigheid en regelmatigheid van de uitgaven; maakt zich zorgen dat de werkzaamheden van de Rekenkamer beperkingen van de controles achteraf van de Commissie aan het licht hebben gebracht, die samen van invloed zijn op de deugdelijkheid van de risicobeoordeling van de Commissie; stelt bezorgd vast dat “Cohesie, veerkracht en waarden” een van de meest beïnvloede domeinen was, waarbij de Rekenkamer het merendeel van de uitgaven beschouwde als uitgaven met een hoog risico, terwijl de Commissie slechts een minderheid zo indeelde;
33. herhaalt zijn bezorgdheid over de opmerking van de Rekenkamer dat de Commissie in haar risicobeoordeling het risiconiveau op verschillende terreinen waarschijnlijk onderschat; maakt zich ook zorgen over door de Rekenkamer vastgestelde, terugkerende tekortkomingen ten aanzien van de beheers- en controlesystemen van de lidstaten, die er nog altijd niet in slagen onregelmatigheden in rubriek 2 te voorkomen of op te sporen, hetgeen de betrouwbaarheid van hun werkzaamheden ondermijnt, terwijl de foutenpercentages van de Commissie nog altijd gebaseerd zijn op deze nationale stelsels die niet doeltreffend zijn;
34. merkt op dat de stijging vooral is toe te schrijven aan het geschatte foutenpercentage in MFK-rubriek 2 (Cohesie, veerkracht en waarden), waarbij de Rekenkamer bij 9,3 % van de uitgaven een inbreuk op de wet- en regelgeving van de Unie heeft vastgesteld; wijst op de onderliggende problemen die door de Rekenkamer zijn gemeld en die al jaren bekend zijn;
35. benadrukt dat het bij het door de Rekenkamer in haar betrouwbaarheidsverklaring genoemde geschatte foutenpercentage in de uitgaven van de Unie om een raming gaat van de middelen die niet uitbetaald hadden mogen worden, omdat ze niet overeenkomstig de toepasselijke wet- en regelgeving zijn gebruikt; is van mening dat het geschatte foutenpercentage weliswaar geen indicator van fraude of corruptie is, maar dat het wel uitgaven betreft waarvoor corrigerende maatregelen nodig zijn, en dat het dus wijst op een verspilling van middelen; betreurt dat dit niet alleen een probleem op zich is, maar ook een negatieve indruk zal wekken bij de burgers en zelfs vraagtekens

kan plaatsen bij het vermogen van de Commissie om de financiële belangen van de Unie doeltreffend te beschermen;

36. merkt met bezorgdheid op dat de Commissie zelf het risico bij betaling voor 2023 slechts op 1,9 % heeft geschat en dat dit sinds 2020 op dat niveau ligt; merkt op dat de Commissie haar capaciteit om onregelmatige uitgaven tijdens de uitvoering van de bijbehorende programma's te corrigeren en terug te vorderen op 1,0 % raamt, wat resulteert in een risico bij afsluiting van 0,9 %; maakt zich zorgen dat het risico bij betaling van de Commissie voor dit jaar opnieuw niet alleen onder het door de Rekenkamer geschatte foutenpercentage van 5,6 % ligt, maar ook buiten het bereik valt dat de Rekenkamer hanteert, dat namelijk tussen de 4,4 % en 6,8 % valt; benadrukt dat het verschil tussen het totale foutenpercentage van de Rekenkamer en het risico bij betaling van de Commissie ook zichtbaarder is dan voorheen op een aantal specifieke uitgaventerreinen, met name in rubriek 2; is ingenomen met de schatting van het foutenpercentage door de Rekenkamer als belangrijke indicator voor bestaande risico's;
37. stelt vast dat de Commissie ten aanzien van het risico bij afsluiting een meerjarenperspectief volgt, aangezien correcties en terugvorderingen na het einde van het jaar niet tot uiting komen in de schatting van het foutenpercentage door de Rekenkamer; betreurt echter de verwarring die de Commissie door de presentatie van het risico bij betaling heeft veroorzaakt;
38. herinnert aan de standpunten in de kwijtingsresolutie voor 2022 en de gedachtewisselingen tijdens de kwijtingshoorzittingen voor het begrotingsjaar 2023 over de verschillen tussen de Rekenkamer en de Commissie in de methoden en ramingen wat betreft de fouten in de uitgaven van de Unie; merkt met name op dat het foutenpercentage van de Rekenkamer gebaseerd is op een statistische steekproef, terwijl het risico bij betaling van de Commissie grotendeels is samengesteld aan de hand van door de nationale auditautoriteiten van de lidstaten gerapporteerde foutenpercentages en pas na correcties en terugbetalingen werd berekend; herinnert eraan dat het foutenpercentage van de Rekenkamer de fouten omvat die niet door de lidstaten en de Commissie zijn ontdekt, hetgeen aantoont dat de foutenpercentages van de Commissie te laag zijn geschat; stelt met bezorgdheid vast dat de verschillen tussen de ramingen van de Rekenkamer en die van de Commissie nog groter zijn geworden; merkt voorts op dat de Commissie en de Rekenkamer gezamenlijke workshops over dit vraagstuk organiseren; stelt vast dat de Rekenkamer haar methode met betrekking tot aanbestedingen bij de gedecentraliseerde agentschappen onlangs heeft afgestemd op die van de Commissie; spreekt nogmaals zijn steun uit voor de onafhankelijke controleaanpak en -methode van de Rekenkamer en verzoekt de Commissie samen te werken met de Rekenkamer om te zorgen voor een grotere harmonisatie en beter vergelijkbare ramingen van foutenpercentages;
39. herinnert eraan dat de kwijtingsautoriteit voor haar kwijtingsbesluit voor het betreffende jaar een verklaring van de Rekenkamer nodig heeft over de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen aan het einde van het jaar; merkt op dat de uitgavenprogramma's van de Unie meerjarig zijn en dat hun beheers- en controlesystemen meerdere jaren bestrijken, waardoor correcties en terugvorderingen na het einde van het jaar mogelijk zijn;
40. herinnert eraan dat de Commissie verantwoordelijk is voor het voorkomen en opsporen van fraude; merkt op dat de Rekenkamer bij de uitoefening van haar mandaat verplicht

is onregelmatigheden te melden; merkt op dat de Rekenkamer vermoedens van strafbare feiten die onder haar bevoegdheid vallen, doorstuurt naar het EOM en vermoedens van fraude, corruptie of andere illegale activiteiten waardoor de financiële belangen van de Unie worden geschaad, doorstuurt naar OLAF; merkt op dat de Rekenkamer in 2023 twintig gevallen van vermoedelijke fraude aan OLAF heeft gemeld, en tegelijkertijd twaalf van deze gevallen aan het EOM heeft doorgegeven, wat tot nu toe heeft geleid tot vier onderzoeken van OLAF en negen onderzoeken van het EOM; prijst de Rekenkamer voor het melden van onregelmatigheden aan OLAF en het EOM, daar informatie uit controleopdrachten doorgaans zeer betrouwbaar is; herinnert in dit verband aan de sleutelrol van de hele fraudebestrijdingsarchitectuur van de Unie en plaatst vraagtekens bij de weigering van sommige lidstaten om met een van de onderdelen daarvan, het EOM, samen te werken;

Financieel en begrotingsbeheer

41. merkt op dat in 2023 98,9 % van de beschikbare vastleggingskredieten werd gebruikt (184,4 miljard EUR van de 186,5 miljard EUR); stelt vast dat de beschikbare kredieten hoger waren dan het MFK-plafond van 182,7 miljard EUR als gevolg van het gebruik van speciale instrumenten voor nieuwe of onvoorziene gebeurtenissen; merkt op dat 90,0 % van de betalingskredieten werd gebruikt (162,0 miljard EUR van de beschikbare 165,2 miljard EUR);
42. stelt met bezorgdheid vast dat de totale niet-afgewikkelde vastleggingen, die toekomstige schulden vertegenwoordigen als ze niet worden vrijgemaakt, een recordhoogte van 543 miljard EUR bereikten (2022: 450 miljard EUR); merkt op dat de Commissie een daling voorziet voor de periode 2025-2029, waarin vastgelegde bedragen voor zowel NGEU als de programmeringsperiode 2021-2027 moeten worden uitbetaald; merkt echter op dat de werkelijke bedragen voor 2023 (543 miljard EUR) veel hoger liggen dan het geraamde bedrag (490 miljard EUR), waardoor er vraagtekens kunnen worden gezet bij de ramingen van de Commissie;
43. wijst erop dat voor de uitvoering van de fondsen onder gedeeld beheer in het kader van het MFK 2021-2027 minder tijd beschikbaar is dan in de voorgaande MFK's als gevolg van de N+2-regel voor het laatste jaar, hetgeen samen met de hoge niet-afgewikkelde vastleggingen het risico op vrijmakingen zal vergroten; neemt kennis van de opmerking van de Rekenkamer dat de Commissie haar geraamde bedrag aan vrijmakingen heeft verhoogd van 7,6 miljard EUR voor 2023-2027 tot 8,1 miljard EUR voor 2024-2027 en 8,8 miljard EUR voor 2025-2027, hetgeen neerkomt op een stijging van 15 % in twee jaar; benadrukt met bezorgdheid dat de Commissie de afgelopen twee jaar de niet-afgewikkelde vastleggingen te laag heeft geraamd en daardoor waarschijnlijk het bedrag van de vrijmakingen die tot 2027 zullen plaatsvinden, te laag inschat; neemt kennis van de invoering van het "cascademechanisme" naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie van het MFK 2021-2027 en de stimulans om vrijgemaakte bedragen te gebruiken ter dekking van hogere rentekosten voor bedragen die de Commissie heeft geleend voor NGEU;
44. stelt vast dat in de meest recente langetermijnbetalingsprognose van de Commissie melding wordt gemaakt van substantiële vrijmakingen vanaf 2027 tenzij de lidstaten aanvullende inspanningen ondernemen en de besteding flink opvoeren ten opzichte van de periode 2014-2020; stelt vast dat de Commissie de vrijmakingen voor het Cohesiefonds, het EFRO en het ESF+ voor 2024-2027 raamde op 2,2 miljard EUR,

ruim vijf keer zo hoog als de raming voor 2022 van 0,4 miljard EUR; waarschuwt ervoor dat, wat het Fonds voor een rechtvaardige transitie (JTF) betreft, de lage uitvoering in 2023 betekent dat vanaf 2025 aanzienlijke bedragen in de risicozone terecht zouden kunnen komen; vraagt de Commissie en de lidstaten alles in het werk te stellen om vrijmakingen te voorkomen;

45. stelt met bezorgdheid vast dat de schuld van de Unie is gestegen van 344,3 miljard EUR in 2022 tot 458,5 miljard EUR in 2023, waarvan 60 % verband houdt met NGEU; merkt op dat alleen voor de schuld die is uitgegeven voor NGEU de bijbehorende rentekosten rechtstreeks uit de begroting van de Unie moeten worden betaald en dat deze kosten voor het huidige MFK (tot eind 2027) als gevolg van de hogere rentetarieven naar schatting tussen 17 miljard EUR en 27 miljard EUR hoger zullen uitvallen dan de oorspronkelijk geraamde 14,9 miljard EUR;
46. stelt met bezorgdheid vast dat het totale risico voor de begroting van de Unie als gevolg van garanties en voorwaardelijke verplichtingen voor leningen is gestegen tot 298,0 miljard EUR; merkt op dat aannamen over de rente op de kapitaalmarkt voorzichtig moeten worden gemaakt, zowel voor bestaande als voor nieuwe schulden, en dat voor beide categorieën een haalbaar terugbetalingsplan nodig is; merkt op dat de Rekenkamer informatie van de Commissie heeft ontvangen waaruit blijkt dat het risico de komende jaren gestaag zal toenemen, waardoor de begrotingsmarge extra onder druk zal komen te staan en de flexibiliteit van de begroting van de Unie verder zal afnemen; steunt de aanbevelingen van de Rekenkamer aan de Commissie om proactiever op te treden om ervoor te zorgen dat haar beperkingsinstrumenten (zoals het gemeenschappelijk voorzieningsfonds – GVF) over voldoende capaciteit kunnen beschikken, alsook om een transparantere rapportage inzake de totale jaarlijkse blootstelling van de begroting te voorzien, waarbij haar raming openbaar wordt gemaakt;
47. stelt met bezorgdheid vast dat de Rekenkamer in haar Speciaal verslag 07/2024¹ opmerkt dat een aanzienlijk deel van de tussen 2014 en 2022 afgegeven invorderingsopdrachten ten tijde van haar controle nog niet was geïnd; merkt voorts op dat de Commissie in haar antwoorden op de schriftelijke vragen van de Commissie begrotingscontrole (CONT) van het Parlement voor de kwijting 2023 aangaf dat er 1 357 achterstallige invorderingsopdrachten waren voor een totaal uitstaand bedrag van circa 335 miljoen EUR voor de periode 2014-2023; verzoekt de Commissie met klem prioriteit te maken van het innen van achterstallige invorderingsopdrachten en de Commissie begrotingscontrole op de hoogte te houden van de voortgang;
48. benadrukt dat gelijkheid een fundamentele waarde van de Unie is en in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is verankerd; herinnert aan de toezegging van de Unie om gendermainstreaming op te nemen in haar beleidsvorming en de uitvoering van middelen van de Unie, met inbegrip van genderbudgettering; spoort de Commissie ertoe aan de geleverde inspanningen op het gebied van genderbudgettering en het traceren van de impact van de begroting van de Unie voort te zetten om de gendergelijkheid te bevorderen; wijst erop dat de Commissie alle wetgevingsvoorstellen vergezeld moet laten gaan van een effectbeoordeling wanneer deze naar verwachting

¹ Speciaal verslag 07/2024 van de Europese Rekenkamer: De systemen van de Commissie voor de invordering van onregelmatige EU-uitgaven – Potentieel voor meer en snellere invordering.

aanzienlijke economische, sociale en milieueffecten zullen hebben, teneinde onder meer een billijke verdeling van de middelen te waarborgen;

49. merkt op dat de herziening van de institutionele overeenkomst inzake het transparantieregister vóór juli 2025 wordt verwacht; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat het proces zo open mogelijk is en dat de vereisten voor financiële rapportage voor alle categorieën van geregistreerde entiteiten (met inbegrip van financieringsbronnen en de begrotingen voor lobbywerk) op elkaar worden afgestemd, en daarbij ook het in Speciaal verslag 05/2024 van de Rekenkamer over het EU-transparantieregister vastgestelde risico aan te pakken met betrekking tot eigen verklaringen inzake de vertegenwoordigingscategorie; is van mening dat de middelen van het secretariaat van het transparantieregister moeten worden verhoogd zodat gevolg kan worden gegeven aan de aanbevelingen van de Rekenkamer;
50. wijst op de volgende bevindingen in Speciaal verslag nr. 11/2025 van de Rekenkamer:
 - i) dat de identificatie en registratie van entiteiten als ngo's niet altijd consistent en betrouwbaar zijn; ii) dat er ondanks een meer gestroomlijnde procedure voor de toekenning van subsidies problemen blijven bestaan rond de volledigheid en nauwkeurigheid van de gegevens; iii) dat het ontbreken van een betrouwbaar overzicht van de EU-uitgaven voor ngo's een zinvolle analyse belemmert; iv) dat de oproepen tot het indienen van voorstellen in de steekproef van de Rekenkamer transparant waren; v) dat de eerbiediging van de waarden van de Unie niet proactief wordt geverifieerd; en vi) dat de transparantiepraktijken in de steekproef van de Rekenkamer sterk uiteenlopen, waarbij grotere ngo's beter presteren; verzoekt de Commissie de aanbevelingen in het speciaal verslag van de Rekenkamer volledig op te volgen;

Aanbevelingen

51. steunt ten volle de aanbevelingen van de Rekenkamer in haar jaarverslag over de uitvoering van de begroting voor het begrotingsjaar 2023 ("jaarverslag over het begrotingsjaar 2023")¹ en in de bijbehorende speciale verslagen; verzoekt de Commissie deze aanbevelingen onverwijld uit te voeren en de kwijtingsautoriteit op de hoogte te houden van de vorderingen die worden gemaakt met de uitvoering ervan;
52. verzoekt de Rekenkamer samen met de Commissie te zoeken naar manieren om hun methoden voor de algemene begroting op elkaar af te stemmen, zoals dat het geval is bij aanbestedingen voor de gedecentraliseerde agentschappen, en daarbij de verschillende rollen in acht te nemen;
53. verzoekt de Commissie met name:
 - i) het gesprek te blijven aangaan met de Rekenkamer om het begrip, de convergentie en de vergelijkbaarheid van de twee manieren van aanpak van de discrepanties in foutenramingen bij de uitgaven van de Unie te vergroten;
 - ii) de impact van de corrigerende maatregelen op het algemene foutenpercentage te kwalificeren;

¹ PB C, C/2024/5882, 9.10.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/5882/oj>.

- iii) samen met de Rekenkamer te zoeken naar manieren om hun methoden met betrekking tot de evaluatie van aanbestedingsfouten en de raming van het foutenpercentage voor de algemene begroting op elkaar af te stemmen, zoals dat het geval is bij aanbestedingen voor de gedecentraliseerde agentschappen, en daarbij de verschillende rollen in acht te nemen;
- iv) de kwijtingsautoriteit een strategie voor te leggen om het gebruik van middelen voor hun beoogde doel te verbeteren, de absorptie te verhogen en vrijmakingen te voorkomen, en zodoende de Europese meerwaarde van de begroting van de Unie te maximaliseren;
- v) de betrouwbaarheid van de raming van de niet-afgewikkelde vastleggingen te vergroten door middel van een meer realistische raming van de absorptie van middelen van de Unie, zodat de kwijtingsautoriteit de ontwikkeling van de niet-afgewikkelde vastleggingen door de jaren heen beter kan voorspellen en de begroting van de Unie beter kan beschermen;
- vi) verslag uit te brengen over en afdoende maatregelen te treffen om de begroting van de Unie te beschermen tegen de verschillende vastgestelde risico's, die verder gaan dan niet-afgewikkelde vastleggingen, zoals vrijmakingen in het cohesiebeleid, de stijgende schuld, het verhoogde risico waaraan de begroting van de Unie wordt blootgesteld en de impact van de stijgende inflatie;
- vii) een transparantere rapportage over de totale jaarlijkse blootstelling van de begroting te voorzien door in het jaarlijks beheers- en prestatieverslag een meerjarenvisie op te nemen over de risico's voor de begroting van de Unie met betrekking tot begrotingsgaranties;
- viii) de regels en procedures aanzienlijk te vereenvoudigen en de bijstand te verbeteren en te zorgen voor consistente en gebruiksvriendelijke richtsnoeren voor kmo's, nieuwe aanvragers, spin-offs, start-ups, administratieve en betaalorganen, maatschappelijke organisaties en alle andere relevante belanghebbenden, zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van de controles;
- ix) ervoor te zorgen dat de bestaande beperkingsinstrumenten voldoende capaciteit hebben om de risico's waar de begroting van de Unie aan wordt blootgesteld, op doeltreffende wijze het hoofd te bieden;
- x) meer inspanningen te leveren om de transparantie bij het gebruik van de middelen te verbeteren, ook wat betreft informatie over eindbegunstigden, met inbegrip van de middelen die worden toegewezen voor de opstelling van beleid en wetgevingsvoorstellen;
- xi) alle nodige maatregelen te treffen om ervoor te zorgen dat alle belangenvertegenwoordigers die zich tot de instellingen van de Unie wenden in het transparantieregister worden opgenomen; verzoekt de Commissie voorts een doeltreffend mechanisme op te zetten om erop toe te zien dat door de Unie gefinancierde entiteiten die in het transparantieregister staan, in overeenstemming zijn met de waarden van de Unie, en om volledige transparantie met betrekking tot hun financiering te eisen, zodat er meer inzicht ontstaat in de financiering van alle geregistreerde entiteiten, hetgeen een voorwaarde zou moeten zijn voor het

verkrijgen van toegang tot alle instellingen, organen en agentschappen van de Unie;

- xii) samen met het Parlement en de Raad te zorgen voor voldoende middelen voor het secretariaat van het transparantieregister om ervoor te zorgen dat de verstrekte informatie over lobbyactiviteiten van alle belangenvertegenwoordigers op juistheid kan worden gecontroleerd en dat lobbyactiviteiten transparanter worden, zoals de Rekenkamer in Speciaal verslag 05/2024 over het EU-transparantieregister heeft gevraagd; verzoekt de Commissie bovendien voldoende middelen toe te wijzen voor de opsporing van onregelmatigheden om een brede waaier aan zoekmogelijkheden te waarborgen;
- xiii) belangenvertegenwoordigers die in het transparantieregister staan, te verplichten hun geldschietters bekend te maken door op erewoord te verklaren dat zij alleen hun belangen of de collectieve belangen van hun leden vertegenwoordigen, en een wijziging van bijlage II bij het Interinstitutioneel Akkoord van 20 mei 2021 voor te stellen om van hen te verlangen dat zij in het EU-transparantieregister vermelden wie hun geldschietters zijn, zelfs als zij in dat register verklaren dat zij alleen de belangen van hun eigen leden vertegenwoordigen; verzoekt bovendien reeds geregistreerde entiteiten die niet op erewoord hun financiële middelen hebben opgegeven, met klem deze vrijwillig op te geven voordat het interinstitutioneel akkoord wordt gewijzigd;
- xiv) de lidstaten te blijven ondersteunen om ervoor te zorgen dat de controles zowel wat betreft kwaliteit als kwantiteit verbeteren, en om beste praktijken met betrekking tot fraude- en corruptiebestrijding te delen;
- xv) de situatie met betrekking tot laattijdige invorderingsopdrachten aan te pakken en alle nodige maatregelen te treffen, met inbegrip van de invoering van collectieve escalatiemechanismen, om het grootste deel van het openstaande bedrag voor de periode 2014-2023 terug te vorderen, en de kwijtingsautoriteit op de hoogte te houden van de geboekte vooruitgang bij het terugvorderen van de bedragen;
- xvi) de capaciteit van de fraudebestrijdingsarchitectuur van de Unie te versterken en onder meer voldoende financiële en personele middelen ter beschikking te stellen, en de onderlinge samenwerking te bevorderen;

Ontvangsten

- 54. juicht het toe dat de Rekenkamer voor 2023 ook een goedkeurend oordeel kan geven over de wettigheid en regelmatigheid van de ontvangsten; benadrukt tegelijkertijd dat er al jarenlang sprake is van het niet of onjuist aangeven van douanerechten (de douanekloof) en dat dit hardnekkige probleem leidt tot een tekort aan geïnde invoerrechten en ervoor kan zorgen dat de Unie en de lidstaten traditionele eigen middelen mislopen;
- 55. stelt tot zijn grote verontrusting vast dat de Rekenkamer de uitvoering van het douaneactieplan van de Commissie, dat voor een aanzienlijke verkleining van de douanekloof kan zorgen, heeft onderzocht en opnieuw heeft geconstateerd dat er onvoldoende vooruitgang is geboekt bij de uitvoering van een aantal maatregelen uit dit

plan; merkt op dat de Commissie als onderdeel van dit plan in mei 2023¹ een hervorming van de douane heeft voorgesteld, met onder meer de oprichting van een EU-douaneautoriteit en een EU-douanedatahub;

56. herinnert eraan dat de Rekenkamer de risico's voor de financiële belangen van de EU naar aanleiding van gebrekkige of inefficiënte douanecontroles heeft benadrukt; prijst OLAF voor zijn inspanningen in het kader van de strijd tegen fraude met betrekking tot douanerechten en btw; vestigt de aandacht op de toename van elektronische handel en de risico's van onlineplatforms wegens mogelijke beveiligings- en veiligheidsbedreigingen en het risico op niet-naleving van de belastings- en douaneregels, productnormen, intellectuele-eigendomsrechten, verbodsbepalingen en beperkingen van de EU;
57. stelt met bezorgdheid vast dat de Rekenkamer heeft aangetoond dat de Commissie in zes gevallen waarin lidstaten bni-gegevens laattijdig hebben gecorrigeerd en zij om die reden punten van voorbehoud heeft gemaakt, geen achterstallige rente in rekening heeft gebracht; is het met de Rekenkamer eens dat de Commissie in dergelijke gevallen in beginsel achterstandsrente in rekening moet brengen om de lidstaten ertoe aan te zetten de punten van voorbehoud binnen de gestelde termijnen aan te pakken;
58. stelt met tevredenheid vast dat de nieuwe eigen middelen op basis van niet-gerecycled kunststof verpakkingsafval dat in 2023 door de lidstaten is geproduceerd, 7,2 miljard EUR bedroegen, hetgeen overeenkomt met 4,0 % van de totale inkomsten van de EU; merkt voorts op dat de Rekenkamer een aantal problemen heeft vastgesteld² in verband met de betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid van gegevens; benadrukt dat dit een uitstekend voorbeeld is van nieuwe eigen middelen, aangezien het een goede stimulans is voor de lidstaten om het volume niet-gerecycled kunststof verpakkingsafval te verminderen, en daarmee tegelijkertijd een nieuwe inkomstenstroom voor de Unie wordt gecreëerd;
59. benadrukt dat de voorstellen van de Commissie uit 2021 voor nieuwe eigen middelen, die drie onderdelen omvatten – ten eerste middelen afkomstig uit inkomsten uit de handel in emissierechten (ETS), ten tweede middelen afkomstig van het mechanisme van de Unie voor koolstofgrenscorrectie en ten derde middelen op basis van een aandeel van de restwinsten van multinationals dat aan de lidstaten zal worden toegewezen in het kader van de OESO/G20-overeenkomst inzake de herverdeling van heffingsrechten (“eerste pijler”) – beslist in aanmerking komen als zulke nieuwe middelen; wijst er tegelijkertijd op dat ook andere bronnen in overweging kunnen worden genomen als blijkt dat de lidstaten daar gemakkelijker mee kunnen instemmen; is ingenomen met andere initiatieven die kunnen leiden tot nieuwe eigen middelen voor de begroting van de Unie;
60. verzoekt de Commissie met name:
 - i) meer aandacht te besteden aan en meer druk uit te oefenen op de uitvoering van het douaneactieplan en vooral ook het voorstel van mei 2023 voor een ingrijpende

¹ COM(2023)0258.

² Speciaal verslag 16/2024 van de Europese Rekenkamer: EU-inkomsten op basis van niet-gerecycled kunststof verpakkingsafval – Een hobbelige start doordat gegevens niet voldoende vergelijkbaar of betrouwbaar zijn.

hervorming van de douane, dat onder meer voorziet in de oprichting van een EU-douaneautoriteit en een EU-douanedatahub; ervoor te zorgen dat de lidstaten doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties toepassen voor de niet-naleving van de meldingsverplichtingen; inbreukprocedures in te leiden in die gevallen waarin er voldoende bewijs is dat lidstaten een duidelijk inadequaatsanctiesysteem voor schendingen van de zesde richtlijn betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen¹ (DAC 6) toepassen;

- ii) het belang te benadrukken van het intensiveren en diversifiëren van de internationale douanesamenwerking met handelspartners en te onderstrepen dat de strijd tegen grensoverschrijdende belastings- en douanefraude moet worden versterkt in het kader van de uitbreiding van de elektronische handel;
- iii) stimulansen te creëren voor de lidstaten om punten van voorbehoud in verband met correcties van bni-gegevens binnen de gestelde termijnen aan te pakken door het in rekening brengen van achterstandsrente;
- iv) werk te blijven maken van de invoering van nieuwe eigen middelen;

Eengemaakte markt, innovatie en digitaal beleid

- 61. merkt op dat de begroting voor de programma's onder rubriek 1 van het MFK "Eengemaakte markt, innovatie en digitaal beleid" 25,3 miljard EUR (13,2 % van de begroting van de Unie) bedroeg, en als volgt was verdeeld: 15,3 miljard EUR (60,5 %) voor onderzoek, 4,1 miljard EUR (16,1 %) voor vervoer, energie en digitaal beleid, 2,3 miljard EUR (9,1 %) voor het InvestEU-programma, 2,2 miljard EUR (8,7 %) voor ruimtevaart en 1,4 miljard EUR (5,6 %) voor andere gebieden;
- 62. merkt op dat de Rekenkamer 127 verrichtingen heeft onderzocht die het volledige scala van uitgaven in het kader van deze MFK-rubriek bestrijken, in het bijzonder het Horizon 2020-programma (90 verrichtingen), Horizon Europa (7 verrichtingen), de Connecting Europe Facility (CEF), ruimtevaartprogramma's en financieringsinstrumenten, en dat zij ook heeft gekeken naar het systeem voor voorafgaande controle van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu (Cinea) voor CEF-subsidies in de vervoers- en energiesector en naar de informatie over de regelmatigheid in de jaarlijkse activiteitenverslagen van het directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie (DG RTD) en het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid (Hadea);
- 63. merkt op dat de Rekenkamer schat dat in 2023 het foutenpercentage in de uitgaven voor "Eengemaakte markt, innovatie en digitaal beleid" van 3,3 % materieel was; wijst op de opmerking van de Rekenkamer dat de uitgaven voor onderzoek en innovatie het meest door fouten worden gekenmerkt, met name op het gebied van personeelskosten; wijst er voorts op dat de Commissie voor deze rubriek het risico bij betaling op 1,4 % schat, hetgeen in de onderste helft van het bereik van de schatting van de Rekenkamer ligt; is

¹ Richtlijn (EU) 2018/822 van de Raad van 25 mei 2018 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied met betrekking tot meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies (PB L 139 van 5.6.2018, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/822/oj>).

bezorgd over de conclusie van de Rekenkamer dat het risico bij betaling van de Commissie voor deze rubriek nog altijd een te lage schatting is, wegens de door de Rekenkamer vastgestelde tekortkomingen in de controles achteraf van de Commissie op dit gebied sinds het begrotingsjaar 2019¹;

64. stelt met bezorgdheid vast dat 39 (31 %) van de 127 door de Rekenkamer onderzochte verrichtingen fouten bevatten; vindt het zeer verontrustend dat de Commissie in zeven gevallen van kwantificeerbare fouten van de begunstigden (of de door de begunstigden aangestelde auditors) over voldoende informatie beschikte om de fout te voorkomen of te ontdekken en te corrigeren voordat de uitgaven werden aanvaard, en dat indien de Commissie naar behoren gebruik had gemaakt van alle beschikbare informatie, het geraamde foutenpercentage voor dit hoofdstuk 1,4 procentpunten dus lager zou hebben gelegen; benadrukt dat dit wijst op tekortkomingen in de controles van de Commissie;

Onderzoek en innovatie

65. onderstreept het belang van financieringsprogramma's van de Unie voor onderzoek en innovatie voor de wetenschappelijke, maatschappelijke, economische en technologische ontwikkeling van de Unie, de aanpak van ongelijkheden, de verwezenlijking van de groene en digitale transitie en de vermindering van de energieafhankelijkheid van de Unie ten opzichte van Rusland; herinnert eraan dat Horizon Europa het belangrijkste onderzoeks- en innovatieprogramma in Europa is, met een totale begroting van 95,5 miljard EUR voor 2021-2027, waaronder 5,4 miljard EUR uit NGEU; merkt op dat uit de RRF ongeveer 48 miljard EUR voor investeringen in onderzoek en innovatie is toegewezen; onderstreept dat aanvullende financiering voor onderzoek en innovatie nodig is om het concurrentievermogen van de Unie te vergroten en de innovatiekloof te dichten, rekening houdend met de aanbevelingen ter zake uit het Draghi-verslag; benadrukt met name dat de defensiegerelateerde uitgaven voor onderzoek en innovatie wegens de huidige geopolitieke omstandigheden aanzienlijk moeten worden verhoogd, hetgeen een belangrijk onderdeel kan vormen van de strategie voor het innovatiebeleid;
66. merkt op dat met de voorganger daarvan, Horizon 2020, met een begroting van 75,6 miljard EUR er tussen 2014 en 2020 35 000 projecten zijn gefinancierd en dat bij de oproepen tot het indienen van voorstellen meer dan een miljoen individuele aanvragen uit 177 landen zijn binnengekomen; merkt voorts op dat commissaris Ivanova tijdens haar hoorzitting over de kwijting voor 2023 de Europese meerwaarde van financieringsprogramma's van de Unie voor onderzoek en innovatie heeft benadrukt en heeft verklaard dat volgens de eindevaluatie van Horizon 2020 elke euro die aan het programma wordt uitgegeven tegen 2040 vijf euro aan voordelen voor de samenleving zal opleveren; betreurt ten eerste dat 74 % van de door onafhankelijke deskundigen als hoogwaardig beoordeelde voorstellen niet konden worden gefinancierd vanwege budgettaire beperkingen; merkt op dat er nog eens 159 miljard EUR nodig zou zijn geweest om alle hoogwaardige voorstellen te financieren; wijst op het belang van voldoende financiering voor onderzoek en innovatie in de Unie, niet in de laatste plaats om, in overeenstemming met de strategische agenda van de Unie voor 2024-2029, het concurrentievermogen en de welvaart van de Unie te vergroten;
67. wijst op de late goedkeuring van de rechtsgrondslagen van Horizon Europa in 2021 en is verheugd dat de Commissie erin is geslaagd in 2023 bijna 100 % van de begroting uit

¹ Jaarverslag 2023 van de Europese Rekenkamer, paragraaf 1.35.

te voeren; stelt vast dat er tot eind 2023 10 674 subsidieovereenkomsten en nog eens 2 kaderovereenkomsten waren ondertekend;

68. stelt met bezorgdheid vast dat de Rekenkamer bij haar steekproef in 30 van de 97 onderzoeks- en innovatieverrichtingen fouten heeft geconstateerd met betrekking tot niet-subsidiabele kosten en dat deze fouten 71 % van het door de Rekenkamer geschatte foutenpercentage voor deze rubriek in 2023 uitmaakten; herhaalt zijn bezorgdheid over het feit dat na negen jaar uitvoering van het Horizon 2020-programma de berekening van personeelskosten een belangrijke bron van fouten blijft, aangezien er bij de steekproef van de Rekenkamer in 22 van de 30 onderzoeksverrichtingen met kwantificeerbare fouten (circa 73 %) sprake is van onjuiste toepassing van de methode voor de berekening van personeelskosten; erkent dat zowel de Commissie als de Rekenkamer zich blijft inspannen om hier iets aan te doen; juicht het toe dat de Commissie de aanbevelingen van de Rekenkamer heeft aanvaard om de naleving door de begunstigden van de regels inzake dagvergoedingen te verbeteren en te zorgen voor duidelijkheid over de regels inzake dagvergoedingen in de Horizon Europa-documenten;
69. onderstreept het belang van vereenvoudiging van de regels en procedures voor de financiering van onderzoek en innovatie door de Unie; merkt op dat de Commissie in 2023 de invoering van vereenvoudigde kostenopties zoals vaste bedragen en eenheidskosten in Horizon Europa heeft voortgezet; wijst voorts op de opmerkingen van de directeur-generaal Onderzoek en Innovatie tijdens de gedachtewisseling met de commissie CONT dat de Commissie voornemens is de uitbetaling van middelen in het kader van Horizon Europa via vaste bedragen tussen nu en 2027 te verhogen tot 50 %; juicht het toe dat de Commissie, rekening houdend met de aanbevelingen van de Rekenkamer in haar jaarverslagen voor 2022, zal zorgen voor specifiekere voorwaarden voor de correcte uitvoering van forfaitaire subsidies, met inbegrip van de elementen van elk werkpakket die aanleiding geven tot betaling, en ook gedetailleerde richtsnoeren zal verstrekken aan degenen die betrokken zijn bij de beoordeling van de uitvoering van projecten; merkt voorts op dat de begunstigden, zoals in de beoordeling van de Commissie van forfaitaire financiering in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa 2018-2024 is beschreven, graag meer duidelijkheid zouden krijgen over de wijze waarop forfaitaire subsidies moeten worden gecontroleerd; is bezorgd over het feit dat de strategie voor controles achteraf voor Horizon Europa nog niet is ontwikkeld;
70. benadrukt de cruciale rol die de particuliere sector speelt bij het aanpakken van de innovatiekloof in de Unie en het verbeteren van het concurrentievermogen en de welvaart van de Unie; vindt met name dat de deelname van kmo's aan financieringsprogramma's voor onderzoek en innovatie van de Unie zo veel mogelijk moet worden bevorderd en vergemakkelijkt; neemt kennis van de conclusie van de Rekenkamer dat kmo's en nieuwkomers vaker fouten maken dan andere begunstigden, aangezien zij niet over de ervaring en instrumenten beschikken om de middelen te beheren; is ingenomen met de inspanningen van de Commissie om kmo's gericht te ondersteunen, bijvoorbeeld door middel van voorlichtingscampagnes, contacten met het systeem van nationale contactpunten en de speciale helpdesk van de Research Enquiry Service (dienst onderzoeksvragen); is van oordeel dat de vereenvoudiging van de regels en procedures het meest bepalend is voor een sterkere deelname van kmo's;

Energie, vervoer en digitaal beleid

71. onderstreept het belang van investeringen van de Unie in de ontwikkeling van goed presterende, duurzame en onderling efficiënt verbonden trans-Europese netwerken op het gebied van vervoer, energie en digitale diensten, en merkt op dat de Connecting Europe Facility (CEF), met 4,1 miljard EUR aan uitgaven in 2023, een belangrijk instrument van de Unie is om deze doelstellingen te verwezenlijken;
72. vestigt de aandacht op de noodzaak om de aanvraagprocedures in het kader van de Connecting Europe Facility voor vervoer (CEF-T) te vereenvoudigen, zodat een sterkere deelname van kleinere entiteiten en lokale initiatieven op het gebied van de ontwikkeling van Europese vervoersinfrastructuur mogelijk wordt; betreurt dat de begrotingsmiddelen voor CEF-T niet volstaan om alle behoeften aan investeringen in duurzaam vervoer op te vangen en dat het grootste deel van de begrotingsmiddelen ervan al is toegewezen, met een financieringskloof tot 2027 als gevolg;
73. herinnert eraan dat de Russische aanvalsoorlog in Oekraïne en de daaruit voortvloeiende sancties die aan Rusland zijn opgelegd ook in 2023 nog steeds negatieve gevolgen hadden voor de vervoerssector van de Unie, in de vorm van tekorten aan transportmogelijkheden, knelpunten in de toeleveringsketen en de noodzaak om traditionele routes te omzeilen, waardoor de reistijden langer worden en de kosten stijgen; wijst erop dat de regio's aan de oostelijke grens van de Unie, en met name de Baltische staten en Finland, Polen en Roemenië, zwaar zijn getroffen door economische verliezen en de stopzetting van de grensoverschrijdende mobiliteit als gevolg van de Russische agressie; verzoekt de Commissie gerichte maatregelen te treffen, onder meer in het volgende MFK, om het herstel van de getroffen regio's te bevorderen;
74. verzoekt de Commissie een alomvattende beoordeling uit te voeren van de financiering die wordt toegekend aan grensoverschrijdende en meerdere landen omvattende infrastructuurprojecten, waaronder Rail Baltica, waarbij sprake is van aanzienlijke uitdagingen bij de uitvoering, financiële problemen en/of vertragingen; wijst erop dat hierbij aandacht moet worden besteed aan inefficiëntie bij de planning en het beheer, alsook aan de toenemende bouwkosten die ertoe leiden dat de termijnen en doelstellingen van projecten in het gedrang komen; herhaalt dat het vertrouwen van burgers in de instellingen van de Unie zal toenemen wanneer publieke middelen transparanter worden beheerd;
75. stelt met bezorgdheid vast dat de Rekenkamer in haar steekproef van 2023 twee fouten in CEF-projecten heeft geconstateerd en dat een daarvan betrekking heeft op een ernstige inbreuk op de regels van de Unie inzake overheidsopdrachten en ertoe heeft geleid dat de opdracht is gegund aan een consortium dat niet aan de selectiecriteria voldeed, en dat deze fout voor 28 % heeft bijgedragen aan het geschatte foutenpercentage voor rubriek 1;
76. is ernstig bezorgd over de bevindingen van de Rekenkamer met betrekking tot het systeem voor controle vooraf van CEF-subsidies van het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu (Cinea) in de vervoers- en energiesector, met name over de conclusie van de Rekenkamer dat de strategieën voor CEF1 (2014-2020) en CEF2 (2021-2027) weliswaar gebaseerd zijn op een gedegen analyse van risico's en onregelmatigheden uit het verleden, maar dat de richtsnoeren voor controles vooraf van aanbestedingen niet gedetailleerd genoeg waren; staat volledig achter de aanbeveling van de Rekenkamer dat de Commissie deze richtsnoeren verder moet uitwerken;

Aanbevelingen

77. verzoekt de Commissie:

- i) op korte termijn via de ontwerpbegroting voor 2026 en op middellange termijn via haar voorstel voor het volgende meerjarig financieel kader voldoende middelen ter beschikking te stellen voor het ondersteunen van voorstellen voor hoogwaardige onderzoeks- en innovatieprojecten met een Europese meerwaarde;
- ii) de vereenvoudiging van regels en procedures voort te zetten in overeenstemming met het nieuwe Financieel Reglement, en opleidingssessies en de verstrekking van gebruiksvriendelijke, consistente, praktische informatie voor aanvragers in de lidstaten, met name kmo's, nieuwe aanvragers, spin-offs, start-ups, maatschappelijke organisaties en plaatselijke actiegroepen, te blijven ondersteunen en aanvragen van begunstigden uit lidstaten met een beperktere participatie, alsook van kleinere entiteiten, aan te moedigen;
- iii) vereenvoudigde regels en procedures, digitaliseringsmaatregelen en vereenvoudigde kostenopties te blijven toepassen en daarbij met name het risico van onregelmatigheden en fraude en de kosten van controles aan te pakken en de strategie voor controles achteraf voor Horizon Europa zo snel mogelijk te voltooien;
- iv) te zorgen voor specifiekere voorwaarden voor een correcte uitvoering van forfaitaire subsidies, rekening houdend met de aanbevelingen ter zake van de Rekenkamer in haar jaarverslag 2022, en de daadwerkelijke uitvoering van projecten waarbij gebruik wordt gemaakt van vaste bedragen, te controleren;
- v) de geconstateerde fouten bij overheidsopdrachten grondig te analyseren en de richtsnoeren verder uit te werken door de reikwijdte te beschrijven van de controles vooraf van aanbestedingen voor CEF-projecten, conform de aanbeveling van de Rekenkamer;

Cohesie, veerkracht en waarden

78. wijst op het belang van het cohesiebeleid van de Unie voor de economische en territoriale convergentie en ontwikkeling van de regio's van de Unie, alsook voor de ondersteuning van de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten; merkt op dat de begroting voor de programma's onder MFK-rubriek 2 "Cohesie, veerkracht en waarden" 73,3 miljard EUR bedroeg (38,4 % van de begroting van de Unie) en als volgt is verdeeld: 47,8 % voor het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) en andere regionale acties, 18,9 % voor het Europees Sociaal Fonds (ESF), 9,8 % voor het Cohesiefonds, 3,8 % voor Erasmus+, 2,1 % voor CEF-T en 3,8 % voor andere domeinen;
79. merkt op dat de Rekenkamer een steekproef van 238 verrichtingen heeft onderzocht die het volledige scala van uitgaven onder MFK-rubriek 2 bestrijkt; merkt met bezorgdheid op dat het door de Rekenkamer geschatte totale foutenpercentage bij de uitgaven onder deze rubriek in 2023 is gestegen tot 9,3 %, hetgeen aanzienlijk boven de materialiteitsdrempel ligt; vestigt de aandacht op de markante stijging van het totale

foutenpercentage dat de Rekenkamer in 2023 had geraamd ten opzichte van eerdere jaren (6,4 % in 2022, 3,6 % in 2021);

80. is bezorgd over de opmerking van de Rekenkamer dat de aanzienlijke extra middelen die beschikbaar zijn gesteld in het kader van de herstelbijstand voor cohesie en de regio's van Europa (React-EU), het naderende einde van de subsidiabiliteitsperiode voor de programma's voor de jaren 2014-2020 (31 december 2023) en de parallelle uitvoering van het NGEU-programma extra druk hebben gelegd op de overheidsdiensten van de lidstaten, waardoor het risico op fouten is toegenomen; maakt zich met name zorgen over de praktijk om de medefinanciering door de lidstaten te verminderen, zoals het geval is bij React-EU, het corona-investeringsinitiatief (CRII) en CRII+, waardoor de verantwoordelijkheid en de bijbehorende stimulansen voor een goed toezicht op de uitgaven worden beperkt; maakt uit de antwoorden van de Commissie op dat sommige autoriteiten mogelijk minder doeltreffende controles en verificaties hebben uitgevoerd als gevolg van de hoge werklast en de toenemende druk van de parallelle uitvoering van programma's voor de periode 2014-2020 en van aanvullende financiering in het kader van NGEU;
81. neemt kennis van de analyse van de Rekenkamer van verrichtingen met aanvullende financiering via React-EU en flexibiliteit via CRII+ en het cohesiebeleid ten behoeve van vluchtelingen (CARE) en de bijdrage van deze programma's aan de geschatte foutenpercentages; wijst met name op de conclusie dat fouten in voor 100 % door de EU gefinancierde prioriteiten 5,0 % vormden van het totale geschatte foutenpercentage van 9,3 %; vindt het verontrustend dat toenemende flexibiliteit heeft bijgedragen tot het hoge foutenpercentage, aangezien de eisen niet naar beneden zijn bijgesteld en er niet meer preventieve controles zijn uitgevoerd;
82. neemt kennis van Analyse 03/2024 van de Rekenkamer, getiteld "Een overzicht van het zekerheidskader en de belangrijkste factoren die hebben geleid tot fouten in de cohesie-uitgaven voor 2014-2020", waarin een meerjarig overzicht wordt gegeven van zes jaar aan controleresultaten, met inbegrip van een beoordeling van beheers- en controlekwesties, met als doel het zekerheidsmodel te versterken; vindt de conclusie van de Rekenkamer zorgwekkend dat hoewel het zekerheidskader voor het cohesiebeleid heeft geholpen om het foutenpercentage te verlagen, het niet doeltreffend is geweest om het totale foutenpercentage onder de materialiteitsdrempel van 2 % te brengen; is bezorgd over het feit dat de Commissie vanwege de systematische tekortkomingen slechts in beperkte mate kan vertrouwen op het werk van de nationale auditautoriteiten; ondersteunt de aanbeveling van de Rekenkamer aan de Commissie om de uitvoering van het zekerheidskader voor de cohesie-uitgaven 2021-2027 te versterken; herinnert de Commissie aan de oproep van de kwijtingsautoriteit om nauw samen te werken met de lidstaten om het beheers- en controlesysteem voor uitgaven van de Unie te verbeteren, teneinde het hoge foutenpercentage onder de materialiteitsdrempel van 2 % te brengen;
83. neemt kennis van de opmerking in de analyse van de Rekenkamer over de betrouwbaarheid van de werkzaamheden van de belangrijkste actoren in het controlesysteem voor het cohesiebeleid; is verontrust over de bevinding van de Rekenkamer dat de beheersautoriteiten – de eerste verdedigingslinie voor de ontdekking en de preventie van fouten – gedurende een periode van zes jaar niet doeltreffend genoeg zijn geweest om het inherente hoge foutenrisico in het cohesiebeleid te beperken; vindt het zelfs nog verontrustender dat de Rekenkamer constateerde dat de

tweede verdedigingslinie – de auditautoriteiten van de lidstaten – niet in staat is het correcte foutenpercentage vast te stellen voor de uitgavenpakketten waarvoor zij audits uitvoeren en waarover zij zekerheid verschaffen, aangezien de Rekenkamer aanvullende fouten ontdekte in ten minste 39 % van deze pakketten; merkt op dat deze fouten jaarlijks gedurende meer dan zes jaar door de Rekenkamer zijn ontdekt en gerapporteerd en dat er derhalve sprake is van een systematisch probleem;

84. neemt kennis van de categorisering door de Rekenkamer van fouten die werden aangetroffen in cohesie-uitgaven, waarbij niet-subsidiabele projecten voor 29 %, niet-subsidiabele kosten voor 26 % en ernstige niet-naleving bij openbare aanbestedingsprocedures voor 21 % hadden bijgedragen aan de fouten, en uitgaven in verband met het EFRO en het Cohesiefonds het grootste deel van de fouten hadden veroorzaakt (80 %); merkt op dat de uitgaven in het kader van het ESF+, het jongerenwerkgelegenheidsinitiatief (YEI) en het Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen (FEAD) verhoudingsgewijs minder fouten bevatten, aangezien daar in totaal slechts 16 % van de fouten voorkomt, terwijl deze programma's samen ongeveer 20 % van de begroting in deze rubriek vormen;
85. neemt kennis van de studie in opdracht van de Commissie begrotingscontrole over de lessen die getrokken zijn uit de implementatie van de crisisresponsinstrumenten in de EU, waaruit blijkt dat de absorptie van niet-vastgelegde cohesiemiddelen werd ondersteund door de flexibiliteit die is ingevoerd in het kader van CRII en CRII+; vindt de bevinding van de onderzoekers zorgwekkend dat de kwaliteit van versnelde projecten mogelijk niet hetzelfde niveau heeft bereikt als de investeringen vóór de pandemie; vindt daarnaast de opmerking van de onderzoekers zorgelijk dat het risico van projecten van lage kwaliteit volledig door de begroting van de Unie wordt gedragen, vanwege 100 % financiering van de Unie in het geval van CRII, CRII+ en React-EU; is van mening dat 100 % financiering van de Unie kan bijdragen tot absorptie, maar dat absorptie geen doel op zich is;
86. wijst erop dat de Commissie regionale ontwikkeling (REGI) in haar meest recente kwijtingsadviezen heeft aangedrongen op aanvullende adviserende ondersteuning van de Commissie aan de nationale, regionale en lokale overheden om een situatie van administratieve overbelasting te voorkomen; erkent de inspanningen van de Commissie, maar stelt helaas vast dat deze niet hebben volstaan om het foutenrisico te verlagen; waarschuwt ervoor dat zich aan het eind van de subsidiabiliteitsperiode van de RRF en de laatste jaren van het MFK een vergelijkbare administratieve overbelasting zou kunnen voordoen; beklemtoont dat dringend iets moet worden gedaan aan de tekortschietende administratieve capaciteit van de nationale, regionale en lokale overheden; verzoekt de Commissie deze overheden in dit verband duidelijke richtsnoeren te verstrekken en haar steun voor de opbouw van administratieve capaciteit op te voeren, onder meer door het opleiden van personeel, het delen van optimale praktijken en intercollegiale toetsingen en technische bijstand, zodat een doeltreffend beheer van de middelen kan worden gewaarborgd;
87. neemt kennis van de openbare discussies over het meerjarig financieel kader voor de periode na 2027, die kunnen duiden op een verschuiving naar een prestatiegericht model, het koppelen van investeringen aan hervormingen en de wens om de regels en procedures te vereenvoudigen; verzoekt de Commissie prioriteiten te stellen wat betreft de financiële reacties op de huidige dreigingen naar aanleiding van de geopolitieke situatie; waarschuwt dat besluiten over de toekomstige opzet van uitgavenprogramma's

niet ten koste mogen gaan van het toezicht op en de controle van de uitgaven van de Unie wat betreft transparantie en informatie op het niveau van de Unie over naleving van de regels en verordeningen; is van mening dat de door de Rekenkamer vastgestelde fouten en de wijze waarop de Commissie deze fouten behandelt ook wijzen op een goed functionerend beheers- en controlesysteem en merkt op dat beide instellingen hebben verklaard zich in te zetten voor de verbetering van het systeem en de verlaging van het foutenpercentage;

88. neemt, net als in voorgaande jaren, kennis van de opmerking van de Rekenkamer dat de controles aan de hand van stukken door de Commissie om het werk van de auditautoriteiten te controleren en te beoordelen uitsluitend gericht zijn op het controleren van de consistentie van de regelmatigheidsinformatie, en dat deze controles dus te beperkt zijn om het restfoutenpercentage te bevestigen dat door de nationale autoriteiten in hun zekerheidspakketten is gerapporteerd; neemt kennis van het antwoord van de Commissie dat zij haar controle aan de hand van stukken aanvult met controlewerkzaamheden ter plaatse van de programma's en zekerheidspakketten, waardoor zij een redelijke en eerlijke schatting van de foutenpercentages voor elk programma kan maken; is van mening dat de opmerking van de Rekenkamer betrekking heeft op de reikwijdte van de controles aan de hand van stukken en het feit dat die alleen gericht zijn op de consistentie en daarom te beperkt zijn om de Commissie voldoende betrouwbare informatie te verstrekken;
89. is bezorgd over de aanhoudende tekortkomingen die de Rekenkamer heeft waargenomen in de werkzaamheden van de nationale auditautoriteiten, zoals naar voren komt in de tekortkomingen die zijn vastgesteld in de zekerheidspakketten, met een restfoutenpercentage boven de materialiteitsdrempel voor meer dan 60 % van de waarde van de in 2023 gecontroleerde zekerheidspakketten; stelt met bezorgdheid vast dat beheersautoriteiten er consequent niet in slagen onregelmatigheden in door begunstigden gedeclareerde uitgaven te voorkomen of op te sporen en dat de Commissie daarom minder op hun werk kan vertrouwen;
90. herinnert eraan dat het bij gedeeld beheer de verantwoordelijkheid van de Commissie is om na te gaan of de lidstaten beheers- en controlesystemen hebben opgezet die tijdens de uitvoering van de programma's doeltreffend functioneren; is bezorgd over het feit dat zowel de Commissie als de Rekenkamer heeft vastgesteld dat niet alle beheers- en controlesystemen van de lidstaten doeltreffend functioneren, hetgeen nadelige gevolgen heeft voor de betrouwbaarheid van de foutenpercentages van de Commissie, aangezien zij vertrouwt op deze nationale systemen die niet doeltreffend werken; vraagt zich af of de Commissie kan blijven vertrouwen op nationale systemen;
91. is van mening dat de naleving van auditnormen op alle controle- en auditniveaus van essentieel belang is om de "single audit"-benadering goed te laten werken en om de administratieve rompslomp voor begunstigden en beheersautoriteiten te verminderen; is dan ook verontrust over de bevinding van de Rekenkamer in haar jaarverslag dat de programma-autoriteiten en begunstigden essentiële bewijsstukken over de naleving van de subsidiabiliteitsvoorwaarden niet hebben overgelegd, en over de bevinding in de analyse van de Rekenkamer dat ontoereikende documentatie van controlewerkzaamheden door auditautoriteiten de betrouwbaarheid van de controlewerkzaamheden van de nationale auditautoriteiten ondermijnt;

92. herinnert eraan dat de lidstaten op grond van artikel 15 van Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad¹ (GB-verordening) voor de programmeringsperiode 2021-2027 moeten voldoen aan horizontale en thematische randvoorwaarden die zij gedurende de gehele uitvoeringsperiode van de fondsen moeten blijven naleven; herinnert eraan dat, wanneer bij de indiening van een betalingsaanvraag bij de Commissie voor de betrokken specifieke doelstelling niet aan de randvoorwaarden is voldaan, de desbetreffende uitgaven niet uit de begroting van de Unie worden vergoed totdat de Commissie ervan overtuigd is dat aan de randvoorwaarden is voldaan; herinnert aan de grote teleurstelling van de kwijtingsautoriteit over het besluit van de Commissie van 13 december 2023² waarin stond dat Hongarije voldeed aan de horizontale randvoorwaarde met betrekking tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, waardoor de Hongaarse autoriteiten verzoeken om terugbetaling van maximaal 10,2 miljard EUR konden indienen; stelt met bezorgdheid vast dat de Hongaarse regering sinds de vrijgave van deze middelen geen stappen heeft gezet om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te herstellen, maar juist het omgekeerde heeft gedaan; uit opnieuw zijn zorgen over het gebrek aan adequate controlemechanismen en over onbetrouwbare openbare aanbestedingsprocedures om goed financieel beheer en de bescherming van de begroting van de Unie te waarborgen; is van mening dat deze beslissing politiek in strijd is met de verlenging van de maatregelen die op grond van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092³ (de “conditionaliteitsverordening”) zijn vastgesteld;
93. spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de bevindingen uit het verslag over de rechtsstaat 2023 met betrekking tot de situatie van de rechtsstaat in Hongarije, en met name de aanhoudende, systemische uitdagingen voor de rechterlijke macht en de media; merkt met verontrusting op dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht onder steeds grotere druk komt te staan, en wijst onder meer op punten van zorg met betrekking tot de selectie en promotie van rechters en recente berichten over intimidatie en inmenging in rechterlijke besluiten, die worden bevestigd door het feit dat rechters hun ontslag hebben ingediend uit protest tegen politieke beïnvloeding; stelt in dezelfde geest met bezorgdheid vast dat het hoofd van de Hongaarse autoriteit voor integriteit, een belangrijke instelling die is opgericht als voorwaarde van de Commissie voor de vrijgave van middelen in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met

¹ Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid (PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>).

² Besluit van de Commissie van 13 december 2023 betreffende de herbeoordeling, op initiatief van de Commissie, van de naleving van de voorwaarden van artikel 4 van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 naar aanleiding van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/2506 van de Raad van 15 december 2022 met betrekking tot Hongarije (C(2023)8999).

³ Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting (PB L 433I van 22.12.2020, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj>).

betrekking tot de rechtsstaat, steeds meer door de Hongaarse regering onder druk wordt gezet; verzoekt de Commissie een gecoördineerde en holistische aanpak te waarborgen voor alle relevante fondsen van de Unie en wetgevingsinstrumenten, waarbij wordt benadrukt dat middelen van de Unie niet mogen worden toegewezen voor activiteiten die de democratie ondermijnen of autoritarisme versterken;

94. herinnert eraan dat bij de conditionaliteitsverordening een mechanisme en maatregelen zijn vastgesteld om de begroting van de Unie te beschermen tegen schendingen van de rechtsstaat indien andere in de wetgeving van de Unie vastgestelde procedures de begroting niet efficiënter kunnen beschermen; herinnert eraan dat dit mechanisme op 15 december 2022 is geactiveerd in het geval van Hongarije wegens zorgen over zijn systeem van openbare aanbestedingen, hetgeen heeft geleid tot een tijdelijke opschorting van 55 % van de begrotingsvastleggingen voor drie programma's in het kader van het cohesiebeleid; herinnert eraan dat in dezelfde verordening, overeenkomstig artikel 6 van Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 van de Raad¹ (de "MFK-verordening"), is bepaald dat geschorste vastleggingen van 2022 (jaar n) na 2024 (jaar n+2) niet opnieuw in de begroting mogen worden opgenomen en dat daarom 55 % van de vastleggingen uit 2022 – ongeveer 1 miljard EUR – in december 2024 is vrijgemaakt; merkt op dat er geen andere procedures in het kader van de conditionaliteitsverordening lopen;
95. merkt op dat de Commissie een equivalent van vijf voltijdse personeelsleden heeft toegewezen aan de uitvoering van de conditionaliteitsverordening en herhaalt de bezorgdheid van de Rekenkamer zoals aangekaart in Speciaal verslag 03/2024 dat het huidige personeelsbestand ontoereikend lijkt te zijn om een strenge en consequente toepassing van de verordening te garanderen;
96. stelt nogmaals dat alle maatregelen die nodig zijn voor de vrijgave van Uniefinanciering uit hoofde van de conditionaliteitsverordening, de GB-verordening, en Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad² (de "RRF-verordening") als één integraal pakket moeten worden behandeld; wijst op het belang van de bescherming van de financiële belangen van de Unie, ook voor de uitbetaling van voorfinanciering;
97. merkt op dat een aantal investeringen die in aanmerking kwamen voor financiering in het kader van het cohesiebeleid zijn opgenomen in de nationale plannen voor herstel en veerkracht; herinnert eraan dat de algemene doelstelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (RRF) als verankerd in artikel 4 van de RRF-verordening inhoudt de economische, sociale en territoriale cohesie van de Unie te bevorderen, en dat een van de zes pijlers ervan specifiek gericht is op dit doel; erkent dat het brede toepassingsgebied van de RRF leidt tot een beperkte overlapping met andere financieringsprogramma's van de Unie, zoals bedoeld door de medewetgevers bij het opstellen van artikel 9 van de RRF-verordening, waarin additionaliteit en aanvullende financiering als kernbeginselen worden geïntroduceerd; vestigt de aandacht echter op het risico van dubbele financiering als gevolg van dergelijke situaties;

¹ Verordening (EU, Euratom) 2020/2093 van de Raad van 17 december 2020 tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2021-2027 (PB L 433I van 22.12.2020, blz. 11, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2093/oj>).

² Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17; ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

98. uit zijn bezorgdheid over de zichtbare vertragingen bij de uitvoering van het cohesiebeleid in de lidstaten en het gebrek aan capaciteit van de nationale overheden om tegelijkertijd verschillende uitgavenprogramma's (bv. cohesieprogramma's en RRF-programma's) die complementaire of zelfs soortgelijke doelstellingen hebben, te beheren; verzoekt de Commissie erop toe te zien dat er voldoende technische bijstand wordt verleend aan lidstaten die moeilijkheden ondervinden bij het aanpakken van de bestaande vertragingen bij de uitvoering van cohesieprogramma's;
99. erkent de onevenredig grote impact van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne op de oostelijke regio's van de Unie aan de grens met Rusland en Belarus; vestigt de aandacht op de kosten die deze regio's en lidstaten moeten dragen als gevolg van hun gedeelde grens met vijandige buurlanden, met name doordat zij steeds meer overheidsmiddelen moeten besteden aan veiligheid, defensie en paraatheid, terwijl zij worden geconfronteerd met drastisch verminderde middelen als gevolg van de verstoring van economische activiteiten, grensoverschrijdende handel en andere uitwisselingen en van cohesieprogramma's, met name Interreg-programma's; wijst op de maatregelen die de Commissie heeft genomen om deze regio's te ondersteunen, met name door middel van de flexibiliteit die werd geboden in het kader van het cohesiebeleid; stelt tevreden vast dat steun aan de regio's aan de oostelijke grens die het sterkst worden getroffen door de Russische agressie onderdeel uitmaakt van de opdrachtbrief van de uitvoerend vicevoorzitter voor Cohesie en Hervormingen; verzoekt de Commissie te zorgen voor voldoende steun voor de oostelijke regio's van de Unie die grenzen aan Rusland en Belarus zodat zij de onevenredige gevolgen van de Russische aanvalsoorlog het hoofd kunnen bieden, zowel op korte termijn via de ontwerpbegroting voor 2026 als op middellange termijn via het voorstel van de Commissie voor het volgende MFK;
100. wijst in het bijzonder op het belang van het ESF+, dat gericht is op het bereiken van hoge niveaus van werkgelegenheid, een billijke sociale bescherming, een geschoolde en veerkrachtige beroepsbevolking en inclusieve/hechte samenlevingen als sleutelfactor voor de uitbanning van armoede; is van oordeel dat de instellingen van de Unie en de nationale en regionale instellingen de komende jaren financiële en politieke steun moeten blijven verlenen om de doelstellingen en streefcijfers ervan te kunnen verwezenlijken; onderstreept hoe belangrijk het is regionale actoren hier nauw bij te betrekken, met name organisaties uit het maatschappelijk middenveld en sociale partners die ter plaatse werken aan de uitvoering van door het ESF+ gefinancierde activiteiten;
101. is ingenomen met de frontloading van 100 miljoen EUR van de begroting 2027 van Erasmus+ naar de begroting 2023 van Erasmus+, waardoor verdere steun kon worden verleend aan leerlingen, studenten, leerkrachten en gekwalificeerd personeel die Oekraïne zijn ontvlucht, en met de extra 20 miljoen EUR die in 2023 op aandringen van het Parlement aan Erasmus+ is toegekend; benadrukt dat frontloading een uitzondering moet blijven voor het bieden van een snelle respons op onvoorziene acute crisissituaties; beklemtoont dat frontloading in het kader van Erasmus+ niet mag leiden tot bezuinigingen op het programma aan het einde van het huidige MFK; benadrukt dat alles in het werk moet worden gesteld om dergelijke situaties bij voorkeur met aanvullende financiering op te vangen;
102. benadrukt de noodzaak van streng toezicht op de toewijzing van middelen om misbruik binnen het Erasmus+-programma te voorkomen; verzoekt de Commissie

bewijsmateriaal te verzamelen om elk geval van frauduleuze of verdachte ontvangers te onderzoeken, in overeenstemming met haar taken zoals uiteengezet in het Financieel Reglement en de Erasmus+-subsidieovereenkomsten; dringt erop aan dat het programma adequaat wordt beschermd tegen misbruik door organisaties waarvan de activiteiten niet in overeenstemming zijn met de fundamentele waarden van de Unie (menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en mensenrechten); herinnert eraan dat de Commissie wettelijk verplicht is ervoor te waken dat begunstigden van programma's achter deze waarden staan en waarborgen dat ze worden geëerbiedigd, en dat zij geen beroepsfouten begaan;

103. merkt op dat de begroting 2023 van het EU4Health-programma, het belangrijkste financieringsinstrument ter ondersteuning van gezondheidsinitiatieven van de Unie, 735 miljoen EUR bedroeg, voornamelijk beheerd door het directoraat-generaal Gezondheid en Voedselveiligheid en de Autoriteit voor paraatheid en respons inzake noodsituaties op gezondheidsgebied (HERA) en uitgevoerd via het Europees Uitvoerend Agentschap voor gezondheid en digitaal beleid; erkent de vooruitgang van de initiatieven die binnen dit programma worden gefinancierd, met name op het gebied van paraatheid bij noodsituaties op gezondheidsgebied, het kankerbestrijdingsplan en de farmaceutische strategie voor Europa en bij de uitvoering van de gezondheidswetgeving van de Unie;

Aanbevelingen

104. verzoekt de Commissie om:

- i) de praktijk om crisisresponsinstrumenten van de Unie voor 100 % met middelen van de Unie te financieren te heroverwegen wanneer een verhoging van voorfinanciering kan zorgen voor een snellere beschikbaarheid van middelen, waarbij tegelijk een gedeelde verantwoordelijkheid voor financiële begrotingscontrole bij de uitvoering van de fondsen behouden blijft door de financiële betrokkenheid van zowel het nationale als het Unieniveau te handhaven;
- ii) erop toe te zien dat met middelen van het cohesiebeleid kwalitatief hoogstaande projecten worden geselecteerd door de voorkeur te geven aan langetermijninvesteringen en 100 % Uniefinanciering naar behoren te rechtvaardigen en in beperkte mate toe te passen;
- iii) het systemische probleem dat fouten op het niveau van de lidstaten bij uitgaven in het kader van het cohesiebeleid niet worden ontdekt, aan te pakken met een actieplan dat gericht is op het rapporteren van een nauwkeurig foutenpercentage in zekerheidspakketten en op het opsporen van fouten bij de eerste verdedigingslinies door meer middelen beschikbaar te stellen en/of bestaande middelen doelgerichter toe te wijzen en de opsporingscapaciteit op het niveau van de lidstaten en de Commissie te vergroten;
- iv) de controlekosten voor alle uitgaven die door nationale autoriteiten worden behandeld met betrekking tot de middelen van het cohesiebeleid, en voor NGEU, te berekenen en aan de kwijtingsautoriteit te rapporteren en deze cijfers te vergelijken met de controlekosten wanneer alleen de middelen van het cohesiebeleid door dezelfde autoriteiten werden behandeld;

- v) het terugkerende probleem van ontoereikende documentatie op het niveau van begunstigen, programma-autoriteiten en auditautoriteiten aan te pakken, niet alleen door middel van controles, bewustmaking en informatie over de vereisten, maar ook door een grotere mate van digitalisering en, waar mogelijk, met financiële stimulansen om niet-naleving van de vereisten voor goed financieel beheer te bestraffen;
- vi) de reikwijdte van haar controle van zekerheidspakketten aan de hand van stukken uit te breiden tot meer kwaliteitscriteria, naast consistentie, om een betrouwbare raming te maken van het restfoutenpercentage voor het onderzochte zekerheidspakket en van het risico bij betaling als geheel;
- vii) de monitoring van de horizontale en thematische randvoorwaarden in alle lidstaten op te voeren om potentiële bedreigingen voor de bescherming van de Uniebegroting in kaart te brengen en meer transparantie en deelname van belanghebbenden te verzekeren bij de toepassing van dit instrument;
- viii) het verslag over de rechtsstaat nauw af te stemmen op de conditionaliteitsverordening en meer in detail verslag uit te brengen over de schendingen van de beginselen van de rechtsstaat die als input kunnen worden gebruikt om de conditionaliteitsverordening in stelling te brengen;
- ix) voortdurend toezicht te houden op de uitvoering door de Hongaarse regering van de maatregelen van Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/2506 van de Raad van 15 december 2022; te beoordelen in welke mate de situatie is verbeterd of verslechterd, onder meer met betrekking tot de uitdagingen waarmee de Hongaarse Integriteitsautoriteit wordt geconfronteerd, en alle nodige maatregelen te nemen overeenkomstig de conditionaliteitsverordening;
- x) de lidstaten meer technische bijstand te verlenen om vertragingen bij de uitvoering van nationale programma's tegen te gaan, teneinde het absorptiepercentage te verhogen;
- xi) het toenemende risico op dubbele financiering tussen cohesieprogramma's en RRF-financiering nauwlettend in de gaten te houden en te beperken, en dergelijke gevallen onmiddellijk aan te pakken;
- xii) de uitvoering van cohesieprogramma's verder te vereenvoudigen en nauw samen te werken met de lidstaten om optimale werkmethoden vast te stellen met betrekking tot de digitalisering van praktijken en procedures;
- xiii) in nauwe samenwerking met de Rekenkamer alle nodige maatregelen te nemen om het foutenpercentage terug te dringen;
- xiv) te zorgen voor voldoende steun voor de oostelijke regio's van de Unie die grenzen aan Rusland en Belarus zodat zij de onevenredige gevolgen van de Russische aanvalsoorlog het hoofd kunnen bieden, zowel op korte als op middellange termijn;

Natuurlijke hulpbronnen

105. merkt op dat de begroting voor de programma's onder MFK-rubriek 3 "Natuurlijke hulpbronnen" 59,5 miljard EUR bedroeg (31,1 % van de Uniebegroting), die als volgt is verdeeld: 65,0 % voor rechtstreekse betalingen in het kader van het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF), 27,6 % voor het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling (Elfpo), 4,2 % voor marktgerelateerde uitgaven in het kader van het ELGF, 1,9 % voor maritieme zaken en visserij, 0,9 % voor milieu en klimaatactie (LIFE) en 0,4 % voor andere domeinen;
106. merkt op dat de Rekenkamer een steekproef van 218 verrichtingen heeft onderzocht die het volledige scala van uitgaven onder deze MFK-rubriek bestrijkt; merkt op dat de Rekenkamer ook de regelmatigheidsinformatie in de jaarlijkse activiteitenverslagen van het directoraat-generaal Landbouw en Plattelandontwikkeling (DG AGRI) en het directoraat-generaal Klimaat (DG CLIMA) heeft onderzocht, evenals een selectie van systemen in twintig lidstaten en het Verenigd Koninkrijk; merkt op dat de Rekenkamer het foutenpercentage voor "Natuurlijke hulpbronnen" op 2,2 % raamt (eveneens 2,2 % in 2022) en dat het merendeel van de aangetroffen fouten verrichtingen op het gebied van plattelandontwikkeling betrof;
107. wijst er echter op dat dit gedeeltelijk te wijten is aan de complexiteit van milieuregelingen in programma's voor plattelandontwikkeling en aan "gold-plating" op nationaal niveau, een bekend probleem;
108. wijst in dit verband op het lager dan verwachte uitvoeringspercentage van de Elfpo-financiering voor de periode 2023-2027, met een absorptiepercentage van slechts 1 % aan het einde van 2023, met betalingen ten belope van 0,7 miljard EUR, en verwacht dat het absorptiepercentage in de loop van de volgende verslagperiode aanzienlijk zal stijgen;
109. merkt op dat de Rekenkamer 16 kwantificeerbare fouten aantrof op het gebied van plattelandontwikkeling, 15 bij rechtstreekse betalingen, drie bij uitgaven in verband met marktmaatregelen en drie bij niet aan het GLB gerelateerde uitgaven; is gerustgesteld door de conclusie van de Commissie dat de meeste fouten schrijf- en rekenfouten waren, en door de maatregelen die de Commissie heeft genomen om fouten in de toekomst te voorkomen;
110. neemt kennis van de categorisering van fouten door de Rekenkamer, waarbij niet-subsidiabele declaraties 35 % van de fouten vormen, en administratieve fouten en onjuiste informatie over arealen of dieren 21 % respectievelijk 20 %; constateert met bezorgdheid dat de Rekenkamer net als in voorgaande jaren in verscheidene gevallen vaststelde dat de autoriteiten van de lidstaten en de Commissie over voldoende informatie beschikten om de fout te voorkomen of te ontdekken en te corrigeren voordat ze de uitgaven aanvaardden, en dat indien de autoriteiten van de lidstaten en de Commissie alle informatie waarover ze beschikten naar behoren hadden gebruikt het geraamde foutenpercentage voor dit hoofdstuk 1,0 procentpunten lager zou hebben gelegen;
111. merkt op dat 2023 het eerste jaar was van het nieuwe uitvoeringsmodel van het GLB 2023-2027, waarin als basis voor betalingen prestatie-elementen zijn opgenomen die met de lidstaten zijn overeengekomen in strategische plannen; merkt op dat er in 2023 een bescheiden start is gemaakt met het nieuwe uitvoeringsmodel, waarbij van de 215,52 miljoen EUR die was gedeclareerd in het kader van de strategische GLB-

plannen voor sectorale interventies en plattelandsontwikkeling 63,65 miljoen EUR werd gedeclareerd op basis van gegenereerde outputs en dus onderworpen was aan een “prestatiegoedkeuring” door DG AGRI; merkt op dat er in 2024 een aanzienlijke toename van betalingen in het kader van het nieuwe uitvoeringsmodel zal zijn; neemt kennis van de opmerkingen van de Rekenkamer met betrekking tot de verwerking van prestatiegegevens voor de jaarlijkse prestatieverslagen wanneer lidstaten nog systemen en procedures aan het opzetten zijn en soms handmatig gegevens aggregeren, met alle risico's van dien voor de betrouwbaarheid van de gegevens;

112. herinnert aan de protesten van landbouwers in heel Europa eind 2023 en begin 2024 en aan de respons van de Commissie die was gericht op vereenvoudiging, met name voor kleine landbouwers, en op uitbreiding van de discretionaire bevoegdheden van de lidstaten; benadrukt dat vereenvoudiging hand in hand moet gaan met goed financieel beheer en rekening moet houden met de klimaatverbintenissen van de Unie; is ingenomen met de gerichte aanpak van de Commissie, vooral wat betreft het onderscheid tussen bedrijfsomvang qua landbouwgrond en aantal landbouwbedrijven; waarschuwt dat de aan de lidstaten toegekende discretionaire bevoegdheid ook gepaard moet gaan met grondig toezicht door de Commissie;
113. merkt op dat zowel de Commissie als de lidstaten verantwoordelijk zijn voor het aanpakken van fraude met GLB-uitgaven; is in dit verband ingenomen met het werk dat DG AGRI heeft verricht op het vlak van risicobeoordelingen voor fraudebestrijding en de actualisering van zijn fraudebestrijdingsstrategie;
114. neemt kennis van Speciaal verslag 07/2024 van de Rekenkamer over de systemen van de Commissie voor de invordering van onregelmatige EU-uitgaven, en van het antwoord van de Commissie; neemt kennis van de opmerking van de Rekenkamer dat invorderingen met betrekking tot landbouwuittgaven relatief succesvol zijn geweest, wat deels toe te schrijven is aan de zogenaamde 50/50-regel die de lidstaten ertoe heeft aanzet middelen in te vorderen; merkt op dat deze regel niet is overgenomen in het GLB 2023-2027 en wijst op de waarschuwing van de Rekenkamer dat dit zou kunnen leiden tot een lager invorderingspercentage voor landbouwuittgaven;
115. neemt kennis van Speciaal verslag 20/2024 van de Rekenkamer over plannen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, en van het antwoord van de Commissie; benadrukt dat het belangrijk is ervoor te zorgen dat alle essentiële elementen voor de beoordeling van prestaties aanwezig zijn; is van mening dat in de plannen rekening moet worden gehouden met de specifieke situatie in de afzonderlijke lidstaten en dat een zekere mate van divergentie daarom zelfs wenselijk is, maar vindt het verontrustend dat uiteenlopende ambities kunnen betekenen dat er geen gelijk speelveld is voor landbouwers in de verschillende lidstaten; is verder teleurgesteld over de bevinding van de Rekenkamer dat het nieuwe monitoringkader weliswaar vereenvoudigd is, maar dat de GLB-doelstellingen niet duidelijk genoeg zijn, dat de indicatoren gericht zijn op output in plaats van op resultaten en dat belangrijke resultaatindicatoren ontbreken; merkt op dat de Rekenkamer de Commissie heeft aanbevolen de uitwisseling van beste praktijken in de plannen te bevorderen en het toekomstig monitoringkader van het GLB te versterken;
116. neemt kennis van Speciaal verslag 19/2024 van de Rekenkamer over biologische landbouw in de EU, en van het antwoord van de Commissie; toont zich opnieuw bezorgd over de bevinding van de Rekenkamer dat een zwak strategisch kader en

bepaalde gegevens het bepalen van de impact van het beleid in de weg staan; is van mening dat de grotere nadruk op prestaties, de vaststelling van doelstellingen en indicatoren en de daarmee verband houdende monitoring van de resultaten in het volledige Uniebeleid moeten worden ondersteund met een evenredige verhoging van de capaciteit van de Commissie om prestatiekaders vast te stellen en de prestaties te monitoren;

117. stelt verheugd vast dat het concurrentievermogen in de wijnsector is gestegen door middel van marktmaatregelen en moedigt de Commissie en de lidstaten aan hun inspanningen voort te zetten om dit succes in andere sectoren te herhalen;
118. herinnert eraan dat democratie en pluralisme fundamentele waarden van de Unie zijn die zijn verankerd in artikel 2 VEU; herinnert er voorts aan dat de instellingen van de Unie overeenkomstig artikel 11 VEU de burgers en de representatieve organisaties de mogelijkheid moeten bieden hun mening over alle onderdelen van het optreden van de Unie kenbaar te maken en daarover in het openbaar in discussie te treden teneinde een open, transparante en regelmatige dialoog te voeren; beklemtoont dat de scheiding der machten tussen de instellingen, zoals vastgelegd in artikel 13 VEU, te allen tijde moet worden geëerbiedigd en dat de instellingen van de Unie loyaal moeten samenwerken;
119. erkent het belang van het LIFE-programma; wijst op de bepalingen van de LIFE+-verordening, waaronder de bepalingen over exploitatiesubsidies, de subsidiabiliteitsvoorwaarden, de toekenningcriteria, de totale toewijzing voor 2021-2027 en de verdeling van middelen binnen het programma;
120. merkt op dat sommige leden van de Commissie begrotingscontrole inzage hebben gevraagd in een reeks subsidieovereenkomsten in het kader van het LIFE-programma en andere financieringsprogramma's van de Unie, en dat zij na onderzoek van die overeenkomsten in februari 2024 hun bezorgdheid hebben geuit over de inhoud van verschillende programma's; merkt op dat de Commissie, met inbegrip van de dienst Interne Audit (IAS), zich in eerste instantie niet bewust was van enige problemen, maar een reeks maatregelen heeft genomen om de zorgen aan te pakken; herinnert aan de schriftelijke vragen over de kwijting en aan de hoorzittingen met de secretaris-generaal van de Commissie op 5 november 2024, met de verantwoordelijke commissarissen voor MFK-rubriek 3 op 12 november 2024 en met de commissaris voor Begroting en Administratie op 9 december 2024, waarbij de zorgen en de respons van de Commissie werden besproken;
121. stelt vast dat sommige leden van de Commissie begrotingscontrole bezorgd hebben opgemerkt dat bepaalde subsidieovereenkomsten tussen het Europees Uitvoerend Agentschap klimaat, infrastructuur en milieu (Cinea) en begunstigden, zoals maatschappelijke organisaties en particuliere ondernemingen, in het kader van het LIFE-programma "werkplannen" omvatten met gedetailleerde pleitbezorgingsacties ten aanzien van instellingen van de Unie of hun vertegenwoordigers, alsook andere acties die gericht waren op bepaalde handelsovereenkomsten waarover de Unie onderhandelingen voerde, of maatregelen in verband met rechtszaken die de respectieve entiteiten zouden voeren; erkent dat dit mogelijk kan worden geïnterpreteerd als inmenging in de interne besluitvorming van de instellingen van de Unie; merkt op dat de Commissie een juridische analyse heeft uitgevoerd van de subsidieovereenkomsten waarover bepaalde leden van de commissie CONT hun bezorgdheid hadden geuit, waarna zij tot de conclusie kwam dat er geen bewijs was dat de entiteiten in kwestie niet

hadden voldaan aan verplichtingen die voortvloeien uit hun contract of gedragscode, maar dat de Commissie toch een aantal begunstigen heeft benaderd met de vraag om wijzigingen aan te brengen in de subsidieovereenkomsten waarin specifieke bepalingen waren opgenomen die mogelijk een reputatierisico inhielden; wijst er voorts op dat alle subsidieovereenkomsten een disclaimer bevatten waarin staat dat de standpunten van de begunstigde geenszins als standpunten van de EU mogen worden gezien en dat de subsidieverlenende autoriteit daar niet aansprakelijk voor kan worden gesteld;

122. beklemtoont dat Uniefinanciering niet mag bijdragen tot het ondermijnen van de rechtsstaat of van de waarden waarop de Unie berust; herinnert aan de bepalingen van artikel 163 van het Financieel Reglement; acht het van cruciaal belang dat er zonder traceerbaarheid van middelen geen sprake kan zijn van financiering;
123. wijst op de maatregelen die de Commissie heeft genomen om de beschuldigingen aan de orde te stellen, waaronder het verstrekken van richtsnoeren voor de diensten van de Commissie over financieringsactiviteiten in verband met de ontwikkeling, uitvoering, monitoring en handhaving van wetgeving en beleid van de Unie en de screening van hun contractportefeuilles om te bepalen welke overeenkomsten niet in overeenstemming waren met de richtsnoeren; neemt kennis van de tot dusver door de Commissie genomen maatregelen in afwachting van de resultaten van de screening van de subsidieovereenkomsten met alle begunstigden, waarom was verzocht door de bestuursraad van de Commissie;
124. wijst op de besluitvormingsstructuur, met inbegrip van de beoordelingsraad binnen Cinea, voor het nemen van besluiten over contracten tussen de Commissie en begunstigden; dringt er bij de Commissie op aan te waarborgen dat de besluitvormingsstructuur van Cinea voor het nemen van besluiten over te gunnen contracten wordt gekenmerkt door een duidelijke verantwoordingsplicht, duidelijke verantwoordelijkheden en een praktische structuur;
125. merkt op dat het uitvoerend agentschap jaarlijks bottom-uprisicobeheersexercities uitvoert en dat hierbij geen kritieke risico's zijn vastgesteld; merkt op dat beoordelingsprocedures, ongeacht het financieringsprogramma, voortdurend moeten worden geëvalueerd en zo nodig moeten worden aangepast;
126. neemt kennis van berichtgeving in de media waaruit blijkt dat de voorzitter van de Commissie tegen betaling een bijzonder adviseur in dienst heeft genomen om een verslag op te stellen over de strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU, en dat deze adviseur een salaris ontving dat gelijk was aan dat van een directeur-generaal van de Commissie; toont zich verontrust over de beloning van alle bijzonder adviseurs en de discretionaire bevoegdheid van de Commissie om hun beloning te bepalen, hetgeen leidt tot willekeurige ongelijke behandeling;

Aanbevelingen

127. verzoekt de Commissie om:
 - i) nauwlettend toe te zien op de vorderingen van de lidstaten met betrekking tot de verwerking van prestatiegegevens en de aggregatie van gegevens voor het jaarlijkse prestatieverslag, en de kwijtingsautoriteit op de hoogte te houden van

problemen met de betrouwbaarheid van prestatiegegevens, met name wanneer het gaat om handmatig geaggregeerde gegevens;

- ii) de kwijtingsautoriteit op de hoogte brengen van de redenen waarom de Rekenkamer concludeert dat verscheidene fouten al jarenlang voorkomen hadden kunnen worden als de Commissie en de lidstaten alle beschikbare informatie hadden gebruikt, en waarom de Commissie en de lidstaten er niet in slagen deze kwestie op passende wijze aan te pakken;
- iii) de lessen die zij heeft getrokken uit haar respons op de landbouwersprotesten, namelijk de vermindering van de administratieve lasten, in toekomstige beleidsinitiatieven toe te passen, en daarbij terdege rekening te houden met het risico op misbruik van middelen wanneer controlemaatregelen worden afgebouwd of het risico op te grote afwijkingen tussen de lidstaten wanneer discretionaire bevoegdheden zonder behoorlijk toezicht worden uitgeoefend;
- iv) de kwijtingsautoriteit op de hoogte te houden van de invorderingspercentages van de landbouwuitgaven, met name als het percentage daalt ten opzichte van het invorderingspercentage in het kader van het vorige GLB, en de oorzaken van die daling snel aan te pakken, onder meer door te overwegen nieuwe stimulansen voor de autoriteiten van de lidstaten in te voeren om middelen in te vorderen;
- v) de uiteenlopende ambities in de strategische plannen te beoordelen en de kwijtingsautoriteit mee te delen of er verschillen bestaan tussen de lidstaten waardoor het gelijke speelveld voor landbouwers in gevaar wordt gebracht, en te beoordelen hoe de Commissie deze verschillen aanpakt;
- vi) beter gebruik te maken van haar capaciteit om prestatiekaders op te zetten, doelstellingen en indicatoren vast te stellen en degenen die bijdragen aan de resultaten – zowel lidstaten als begunstigden – verantwoordelijk te houden voor hun bijdragen;
- vii) de fraudebestrijdingsstrategie van de Commissie te actualiseren om aandacht te besteden aan het bepleiten en handhaven van een duidelijke scheiding van uitvoerende en wetgevende bevoegdheden in de Unie;
- viii) een duidelijke en alomvattende strategie op het niveau van de Commissie in te voeren om de financiële belangen van de Unie beter te kunnen beschermen en ervoor te zorgen dat de middelen van de Unie voor de beoogde doeleinden worden gebruikt, en de bepalingen van het Financieel Reglement zorgvuldig toe te passen, onder meer door ervoor te zorgen dat subsidieovereenkomsten kunnen worden opgeschort of beëindigd wanneer begunstigden de wetgeving van de Unie schenden;
- ix) te zorgen voor een eerlijke verdeling van middelen van de Unie onder maatschappelijke organisaties om bij te dragen tot een pluralistische en dynamische samenleving;
- x) ervoor te zorgen dat de in 2024 vastgestelde richtsnoeren van de Commissie door alle ordonnateurs worden toegepast en, indien nodig, verdere richtsnoeren te

ontwikkelen om subsidieovereenkomsten volledig in overeenstemming te brengen met de Verdragsbepalingen en de bestaande wetgeving;

- xi) de resultaten van de screening van subsidieovereenkomsten ter beschikking te stellen van de kwijtingsautoriteit om een beoordeling mogelijk te maken van de mate waarin de Commissie te maken kan hebben met een reputatierisico;
- xii) een adequate aanpak te ontwikkelen voor kwesties als draaideurconstructies, transparantie wat financiering en donaties betreft, de strijd tegen het witwassen van geld, beperking van buitenlandse inmenging, onafhankelijkheid van politieke en economische invloeden, klokkenluiders en transparante bestuursstructuren, en dit met betrekking tot alle entiteiten die middelen van de Unie ontvangen;
- xiii) het model voor memoranda van overeenstemming tussen de Commissie en uitvoerende agentschappen te herzien om te zorgen voor een duidelijkere verdeling van de verantwoordelijkheden;
- xiv) de auditstructuur op te dragen contracten met begunstigden te evalueren en te signaleren indien zij contracten ontdekken die niet in overeenstemming zijn met de toepasselijke financiële regels;
- xv) ervoor te zorgen dat de IAS de contracten tussen de Commissie en begunstigden evalueert en met name zoekt naar inhoud die niet in overeenstemming is met de toepasselijke financiële regels binnen werkpakketten;
- xvi) de besluitvormingsstructuur op het gebied van de gunning van contracten te evalueren en de diensten van de Commissie en de uitvoerende agentschappen op te dragen de inhoud van contracten in alle stadia beter te controleren, onder meer door ervoor te zorgen dat werkpakketten en kernprestatie-indicatoren die door de aanvragers worden aangedragen in overeenstemming zijn met de doelstellingen van de respectieve financieringsprogramma's;
- xvii) een nauwkeurigere categorisering aan te brengen van de entiteiten die zijn opgenomen in het systeem voor financiële transparantie;
- xviii) haar regels voor bijzonder adviseurs te herzien om korte metten te maken met de willekeurige selectie en beloning;
- xix) de uitvoering van programma's verder te vereenvoudigen en nauw samen te werken met de lidstaten om optimale werkmethoden met betrekking tot de digitalisering van praktijken en procedures in kaart te brengen;
- xx) de kwaliteit van de dialoog met landbouwers uit alle lidstaten te verbeteren;
- xxi) sneller te reageren wanneer ernstige zorgen van de kwijtingsautoriteit bij de Commissie worden gesignaleerd;
- xxii) passende controles uit te voeren van entiteiten die zijn opgenomen in het transparantieregister, om ervoor te zorgen dat zij in het register een volledig overzicht van hun activiteiten geven;

- xxiii) de verantwoordelijkheden duidelijker af te bakenen bij de uitvoering van samenwerkingsplatforms;
- xxiv) de bestuursraad op te dragen geconsolideerde informatie over de lijst van kritieke risico's bij de dienst Interne Audit in te dienen en ervoor te zorgen dat uitvoerende agentschappen potentiële risico's aanpakken en zorgen voor een transparante selectie van onafhankelijke beoordelaars om belangenconflicten te voorkomen en hun onafhankelijkheid te waarborgen;
- xxv) alle DG's en uitvoerende agentschappen op te dragen de verdeling van de middelen voor audits te herzien om te zorgen voor voldoende middelen;
- xxvi) ervoor te zorgen dat voorstellen voor meerjarige werkprogramma's van alle financieringsinstrumenten van de Unie duidelijke richtsnoeren bevatten over de activiteiten die voor financiering in aanmerking komen, evenals duidelijkere regels in verband met de screening van aanvragen en toelaatbare inhoud, en duidelijkere vereisten inzake transparantie en traceerbaarheid van het gebruik van middelen van de Unie, onder meer met betrekking tot de openbaarmakingsvereisten in het kader van het transparantieregister van de EU;
- xxvii) ervoor te zorgen dat alle subsidieovereenkomsten voldoen aan de noodzakelijke vereisten inzake transparantie, traceerbaarheid en zichtbaarheid van de middelen;

Migratie en grensbeheer

- 128. merkt op dat de begroting 2023 voor de programma's onder MFK-rubriek 4 "Migratie en grensbeheer" 2,7 miljard EUR bedroeg (1,4 % van de begrotingsuitgaven van de Unie), die als volgt is verdeeld: 1,2 miljard EUR (46,5 %) voor drie gedecentraliseerde agentschappen: het Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex), het Asielagentschap van de Europese Unie (EUAA) en het Agentschap van de Europese Unie voor het operationeel beheer van grootschalige IT-systemen op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht (eu-LISA); 1 miljard EUR (38,6 %) voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie (AMIF) en 0,4 miljard EUR (14,9 %) voor het Fonds voor geïntegreerd grensbeheer (IBMF);
- 129. merkt op dat een aanzienlijk deel van de uitgaven onder MFK-rubriek 4 in 2023 nog steeds betrekking had op de voltooiing van projecten uit het MFK 2014-2020; merkt op dat 18 % van de nationale programma's van het AMIF voor de periode 2014-2020 eind 2023 nog steeds niet was gedeclareerd en dat de laatste jaarrekeningen en het verzoek om uitbetaling van het eindsaldo voor deze middelen uiterlijk op 31 december 2024 door de lidstaten moesten worden ingediend als onderdeel van het afsluitingspakket;
- 130. merkt op dat de Rekenkamer een steekproef van 23 verrichtingen heeft onderzocht, wat niet volstaat om representatief te zijn voor de uitgaven onder de MFK-rubrieken 4 en 5, en daarom geen aparte raming van het foutenpercentage voor deze rubrieken kan geven; merkt verder op dat uit de controleresultaten van de Rekenkamer blijkt dat de uitgaven onder de MFK-rubrieken 4 en 5 fouten vertonen op het gebied van subsidiabiliteit en aanbesteding en dat dit een gebied met een hoog risico is (7 van de 23 gecontroleerde verrichtingen, oftewel 30,4 %, bevatten fouten); vindt het zorgwekkend dat de Rekenkamer vier kwantificeerbare fouten ontdekte met financiële gevolgen voor de

bedragen ten laste van de Uniebegroting, en dat zij ook nog eens tien gevallen van niet-naleving van wettelijke en financiële bepalingen vaststelde (zonder directe financiële gevolgen voor de Uniebegroting); verzoekt de Rekenkamer dan ook met een duidelijke raming te komen van het foutenpercentage voor rubriek 4; stelt vast dat de Commissie concludeert dat het risico bij betaling in 2023 minder dan 1,1 % bedroeg voor de uitgaven voor migratie en grensbeheer;

131. merkt op dat de Commissie de aanbeveling van de Rekenkamer in haar jaarverslag voor 2023 heeft aanvaard, dat wil zeggen om verdere richtsnoeren over de toepasselijke regels te verstrekken aan de autoriteiten van de lidstaten die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de financiering van DG HOME in gedeeld beheer; betreurt dat de Commissie de eerdere aanbevelingen van de Rekenkamer die vóór het eind van 2023 hadden moeten worden opgevolgd, nog niet volledig heeft uitgevoerd; merkt op dat DG HOME bezig is met een herbeoordeling van zijn ex-antemethode zodat de regels die van toepassing zijn op subsidies voor de periode na 2021 worden nageleefd, en dat bij deze herbeoordeling ook rekening zal worden gehouden met de relevante aanbevelingen van de Rekenkamer en de aanbevelingen van de IAS-controle inzake de paraatheid voor het afsluiten van acties en programma's die werden gefinancierd in het kader van het Fonds voor interne veiligheid (ISF) en het AMIF 2014-2020 in direct en gedeeld beheer;
132. stelt met bezorgdheid vast dat er in het jaarlijks activiteitenverslag van DG HOME voor 2023 twee punten van voorbehoud ten aanzien van de betrouwbaarheidsverklaring zijn gemaakt, waarbij het ene voorbehoud betrekking had op de uitvoering van het AMIF en het ISF voor de periode 2014-2020 in verscheidene lidstaten en het andere op de uitvoering van het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid (BMVI) voor de periode 2021-2027 in één lidstaat; is ingenomen met de toezegging van de Commissie om corrigerende maatregelen te nemen voor de onderliggende kwesties die aanleiding gaven tot het voorbehoud;
133. is ingenomen met de vooruitgang die de Rekenkamer heeft geconstateerd in haar analyse van het voorbereidende werk dat de auditautoriteiten in vijf lidstaten hebben verricht bij het beheer van de transitie van de AMIF-, BMVI- en ISF-fondsen naar de GB-verordening van het MFK 2021-2027; merkt op dat deze auditautoriteiten aan de Rekenkamer hebben gemeld dat de ondersteuning en richtsnoeren van DG HOME bevredigend waren; stelt met bezorgdheid vast dat vier op vijf nationale auditautoriteiten ten tijde van de controle van de Rekenkamer hun controlestrategieën nog niet hadden afgerond;
134. neemt nota van de vaststelling van het nieuwe migratie- en asielpact van de EU; stelt verheugd vast dat bij de tussentijdse herziening van het MFK 2021-2027 nog eens 2 miljard EUR is toegewezen aan migratie en grensbeheer voor de periode 2024-2027 om de toenemende uitdagingen op het gebied van migratie en grensbeheer als gevolg van de huidige geopolitieke context aan te pakken; merkt echter op dat er mogelijk extra middelen nodig zijn om de volledige uitvoering van het pact te waarborgen; dringt aan op een snelle uitvoering van het pact in de lidstaten;
135. benadrukt dat de beveiliging van de buitengrenzen van de Unie een pijler is van het nieuwe migratie- en asielpact; vindt het zorgelijk dat de Commissie heeft gemeld dat het aantal irreguliere grensoverschrijdingen in de Unie is gestegen van 330 000 in 2022 tot 380 000 in 2023; merkt op dat het BMVI de lidstaten in de voorste linie kan

ondersteunen om ervoor te zorgen dat zij over de nodige middelen beschikken voor infrastructuur, voorzieningen en installaties die noodzakelijk zijn om de buitengrenzen van de Unie te beveiligen, waaronder betere elektronische grensbeveiliging en andere instrumenten voor grensbewaking zoals bepaald in bijlage III bij de BMVI-verordening; neemt nota van de conclusies van de Europese Raad van 9 februari 2023 dat de Unie haar maatregelen zal opvoeren om irregulier vertrek en verlies van mensenlevens te voorkomen, de druk op de EU-grenzen en de opvangcapaciteit te verlagen, de strijd tegen mensensmokkelaars aan te binden en terugkeer te verhogen; benadrukt dat kwetsbare personen beter moeten worden beschermd tegen netwerken van mensensmokkel en -handel en dat de negatieve gevolgen van de instrumentalisering van migranten als onderdeel van hybride aanvallen, met name door pro-Russische krachten en door het Belarussische regime, moeten worden aangepakt;

136. herinnert eraan dat de lidstaten en de Commissie overeenkomstig Verordening (EU) 2021/1060 moeten zorgen voor de eerbiediging van de grondrechten en de naleving van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie bij de uitvoering van fondsen van de Unie;
137. neemt kennis van de conclusie van de Rekenkamer dat het AMIF 2014-2020 niet volgens de verwachtingen presteerde wat betreft het faciliteren van de terugkeer van migranten; constateert verder dat de Rekenkamer en de Commissie het erover eens zijn dat de vooruitgang op dit gebied in het bijzonder werd beïnvloed door reisbeperkingen in verband met COVID-19; merkt daarnaast op dat de terugkeermaatregelen in 2023 werden ondersteund met 29,8 miljoen EUR uit het AMIF; merkt voorts op dat de Commissie grotere inspanningen moet leveren om de lidstaten bij te staan bij het aanpakken van irreguliere grensoverschrijding, bij de succesvolle uitvoering van terugkeer van onderdanen van derde landen en bij de integratie van legale migranten; wil in 2025 graag geconsolideerde informatie ontvangen over de vooruitgang op dit gebied via de ex-postevaluatie van het AMIF 2014-2020; herinnert eraan dat de Commissie actie moet blijven ondernemen op het gebied van migratie en asiel in het kader van het externe optreden, met inbegrip van de “Team Europa”-aanpak, maar dat ook de transparantie van de programmering en uitvoering van de fondsen van de Unie voor binnenlandse zaken in derde landen moet worden vergroot en de rol van het Parlement moet worden gewaarborgd;

Aanbevelingen

138. verzoekt de Commissie om:
- i) de aanbevelingen van de Rekenkamer grondig en tijdig op te volgen en de herziene ex-antemethode van DG HOME te delen met de kwijtingsautoriteit zodra die is voltooid;
 - ii) de beheers- en auditautoriteiten in de lidstaten te blijven ondersteunen bij de tijdige afronding van hun controlestrategieën voor de middelen van het MFK 2021-2027, met bijzondere aandacht voor subsidiabiliteits- en aanbestedingskwesties en alle andere herhaalde bevindingen van de Rekenkamer;
 - iii) maatregelen te nemen om de prestaties van door de Unie gefinancierde acties op het gebied van doeltreffende terugkeer en bestrijding van irreguliere migratie te

verbeteren, waarbij de wetgeving van de Unie en de fundamentele waarden van de Unie volledig worden geëerbiedigd;

- iv) maatregelen te nemen om de efficiëntie van de uitgaven van de Unie voor de bescherming en het beheer van de buitengrenzen van de Europese Unie te verhogen;
- v) toezicht te houden op, bijstand te verlenen bij en nauwlettend aandacht te besteden aan de tijdige voortgang van de administratieve, operationele en juridische stappen die de lidstaten en de agentschappen van de Unie moeten nemen om het nieuwe migratie- en asielpact uiterlijk in 2026 volledig uit te voeren;
- vi) de transparantie van de programmering en uitvoering van de fondsen van de Unie voor binnenlandse zaken in derde landen te vergroten, en tegelijkertijd de rol van het Parlement bij het democratisch toezicht op de uitgaven van de Unie te waarborgen;
- vii) bij de uitvoering van de Uniebegroting voortdurend te beoordelen of het Handvest van de grondrechten en de in artikel 2 VEU verankerde waarden van de Unie worden nageleefd, overeenkomstig artikel 6 van het Financieel Reglement;

Veiligheid en defensie

- 139. merkt op dat de begroting voor de programma's onder MFK-rubriek 5 "Veiligheid en defensie" in 2023 in totaal 1,4 miljard EUR bedroeg (0,7 % van de begrotingsuitgaven van de Unie), die als volgt is verdeeld: 500 miljoen EUR (38,4 %) voor het Europees Defensiefonds (EDF), 300 miljoen EUR (19 %) voor militaire mobiliteit, 200 miljoen EUR (17,1 %) voor gedecentraliseerde agentschappen, te weten het Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving (EMCDDA), Europol en het Agentschap van de Europese Unie voor opleiding op het gebied van rechtshandhaving (Cepol), 200 miljoen EUR (13,1 %) voor het ISF en 200 miljoen EUR (12,4 %) voor nucleaire veiligheid, ontmanteling en andere domeinen;
- 140. merkt op dat een aanzienlijk deel van de uitgaven onder MFK-rubriek 5 in 2023 nog steeds betrekking had op de voltooiing van projecten die overbleven uit het MFK 2014-2020; merkt op dat 25 % van de nationale programma's van het ISF voor de periode 2014-2020 eind 2023 nog steeds niet was gedeclareerd en dat de laatste jaarrekeningen en het verzoek om uitbetaling van het eindsaldo voor deze middelen uiterlijk op 31 december 2024 door de lidstaten moesten worden ingediend als onderdeel van het afsluitingspakket;
- 141. stelt met bezorgdheid vast dat de Rekenkamer, om de redenen die zijn uiteengezet in het hoofdstuk over migratie en grensbeheer, geen afzonderlijke raming kan geven van het foutenpercentage voor MFK-rubriek 5 "Veiligheid en defensie" en dat de uitgaven uit deze rubriek volgens de Rekenkamer op basis van haar controleresultaten een hoog risico vormen; verzoekt de Rekenkamer daarom om ook voor deze rubriek een raming van het foutenpercentage te verstrekken; stelt vast dat de Commissie concludeert dat in 2023 het risico bij betaling minder dan 0,5 % bedroeg voor de uitgaven voor veiligheid en defensie;

142. merkt op dat de Commissie de aanbeveling van de Rekenkamer om de technische aspecten van subsidieaanvragen voor militaire mobiliteit voor de Connecting Europe Facility (CEF) tijdens de subsidietoekenningprocedure zorgvuldig te controleren en te documenteren, niet heeft aanvaard en dat de Commissie van mening is dat in de huidige processen reeds wordt nagegaan of infrastructuurprojecten voor tweërlei gebruik aan de subsidiabiliteitsvoorwaarden voldoen;
143. herinnert aan de zeer instabiele geopolitieke situatie in de buurlanden van de Unie, die sinds het begin van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne tot grotere uitdagingen op veiligheids- en defensiegebied, waaronder hybride dreigingen, heeft geleid en daarmee tot grotere investeringsbehoeften op het gebied van veiligheid, defensie en paraatheid; wijst erop dat MFK-rubriek 5, die bestemd is voor veiligheid en defensie, de kleinste van alle MFK-rubrieken is, en betreurt dat de huidige begroting van de Unie voor het waarborgen van de veiligheid en defensie van haar burgers niet berekend is op de uitdagingen die op korte of lange termijn moeten worden aangegaan; merkt op dat de Uniefinanciering ter ondersteuning van de defensie-industrie in 2023 uitsluitend afkomstig was uit het EDF; herinnert aan de rol van het EDF bij de ondersteuning van Europese technologische deskundigheid op het gebied van opkomende en disruptieve technologieën; stelt tevreden vast dat het aantal ingediende voorstellen bij de EDF-oproepen van 2023 met 72 % zijn gestegen ten opzichte van het jaar ervoor, waaruit de sterke en voortdurend groeiende belangstelling van Europese actoren uit de defensie-industrie en onderzoeksorganisaties voor het EDF en de grote vraag naar financiering in deze sector blijkt; merkt op dat de Unie in het kader van de oproepen van 2023 in totaal 1,15 miljard EUR heeft vastgelegd voor 61 O&O-projecten op defensiegebied ten gunste van 581 juridische entiteiten uit 26 lidstaten en Noorwegen; merkt op dat gemiddeld 17 entiteiten uit acht verschillende lidstaten en Noorwegen aan elk project deelnemen; beklemtoont het belang van een gelijk speelveld bij de ondersteuning van grensoverschrijdende O&O-samenwerking op defensiegebied;
144. is ingenomen met de maatregelen van de Commissie om meer steun uit te trekken voor kmo's in de defensiesector, en waardeert met name dat de EU-regeling voor defensie-innovatie (Eudis), die voorziet in een breed scala aan instrumenten op maat voor de ondersteuning van kmo's binnen het defensie-ecosysteem, in 2023 volledig operationeel is geworden, met een toewijzing van 224 miljoen EUR uit de EDF-begroting; waardeert voorts de rol van de kmo-bonus in het kader van het EDF bij het vergemakkelijken van de toegang van kleinere actoren en innovatoren in defensietoeleveringsketens; merkt op dat in de EDF-oproepen van 2023 kmo's goed waren voor 42 % van de voor financiering geselecteerde entiteiten – een hoger percentage dan in 2022 (38,2 %) – en dat 18 % van de totale financiering die beschikbaar is gekomen via de EDF-oproepen aan kmo's is toegewezen;
145. herinnert eraan dat de voorbereidende actie inzake defensieonderzoek een voorloper van het EDF was met een begroting van 90 miljoen EUR waarmee 18 onderzoeksprojecten werden gefinancierd die waren geselecteerd na oproepen tot het indienen van voorstellen in de jaren 2017 tot 2019; wijst er verder op dat de Rekenkamer in Speciaal verslag 10/2023 getiteld “De voorbereidende actie inzake defensieonderzoek” opmerkte dat de Unie nog steeds een langetermijnstrategie voor de projecten in het kader van het EDF mist, met name wat betreft impact, aanvullend onderzoek, ontwikkeling, productie en aanbestedingen; stelt tevreden vast dat de Commissie alle aanbevelingen van de Rekenkamer heeft aanvaard en heeft bevestigd dat de uitvoering ervan gaande is; is in dit opzicht ingenomen met de goedkeuring door de Commissie van een strategie voor de

Europese defensie-industrie en een wetgevingsvoorstel tot vaststelling van het programma voor de Europese defensie-industrie (EDIP), alsook met haar toezegging om het EDF uit te bouwen; vindt het niettemin zorgwekkend dat de volledige uitvoering van de aanbevelingen van de Rekenkamer, vanwege de geopolitieke realiteit waarmee de Unie zich geconfronteerd ziet, pas in 2026 wordt verwacht;

146. wijst op de opmerkingen van de Rekenkamer in Speciaal verslag 10/2023 over de beperkte beschikbaarheid van personele middelen bij de Commissie en het daaruit voortvloeiende risico voor het EDF; merkt op dat het toenemende aantal te evalueren voorstellen en te beheren projecten aanzienlijke druk legt op de medewerkers; wijst daarnaast op het hoge percentage gedetacheerde nationale deskundigen (17 %) onder het personeel van DG DEFIS in 2023 en op het plan van DG DEFIS om het personeelsbestand te versterken door ambtenaren te selecteren via gespecialiseerde vergelijkende onderzoeken van EPSO op het gebied van ruimtevaart en defensie, waarvoor in november 2023 definitieve reservelijsten zijn vastgesteld;
147. merkt op dat de uitvoering van het “Actieplan voor militaire mobiliteit 2.0” gaande is, waarbij 1,74 miljard EUR is toegewezen aan vervoersinfrastructuurprojecten voor tweërlei gebruik in het kader van de Connecting Europe Facility (CEF) tussen 2021 en 2027; merkt op dat de Unie tot nu toe 95 projecten voor militaire mobiliteit in 21 lidstaten heeft medegefinancierd, dat 94 van deze projecten nog lopen en dat de meeste daarvan naar verwachting tussen 2026 en 2027 zullen worden afgerond; stelt bezorgd vast dat na drie oproepen tot het indienen van voorstellen in 2021, 2022 en 2023 de volledige begroting voor militaire mobiliteit in het kader van de CEF voor de huidige programmeringsperiode reeds is opgebruikt; is van mening dat door het snel beschikbaar stellen van de begroting door frontloading van bedragen voor de oproepen van 2022 en 2023 weliswaar tegemoet werd gekomen aan de noodzaak rekening te houden met de ontwikkeling van de veiligheidssituatie in Europa naar aanleiding van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, maar dat dit tegelijkertijd voor een onstabiele en onvoorspelbare Uniefinanciering heeft gezorgd doordat er tot aan het MFK voor de periode na 2027 een kloof van meer dan vier jaar bleef bestaan waarin er geen extra Uniemiddelen meer beschikbaar waren voor oproepen in verband met militaire mobiliteit om infrastructuurprojecten voor tweërlei gebruik te financieren; herinnert aan de conclusies van de Rekenkamer in Speciaal verslag 04/2025 dat het actieplan een onvoldoende solide basis had en dat de vooruitgang bij het bereiken van de doelstellingen ervan – namelijk te zorgen voor de snelle en naadloze verplaatsing van personeel, materieel en middelen op korte termijn en op grote schaal – varieerde als gevolg van tekortkomingen in de opzet van het plan en resterende belemmeringen voor de uitvoering ervan; merkt op dat de Commissie van mening is dat er meer maatregelen nodig zijn om de corridors voor vervoersinfrastructuur voor tweërlei gebruik te versterken, onder meer met betrekking tot regelgevingskwesties zoals vergunningsprocedures voor grensoverschrijdend verkeer; wijst op de opmerking van de Rekenkamer dat de Commissie geen robuuste beoordeling had verricht van de totale financiering die nodig is opdat de doelstellingen en streefcijfers van het plan haalbaar zouden zijn; betreurt dat in 2023 slechts 300 miljoen EUR is besteed aan militaire mobiliteit en vindt het zorgelijk dat oproepen tot het indienen van voorstellen in het kader van de begroting voor militaire mobiliteit tot een viervoudige overinschrijving hebben geleid, waaruit de groeiende belangstelling van lidstaten en projectbegunstigden blijkt;

148. uit zijn diepe bezorgdheid over het besluit van de Commissie om over te gaan tot de goedkeuring van het ReArm Europe-plan zonder voorafgaande raadpleging van het Europees Parlement; betreurt dat een dergelijk besluit tegen het beginsel van institutioneel evenwicht indruist en de rol van het Parlement als medewetgever bij de vaststelling van strategische en budgettaire prioriteiten ondermijnt; dringt er bij de Commissie op aan geen substantiële beleidsinstrumenten in gang te zetten die van invloed zijn op de financiële en strategische architectuur van de Unie, zonder de prerogatieven van het Parlement volledig te eerbiedigen;
149. merkt op dat het Europees Parlement de Unie en haar lidstaten heeft verzocht een rechtskader tot stand te brengen op grond waarvan Rusland kan worden aangemerkt als staatssponsor van terrorisme;

Aanbevelingen

150. verzoekt de Commissie om:
- i) zo snel mogelijk een strategie voor het EDF voor de langere termijn te ontwikkelen, voortbouwend op de ervaringen met de voorbereidende actie inzake defensieonderzoek en de aanbevelingen van de Rekenkamer;
 - ii) voldoende middelen beschikbaar te stellen om de defensiesamenwerking in de Unie te versterken, op korte termijn door middel van de ontwerpbegroting 2026 en de tijdige aanwerving van deskundig personeel, en op middellange termijn via het voorstel van de Commissie voor het volgende MFK;
 - iii) de militaire mobiliteit in de Unie verder te versterken door de beschikbare financiering voor de verbetering van vervoersinfrastructuurcorridors voor tweërlei gebruik aanzienlijk te verhogen en door maatregelen te nemen om administratieve, procedurele en regelgevende belemmeringen voor grensoverschrijdende militaire verplaatsingen weg te nemen, waarbij prioriteit wordt gegeven aan financiering door de Unie van projecten die het best inspelen op het huidige Europese dreigingslandschap; rekening te houden met de bevindingen en aanbevelingen van de Rekenkamer in Speciaal verslag 04/2025;
 - iv) maatregelen te nemen om passende zorgvuldigheid in acht te nemen in verband met projectcriteria voor infrastructuurprojecten voor militaire mobiliteit voor tweërlei gebruik, in overeenstemming met de aanbeveling van de Rekenkamer;

Nabuuerschap en de wereld

151. merkt op dat de begroting voor de programma's onder MFK-rubriek 6 "Nabuuerschap en internationaal beleid" 15,2 miljard EUR bedroeg (7,4 % van de Uniebegroting), die als volgt is verdeeld: 63,4 % voor het instrument voor nabuuerschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld (NDICI – Europa in de wereld), 16,4 % voor humanitaire hulp, 16 % voor pretoetredingssteun (IPA III) en 4,2 % voor andere acties en programma's; merkt op dat de betalingen voor "Nabuuerschap en internationaal beleid" in 2023 in totaal 15,2 miljard EUR bedroegen, wat neerkomt op ongeveer 8 % van de totale Unie-uitgaven met uitzondering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit;

152. merkt op dat de Rekenkamer een steekproef van 72 verrichtingen heeft onderzocht, wat niet volstaat om representatief te zijn voor de uitgaven onder deze MFK-rubriek, en daarom geen raming van het foutenpercentage kan geven; verzoekt de Rekenkamer een duidelijke raming te geven van het foutenpercentage voor dit hoofdstuk, nu uit de controleresultaten van de Rekenkamer blijkt dat dit een gebied met een hoog risico is (37 van de 72 gecontroleerde verrichtingen, oftewel 51,4 %, bevatten fouten); merkt op dat de Rekenkamer 31 fouten heeft vastgesteld met financiële gevolgen voor de begroting van de Unie, en wel met betrekking tot niet-subsidiabele begunstigden, niet-subsidiabele kosten, niet-gedane uitgaven en inbreuken op de regels inzake overheidsopdrachten – gebieden die kunnen wijzen op risico's in verband met de onbetrouwbare werking van controlemechanismen;
153. merkt daarnaast op dat de Rekenkamer 19 gevallen van niet-naleving van wettelijke en financiële bepalingen heeft ontdekt, waarvan geen enkele rechtstreekse financiële gevolgen had voor de begroting van de Unie, en dat deze gevallen onder andere betrekking hadden op kwesties als dubbelzinnige kostentoewijzingen, niet-naleving van zichtbaarheidsregels en ontoereikende documentatie;
154. vindt het verontrustend dat de Rekenkamer een aanzienlijke niet-naleving van de zichtbaarheidsregels heeft vastgesteld in een door de EU gefinancierd project onder indirect beheer van DG NEAR, dat betrekking had op een bijdrageovereenkomst ter waarde van 21,2 miljoen EUR die werd gesloten met een internationale organisatie voor een project dat tot doel had de landen van het Oostelijk Partnerschap te ondersteunen bij de bestrijding van COVID-19; merkt op dat de Rekenkamer constateerde dat de meeste door haar gecontroleerde schenkingsbewijzen geen erkenning bevatten dat de gedoneerde medische apparatuur door de Unie was gefinancierd; wijst erop dat begunstigden van Uniemiddelen verplicht zijn duidelijk bekendheid te geven aan het feit dat de Unie de door hen uitgevoerde actie heeft gefinancierd of medegefinancierd; neemt kennis van de antwoorden van de Commissie waarin zij aangeeft nieuwe richtsnoeren voor communicatie en zichtbaarheid te bespreken met de Verenigde Naties om het risico op fouten bij de naleving van de zichtbaarheidsregels te beperken;
155. vindt het zorgelijk dat de Rekenkamer in haar IT-controle van de component voor het beheer van de toegang en rechten van gebruikers van het informatiesysteem OPSYS drie tekortkomingen heeft vastgesteld, waaronder i) het feit dat het directoraat-generaal Internationale Partnerschappen (DG INTPA) zijn procedure voor het verlenen en intrekken van toegangsrechten voor systeembeheerders en standaardgebruikers niet had geformaliseerd; ii) vier gevallen waarin standaardgebruikers meer toegangsrechten hadden dan ze voor hun werk nodig hadden, hetgeen in strijd is met de IT-normen van de Commissie; en iii) dat DG INTPA niet alle beheerdersaccounts van personeelsleden van andere directoraten-generaal beheerde; vindt het zorgwekkend dat deze tekortkomingen het risico op zowel ongeoorloofde toegang tot het systeem als niet-naleving van de regels en procedures voor de uitvoering van projecten op het gebied van extern optreden vergroten en ook de integriteit van systeemprocessen en -gegevens ondermijnen;
156. merkt op dat de Commissie de communicatie met internationale organisaties heeft geïntensiveerd om het bewustzijn te vergroten over de noodzaak om de controleurs van de Rekenkamer bij de controle van door de Unie gefinancierde projecten volledige toegang te verschaffen tot documenten, en dat de Commissie initiatieven heeft gesteund om permanente oplossingen te vinden voor de problemen in verband met de toegang tot

en de bewaring van documenten; merkt op dat de Commissie echter erkent dat er ondanks alle inspanningen enkele beperkingen met betrekking tot de toegang tot documenten blijven bestaan als gevolg van de bestaande rechtskaders van de uitvoerende partners, waarvan niet wordt verwacht dat zij in de nabije toekomst zullen worden gewijzigd;

157. dringt er bij de Commissie op aan de op conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat gebaseerde aanpak voor financiering in het kader van het instrument voor pretoetredingssteun (IPA III) te versterken, zodat het instrument zijn doel kan bereiken, namelijk de toetredingslanden doeltreffend voorbereiden om aan de voorwaarden te voldoen om lid van de Unie te worden; verzoekt de Commissie nogmaals om uitvoering te geven aan de aanbevelingen van Speciaal verslag 01/2022 van de Rekenkamer om ervoor te zorgen dat de financiële bijstand van de Unie ter ondersteuning van de rechtsstaat in de Westelijke Balkan daadwerkelijk effect sorteert, met name door richtsnoeren op te stellen voor de toepassing van de bepalingen inzake differentiëring en conditionaliteit in het kader van IPA III;
158. benadrukt dat steun van de Unie onder geen beding, direct dan wel indirect, mag worden gebruikt voor het financieren van terrorisme, en dat daarmee dus ook geen entiteiten die banden hebben met Hamas of andere terroristische of extremistische organisaties mogen worden gefinancierd; acht het daartoe legitiem en noodzakelijk dat alle eindbegunstigden van Europese hulp in derde landen duidelijk kenbaar en identificeerbaar zijn; benadrukt de noodzaak van strikte controle op de verdeling en het gebruik van steun om te waarborgen dat middelen niet worden misbruikt;
159. betreurt dat de Commissie de Islamitische Universiteit voor Wetenschap en Technologie in Gaziantep heeft gefinancierd, die bewezen banden heeft met de terroristische organisatie Hamas; verzoekt de Commissie alle banden met deze universiteit en andere universiteiten die banden hebben met terroristische organisaties te verbreken;
160. dringt er bij de Commissie op aan om in het kader van een betere verlening van steun en humanitaire hulp aan de Palestijnse bevolking ook optimaal gebruik te maken van betrouwbare partners, zoals de WHO, het Wereldvoedselprogramma, Unicef of verschillende organisaties van de Rode Halve Maan; herinnert eraan dat de Commissie onafhankelijke controles van UNRWA door externe deskundigen, de Rekenkamer en ervaren internationale partners moet waarborgen;
161. merkt op dat de Commissie de afgelopen maanden samen met UNRWA heeft gewerkt aan het verbeteren van de neutraliteitsprocedures en controlesystemen binnen de organisatie, in overeenstemming met de bevindingen van de onderzoeken van het OIOS naar de beschuldigingen van betrokkenheid van 19 UNRWA-personeelsleden bij de aanslag van 7 oktober 2023, en aan de monitoring van de toepassing van het UNRWA-actieplan voor de uitvoering van de aanbevelingen van de onafhankelijke evaluatiegroep onder leiding van de voormalige Franse minister van Buitenlandse Zaken ^{5.1.2.e} om de controle en het toezicht te versterken; merkt op dat de Commissie het financieringsbesluit van de Unie voor 2024 voor UNRWA opnieuw heeft beoordeeld en dat de Unie via een briefwisseling tussen commissaris Várhelyi en UNRWA-commissaris-generaal ^{5.1.2.e} in april 2024 overeenstemming heeft bereikt over de voorwaardelijke bijstand van de Unie aan UNRWA, gekoppeld aan een aantal mijlpalen met betrekking tot drie werkstromen, waaronder de screening van UNRWA-

personeel, een audit door de Unie en de versterking van het departement voor Interne Onderzoeken en Ethiek; stelt vast dat de bijstand van de Unie is hervat;

162. herinnert eraan dat de Palestijnse Autoriteit al het lesmateriaal en alle onderwijsinhoud die aan het begin van het volgende schooljaar niet voldoen aan de Unesco-normen moet verwijderen, met name in het geval van antisemitisme zoals gedefinieerd in de door de Unie onderschreven classificatie van de Internationale Alliantie ter Herinnering van de Holocaust, aanzetten tot geweld, haatzaaiende uitlatingen en verheerlijking van terrorisme; herinnert aan de bepalingen van eerdere kwijtingsresoluties; benadrukt dat de Unie alleen financiële steun op het gebied van onderwijs aan de Palestijnse Autoriteit mag verlenen als de inhoud van schoolboeken wordt afgestemd op de Unesco-normen, alle antisemitische uitingen worden geschrapt en voorbeelden die aanzetten tot haat en geweld worden verwijderd, zoals in de resoluties bij de kwijtingsbesluiten herhaaldelijk is gevraagd; herinnert aan de bevindingen van het door de Unie gefinancierde rapport van het Georg Eckert-instituut, waarin een complex beeld wordt geschetst in verband met de schoolboeken; merkt op dat de Unie de Palestijnse schoolboeken niet financiert en dat deze boeken evenmin onder de verantwoordelijkheid van UNRWA vallen, ook al evalueert UNRWA alle uitgegeven schoolboeken om eventuele problematische inhoud aan te pakken; merkt op dat de Commissie er nauwgezet op zal toezien dat er geen Uniemiddelen worden toegekend (direct of indirect) voor het ontwikkelen en onderwijzen van of het blootstellen van Palestijnse kinderen aan dergelijk onderwijsmateriaal, ook als het gaat om materiaal dat door VN-organisaties ter beschikking wordt gesteld;
163. neemt kennis van de erkenning van DG NEAR in zijn jaarlijks activiteitenverslag 2023 dat projecten in Kyiv regelmatig werden bezocht, maar dat de monitoring ter plaatse en projectbezoeken in andere Oekraïense regio's werden bemoeilijkt door veiligheidsbeperkingen; merkt verder op dat de beperkingen bij het adequaat monitoren van projecten in Oekraïne hebben geleid tot een hernieuwd voorbehoud in het jaarlijks activiteitenverslag 2023 van DG NEAR en dat er momenteel corrigerende maatregelen worden genomen, zoals het monitoren van de voortgang bij de uitvoering van projecten door middel van controles aan de hand van stukken, oplossingen op afstand en het inhuren van een dienstverlener;
164. stelt tevreden vast dat OLAF gerichte bijstand voor fraudebestrijding verleent aan autoriteiten en steunt de toetreding van Oekraïne tot het fraudebestrijdingsprogramma van de Unie; merkt op dat de kaderovereenkomst voor de faciliteit voor Oekraïne, die in juni 2024 in werking is getreden, voorziet in juridisch bindende regelingen voor het beheer, de controle, het toezicht, de monitoring, de evaluatie, de verslaglegging en de audit van middelen die zijn verstrekt uit hoofde van de faciliteit, evenals in maatregelen om onregelmatigheden, fraude, corruptie en belangenconflicten te voorkomen, te onderzoeken en te corrigeren, en in bepalingen over de rol van OLAF en het EOM; stelt daarnaast verheugd vast dat de Commissie overeenkomstig artikel 36 van de verordening betreffende de faciliteit voor Oekraïne in juni 2024 een auditcomité heeft ingesteld, dat tot taak heeft de Commissie bij te staan bij het beoordelen van de doeltreffendheid van de beheers- en controlesystemen van Oekraïne met betrekking tot de in het kader van de faciliteit verstrekte middelen en in de strijd tegen wanbeheer van Uniefinanciering in het kader van de faciliteit; verzoekt de Commissie het Europees Parlement regelmatig op de hoogte te houden van de activiteiten en bevindingen van het auditcomité om deugdelijk parlementair toezicht te waarborgen;

165. neemt bezorgd kennis van de recente berichten over de bevindingen van een door de Commissie betaald ontwerpauditverslag over het secretariaat van de Organisatie van staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (OACPS), waarin wordt beweerd dat er sprake is van vermoedelijke fraude, niet-uitbetaalde lonen en andere risico's; merkt op dat de Commissie in 2023 volgens de gerapporteerde gegevens 3,7 miljoen EUR aan het secretariaat heeft bijgedragen en sinds maart 2024 probeert 3,6 miljoen EUR terug te vorderen; verzoekt de Commissie te zorgen voor volledige transparantie en verantwoordingsplicht, toegang te verlenen tot het auditverslag en de leden van het Parlement te informeren over de concrete stappen die zijn gezet;
166. verzoekt de Commissie om in overeenstemming met de aanbevelingen van de Rekenkamer in Advies 03/2024 in het nieuwe MFK-wetgevingsvoorstel de aanbevelingen van de garantie voor extern optreden ter aanvulling van de evaluatie van de Commissie op te nemen, met inbegrip van een intensiever gebruik van blending (subsidies) in de minst ontwikkelde landen en kwetsbare of door conflicten getroffen landen en betere coördinatie met belanghebbenden zoals het maatschappelijk middenveld;
167. is bezorgd over de toewijzing van middelen van het Europees Fonds voor duurzame ontwikkeling Plus (EFDO+) in het kader van de nieuwe flexibele begroting "Steun voor investeringen" aan begunstigde landen waar de Global Gateway-investeringen gemakkelijker kunnen worden uitgevoerd, ten koste van de prioritering van de minst ontwikkelde landen en kwetsbare en door conflicten getroffen landen; dringt aan op verslaglegging over de omvang van de in deze landen toegewezen en contractueel vastgelegde EFDO+-bedragen en op transparantie over de wijze waarop het quotum van toewijzingen aan de minst ontwikkelde landen in het kader van meerjarige indicatieve landenprogramma's wordt geëerbiedigd in het kader van de toewijzingen van de regionale indicatieve meerjarenprogramma's;
168. ziet de Global Gateway-strategie als een gezamenlijke respons van de Unie op mondiale uitdagingen en herhaalt dat acties waarbij sprake is van publieke en private investeringen altijd gebaseerd moeten zijn op het rechtskader dat wordt geboden door de NDICI-verordening, op de Agenda 2030 en op de behoeften van partnerlanden, waarover moet worden gecommuniceerd via een eerlijke, rechtstreekse dialoog; is bezorgd over de inconsistenties in verband met Global Gateway-programma's; dringt om die reden aan op meer transparantie, democratische verantwoordingsplicht en robuuste monitoring- en evaluatiemechanismen in het kader van Global Gateway en Team Europa; is er voorstander van dat er een centraal en openbaar toegankelijk platform wordt opgezet, dat regelmatig wordt bijgewerkt en waarop de Global Gateway-projecten en de doelstellingen, financieringsbronnen, uitvoerende partners en beoogde resultaten van die projecten in detail worden omschreven;

Europees Ontwikkelingsfonds (EOF)

169. stelt vast dat, om de regelmatigheid van de verrichtingen te controleren, de Rekenkamer een steekproef heeft onderzocht van 140 verrichtingen die representatief waren voor alle soorten uitgaven in het kader van het EOF; merkt verder op dat de steekproef bestond uit 31 verrichtingen met betrekking tot het EU-noodtrustfonds voor Afrika,

87 verrichtingen die zijn goedgekeurd door 14 EU-delegaties¹ en 19 betalingen die zijn goedgekeurd door het hoofdkantoor van de Commissie;

170. stelt met bezorgdheid vast dat 62 van de 140 onderzochte verrichtingen (44,3 %) fouten bevatten, terwijl dit in 2022 het geval was bij 57 verrichtingen van hetzelfde totaal (40,7 %); benadrukt daarnaast dat de Rekenkamer 52 fouten heeft gekwantificeerd (48 in 2022), op basis waarvan zij het foutenpercentage voor het begrotingsjaar 2023 op 8,9 % raamt (7,1 % in 2022);
171. vindt het verontrustend dat de drie meest voorkomende soorten fouten in het begrotingsjaar 2023 betrekking hadden op niet-gedane uitgaven (45 %, tegenover 51 % in 2022), het ontbreken van essentiële bewijsstukken (31 %, tegenover 7 % in 2022) en niet-subsidiabele uitgaven (23 %, tegenover 24 % in 2022);
172. neemt kennis van de antwoorden op de schriftelijke vragen aan commissaris ^{5.1.2.e} Urpilainen en commissaris ^{5.1.2.e} waarin de Commissie stelt dat in 2023 ongeveer 45 % van het totale aantal fouten te wijten was aan overmatige verrekening – een praktijk waarbij niet-gedane uitgaven als gedane uitgaven in de rekeningen worden opgenomen – en dat dergelijke fouten bijgevolg tijdelijk zijn, aangezien deze ophouden te bestaan na de definitieve verrekeningen; merkt verder op dat de Commissie, om deze tijdelijke fouten te beperken, haar partners heeft verzocht hun rapportagemodellen te herzien om gedane uitgaven gemakkelijker te kunnen herkennen, en dat DG INTPA een speciale werkgroep heeft opgericht om de naleving door relevante organisaties te controleren door middel van een kader voor risicobeheer; merkt tevens op dat DG INTPA momenteel zijn controlestrategie evalueert, onder meer om na te gaan hoe controles vooraf kunnen worden aangescherpt en om de verslaglegging aan de Commissie van organisaties die op basis van een pijlerbeoordeling worden geëvalueerd te verbeteren; verzoekt de Commissie aan de kwijtingsautoriteit verslag uit te brengen over de effecten van deze acties;
173. merkt op dat de lopende evaluatie door DG INTPA van zijn controlestrategie naar verwachting zal leiden tot verbeterde richtsnoeren voor financiële verslaglegging en voor aangescherpte controles vooraf zodat fouten worden voorkomen, onder meer met betrekking tot overmatige verrekening; verzoekt de Commissie aan de kwijtingsautoriteit verslag uit te brengen over de corrigerende maatregelen die zijn genomen na de afronding van deze evaluatie;
174. vindt het zorgwekkend dat, net als in voorgaande jaren, sommige internationale organisaties slechts beperkte toegang tot documenten boden (bv. in read-onlyformaat), waardoor de Rekenkamer op belemmeringen stuitte bij de planning, uitvoering en kwaliteitscontrole van haar controlewerkzaamheden, hetgeen tot vertragingen leidde; merkt op dat audit- en controlekwesaties meermaals met VN-entiteiten zijn besproken, onder meer in het kader van gezamenlijke vergaderingen van technische referentiegroepen en de desbetreffende werkgroep van de EU en de VN inzake de Financiële en Administratieve Kaderovereenkomst (FAFA); merkt daarnaast op dat de Commissie samenwerkt met de internationale organisaties in kwestie en intensiever met hen communiceert over de toegang van de Rekenkamer tot documenten; spoort de Commissie net als in voorgaande jaren aan om deze inspanningen op te drijven;

¹ ^{5.1.2.e} Ivoorkust, Fiji, Ghana, Guinee-Bissau, Kenia, Madagaskar, Malawi, ^{5.1.2.e} Mozambique, Gambia, Togo en Uganda.

175. benadrukt dat de studie over het restfoutenpercentage (RFP) volgens de beoordeling van de Rekenkamer geen assuranceopdracht of controle vormt en gebaseerd is op de RFP-methodologie en -handleiding van DG INTPA; merkt op dat DG INTPA verduidelijkt dat de RFP-studie bedoeld is als belangrijke indicator voor de geraamde financiële impact van restfouten, dat wil zeggen dat hiermee de behoorlijke werking van het internecontrolesysteem wordt gemeten en dus het corrigerende vermogen van de Commissie wordt aangetoond; benadrukt dat de Rekenkamer, net als in voorgaande jaren, beperkingen heeft vastgesteld in de studie; neemt verder kennis van het oordeel van de Rekenkamer dat, net als in voorgaande jaren, de contractant dankzij de RFP-methodologie volledig kan vertrouwen op de resultaten van de controles van DG INTPA, en dat vertrouwen op het werk van andere auditors indruist tegen het doel van een RFP-studie; wijst op de bevinding van de Rekenkamer dat in gevallen waarin deze eerdere controles werden uitgevoerd in het kader van de FAFA tussen de Europese Commissie en de Verenigde Naties, de contractant niet altijd in staat is aanvullende gegevensgerichte controles uit te voeren, aangezien de FAFA de verificatierechten van de Commissie beperkt; wijst op het antwoord van de Commissie dat zij de beperkingen op het gebied van controles die zijn vastgesteld in de FAFA erkent; dringt er bij de Commissie op aan te zoeken naar werkbare oplossingen om dit probleem op te lossen;
176. herinnert eraan dat in het kader van de EOF's twee EUTF's zijn opgericht; herinnert eraan dat het EUTF voor Afrika meer dan 5 miljard EUR ter beschikking heeft gesteld, waarbij 88 % van de bijdragen (4,4 miljard EUR) afkomstig is uit het EOF en de begroting van de Unie; betreurt dat de procedure voor het beheer en de toewijzing van deze middelen ondanks verscheidene verzoeken van het Parlement nog steeds onvoldoende transparant is; is bezorgd over de bevindingen van de Rekenkamer in haar Speciaal verslag 17/2024 "Het EU-trustfonds voor Afrika – Ondanks nieuwe benaderingen bleef de steun ongericht"; merkt op dat deze risico's, ondanks een innovatieve aanpak om mensenrechtenrisico's in een moeilijke omgeving in kaart te brengen, niet integraal zijn aangepakt en dat de Rekenkamer heeft vastgesteld dat de potentiële risico's voor de mensenrechten niet integraal zijn beoordeeld; herinnert eraan dat de Commissie volgens de Rekenkamer niet in staat is om de meest doelmatige en doeltreffende aanpak voor het terugdringen van irreguliere migratie en gedwongen ontheemding in Afrika te bepalen en er verslag over uit te brengen; betreurt dat, hoewel het nieuwe monitoringsysteem informatie van alle EUTF-projecten verzamelt, de nauwkeurigheid van de gegevens ervan te wensen overlaat; neemt er nota van dat het EU-trustfonds voor Afrika in 2025 geleidelijk zal worden afgeschaft;

Aanbevelingen

177. verzoekt de Commissie met betrekking tot de aanbevelingen van de Rekenkamer:
- i) wat het OPSYS-systeem betreft, de procedure voor het verlenen en schrappen van toegangsrechten voor systeembeheerders en standaardgebruikers te formaliseren en te verbeteren, de kwaliteit van de nieuwe software te verbeteren en de nodige middelen toe te wijzen om de maturiteit en robuustheid ervan te vergroten;
 - ii) de richtsnoeren en controles aan te scherpen om ervoor te zorgen dat organisaties die contracten onder indirect beheer uitvoeren, waaronder internationale organisaties, internationale financiële instellingen en overheidsinstanties, de zichtbaarheidsregels naleven;

- iii) de communicatie met internationale organisaties verder te intensiveren om de Rekenkamer tijdig volledige en onbeperkte toegang – niet alleen in read-onlyformaat – te bieden tot documenten die zij nodig heeft om haar taak overeenkomstig het VWEU uit te voeren;
- iv) in onstabiele gebieden of conflictgebieden adequate maatregelen voor controles vooraf en achteraf in te voeren om te zorgen voor een goede controle van de besteding van middelen van de Unie en manieren om de middelen van de Unie terug te vorderen;
- v) maatregelen te nemen om de controlesystemen voor de verrekening van voorfinanciering die aan internationale organisaties wordt betaald, te verbeteren;
- vi) de controles vooraf te versterken voordat uitgaven worden aanvaard;

178. verzoekt de Commissie verder:

- i) via alle beschikbare mechanismen nauwgezet toezicht te houden op en samen te werken met de UNRWA opdat alle overeengekomen acties worden uitgevoerd om te waarborgen dat de UNRWA volledig in overeenstemming met de humanitaire beginselen en neutraliteit te werk gaat, onder meer in de komende gezamenlijke verklaring van de EU en de UNRWA en de op stapel staande financieringsbesluiten voor voorwaardelijke bijstand van de Unie;
- ii) ervoor te zorgen dat alle contracten waarmee middelen van de Unie gemoeid zijn, volledig in overeenstemming zijn met de toepasselijke wetgeving van de Unie, onder andere op het vlak van verantwoordingsplicht, transparantie en goed financieel beheer, en dat dit inhoudt dat wordt nagegaan of er geen subcontractanten, natuurlijke personen, deelnemers aan workshops en/of trainingen of ontvangers van financiële steun aan derden onderworpen zijn aan beperkende maatregelen van de Unie of betrokken zijn bij de financiering van terrorisme of terreurdaden of andere vormen van haat en aanzetten tot haat;
- iii) geografische gebieden en begunstigden meer op basis van empirisch onderbouwde informatie te selecteren en de nauwkeurigheid van de gerapporteerde resultaten van toekomstige ontwikkelingsacties, onder meer via het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld, te verbeteren;

Europees openbaar bestuur

- 179. merkt op dat de Commissie rechtstreeks verantwoordelijk is voor de uitvoering van 59,1 % van de totale administratieve begroting van de Unie, wat neerkomt op 7,2 miljard EUR; merkt verder op dat 70 % van de administratieve uitgaven betrekking heeft op personele middelen, met inbegrip van pensioenen, terwijl de rest voornamelijk uitgaven zijn in verband met gebouwen, uitrusting, energie, communicatie en IT; stelt met tevredenheid vast dat de Rekenkamer ook voor 2023 concludeert dat deze uitgaven gekenmerkt worden door een laag risico;
- 180. merkt op dat in 2023 2 152 ambtenaren de Commissie hebben verlaten, voornamelijk als gevolg van pensionering, ontslag of de afloop van hun contract; merkt op dat dit een relatief hoog verloop is, dat de Commissie ruime mogelijkheden moet bieden om

hardnekkige onevenwichtigheden in de geografische vertegenwoordiging in de diensten te verhelpen;

181. spoort de Commissie aan om er samen met EPSO voor te zorgen dat de nodige technische systemen zo snel mogelijk worden ingevoerd en dat de procedures worden versneld, zodat de Commissie en andere instellingen van de Unie een beroep kunnen doen op EPSO voor de selectie van hooggekwalificeerde en gemotiveerde kandidaten voor alle soorten banen bij de instellingen;
182. waardeert het dat de vertegenwoordiging van vrouwen in leidinggevende functies is gestegen van 46,1 % in december 2022 tot 47,8 % in december 2023; moedigt de Commissie aan om te blijven focussen op het waarborgen en handhaven van genderevenwicht op alle managementniveaus;
183. stelt met tevredenheid vast dat de Commissie beleid heeft ingevoerd om het evenwicht tussen werk en privéleven en het welzijn van het personeel te verbeteren, met inbegrip van het recht om offline te zijn; vindt het tegelijkertijd prijzenswaardig dat er een nieuw besluit over de preventie en bestrijding van intimidatie is aangenomen waarbij de functie van een hoofdvertrouwenspersoon als sleutelfiguur in de strijd tegen intimidatie wordt ingesteld; benadrukt dat deze functie moet worden voorzien van de nodige middelen om diverse uitdagende taken doeltreffend uit te voeren;
184. stelt vast dat de Commissie vooruitgang heeft geboekt met het intern in dienst nemen van kinderopvangpersoneel;
185. stelt met tevredenheid vast dat de Commissie geactualiseerde versies heeft gepubliceerd van de richtsnoeren over ethische normen voor de deelname van de leden van de Europese Commissie aan de verkiezingscampagne voor het Europees Parlement en richtsnoeren voor de deelname van leden van de Commissie aan verkiezingscampagnes op het niveau van de lidstaten; vindt het voorts lovenswaardig dat de Commissie in maart 2023 hoognodige strengere regels heeft vastgesteld voor dienstreizen en door derden betaalde kosten;
186. benadrukt dat ervoor moet worden gezorgd dat alle instellingen van de Unie in Luxemburg personeel kunnen aantrekken voor alle soorten banen en loopbanen; merkt op dat Luxemburg met name voor personeelsleden in lagere salarisschalen mogelijk een minder aantrekkelijke optie is vanwege de kosten van levensonderhoud; merkt op dat met het akkoord over de begroting voor 2025 de eerste stap is gezet door een speciale huisvestingstoelage in te voeren voor personeelsleden die bij een instelling van de Unie in Luxemburg werkzaam zijn in een lagere rang;
187. merkt op dat de Commissie het ambitieuze doel heeft om uiterlijk in 2030 de totale kantoorruimte van de Commissie met 25 % en het aantal gebouwen met 50 % te verminderen ten opzichte van 2020; merkt op dat de totale vermindering van de totale ruimte in 2023 iets meer dan 83 000 m² bedroeg, wat neerkomt op een vermindering met 11 %; vindt het verheugend dat deze doelstelling in grote mate bijdraagt aan het bereiken van koolstofneutraliteit en het verminderen van de administratieve kosten bij de Commissie; benadrukt dat het belangrijk is dat de vermindering van het aantal gebouwen en de kantoorruimte en de daaruit voortvloeiende inrichting van gedeelde kantoren en andere belangrijke administratieve veranderingen plaatsvinden in nauwe samenwerking met het personeel;

188. is bezorgd over de ernstige vertragingen, soms van wel zes maanden, waarmee ambtenaren bij de instellingen hun medische kosten door de ziektekostenverzekering van de instellingen vergoed krijgen; is ook bezorgd over de ontoereikende behandeling van ambtenaren en EP-leden met auto-immuunziekten, neurologische aandoeningen, COPD (chronische obstructieve longziekte), long covid, niet-gediagnosticeerde ziekten en zeldzame ziekten door het ziekteverzekeringstelsel van de instellingen; merkt op dat patiënten met symptomen van deze ziekten vaak niet voor hun diagnostische tests worden vergoed;
189. merkt op dat de Ombudsman in 2023 398 onderzoeken met betrekking tot de Commissie heeft ingesteld; merkt voorts op dat de Commissie in datzelfde jaar 187 afsluitingsbesluiten zonder opmerkingen en 17 besluiten inzake wanbeheer heeft ontvangen; stelt met bezorgdheid vast dat de Ombudsman veel klachten van burgers ontvangt over extreme vertragingen bij het verkrijgen van toegang tot gevraagde documenten van de Commissie, en spoort de Commissie aan om zich in te spannen om dergelijke verzoeken sneller te behandelen, het aantal besluiten inzake wanbeheer verder te verminderen en duidelijke regels vast te stellen voor de toegang tot alle soorten geschreven teksten – ongeacht of het om teksten op papier, e-mails, sms-berichten of andere vormen van communicatie gaat – die deel uitmaken van een administratieve procedure in verband met beleidsmaatregelen of besluiten van de Commissie; merkt op dat zeven van de negen onderzoeken met betrekking tot de Commissie die OLAF in 2023 heeft afgerond, met aanbevelingen zijn afgesloten; verzoekt de Commissie te zorgen voor transparantie en verantwoordingsplicht bij de follow-up van deze zaken;
190. uit zijn ernstige bezorgdheid over het feit dat er beschuldigingen van corruptie in verband met de Commissie zijn geuit; betreurt tegelijkertijd dat er beschuldigingen zijn geuit over ambtenaren van de Commissie die geschenken zouden hebben aangenomen van een land waarmee de Unie over een overeenkomst onderhandelde; benadrukt dat een duidelijke en systematische aanpak vereist is om ervoor te zorgen dat alle OLAF-zaken die op relevante potentiële strafbare feiten betrekking hebben, onverwijld worden doorverwezen naar het EOM en de bevoegde nationale autoriteiten; verzoekt de Commissie de desbetreffende regels en procedures aan te scherpen om ervoor te zorgen dat alle zaken op een strikte, correcte en doeltreffende manier worden behandeld;
191. stelt vast dat de afgelopen jaren slechts zeer weinig gevallen van psychologische en seksuele intimidatie als zodanig zijn erkend en vreest dat dit kan wijzen op institutionele blinde vlekken bij de Commissie, gezien het grote aantal werknemers bij de instelling;
192. spreekt zijn grote bezorgdheid uit over berichten over een lopend onderzoek naar de voormalige commissaris voor Justitie, die ervan wordt beschuldigd tijdens zijn ambtsperiode betrokken te zijn geweest bij het witwassen van geld van onbekende herkomst; verzoekt de Commissie volledig samen te werken met de Belgische autoriteiten en dringend te verduidelijken of deze activiteiten op enigerlei wijze verband hielden met zijn officiële taken binnen de Commissie;
193. verzoekt de Commissie personeel in vaste dienst te verkiezen boven het inschakelen van externe consultants en arbeidscontractanten, teneinde goede arbeidsomstandigheden te waarborgen en te voorkomen dat kennis en ervaring verloren gaan; wenst dat agentschappen met een groot aantal gedetacheerde nationale deskundigen in hun personeelsformatie flexibiliteit krijgen om posten van gedetacheerde nationale

deskundigen om te zetten in posten voor tijdelijke functionarissen, met het oog op een beter behoud van deskundigheid en betere operationele functionaliteit en bedrijfscontinuïteit; dringt er verder op aan om de uitbesteding van taken aan consultancybureaus te vermijden wanneer knowhow intern beschikbaar is;

194. merkt op dat de Commissie de afgelopen jaren steeds vaker effectbeoordelingen aan externe bedrijven heeft uitbesteed, wat aanleiding geeft tot bezorgdheid over mogelijke belangenconflicten; verzoekt de Commissie de bepalingen ter voorkoming van mogelijke belangenconflicten aan te scherpen en beter advies te verstrekken aan personeel dat openbare aanbestedingsprocedures voor beleidsgerelateerde dienstencontracten afhandelt;
195. betreurt het dat personeelsleden van OLAF tijdens een onderzoeksmissie zouden zijn bespioneerd in opdracht van de Hongaarse regering; vraagt dat er spoedig sterke beschermingsmaatregelen worden genomen om personeelsleden van de instellingen van de Unie die in de lidstaten op dienstreis zijn, te beschermen en inbreuken te voorkomen;
196. is verheugd dat Verordening (EU) 2023/2841¹ in werking is getreden; neemt kennis van de investeringen in cyberbeveiliging, waaronder 30 miljoen EUR voor het verbeteren van de digitale beveiliging bij de Commissie; verzoekt de Commissie alles in het werk te stellen om haar cyberbeveiligingscultuur verder te ontwikkelen en opleiding en bewustzijn binnen de instelling van de Unie te bevorderen; benadrukt het belang van verdere passende investeringen in cyberbeveiliging met het oog op het indicatieve streefdoel om op langere termijn ten minste 10 % van de totale uitgaven aan IT te besteden;
197. uit nogmaals zijn bezorgdheid over het feit dat de aanzienlijke risico's voor de beveiliging en bescherming van het register en het werkingsmechanisme van het emissiehandelssysteem van de Unie tegen cyberaanvallen nog steeds niet adequaat zijn aangepakt; wijst erop dat deze kwestie sinds 2010 onder de aandacht is gebracht in de jaarlijkse activiteitenverslagen en dat in elk verslag punten van voorbehoud zijn gemaakt; merkt op dat dit punt van zorg opnieuw wordt benadrukt in het jaarlijkse activiteitenverslag van het directoraat-generaal Klimaat over 2023, waaruit eens te meer blijkt dat er nog steeds geen prioriteit wordt gegeven aan de beveiliging van het systeem;

Europese scholen

198. merkt op dat de begroting van de Europese scholen voor 2023 in totaal 417,5 miljoen EUR bedroeg en voornamelijk werd gefinancierd door de Commissie, andere instellingen van de Unie, de lidstaten en bijdragen van de ouders; merkt verder op dat bijna 80 % van de begroting werd besteed aan personeelskosten;
199. stelt met tevredenheid vast dat de Rekenkamer kan concluderen dat er niets onder haar aandacht is gekomen op grond waarvan zij redenen heeft om aan te nemen dat de

¹ Verordening (EU, Euratom) 2023/2841 van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2023 tot vaststelling van maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van cyberbeveiliging in de instellingen, organen en instanties van de Unie (OJ L, 2023/2841, 18.12.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2841/oj>).

geconsolideerde rekeningen voor 2023 niet op alle materiële punten zijn opgesteld in overeenstemming met de internationale standaarden voor overheidsboekhouding;

200. merkt op dat de Rekenkamer enkele systematische of terugkerende tekortkomingen heeft vastgesteld bij betalingen en daarmee verband houdende procedures voor human resources (HR) en aanbestedingen, waaronder de ontoereikende verificatie van bewijsstukken met gevolgen voor de regelmatigheid van een aantal HR-procedures en betalingen;

201. verzoekt de Commissie met name:

- i) ervoor te zorgen dat de instellingen van de Unie een beroep kunnen doen op EPSO om selectieprocedures en andere personeelsgerelateerde procedures efficiënt te organiseren en af te ronden om de instellingen van de Unie te voorzien van een toereikend aantal hooggekwalificeerde en gemotiveerde kandidaten voor openstaande vacatures;
- ii) alle mogelijkheden te onderzoeken om aanzienlijke geografische onevenwichtigheid en wanverhoudingen op het vlak van gender in verschillende personeelscategorieën recht te trekken;
- iii) verder werk te maken van maatregelen om ervoor te zorgen dat in Luxemburg gevestigde instellingen van de Unie hooggekwalificeerd personeel voor alle soorten functieprofielen kunnen blijven aantrekken;
- iv) ervoor te zorgen dat de inrichting van gedeelde kantoren en andere belangrijke administratieve veranderingen plaatsvinden in nauwe samenwerking met het personeel;
- v) meer personeel beschikbaar te stellen voor de verwerking van verzoeken om terugbetaling door de ziektekostenverzekering, het personeel beter op te leiden en betere IT-software beschikbaar te stellen om de verzoeken sneller te verwerken;
- vi) als rolmodel te fungeren, met name wat betreft ziekten die niet in klassieke vakjes passen en zeldzame ziekten; haar technische kennis en behandeling van deze gevallen uit te breiden; de catalogus van voor terugbetaling in aanmerking komende tests uit te breiden met een bredere bandbreedte voor laboratoriumtests en andere diagnostische procedures en onderzoeken alsook behandelingen; dit onverwijld te doen;
- vii) ervoor te zorgen dat er snel sterke beschermingsmechanismen worden ingesteld voor personeelsleden van de instellingen van de Unie die in lidstaten en derde landen op dienstreis zijn, zodat hun rechten worden gewaarborgd;
- viii) de Europese scholen te ondersteunen bij de zo spoedig mogelijke uitvoering van de aanbevelingen van de Rekenkamer uit eerdere jaren en van de aanbeveling uit het verslag over het begrotingsjaar 2023, waarin de scholen wordt verzocht systematische controles uit te voeren van bewijsstukken in verband met de aan gedetacheerde personeelsleden betaalde vergoedingen;
- ix) een verslag op te stellen met een analyse van de redenen waarom het overgrote deel van de klachten over intimidatie (verzoeken om bijstand) bij de Commissie

wordt afgewezen, de meeste zelfs zonder dat er een administratief onderzoek wordt ingesteld, en met aanbevelingen over hoe dit disfunctioneren van de formele procedure kan worden verholpen;

- x) ervoor te zorgen dat vanaf 2025 aan verzoeken om bijstand in gevallen van intimidatie follow-up wordt gegeven met een passend administratief onderzoek door het Bureau voor onderzoek en disciplinaire zaken (IDOC) of OLAF, om ervoor te zorgen dat daders ter verantwoording worden geroepen en in verhouding tot hun wangedrag worden gesanctioneerd;

HOOFDSTUK II – Herstel- en veerkrachtfaciliteit (RRF)

Algemene opmerkingen

202. merkt op dat in 2023 in totaal 27 herstel- en veerkrachtplannen zijn herzien en dat deze herzieningen gevolgen hebben gehad voor het tempo van de uitvoering van de bestaande plannen, aangezien er sprake was van vertragingen; merkt tegelijkertijd op dat de politieke prioriteiten in de lidstaten kunnen veranderen; merkt op dat stijgende energieprijzen, een hoge inflatie, verstoringen van de toeleveringsketen als gevolg van de niet-uitgelokte aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne en in een aantal gevallen natuurrampen hebben bijgedragen tot de herziening van de herstel- en veerkrachtplannen; onderstreept dat de vertragingen als gevolg van de herzieningen van de herstel- en veerkrachtplannen bovenop de reeds bestaande vertragingen kwamen, zoals blijkt uit de aanzienlijke verschillen tussen het geplande tijdschema van betalingsverzoeken en het moment waarop de lidstaten deze verzoeken daadwerkelijk aan de Commissie toestuurd; blijft bezorgd over het risico dat de uitvoering achterblijft en dat de in de herstel- en veerkrachtplannen overeengekomen mijlpalen en streefdoelen niet worden bereikt; benadrukt dat betere monitoringmechanismen nodig zijn om ervoor te zorgen dat vertragingen geen onevenredige gevolgen hebben voor belangrijke projecten;
203. merkt op dat er een duidelijk thematisch verband moet zijn tussen hervormingen en investeringen en dat er in bepaalde gevallen veel tijd kan verstrijken tussen de opstelling van de nationale herstelplannen en de verwezenlijking van mijlpalen en streefdoelen; betreurt dat de opzet van de RRF onvoldoende flexibiliteit biedt om snel op opkomende crises te kunnen reageren;
204. vestigt met grote bezorgdheid de aandacht op de verklaring van de president van de Rekenkamer waarin hij stelt dat ongeveer de helft van de RRF-uitbetalingen niet ten goede is gekomen aan de reële economie en zich afvraagt of de andere helft mogelijk is gebruikt om terugkerende begrotingsuitgaven te vervangen of om de lidstaten te laten profiteren van de verhoogde rentetarieven;
205. herinnert eraan dat de RRF een tijdelijk herstelinstrument is dat resultaatgericht is, d.w.z. dat de betalingen zijn gekoppeld aan de bevredigende verwezenlijking van mijlpalen en streefdoelen in verband met hervormingen en investeringen die in de nationale herstel- en veerkrachtplannen zijn opgenomen; benadrukt dat de doeltreffendheid van de RRF niet alleen moet worden beoordeeld qua uitbetaling, maar ook wat betreft het vermogen ervan om de gevolgen van de pandemie op lange termijn op tastbare wijze te verzachten; herinnert eraan dat de RRF-verordening geen definitie bevat van wat de “bevredigende verwezenlijking van mijlpalen en streefdoelen” betekent; herinnert eraan dat elk nationaal plan alle of een substantieel deel van de in het Europees Semester vastgestelde uitdagingen op doeltreffende wijze moet aanpakken, met name de door de Raad vastgestelde landspecifieke aanbevelingen; neemt er nota van dat het percentage landspecifieke aanbevelingen waarmee vooruitgang is geboekt, dankzij de RRF tussen 2021 en 2023 met 17 % is gestegen;
206. merkt op dat de Commissie in 2023 in totaal 75 miljard EUR heeft uitbetaald en aanvullende voorfinanciering ten belope van 7,1 miljard EUR heeft uitbetaald, waardoor de totale uitbetalingen eind 2023 op 220,8 miljard EUR uitkwamen, met de

volgende verdeling: 141,6 miljard EUR aan subsidies (40 % van de totale 357 miljard EUR voor subsidies in het kader van de RRF) en 79,2 miljard EUR aan leningen (27 % van de totale 291 miljard EUR voor leningen in het kader van de RRF); pleit voor gedetailleerde rapportageverplichtingen over de wijze waarop de lidstaten de middelen toewijzen, zodat wordt voorkomen dat die terugkerende begrotingsuitgaven vervangen en ervoor wordt gezorgd dat de middelen bij de beoogde begunstigden terechtkomen;

Opmerkingen van de Rekenkamer

207. neemt er nota van dat de Rekenkamer een oordeel met beperking heeft uitgebracht betreffende de wettigheid en regelmatigheid van de uitgaven in het kader van de RRF in 2023; vindt het zorgwekkend dat de Rekenkamer heeft geconcludeerd dat op 7 van de 23 betalingen in 2023 kwantitatieve bevindingen van toepassing waren en dat er bij 6 van deze betalingen sprake was van materiële fouten; neemt er nota van dat de Rekenkamer in haar oordeel, op die kwesties na, de aanvaarde RRF-uitgaven in de rekeningen voor het jaar 2023 op alle materiële punten heeft aangemerkt als wettig en regelmatig; merkt op dat de aard van het uitgavenmodel van de RRF berust op de beoordelingen van de mijlpalen en streefdoelen die door de Commissie moeten worden uitgevoerd; merkt op dat de Rekenkamer in 2023 452 mijlpalen en streefdoelen in 23 subsidiebetalingen heeft gecontroleerd en dat zij vanwege de aard van het uitgavenmodel van de RRF geen foutenpercentage geeft, maar raamt dat het minimale financiële effect van haar bevindingen boven de materialiteitsdrempel ligt; is ervan overtuigd dat de lidstaten ook verantwoordelijkheid moeten dragen voor fouten die na de uitbetaling worden ontdekt;
208. uit zijn ernstige bezorgdheid over het feit dat de Rekenkamer de werkelijke financiële gevolgen van onjuiste of niet-subsidiabele RRF-betalingen niet heeft kunnen verifiëren vanwege de inherente beperkingen van het op mijlpalen en streefdoelen gebaseerde beoordelingsmodel; verzoekt de Commissie een transparantere methode voor het opsporen van fouten te ontwikkelen om verkeerde toewijzing en inefficiëntie te voorkomen;
209. neemt er nota van dat de Rekenkamer 325 van de 542 mijlpalen en 127 van de 135 streefdoelen in betalingsverzoeken voor subsidies voor 2023 heeft gecontroleerd; betreurt het dat de Rekenkamer van oordeel is dat er bij 16 daarvan sprake was van problemen met de regelmatigheid (2,4 % van het totaal); vindt het verontrustend dat de Rekenkamer van oordeel is dat voor zeven mijlpalen en streefdoelen in zes betalingen niet op bevredigende wijze aan de vereisten is voldaan en dat de Commissie de desbetreffende betalingen desondanks heeft verricht; merkt op dat de conclusies van de Rekenkamer gebaseerd zijn op uitgebreide controlewerkzaamheden en betreurt het dat de Commissie een aantal conclusies van de Rekenkamer betwist; merkt op dat alle RRF-betalingen moeten worden getoetst aan het door de Commissie meegedeelde en toegepaste kader, waarbij voor elke betaling rekening moet worden gehouden met het advies van het Economisch en Financieel Comité en de controle door deskundigen van de lidstaten in het kader van de comitéprocedure; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat alle betwiste betalingen in verband met op onbevredigende wijze verwezenlijkte mijlpalen en streefdoelen aan een onafhankelijke externe evaluatie worden onderworpen om het vertrouwen van het publiek in het proces te versterken; beveelt aan om systemen in te voeren waarmee de uitbetalingen en uitgaven in realtime

worden gevolgd om verkeerde toewijzingen in het kader van de RRF en het MFK te voorkomen;

210. vindt het bijzonder zorgwekkend dat de Rekenkamer negen potentiële gevallen heeft vastgesteld van niet-subsidiabele mijlpalen en streefdoelen die verband hielden met de voortzetting van een reeds bestaand project dat vóór de subsidiabiliteitsperiode van start was gegaan of ter vervanging van terugkerende nationale begrotingsuitgaven dienden; betreurt dat het in de RRF-verordening aan duidelijkheid ontbreekt en is het niet eens met de interpretatie van de Commissie dat de subsidiabiliteitsperiode alleen betrekking heeft op de startdatum van de werkzaamheden aan een specifiek project en niet op het begin van de voorbereidings- of planningsfase; betreurt dat die zienswijze ertoe heeft geleid dat maatregelen die vóór de RRF-subsidiabiliteitsperiode waren gepland, in de herstel- en veerkrachtplannen zijn opgenomen, en erkent dat elke maatregel moet voldoen aan het toepassingsgebied, de doelstellingen en de subsidiabiliteitsvoorwaarden van de RRF-verordening; verzoekt de Commissie strengere verificatiemechanismen in te voeren om te voorkomen dat reeds bestaande projecten die geen toegevoegde waarde bieden, in het kader van de RRF worden opgenomen;
211. herinnert eraan dat RRF-middelen niet mogen worden gebruikt ter vervanging van terugkerende begrotingsuitgaven, tenzij in naar behoren gemotiveerde gevallen; is verontrust over de bevinding van de Rekenkamer dat bepaalde mijlpalen en streefdoelen die in de plaats kwamen van terugkerende nationale begrotingsuitgaven, niet voldoende werden toegelicht in de herstel- en veerkrachtplannen;
212. neemt met bezorgdheid kennis van de bevinding van de Rekenkamer dat de NGEU-leningen tegen 2026 mogelijk ruim zullen verdubbelen, terwijl het grootste deel van de terugbetalingen wordt uitgesteld tot toekomstige MFK's; herinnert eraan dat als er in het begrotingsonderdeel nog ongebruikte kredieten beschikbaar zijn om de financieringskosten van NGEU te dekken, de aflossing van NGEU-leningen vóór eind 2027 moet beginnen en uiterlijk in 2058 moet zijn afgerond; constateert dat de blootstelling van de begroting van de Unie aan het einde van 2023 naar verwachting zal toenemen in 2024 en 2025, voornamelijk door RRF-leningen; vreest dat mogelijke veranderingen in de marktomstandigheden zouden kunnen leiden tot hogere financieringskosten die, wat de NGEU-schuld in verband met subsidies betreft, ten laste zullen komen van de begroting van de Unie; is bezorgd over het feit dat er tot op heden nog steeds geen aflossingsplan is voor de gemeenschappelijke schuld van NGEU en dat de schuld van de Unie blijft stijgen, waarbij een groot deel van deze stijging wordt toegeschreven aan het tijdelijke herstelinstrument NGEU; vreest dat de toegenomen schuld en de daarmee gepaard gaande hogere rentekosten op lange termijn gevolgen zullen hebben voor de begrotingsstabiliteit van de Unie, wat mogelijk zal leiden tot grotere financiële druk en een verminderde capaciteit om toekomstige uitdagingen aan te gaan of in belangrijke strategische gebieden te investeren;
213. neemt nota van de bevinding van de Rekenkamer dat de betalingen uit de RRF in 2023 lager waren dan verwacht; wijst erop dat de Rekenkamer kritiek heeft geuit op de trage uitbetaling en absorptie van RRF-middelen; is bezorgd over de bevindingen van de Rekenkamer in Speciaal verslag 13/2024 dat de absorptie van RRF-middelen enige vertraging heeft opgelopen, dat de lidstaten mogelijk niet alle maatregelen kunnen voltooien aan het einde van de uitvoeringsperiode van de RRF waarvoor een aanzienlijk deel van de middelen reeds is uitbetaald, en dat de tweede helft van de uitvoeringsperiode van de RRF een grotere uitdaging vormt door de toename van het

aantal mijlpalen en streefdoelen, meer nadruk op hervormingen in plaats van op investeringen, het verder gevorderde stadium waarin de uitvoering zich bevindt en het hoge percentage maatregelen dat in het laatste jaar moet worden voltooid;

214. merkt daarentegen op dat de verwezenlijking van de mijlpalen en streefdoelen volgens de Commissie grotendeels op schema ligt, aangezien op 31 augustus 2024 meer dan 40 % van de beschikbare RRF-middelen aan de lidstaten was uitbetaald, waarbij de uitbetaling van subsidies 48 % bedroeg en die van leningen ruim 30 %; merkt op dat het tempo van de betalingsverzoeken sinds de tweede helft van 2023 ook is versneld doordat de herziening van de herstel- en veerkrachtplannen in verband met de invoering van de REPowerEU-hoofdstukken in 2023 is afgerond;
215. neemt kennis van de bevinding van de Rekenkamer in Speciaal verslag 13/2024 dat er bijkomende redenen voor de trage absorptie waren, namelijk de onverenigbaarheid van bepaalde maatregelen met het tijdschema van de RRF en een onderschatting van de tijd die nodig is om deze uit te voeren (vanwege aanbestedings- en staatssteunregels), alsook onzekerheden over de uitvoeringsbepalingen en de wijze waarop deze moeten worden toegepast, zoals het ontbreken van richtsnoeren over het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” en de wijze waarop dit beginsel moet worden toegepast;
216. uit zijn grote bezorgdheid over de opmerking van de Rekenkamer dat er sprake is van aanhoudende tekortkomingen in de uitvoering van de controlesystemen van de lidstaten, aangezien dit een risico inhoudt voor de beschikbaarheid van volledige en nauwkeurige gegevens die ten grondslag liggen aan betalingsverzoeken, voor de toegang tot die verzoeken voor controledoeleinden en voor de doeltreffende werking van de controlesystemen van de lidstaten ter bescherming van de financiële belangen van de Unie; herinnert eraan dat de controlesystemen van de lidstaten volgens de RRF-verordening een sleutelrol spelen bij de doeltreffende bescherming van de financiële belangen van de Unie; dringt er bij de Commissie op aan om waar nodig doortastende en snelle maatregelen te nemen, waaronder het opleggen van financiële correcties, en ten volle gebruik te maken van de bepalingen van de RRF-verordening als er tekortkomingen blijven bestaan in de controlesystemen van de lidstaten;
217. uit zijn bezorgdheid over de bevindingen van de Rekenkamer in Speciaal verslag 22/2024, getiteld “Dubbele financiering uit de EU-begroting: controlesystemen missen essentiële elementen om het verhoogde risico door het niet-kostengerelateerde RRF-financieringsmodel te beperken”; benadrukt dat de lidstaten zogenaamde “nulkostenmaatregelen” kunnen voorstellen, d.w.z. maatregelen waarvoor naar schatting geen kosten door de RRF hoeven te worden gefinancierd, en waarbij er helemaal geen controle is op dubbele financiering, aangezien de Commissie van mening is dat maatregelen waarvoor geen RRF-middelen worden verstrekt, vanuit dat oogpunt geen risico inhouden; neemt tevens met bezorgdheid kennis van de bevinding van de Rekenkamer dat de vele betrokken bestuursniveaus, waaronder het nationale, regionale en gemeentelijke niveau, coördinatie en toezicht vanuit het oogpunt van de lidstaten zeer moeilijk maken; vindt het zorgwekkend dat wanneer er controles worden uitgevoerd, i) deze gebukt gaan onder een zeer complexe omgeving met verschillende IT-instrumenten die vaak niet interoperabel zijn en gegevens die vaak op niet-gestandaardiseerde wijze worden ingevoerd, waardoor handmatige kruiscontroles tussen databanken de enige mogelijke manier zijn om dubbele financiering te controleren, en ii) de controlesystemen van de lidstaten grotendeels berusten op eigen verklaringen van

ontvangers van middelen van de Unie; merkt echter op dat de Rekenkamer geen gevallen van dubbele financiering heeft vastgesteld;

218. neemt nota van de opmerking van de Commissie dat dubbele financiering volgens de RRF-verordening expliciet gekoppeld is aan begrotingskosten en dat er dus geen sprake kan zijn van dubbele financiering als de lidstaat geen kostenraming in verband met een specifieke maatregel heeft ingediend als onderdeel van zijn nationale plan; merkt op dat de Commissie benadrukt dat hervormingen zonder kosten de financiële toewijzing niet verhogen, maar niettemin essentiële criteria zijn voor een positieve beoordeling van de herstel- en veerkrachtplannen door de Commissie, alsook van de volledige uitvoering ervan met betrekking tot de relevante betalingen; wijst erop dat de Commissie kort na de controlewerkzaamheden die de Rekenkamer ter plaatse uitvoerde, vernam dat daarbij de eerste twee potentiële gevallen van dubbele financiering waren vastgesteld;
219. herinnert eraan dat in artikel 9 van de RRF-verordening additionaliteit en complementariteit tussen programma's en financieringsinstrumenten van de Unie als kernbeginselen zijn vastgesteld; is van mening dat om deze beginselen te eerbiedigen maar het risico van dubbele financiering te voorkomen, dezelfde maatregelen die al zijn opgenomen in andere nationale plannen die financiering van de Unie ontvangen (bv. cohesie, landbouw enz.) hetzij niet in de herstel- en veerkrachtplannen mogen worden opgenomen, hetzij grondiger moeten worden beschreven, zelfs als er geen kosten aan verbonden zijn, teneinde dubbele financiering te voorkomen; onderstreept dat dubbele financiering door de RRF en andere financieringsinstrumenten van de Unie als gevolg van het uiteenlopende uitvoeringsmodel moeilijker kan worden vastgesteld, en dringt er bij de Commissie op aan om waakzaam en proactief te blijven bij het identificeren van mogelijke situaties van dubbele financiering;
220. betreurt het ontbreken van adequate waarborgen om dubbele financiering van projecten door zowel de RRF als andere financieringsinstrumenten van de Unie te voorkomen; pleit voor een geautomatiseerd systeem van kruiscontroles tussen de RRF en de cohesiefondsen, het gemeenschappelijk landbouwbeleid en andere financieringsprogramma's van de Unie om dubbele aanvragen op te sporen en te elimineren;
221. uit zijn bezorgdheid over de bevinding van de Rekenkamer in haar Analyse 01/2023, getiteld "EU-financiering via cohesiebeleid en de herstel- en veerkrachtfaciliteit: Een vergelijkende analyse", dat het bij het melden van fraude met RRF-uitgaven nog steeds ontbreekt aan een gestandaardiseerde aanpak met sterke coördinatie en samenwerking tussen de lidstaten, die verplicht zijn om gevallen van vermoedelijke fraude niet in een geïntegreerd IT-systeem, maar in de beheersverklaring bij elk betalingsverzoek te melden, hoewel lidstaten gevallen ook buiten de beheersverklaringen hebben gemeld; betreurt dat er geen duidelijke richtsnoeren zijn als het erom gaat wanneer een geval van vermoedelijke fraude precies moet worden gemeld, of er een meldingsdrempel is en welke standaardinformatie over elk geval en over de genomen corrigerende maatregelen moet worden gemeld; onderschrijft voorts het verzoek van de Rekenkamer aan de Commissie in dezelfde Analyse 01/2023 om van de lidstaten voldoende zekerheid te verkrijgen over de doeltreffendheid van de nationale systemen om fraude, corruptie en belangenconflicten te voorkomen, op te sporen en te corrigeren;
222. uit zijn bezorgdheid over het feit dat de Commissie in 2023 voor zeven lidstaten tien extra controle mijlpalen heeft moeten invoeren om de vastgestelde tekortkomingen in

hun controlesystemen te verhelpen; herinnert aan en onderschrijft de constatering van de Rekenkamer dat het feit dat er controle mijlpalen zijn ingevoerd, betekent dat de systemen van de lidstaten niet volledig operationeel waren toen met de uitvoering van de plannen werd begonnen, wat een ernstig risico vormt voor de regelmatigheid van de uitgaven in het kader van de RRF en de bescherming van financiële belangen;

223. betreurt de bevinding in Speciaal verslag 26/2023 van de Rekenkamer dat verschillende beleidsterreinen in de pijler van de RRF die gezondheidsbeleid omvat, geen overeenkomstige gemeenschappelijke indicator hebben om de vooruitgang te meten; vreest dat dit een goede monitoring van en inzicht in de vooruitgang bij de verwezenlijking van mijlpalen en streefdoelen in verband met gezondheidsbeleid in de weg staat;
224. vindt het verheugend dat de Commissie in 2023 vooruitgang heeft geboekt bij het vermijden van mogelijke misinterpretatie van de cijfers van het scorebord voor herstel en veerkracht en dat met het scorebord verder gevolg is gegeven aan de desbetreffende aanbeveling van de Rekenkamer om de presentatie van de gegevens op het scorebord te verbeteren en de uitleg over de beperkingen ervan te verbeteren, met name door de onderliggende methoden beter toe te lichten en, in voorkomend geval, expliciet te vermelden dat het gaat om geraamde gegevens;

Audit en controle

225. vindt het verheugend dat de Commissie op basis van de aanbevelingen van de Rekenkamer en de opgedane ervaring in 2023 drie methodologische nota's heeft gepubliceerd om de toepassing van de RRF-verordening te verduidelijken, met inbegrip van het kader voor i) de beoordeling van de bevredigende verwezenlijking van mijlpalen en streefdoelen, na het uitvoeren van een beoordeling, en ii) de toepassing van de bepalingen betreffende het terugdraaien van mijlpalen en streefdoelen, alsook een methode om te bepalen welk bedrag moet worden opgeschort indien een mijlpaal of streefdoel niet op bevredigende wijze is verwezenlijkt; neemt kennis van de geactualiseerde richtsnoeren voor herstel- en veerkrachtplannen die op 19 juli 2024 zijn goedgekeurd, waarin aanvullende richtsnoeren zijn opgenomen opdat de controles toereikend blijven om elk risico op dubbele financiering vast te stellen en te vermijden, alsook de methode voor verlagingen en terugvorderingen in het kader van de RRF overeenkomstig artikel 24, lid 8, van de RRF-verordening;
226. verzoekt de Commissie het aantal audits achteraf en inspecties ter plaatse bij door de RRF gefinancierde projecten te verhogen, met name in sectoren met een hoog risico zoals digitale infrastructuur en energie, waar bij eerdere financieringsprogramma's van de Unie aanzienlijke onregelmatigheden zijn vastgesteld;
227. waarschuwt dat de opnemings van reeds bestaande projecten en de vervanging van terugkerende begrotingsuitgaven in het kader van de RRF het additionaliteitsbeginsel ondermijnt, waardoor het instrument in feite wordt omgevormd tot een "achterdeurtje" om de reguliere begrotingen van de lidstaten te financieren in plaats van echt herstel en veerkracht na de crisis te bevorderen; dringt aan op een dringende herziening om verdere verwatering van het doel van de RRF te voorkomen;

228. pleit voor meer daadkracht van zowel Commissie als de lidstaten om onregelmatigheden bij de besteding van RRF-middelen op te sporen en onrechtmatige betalingen terug te vorderen;
229. is bezorgd over de reactie van de Rekenkamer op de antwoorden van de Commissie over het gebrek aan zekerheid op het niveau van de Unie over de naleving van de Unie- en nationale regels inzake overheidsopdrachten en staatssteun; neemt er nota van dat de Commissie stelt dat de door DG ECFIN verschaftte zekerheid betrekking heeft op de doeltreffendheid van de controles van de lidstaten op de naleving van de regels inzake overheidsopdrachten en staatssteun, maar benadrukt dat er, hoewel in het jaarlijkse activiteitenverslag van DG ECFIN wordt verwezen naar de beoordelingen van de Commissie over het bestaan en de doeltreffendheid van de controles in de lidstaten, geen conclusie wordt getrokken over de doeltreffendheid ervan; vindt het zorgwekkend dat dit volgens de Rekenkamer een belangrijke beperking vormt van de reikwijdte van de betrouwbaarheidsverklaring van de Commissie, wat betekent dat de Commissie nog steeds geen volledige zekerheid biedt over de vraag of de RRF-uitgaven – die de Commissie rechtstreeks beheert – in overeenstemming zijn met de regels;
230. benadrukt dat vertragingen bij de uitbetaling en absorptie van middelen uit de RRF niet alleen het economisch herstel vertragen, maar ook een aanzienlijke risico met zich meebrengen dat tegen het einde van de RRF-periode op het laatste ogenblik nog uitgaven van lage kwaliteit zullen worden gedaan; verzoekt de Commissie strengere tussentijdse evaluaties in te voeren om een halsoverkopmentaliteit van “use-it-or-lose-it” te voorkomen die tot verspilling en verkeerde besteding zou kunnen leiden;
231. stelt met ernstige bezorgdheid vast dat de lidstaten strategisch kunnen afzien van hun uiteindelijke verzoeken om betaling om te voorkomen dat politiek gevoelige mijlpalen en streefdoelen worden bereikt, zodat ze noodzakelijke maar impopulaire hervormingen niet hoeven door te voeren; verzoekt de Commissie financiële sancties in te voeren voor onvolledige uitvoering van de RRF om manipulatie van de betalingsstructuur te voorkomen;
232. neemt er nota van dat de Commissie heeft geantwoord dat zij de reikwijdte van haar controlewerkzaamheden tot buiten het toepassingsgebied van de RRF-verordening heeft uitgebreid om na te gaan of de in de lidstaten ingevoerde controleprocedures de nodige zekerheid bieden dat de lidstaten de naleving van de regels inzake overheidsopdrachten en staatssteun en de subsidiabiliteit voor RRF-maatregelen regelmatig en doeltreffend verifiëren, maar is het niet eens met het standpunt van de Commissie dat de conclusies van het jaarlijkse activiteitenverslag van DG ECFIN dit aspect omvatten;
233. stelt met bezorgdheid vast dat, zoals de Commissie in haar tussentijdse evaluatie van de RRF van 21 februari 2024 heeft verklaard, een meerderheid van de lidstaten van mening is dat de methode voor de opschorting van betalingen onduidelijk blijft als het om hervormingen gaat, vanwege de discretionaire bevoegdheid die de Commissie heeft bij de toepassing van de methode; dringt er bij de Commissie op aan deze methode te herzien om te voorkomen dat bij de toepassing ervan met twee maten wordt gemeten;
234. merkt op dat de IAS van de Commissie in zijn audit van de ex-antecontroles van de betalingsverzoeken in het kader van de RRF in 2023 een zeer belangrijk probleem heeft vastgesteld dat inhoudt dat DG ECFIN, in samenwerking met de taskforce Herstel en veerkracht, de bestaande richtsnoeren nader moet uitwerken en formaliseren voor de

gevallen waarin DG ECFIN de lidstaten verzoekt aanvullende toezeggingen te doen met betrekking tot maatregelen die voortvloeien uit audit- en controlemijlpalen, en met name dat in de richtsnoeren moet worden bepaald i) hoe DG ECFIN de nakoming van de formele bevestiging van de toezegging van de lidstaat moet opvolgen, ii) wat de criteria zijn voor het bepalen van de termijnen waarbinnen de lidstaten hun toezeggingen moeten nakomen, en iii) wat het verband is tussen het “vastleggingskader”, het “kader voor de beoordeling van mijlpalen en streefdoelen op grond van de RRF-verordening” en het “terugdraaien van mijlpalen en streefdoelen in het kader van de faciliteit”;

235. merkt op dat de Commissie tijdens haar audits inzake de bescherming van de financiële belangen van de Unie controleert of de lidstaten beschikken over een duidelijke en gecodificeerde procedure om gevallen van fraude, corruptie, belangenconflicten en dubbele financiering door te sturen naar alle bevoegde autoriteiten en in voorkomend geval ook naar het EOM;
236. vindt het zorgwekkend dat de Rekenkamer in haar jaarverslagen meldt dat er eind 2023 bij het EOM 206 actieve onderzoeken liepen met betrekking tot middelen die werden gebruikt om RRF-maatregelen uit te voeren en dat de potentiële schade werd geraamd op meer dan 1,8 miljard EUR (met betrekking tot zowel nationale als EU-financiering); stelt vast dat de 206 lopende onderzoeken betrekking hebben op tien lidstaten en dat ongeveer 75 % van deze gevallen afkomstig is uit één land; is bezorgd over het feit dat in de beheersverklaringen van de lidstaten eind 2023 geen enkel geval van geconstateerde vermoedelijke fraude is gemeld, wat betekent dat geen van de bij het EOM openstaande zaken door de lidstaten zelf was gemeld, waardoor twijfels ontstaan over het vermogen van de lidstaten om fraude op te sporen en te bestrijden; benadrukt dat er weliswaar nog geen onderzoek is afgerond, maar dat de door het EOM gepresenteerde cijfers bevestigen dat er in de RRF een reëel risico op fraude bestaat en dat deze cijfers vragen doen rijzen over de betrouwbaarheid van de beheersverklaringen van de lidstaten wat betreft de melding van opgespoorde fraude en de genomen maatregelen om die aan te pakken; vraagt om een dringende versterking van de fraudedetectiemechanismen, met inbegrip van een verplichte frauderisicobeoordeling van alle grootschalige RRF-projecten; verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat het EOM over voldoende middelen beschikt om gevallen van fraude in verband met RRF-uitgaven te onderzoeken, gezien het toenemende aantal onderzoeken en de hoge geraamde schade;
237. waarschuwt dat de lidstaten nog steeds veel te weinig fraudegevallen in het kader van de RRF zelf melden, waardoor een misleidend beeld van de financiële integriteit ontstaat;
238. betreurt ten eerste het gebrek aan transparantie bij het melden van fraude met RRF-middelen en benadrukt dat alle lidstaten aan gestandaardiseerde rapportageverplichtingen moeten voldoen en het beheersysteem voor onregelmatigheden (IMS) moeten gebruiken;
239. herinnert eraan dat de herschikking van het Financieel Reglement die sinds 30 september 2024 van kracht is, voorziet in de uitbreiding van het toepassingsgebied van het systeem voor vroegtijdige opsporing en uitsluiting (EDES) tot gedeeld beheer en direct beheer in gevallen waarin de begroting met de lidstaten wordt uitgevoerd, voor programma's die vanaf 1 januari 2028 worden goedgekeurd of gefinancierd; verzoekt

de Commissie in het geval van de ernstigste uitsluitingsgronden op te treden om de financiële belangen van de Unie beter te beschermen;

240. merkt op dat de Commissie, om de kloof tussen de Commissie en de Rekenkamer wat betreft verschillende interpretaties van mijlpalen en streefdoelen te verkleinen, haar benadering van de concepten “begindatum van een maatregel” en “vervanging van terugkerende nationale begrotingsuitgaven” heeft gepubliceerd als bijlagen II en III bij haar jaarverslag 2024 over de uitvoering van de RRF; herhaalt zijn verzoeken aan de Commissie om met de Rekenkamer te blijven samenwerken om de interpretatie van mijlpalen en streefdoelen zo goed mogelijk onderling af te stemmen;

Uitvoering en impact

241. dringt er bij de Commissie op aan om het risico dat lidstaten er mogelijk voor kiezen om de bedragen van het laatste betalingsverzoek niet of slechts gedeeltelijk te ontvangen, tot een minimum te beperken, aangezien daardoor de verwezenlijking van de meest recente mijlpalen en streefdoelen kan worden omzeild en de algemene uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen in gevaar wordt gebracht; is zeer verontrust over het extra risico dat maatregelen na afloop van de RRF worden teruggedraaid en dringt er bij de Commissie op aan om er bij het verrichten van de saldobetalingen op toe te zien dat dit niet gebeurt;
242. benadrukt dat de lidstaten volgens de tussentijdse evaluatie van de RRF door de Commissie van 21 februari 2024 hebben benadrukt dat voor de herziening van de herstel- en veerkrachtplannen meer middelen moeten worden vrijgemaakt dan oorspronkelijk gepland en dat de efficiëntie van de op prestaties gebaseerde aanpak wordt verminderd door de “buitensporig ingewikkelde procedures” voor wijzigingen van de plannen, waarin geen onderscheid wordt gemaakt tussen grote en kleine wijzigingen en waardoor elke wijziging door de Raad moet worden goedgekeurd;
243. benadrukt dat de lidstaten voor controles en audits in het kader van de RRF regelingen moeten treffen om corruptie, fraude en belangenconflicten te voorkomen, op te sporen en te corrigeren, en dat de Commissie ex-postcontroles en systeemaudits van de mijlpalen en streefdoelen uitvoert; benadrukt dat er nog steeds enige verwarring bestaat over de rol van de Rekenkamer, die een strategie (2021-2025) heeft ontwikkeld voor de uitvoering van haar verantwoordelijkheden voor het NGEU-programma en de RRF, die sommige lidstaten beschouwen als onnodige overlapping en administratieve rompslomp; vindt het zorgwekkend dat de Commissie, zowel in haar tussentijdse evaluatie van de RRF van 21 februari 2024 als in haar jaarverslag over de RRF van 10 oktober 2024, heeft erkend dat de autoriteiten van de lidstaten op alle niveaus de audit- en controleprocedures te complex vonden en dat de lidstaten klaagden over overlappende controles door de nationale autoriteiten, de Commissie en de Rekenkamer; staat volledig achter de werkzaamheden van de Rekenkamer met betrekking tot de RRF; is ingenomen met het feit dat de Commissie heeft toegegeven en aanvaard dat de Rekenkamer een volledig controlemandaat voor de RRF heeft, dat een van de grondslagen is voor de kwijting van het Parlement inzake de RRF-fondsen; beveelt de lidstaten aan om met de Europese Rekenkamer samen te werken;
244. vindt het verontrustend dat in het jaarverslag van de Commissie van 10 oktober 2024 over de uitvoering van de RRF wordt gewezen op de instapkosten voor de overheidsdiensten van de lidstaten, waarbij ruimte is voor verdere vereenvoudiging;

merkt op dat de lidstaten volgens dit jaarverslag van de Commissie in hun tussentijdse evaluatie wat betreft de opzet van het instrument verwezen naar de gecombineerde verplichtingen in verband met i) het bewijs dat nodig is om aan te tonen dat de mijlpalen en streefdoelen zijn verwezenlijkt, ii) lastige rapportagevereisten, bijvoorbeeld de gemeenschappelijke indicatoren en de halfjaarlijkse gegevens, en iii) het audit- en controlekader; herinnert eraan dat de lidstaten ruimte zien om de controle- en auditprocedures te vereenvoudigen, voor betere coördinatie tussen de betrokken actoren te zorgen en dubbele controles te voorkomen; merkt voorts op dat sommige nationale autoriteiten volgens het jaarverslag 2024 van de Commissie over de RRF ook hebben gewezen op een gebrek aan flexibiliteit bij de beoordeling van de mijlpalen en streefdoelen door de Commissie en op de starre en procedures voor de herziening van herstel- en veerkrachtplannen, waarvoor bovendien veel middelen nodig zijn;

245. merkt op dat een van de doelstellingen van de RRF erin bestaat de lidstaten te helpen om ambitieuze hervormingen en investeringen door te voeren die hun economieën en samenlevingen duurzamer en veerkrachtiger maken en beter voorbereiden op de groene en de digitale transitie; wijst met bezorgdheid op de bevinding van de Rekenkamer in haar Speciaal verslag 15/2024 waarin wordt gewezen op het gebrek aan relevantie, kwaliteit en vergelijkbaarheid van de door de lidstaten ingediende gegevens, waardoor de gegevens ontoereikend zijn om de vooruitgang op het gebied van klimaatadaptatie in de lidstaten te evalueren en de deur wordt opengezet naar mogelijke greenwashing; vreest dat de RRF een financieel instrument zou kunnen worden om gewone uitgaven als “groen” te bestempelen; moedigt de Commissie aan om binnen het kader van de RRF een mechanisme in te voeren om het milieueffect van investeringen te volgen en ervoor te zorgen dat die in overeenstemming zijn met de klimaatdoelstellingen van de Unie;
246. wijst op de impact van de RRF op het bedrijfsleven en kmo's in de EU; merkt op dat de RRF 78 miljard EUR aan rechtstreekse steun aan kmo's heeft verstrekt, wat neerkomt op 12 % van de totale RRF-uitgaven, en dat bredere maatregelen ten gunste van bedrijven 152 miljard EUR bedragen (23 % van de totale RRF-uitgaven); merkt op dat 2,75 miljoen kmo's, ongeveer 11 % van alle actieve kmo's in de Unie, steun hebben ontvangen via de RRF; onderstreept dat bijna 600 000 bedrijven hebben geprofiteerd van digitaliseringsinitiatieven en dat 5,2 miljard EUR is toegewezen aan projecten voor de groene transitie, waaronder hernieuwbare energie en waterstof;
247. betreurt ten eerste dat het niet is gelukt om grensoverschrijdende projecten van de grond te helpen krijgen; betreurt dat, hoewel in de herstel- en veerkrachtplannen verscheidene maatregelen in verband met belangrijke projecten van gemeenschappelijk belang (IPCEI's) en grensoverschrijdende maatregelen in de REPowerEU-hoofdstukken zijn opgenomen, de nationale governance van de faciliteit grensoverschrijdende samenwerking onvoldoende heeft bevorderd; benadrukt met klem dat de financiering van de Unie beter moet worden gekoppeld aan de verwezenlijking van gemeenschappelijke doelstellingen van de Unie en EU-meerwaarde moet genereren;
248. benadrukt dat in het jaarverslag van de Commissie van 10 oktober 2024 over de uitvoering van de RRF wordt erkend dat regionale en lokale autoriteiten, maatschappelijke organisaties, sociale partners en andere belanghebbenden onvoldoende betrokken zijn bij de voorbereiding en uitvoering van de nationale herstel- en veerkrachtplannen; dringt erop dat deze partijen nauw worden betrokken bij de uitvoering van de nationale herstel- en veerkrachtplannen ter plaatse;

249. dringt er bij de Commissie op aan om geen herziening van herstel- en veerkrachtplannen goed te keuren, aangezien dat kan leiden tot een hergroepering van bestaande of geplande hervormingen of investeringen binnen de herstel- en veerkrachtplannen als die niet voldoen aan de voorwaarden van de RRF-verordening; merkt op dat een herziening altijd tot doel moet hebben toegevoegde waarde en meer synergie te creëren;

Transparantie

250. herinnert eraan dat de lidstaten weliswaar niet verplicht zijn om alle gegevens over de eindontvangers te publiceren, maar dat Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad¹ tot wijziging van de RRF-verordening vereist dat de lidstaten informatie publiceren over de honderd eindontvangers die het hoogste bedrag aan financiering in het kader van de RRF ontvangen; is ingenomen met het feit dat de Commissie op 10 oktober 2024, als onderdeel van het jaarverslag 2024 over de RRF, een specifieke bijlage heeft gepubliceerd om meer duidelijkheid te verschaffen over het begrip “eindontvangers” in het kader van de RRF-verordening en het toepassingsgebied van de publicatie van gegevens over de honderd eindontvangers die het hoogste bedrag aan financiering ontvangen; maakt zich grote zorgen over de manier waarop de Commissie het begrip “eindontvanger” in het kader van de RRF interpreteert, aangezien eindontvangers vaak alleen op het niveau van het ministerie worden vermeld en de beschrijvingen vaag zijn, waarvan tal van voorbeelden in bijna alle door de lidstaten verstrekte lijsten te vinden zijn; herhaalt dat de lijst met de honderd grootste eindontvangers de feitelijke natuurlijke personen of entiteiten moet bevatten die als laatste in een keten van geldovermakingen staan, en dat die lijst beschikbaar moet worden gesteld in een openbaar toegankelijke databank om meer verantwoording aan de dag te leggen en onafhankelijk toezicht mogelijk te maken, met inachtneming van het rechtskader van de Unie inzake gegevensbescherming; vreest dat er anders problemen zullen ontstaan bij het meten van de effecten en het garanderen van de zichtbaarheid van de RRF-middelen voor de burgers, maar houdt ook rekening met het RRF-scorebord en de projectkaart; benadrukt dat indien de Commissie blijft weigeren volledige transparantie te waarborgen, het Parlement alle beschikbare maatregelen moet overwegen om naleving af te dwingen, om te voorkomen dat een soortgelijke interpretatie wordt toegepast op de transparantiebepalingen in andere financiële regelgeving;
251. herinnert de Commissie eraan dat de letter en de geest van de RRF-verordening strikt in acht moeten worden genomen en dat de vaststelling van richtsnoeren of andere interne documenten volledig in overeenstemming moet zijn met de resultaten van de onderhandelingen tussen de medewetgevers; is ervan overtuigd dat daar geen sprake van was toen de Commissie de bepalingen over de interpretatie van wat een “eindontvanger” is in haar richtsnoeren inzake herstel- en veerkrachtplannen in het kader van REPowerEU vaststelde;

¹ Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad van 27 februari 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/241 wat betreft REPowerEU-hoofdstukken in herstel- en veerkrachtplannen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 en (EU) 2021/1755 en Richtlijn 2003/87/EG (PB L 63 van 28.2.2023, blz. 1; ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj>).

252. merkt op dat het feit dat de eindontvangers van RRF-financiering niet kunnen worden geïdentificeerd, een ernstig risico vormt voor de transparantie en traceerbaarheid van middelen van de Unie en dus voor de bescherming van de financiële belangen van de Unie;
253. herinnert eraan dat een robuuste IT-infrastructuur van essentieel belang is voor het verzamelen van gegevens en het toezicht op en de evaluatie van programma's, en dat beheersautoriteiten en begunstigden kritiek hebben op de hoeveelheid vereiste informatie en op de overlapping met andere, nationale systemen; merkt op dat de Rekenkamer er in het kader van de RRF op heeft gewezen dat de nationale toezichthoudende autoriteiten – in tegenstelling tot wat bij het cohesiebeleid het geval is – verschillende structuren en benaderingen hanteren die als minder betrouwbaar zouden kunnen worden beschouwd omdat ze niet-homogene informatie verstrekken en ruimte laten voor een mogelijk groot aantal fouten; benadrukt dat gecentraliseerde interoperabele systemen in dit verband efficiënte gegevensverzameling en -rapportage vergemakkelijken, terwijl versnipperde systemen op de noodzaak van gestroomlijnde benaderingen wijzen;
254. is ingenomen met het feit dat bij de herschikking van het Financieel Reglement horizontale maatregelen zijn vastgesteld voor een gecentraliseerde website (systeem voor financiële transparantie) op het niveau van de Unie voor alle ontvangers van financiering van de Unie, en merkt op dat deze website tot doel heeft de huidige versnippering tegen te gaan, de transparantie te vergroten en het publieke toezicht op de ontvangers te vergemakkelijken; merkt op dat de Commissie vanaf het volgende MFK (d.w.z. na 2027) de relevante gegevens die in het datamining- en risicoscore-instrument Arachne zijn opgeslagen, zal moeten gebruiken om de gecentraliseerde website te voeden met het oog op transparantie, en dat de website, in overeenstemming met de regels inzake gegevensbescherming, alleen openbare gegevens zal bevatten, zoals relevante gegevens over ontvangers, contractanten, subcontractanten en begunstigden; benadrukt voorts dat alle lidstaten verplicht zullen zijn om de Commissie toegang te verlenen tot deze gegevens, die op geautomatiseerde wijze in Arachne moeten worden ingevoerd; betreurt het dat de lidstaten niet verplicht zijn om Arachne te gebruiken;
255. merkt op dat de definitieve mijlpalen en streefdoelen van de nationale herstel- en veerkrachtplannen overeenkomstig artikel 18, lid 4, en artikel 20, lid 5, van de verordening uiterlijk op 31 augustus 2026 moeten zijn verwezenlijkt; herinnert eraan dat de Commissie nauw met elke lidstaat moet samenwerken om de uitvoering ter plaatse te versnellen, onder meer door regelmatig richtsnoeren te verstrekken en op verzoek technische bijstand te verlenen om de uitvoering van de plannen te ondersteunen; toont zich nogmaals bezorgd over de mogelijkheid dat mijlpalen en streefdoelen na afloop van de RRF worden teruggedraaid, en dringt er bij de Commissie op aan dergelijke situaties te voorkomen;
256. verzoekt de Commissie verzoeken tot herziening van herstel- en veerkrachtplannen die inhouden dat de algehele ambitie van het plan wordt verlaagd of dat belangrijke structurele hervormingen eruit worden geschrapt, af te wijzen en prioriteit te geven aan de voltooiing van maatregelen in verband met landspecifieke aanbevelingen in de herstel- en veerkrachtplannen; verzoekt de Commissie voorts meer technische bijstand te verlenen aan lidstaten die achterlopen met de uitvoering van de RRF;

Aanbevelingen

257. verzoekt de Commissie gevolg te geven aan de aanbevelingen van de Rekenkamer in haar jaarverslag en in de bijbehorende speciale verslagen, en is verheugd dat de Commissie de overgrote meerderheid daarvan aanvaardt; verzoekt de Commissie deze aanbevelingen uit te voeren en de kwijtingsautoriteit op de hoogte te houden van de vorderingen die worden gemaakt met de uitvoering ervan;
258. verzoekt de Commissie de Rekenkamer zo spoedig mogelijk volledige toegang te verlenen tot Fenix, het nieuwe rapportage-instrument voor de RRF;
259. verzoekt de Commissie verder:
- i) de audit- en controlevereisten zorgvuldig af te wegen tegen de administratieve lasten voor de lidstaten en de begunstigden van toekomstige op prestaties gebaseerde instrumenten, evenwel met behoud van een toereikende mate van controle en audit die een solide bescherming van de financiële belangen van de Unie biedt;
 - ii) nauwlettend toe te zien op de voortdurende naleving van mijlpalen en streefdoelen, met name die welke betrekking hebben op audits, monitoring en controles, en te zorgen voor een adequate monitoring van mogelijke terugdraaiing van eerder verwezenlijkte mijlpalen en streefdoelen;
 - iii) de resultaten van haar inspecties van de controlesystemen in de lidstaten te gebruiken om een duidelijke conclusie over de doeltreffendheid ervan te trekken en alle passende maatregelen te nemen;
 - iv) bij de Commissie een centraal contactpunt voor de lidstaten op te zetten voor de betrouwbaarheidsverklaring, waartoe de Rekenkamer toegang kan krijgen zonder de lidstaten verder te belasten met verzoeken om aanvullende bewijzen;
 - v) alle onregelmatigheden en alle fraude met middelen uit de RRF systematisch te registreren en te monitoren;
 - vi) de bepalingen betreffende de “eindontvangers” van de RRF-verordening consequent en correct toe te passen door haar richtsnoeren inzake de herstel- en veerkrachtplannen in het kader van REPowerEU te herzien, en met de lidstaten te communiceren over de correcte toepassing van de definitie van “eindontvangers”; verzoekt de Commissie met voorstellen te komen om de lidstaten te verplichten gegevens over alle eindontvangers te publiceren;
 - vii) haar controle van de mijlpalen en streefdoelen te stroomlijnen door de toepassing van een “single audit”-benadering waarmee de administratieve lasten kunnen worden verminderd, de auditverantwoordelijkheden tussen de Commissie en de Rekenkamer kunnen worden geconsolideerd en de tijdschema's en vereisten voor audits kunnen worden gecoördineerd om dubbel werk en overlappende controles en audits te voorkomen, meer waarmee tegelijk de volledige bescherming van de financiële belangen van de Unie wordt gewaarborgd;
 - viii) de lidstaten te ondersteunen bij het daadwerkelijk interoperabel maken van IT-systemen om efficiënte gegevensverzameling, rapportage en uitwisseling tussen

verschillende overheidsdiensten en agentschappen te vergemakkelijken, teneinde het risico op dubbele financiering tot een minimum te beperken, actief kruiscontroles tussen relevante databanken uit te voeren en met de lidstaten te communiceren over hun administratieve capaciteit om dubbele financiering te voorkomen; wijst in dit verband op de positieve voorbeelden die zijn aangereikt tijdens de conferentie van de Rekenkamer over transparantie en traceerbaarheid van EU-financiering voor herstel en veerkracht in oktober 2024;

- ix) nauw met de lidstaten samen te werken om ervoor te zorgen dat mijlpalen en streefdoelen, met name die van structurele aard of in verband met landspecifieke aanbevelingen, volledig en zorgvuldig worden uitgevoerd en dat er geen herziening van de herstel- en veerkrachtplannen wordt goedgekeurd als de ambitie wordt verlaagd of belangrijke maatregelen worden afgezwakt; zo mogelijk een herziening van plannen te voorkomen die zou inhouden dat geplande maatregelen worden “herverpakt” in de herstel- en veerkrachtplannen als ze niet aan de voorwaarden van de RRF-verordening voldoen;
- x) de bepalingen van de RRF-verordening strikt toe te passen, ook de bepalingen betreffende de opschorting van betalingen of de terugvordering van bedragen, met name indien de bescherming van de financiële belangen van de Unie niet wordt gewaarborgd;
- xi) de methode voor gedeeltelijke betalingen zeer strikt toe te passen, ook wat betreft structurele maatregelen en maatregelen in verband met de uitvoering van landspecifieke aanbevelingen;
- xii) een methode op basis van de kwaliteit en vergelijkbaarheid van de gegevens ontwikkelen om de vooruitgang op het gebied van de groene en de digitale transitie en de tastbare voordelen daarvan in de lidstaten te evalueren;
- xiii) erop toe te zien dat de lidstaten de bepalingen betreffende de zichtbaarheid van de RRF nauwgezet toepassen, en ervoor zorgen dat bij maatregelen die via de RRF worden uitgevoerd, naar behoren wordt aangegeven dat ze door de Unie zijn gefinancierd;
- xiv) de lidstaten technische bijstand, administratieve ondersteuning en advies te verlenen om hun administratieve capaciteit te versterken, onder meer door regelmatig vergaderingen van de informele deskundigengroep voor de uitvoering van de RRF te organiseren om technische aspecten te bespreken en de uitwisseling van good practices tussen de nationale autoriteiten aan te moedigen;
- xv) telkens wanneer een herziening van de herstel- en veerkrachtplannen wordt voorgesteld, een uitgebreide analyse van nieuwe en bestaande maatregelen te verrichten en na te gaan of die terugkerende begrotingsuitgaven zouden vervangen of in strijd zouden zijn met andere subsidiabiliteitsvoorwaarden van de herstel- en veerkrachtplannen;
- xvi) de lidstaten opleiding en ondersteuning te bieden om de administratieve capaciteit te vergroten, met inbegrip van opleiding in gespecialiseerde vaardigheden en kennis, en voorbeelden van best practices aan te reiken;

- xvii) met de Rekenkamer te blijven samenwerken om de interpretatie van mijlpalen en streefdoelen zo goed mogelijk onderling af te stemmen;
- xviii) de aanbevelingen van de Rekenkamer die voortvloeien uit haar werkzaamheden met betrekking tot de RRF en de bij de uitvoering opgedane ervaring te gebruiken voor het ontwerp van de architectuur van het volgende meerjarig financieel kader en de uitvoering van toekomstige op prestaties gebaseerde instrumenten van de Unie;
- xix) het ontwerp van toekomstige op prestaties gebaseerde instrumenten te verbeteren door te zorgen voor een nauwere koppeling tussen de uitbetalingen en de geboekte vorderingen bij de uitvoering;
- xx) erop toe te zien dat alle toekomstige herzieningen en de algehele uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen plaatsvinden in nauwe samenwerking en in overleg met lokale en regionale overheden en andere relevante belanghebbenden, teneinde het effect van de herstel- en veerkrachtplannen te maximaliseren;
- xxi) de zwakke punten van op prestaties gebaseerde instrumenten analyseren en die te verhelpen wanneer toekomstige nieuwe programma's worden ontwikkeld;
- xxii) in het volgende MFK voort te bouwen op een hoge mate van interoperabiliteit en gegevensuitwisseling tussen verschillende overheidsdiensten en -instanties om efficiënte gegevensuitwisseling en realtime-updates tussen diverse platforms mogelijk te maken, zodat overlappende projecten kunnen worden getraceerd en het risico van dubbeltelling en dubbele financiering tot een minimum kan worden beperkt.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0093

Verslagen van 2023 en 2024 over Servië

Resolutie van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over de Commissieverslagen van 2023 en 2024 over Servië (2025/2022(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de Stabilisatie- en associatieovereenkomst tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Servië, anderzijds¹, die op 1 september 2013 van kracht is geworden,
- gezien het verzoek van Servië om toetreding tot de EU van 19 december 2009,
- gezien het advies van de Commissie van 12 oktober 2011 over het verzoek van Servië om toetreding tot de Europese Unie (COM(2011)0668), het besluit van de Europese Raad van 1 maart 2012 om Servië de status van kandidaat-lidstaat te verlenen en het besluit van de Europese Raad van 28 juni 2013 om EU-toetredingsonderhandelingen met Servië te openen,
- gezien de Overeenkomst van Brussel van 27 februari 2023 en de Overeenkomst van Ohrid van 18 maart 2023 en de bijbehorende uitvoeringsbijlage,
- gezien Verordening (EU) 2021/1529 van het Europees Parlement en de Raad van 15 september 2021 tot vaststelling van het instrument voor pretoetredingssteun (IPA III)²,
- gezien Verordening (EU) 2024/1449 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot oprichting van de hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan³,
- gezien de conclusies van het voorzitterschap van de bijeenkomst van de Europese Raad in Thessaloniki op 19 en 20 juni 2003,
- gezien de verklaringen van de top EU-Westelijke Balkan van 17 mei 2018 in Sofia en de top EU-Westelijke Balkan van 6 mei 2020 in Zagreb,

¹ PB L 278 van 18.10.2013, blz. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2013/490/oj.

² PB L 330 van 20.9.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj>.

³ PB L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj>.

- gezien zijn resoluties over buitenlandse inmenging in alle democratische processen in de Europese Unie, met inbegrip van desinformatie,
- gezien het proces van Berlijn, dat op 28 augustus 2014 is gestart,
- gezien het eerste akkoord inzake beginselen betreffende de normalisering van de betrekkingen tussen de regeringen van Servië en Kosovo van 19 april 2013, de akkoorden van 25 augustus 2015 en de lopende, door de EU gefaciliteerde dialoog over de normalisering van de betrekkingen,
- gezien het akkoord tussen de regeringen van Servië en Kosovo van 27 augustus 2022 inzake vrij verkeer, het akkoord van 23 november 2022 inzake kentekenplaten en het stappenplan voor de tenuitvoerlegging van energieovereenkomsten van 21 juni 2022 dat werd aangenomen in het kader van de door de EU gefaciliteerde dialoog,
- gezien de mededeling van de Commissie van 5 februari 2020 getiteld “Bevordering van het toetredingsproces – Een geloofwaardig EU-perspectief voor de Westelijke Balkan” (COM(2020)0057),
- gezien de mededeling van de Commissie van 6 oktober 2020 getiteld “Een economisch en investeringsplan voor de Westelijke Balkan” (COM(2020)0641),
- gezien de mededeling van de Commissie van 8 november 2023 getiteld “Mededeling inzake het uitbreidingsbeleid van de EU voor 2023” (COM(2023)0690) en het bijbehorend werkdocument van de diensten van de Commissie getiteld “Serbia 2023 Report” (SWD(2023)0695),
- gezien de mededeling van de Commissie van 8 november 2023 getiteld “Nieuw groeiplan voor de Westelijke Balkan” (COM(2023)0691),
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 maart 2024 betreffende pretoetredingshervormingen en -beleidsevaluaties (COM(2024)0146),
- gezien de mededeling van de Commissie van 30 oktober 2024 getiteld “Mededeling inzake het uitbreidingsbeleid van de EU voor 2024” (COM(2024)0690) en het bijbehorend werkdocument van de diensten van de Commissie getiteld “Serbia 2024 Report” (SWD(2024)0695),
- gezien de conclusies van de Europese Raad van 9 februari 2023 over de door de EU gefaciliteerde dialoog tussen Belgrado en Pristina,
- gezien artikel 14 van de Servische grondwet inzake de bescherming van nationale minderheden,
- gezien het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden van de Raad van Europa, dat in 2001 door Servië is geratificeerd, en het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden van de Raad van Europa, dat in 2006 door Servië is geratificeerd,
- gezien de conclusies van de Europese Raad van 26 en 27 oktober 2023 over Kosovo en Servië,

- gezien de conclusies van de Raad van 17 december 2024 over uitbreiding,
 - gezien het bevel van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 29 april 2025 aan Servië om af te zien van het gebruik van sonische apparaten om mensenmassa's in bedwang te houden,
 - gezien het eindverslag van de verkiezingswaarnemingsmissie van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE/ODIHR) over de vervroegde parlements- en presidentsverkiezingen van 3 april 2022 in Servië, dat op 19 augustus 2022 werd gepubliceerd,
 - gezien de conclusies van de Europese Raad van december 2006 en de conclusie van de Raad van maart 2020 en de conclusies van het voorzitterschap van de Europese Raad in Kopenhagen van 21 en 22 juni 1993, oftewel de criteria van Kopenhagen,
 - gezien het eindverslag van de verkiezingswaarnemingsmissie van het OVSE/ODIHR over de vervroegde parlementsverkiezingen van 17 december 2023 in Servië, dat op 28 februari 2024 werd gepubliceerd,
 - gezien het memorandum van overeenstemming tussen de Europese Unie en de Republiek Servië over een strategisch partnerschap inzake duurzame grondstoffen, waardeketens voor batterijen, en elektrische voertuigen, dat op 19 juli 2024 werd ondertekend,
 - gezien zijn resolutie van 29 februari 2024 over verdieping van de EU-integratie met het oog op toekomstige uitbreidingen¹,
 - gezien zijn eerdere resoluties over Servië, met name die van 19 oktober 2023 over de recente ontwikkelingen in de dialoog tussen Servië en Kosovo, met inbegrip van de situatie in de noordelijke gemeenten van Kosovo², en die van 8 februari 2024 over de situatie in Servië na de verkiezingen³,
 - gezien artikel 55 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A10-0072/2025),
- A. overwegende dat uitbreiding een van de meest succesvolle instrumenten van het buitenlands beleid van de EU is en een strategische geopolitieke investering in vrede, stabiliteit en veiligheid op lange termijn op het Europees continent;
- B. overwegende dat kandidaat-lidstaten overeenkomstig de criteria van Kopenhagen de waarden van de Unie moeten onderschrijven om in aanmerking te komen voor toetreding;
- C. overwegende dat democratie en de rechtsstaat de fundamentele waarden zijn waarop de EU is gegrondvest;

¹ PB C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj>.

² PB C, C/2024/2654, 29.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2654/oj>.

³ PB C, C/2024/6339, 7.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6339/oj>.

- D. overwegende dat in de afgelopen jaren politieke rechten en burgerlijke vrijheden gestaag zijn uitgehold, waardoor onafhankelijke media, de politieke oppositie en maatschappelijke organisaties onder druk zijn komen te staan;
- E. overwegende dat het adviescomité van het kaderverdrag betreffende de bescherming van nationale minderheden van de Raad van Europa zich in zijn vierde advies, aangenomen op 26 juni 2019, kritisch heeft uitgelaten over het feit dat Servië de onderwijsrechten van minderheden nog steeds niet volledig heeft doorgevoerd;
- F. overwegende dat vrijheid van godsdienst een kernwaarde van Europa en een fundamenteel mensenrecht is, en dat Servië dan ook verplicht is om deze vrijheid te eerbiedigen en voor alle ingezetenen binnen zijn grondgebied te waarborgen overeenkomstig zijn internationale toezeggingen en zijn verplichtingen inzake de mensenrechten;
- G. overwegende dat Servië in lijn met hoofdstuk 23 van het acquis moet aantonen echte vooruitgang te hebben geboekt op het vlak van de daadwerkelijke uitoefening van de rechten van personen die tot een nationale minderheid behoren;
- H. overwegende dat iedere kandidaat-lidstaat op zijn eigen verdiensten wordt beoordeeld en dat hierbij onder meer wordt gelet op de eerbiediging van en de vastbesloten inzet voor gemeenschappelijke Europese rechten en waarden, en op de afstemming van het nationale beleid op het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU;
- I. overwegende dat Servië Rusland geen sancties heeft opgelegd naar aanleiding van de Russische agressie in Oekraïne; overwegende dat de mate van afstemming van Servië op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) sinds 2021 een dalende trend laat zien; overwegende dat Servië de territoriale integriteit en politieke onafhankelijkheid van Oekraïne steunt, de agressie van de Russische Federatie tegen Oekraïne duidelijk heeft veroordeeld en in de VN met de EU heeft meegestemd, alhoewel het Rusland geen sancties heeft opgelegd; overwegende dat de mate van afstemming van Servië op het GBVB is gedaald van 54 % in 2023 tot 51 % in 2024, terwijl andere kandidaat-lidstaten in de regio – Albanië, Bosnië en Herzegovina, Montenegro en Noord-Macedonië – een afstemming van 100 % hebben bereikt;
- J. overwegende dat Servië een kritiek doelwit is voor buitenlandse desinformatiecampagnes van met name Rusland en China, die hiermee antiwesterse sentimenten willen aanwakkeren; overwegende dat in het eindverslag van het OVSE/ODIHR over de vervroegde parlementsverkiezingen van 17 december 2023 op diverse procedurele tekortkomingen werd gewezen, alsook op het gebruik van wrede taal in de media, die door hun constante bevooroordeeldheid een onevenwichtig voordeel voor de regerende partij teweeg brachten; overwegende dat de problemen die in dat verslag worden genoemd een grondige en onmiddellijke beoordeling behoeven; overwegende dat Servië in september 2018 in het kader van de toetredingsonderhandelingen de strategie tegen cybercriminaliteit 2019-2023 en de bijbehorende actieplannen heeft aangenomen; overwegende dat deze strategie en de bijbehorende actieplannen na december 2023 niet zijn verlengd; overwegende dat Servië zich niet heeft aangesloten bij de beperkende maatregelen van de EU naar aanleiding van cyberaanvallen in 2023 en 2024;
- K. overwegende dat normalisering van de betrekkingen tussen Kosovo en Servië voor

beide landen een voorwaarde is voor voortgang in hun EU-lidmaatschapstraject;

- L. overwegende dat toetreding tot de EU onontkoombaar een volledige afstemming op de buitenlandse beleidsdoelstellingen van de Unie vereist;
- M. overwegende dat Servië de territoriale integriteit van Oekraïne erkent, met inbegrip van het schiereiland de Krim en de Donbas-regio;
- N. overwegende dat de EU de belangrijkste handelspartner van Servië is, goed voor 59,7 % van het totale Servische handelsverkeer;
- O. overwegende dat Rusland zijn invloed in Servië aanwendt voor pogingen tot destabilisatie, inmenging en bedreiging van soevereine buurlanden, en tevens poogt het Europese toekomstperspectief van Servië te ondermijnen; overwegende dat Russische propagandakanalen als RT (voorheen Russia Today) en Sputnik vrijelijk opereren in Servië en een aanzienlijke rol spelen in het aansturen van een anti-EU- en antidemocratische discours; overwegende dat desinformatie vaak begint met een onjuiste of misleidende uitspraak door een politicus, die door staatsmedia wordt opgepikt en vervolgens op sociale media nog meer aandacht krijgt, vaak met de bedoeling om politieke tegenstanders en democratische beginselen te ondermijnen;
- P. overwegende dat op 8 juni 2024 in Belgrado een “All-Serb Assembly” plaatsvond waarbij politieke leiders van Servië, Bosnië en Herzegovina, Montenegro en Kosovo aanwezig waren, verenigd onder de slogan “One people, one assembly” (Eén volk, één samenkomst”);

Inzet voor toetreding tot de EU

1. merkt op dat Servië heeft toegezegd dat EU-lidmaatschap zijn strategische doelstelling is en dat het land ernaar streeft tegen eind 2026 het Servische wetboek volledig aan het EU-acquis te hebben aangepast; dringt bij Servië aan op een snelle en daadkrachtige doorvoering van essentiële hervormingen, vooral in cluster 1, opdat deze zeer ambitieuze toezegging als realistisch, oprecht en betekenisvol kan worden beschouwd; benadrukt dat het voor Servië noodzakelijk is zijn strategische oriëntatie op de EU serieus en stellig aantoonbaar te maken door middel van een sterke politieke wil en consistentie bij de invoering van EU-gerelateerde hervormingen en door middel van objectieve en heldere communicatie richting zijn burgers over de EU, Servië's Europese toekomst en de daartoe benodigde hervormingen;
2. wijst nogmaals op het strategische belang van de Westelijke Balkan in de huidige geopolitieke context en voor de veiligheid en stabiliteit van de EU als geheel; wijst erop dat het land vanwege zijn geopolitieke positie een directe invloed heeft op de algehele stabiliteit van de regio; veroordeelt derhalve de pogingen van Servië om een invloedssfeer tot stand te brengen die de soevereiniteit van buurlanden ondermijnt;
3. erkent dat Servië wat macro-economische stabiliteit en fiscale discipline betreft een goed niveau van voorbereiding heeft bereikt en dat de Commissie heeft vastgesteld dat cluster 3 technisch gezien geopend kan worden, maar stelt met bezorgdheid vast dat er in verschillende onderhandelingshoofdstukken weinig of geen algehele vooruitgang is geboekt ten aanzien van de criteria voor EU-lidmaatschap, en wijst met name op tekortkomingen op kritieke gebieden zoals de rechtsstaat, mediavrijheid, hervorming

van het openbaar bestuur en afstemming op het EU-beleid – in het bijzonder het EU-buitenlandbeleid;

4. betreurt het uitblijven van substantiële vooruitgang met betrekking tot hoofdstuk 31, aangezien de opstelling van Servië wat betreft het zich aansluiten bij EU-standpunten inzake buitenlands beleid grotendeels ongewijzigd is gebleven, hetgeen voornamelijk te wijten is aan de nauwe betrekkingen van Servië met Rusland; herinnert eraan dat Servië wat zijn afstemming op het GBVB betreft een duidelijke uitzondering is in de Westelijke Balkan; roept Servië op om deze trend te keren en positieve stappen richting een volledige afstemming te zetten; merkt op dat Servië zich weliswaar toenemend achter EU-uitspraken en verklaringen schaart, maar dat dit nog steeds slechts 61 % van de gevallen betreft; is ingenomen met de voortdurende actieve deelname en positieve bijdrage van Servië aan militaire crisisbeheersingsmissies en -operaties van de EU;
5. is ingenomen met de humanitaire steun van Servië aan Oekraïne en neemt kennis van de verkoop van munitie ter waarde van 800 miljoen EUR voor gebruik door Oekraïne in een wederzijds voordelige overeenkomst; merkt op dat Servië zich bij enkele EU-standpunten over de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne heeft aangesloten; betreurt echter dat Servië zich nog steeds niet heeft aangesloten bij de beperkende maatregelen van de EU tegen Rusland; verzoekt de EU de omvang van haar financiële bijstand aan Servië te heroverwegen indien het land antidemocratische ideologieën blijft steunen en blijft weigeren zich achter de beperkende maatregelen van de EU en het GBVB te scharen; roept Servië op zich systematisch en onverwijld aan te sluiten bij de beperkende maatregelen van de EU en het algemene EU-beleid ten aanzien van Rusland en Belarus;
6. benadrukt het belang van sancties tegen Rusland voor de veiligheid van Europa als geheel; betreurt de aanhoudende nauwe betrekkingen van Servië met Rusland, welke vragen doen rijzen over de strategische koers van het land; roept de Servische autoriteiten nogmaals op om transparanter te zijn over de rol en activiteiten van het zogeheten Russisch-Servisch Humanitair Centrum in Nis en om alle militaire samenwerking met Rusland onmiddellijk te beëindigen; neemt kennis van het besluit van Servië om de VN-resolutie waarin de Russische agressie tegen Oekraïne wordt veroordeeld, drie jaar na de grootschalige invasie te steunen; betreurt dat president Vučić de stem van Servië voor de VN-resolutie onmiddellijk mondeling weer introk, en sprak van een “fout”; is van mening dat Servië, door de bevoorrechte betrekkingen met het Kremlinregime in stand te houden, niet alleen zijn geloofwaardigheid als kandidaat-lidstaat ondermijnt, maar ook het vertrouwen van zijn Europese partners en de toekomst van de betrekkingen tussen de EU en Servië op het spel zet;
7. betreurt dat de steun van de bevolking in Servië voor het EU-lidmaatschap blijft afnemen terwijl de steun voor het regime van Poetin blijft toenemen, wat het resultaat is van een aloude anti-EU- en pro-Russische retoriek die in de media – waar de regering het voor het zeggen heeft – en bij monde van bepaalde regeringsfunctionarissen te horen valt; verzoekt de Servische autoriteiten een op feiten gebaseerd en open debat over toetreding tot de EU te bevorderen;
8. betreurt de voortdurende verspreiding van desinformatie, onder meer over de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne; veroordeelt het feit dat het effect van deze praktijken ook in andere landen in de regio merkbaar is; verzoekt de Servische autoriteiten desinformatie te bestrijden en verzoekt de EU de samenwerking met Servië te versterken teneinde de democratische veerkracht te versterken en hybride dreigingen tegen te gaan;

9. stelt vast dat Servië vooruitgang heeft geboekt bij de afstemming op het visumbeleid van de EU en dringt aan op een volledige afstemming, in het bijzonder met betrekking tot derde landen die een veiligheidsrisico voor de EU vormen, met inbegrip van de dreiging van cyberaanvallen; is ingenomen met de op 25 juni 2024 ondertekende overeenkomst tussen de EU en Servië betreffende operationele samenwerking op het gebied van grensbeheer met Frontex, waarbij nadrukkelijk is gesteld dat in lijn met de grondrechten en internationale normen moet worden opgetreden;
10. herinnert eraan dat het algehele tempo van de toetredingsonderhandelingen afhankelijk moet zijn van tastbare vooruitgang ten aanzien van de fundamentele kwesties, de rechtsstaat, inzet voor de gedeelde Europese rechten en waarden alsook voor de dialoog tussen Belgrado en Pristina – die in goed vertrouwen moet worden gevoerd met het oog op een wettelijk bindende overeenkomst op grond van wederzijdse erkenning – alsmede voor afstemming op het GBVB van de EU; herhaalt zijn standpunt dat de toetredingsonderhandelingen met Servië alleen mogen worden voortgezet als het land zich aansluit bij de EU-sancties tegen Rusland en aanzienlijke vooruitgang boekt met zijn EU-gerelateerde hervormingen, met name op het gebied van de fundamentele kwesties;
11. herhaalt zijn zorgen over de verzoenende houding van de Commissie jegens Servië tegen de achtergrond van een jaar waarin sprake is geweest van afbraak van de rechtsstaat, de democratie en de grondrechten, en waarin Servië een destabiliserende invloed heeft gehad op de hele regio; dringt er bij de Commissie op aan om, ook op het hoogste niveau, duidelijker taal te spreken jegens Servië en er consequent op te wijzen dat het land aanzienlijk tekortschiet en te weinig vooruitgang boekt of zelfs achteruitgang vertoont, en zich dus sterk te blijven maken voor de fundamentele waarden van de EU;
12. verzoekt de Servische regering de rol en de voordelen van toetreding tot de EU en van door de EU gefinancierde projecten en hervormingen bij de Servische bevolking onder de aandacht te brengen;

Democratie en de rechtsstaat

13. wijst op de aanhoudende uitdagingen bij het waarborgen van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, zoals ongepaste beïnvloeding en politieke druk jegens die rechterlijke macht; uit zijn zorgen over het uitblijven van waarborgen ter voorkoming van politieke inmenging bij benoemingen binnen de rechterlijke macht en bij disciplinaire maatregelen tegen rechters en aanklagers; verzoekt Servië ervoor te zorgen dat de hoge raad voor de rechterlijke macht (High Judicial Council), de hoge raad voor de openbare aanklager (High Prosecutorial Council) en de regering en het parlement van Servië de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de autonomie van het openbaar ministerie doeltreffend en proactief verdedigen;
14. benadrukt dat het belangrijk is de Wet inzake de gerechtelijke academie aan te nemen en het advies van de Commissie van Venetië over te nemen, en de nodige benoemingen in de rechterlijke macht te doen teneinde het aantal vacante posten te verkleinen en de algehele effectiviteit van de rechterlijke organisatie te verbeteren; merkt op dat door de vertraging bij het aannemen van deze wet belangrijke justitiële hervormingen, die nodig zijn voor de afstemming op EU-normen, tot stilstand zijn gebracht; pleit ervoor nog een

transparante raadplegingsronde met alle relevante belanghebbenden te houden en het wetsvoorstel daarop aan te passen, teneinde de onafhankelijkheid en controlemechanismen van de instelling te waarborgen en tot de algehele onafhankelijkheid van de rechterlijke macht bij te dragen;

15. merkt op dat er ondanks de aanneming van een nieuwe strategie voor corruptiebestrijding voor 2024-2028 slechts beperkte vooruitgang is geboekt in de strijd tegen corruptie; roept Servië op om het bijbehorende actieplan voor corruptiebestrijding aan te nemen en ten uitvoer te leggen, en om een effectief monitoring- en coördinatiemechanisme op te zetten om de voortgang bij te houden, in lijn met internationale normen; uit zijn bezorgdheid over het feit dat corruptie nog steeds wijdverbreid is op vele gebieden, met name in verband met “projecten van belang voor de Republiek Servië”, en wijst erop dat een sterke politieke wil nodig is om corruptie doeltreffend aan te pakken en om vanuit strafrechtelijke hoek stevig op te treden tegen corruptie op hoog niveau; merkt op dat Servië in de corruptieperceptie-index 2024 op de 105e plaats staat, ver onder het gemiddelde van de EU; is van mening dat het corruptieniveau in Servië een aanzienlijke belemmering voor zijn EU-toetreding vormt; stelt met bezorgdheid vast dat er na jaren nog steeds geen resultaten zijn geboekt in gevallen van groot openbaar belang, zoals in de reeds lang voortdurende zaken Krušik, Jovanjica, Savamala en Belivuk; roept Servië op om de onafhankelijkheid van zijn anticorruptieinstanties te versterken door ervoor te zorgen dat ze genoeg mensen en middelen hebben en dat ze beschermd worden tegen politieke inmenging; verzoekt de regering van Servië het Verdrag inzake bestrijding van omkoping van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling te ondertekenen en haar rechtskader inzake politieke samenwerking en georganiseerde misdaad volledig af te stemmen op dat van de EU;
16. is ingenomen met de meer pluralistische samenstelling van het nieuwe parlement, met een bredere vertegenwoordiging van politieke partijen, met inbegrip van partijen van nationale minderheden; stelt vast dat de vervroegde verkiezingen en de daarmee gepaard gaande onderbreking van het werk van regering en parlement de voortgang van de hervormingen hebben belemmerd; wijst op het frequente patroon van vervroegde verkiezingen, een permanente campagnemodus en lange vertragingen bij de vorming van regeringen, alsook op de ontwrichting van de werkzaamheden van het nationale parlement, waaronder het ontbreken van vragensessies met de regering, het ontbreken van discussies over de rapporten van onafhankelijke instanties, en het frequentere gebruik van spoedprocedures, die leiden tot een gebrek aan parlementair toezicht en legitimiteit, en niet bijdragen tot een doeltreffend democratisch bestuur van het land;
17. neemt kennis van het aftreden van minister-president ^{5.1.2.e} op 28 januari 2025, dat op 19 maart 2025 door de Nationale Vergadering werd bevestigd, en van de daaropvolgende verkiezing van de nieuwe regering onder leiding van Đuro Macut, die op 16 april 2025 is benoemd; merkt op dat de Nationale Vergadering zijn werk op 4 maart 2025 na een pauze van drie maanden heeft hervat en veroordeelt alle gewelddadigheden die zich bij die gelegenheid voordeden;
18. herhaalt bereid te zijn de Nationale Vergadering en haar leden te ondersteunen bij de democratische processen die verband houden met het Europese traject van Servië, met inbegrip van de juiste werking van het parlement in overeenstemming met zijn reglement, door gebruik te maken van de bestaande instrumenten en initiatieven van het Europees Parlement ter ondersteuning van de democratie en door zijn steun te verlenen

aan het versterken van het parlementair toezicht op het EU-toetredingsproces en daaraan gerelateerde hervormingen;

19. neemt met diepe bezorgdheid kennis van het eindverslag van de verkiezingswaarnemingsmissie van het OVSE/ODIHR over de verkiezingen van december 2023; merkt op dat de Nationale Vergadering in april 2024 een werkgroep voor de verbetering van het verkiezingsproces heeft samengesteld, maar dat tegen het einde van dat jaar geen overeenstemming was bereikt over wettelijke maatregelen om het verkiezingsproces te verbeteren; merkt op dat twee van de drie vertegenwoordigers uit het maatschappelijk middenveld in februari 2025 uit de werkgroep zijn getreden; merkt op dat in de eerste maanden van 2025 stappen zijn ondernomen om de Wet inzake de centrale kiezerslijst te wijzigen, maar dat tussen actoren uit de politiek en het maatschappelijk middenveld geen consensus over de inhoud is bereikt; roept alle parlementaire fracties in de Nationale Vergadering op om met goedkeuring van alle fracties te besluiten tot uitvoering van aanbevelingen van het ODIHR; dringt aan op gelijke behandeling van alle parlementsleden bij de werkzaamheden van de Nationale Vergadering, consequente en doeltreffende toepassing van de parlementaire gedragscode en onpartijdige bestraffing van inbreuken op de parlementaire integriteit;
20. maakt zich zorgen over de toenemende rol van buitenlandse informatiemaniplatie en inmenging (FIMI) en buitenlandse cyberactiviteiten en inmenging in de democratische verkiezingsprocessen in Servië;
21. benadrukt dat het cruciaal is in te staan voor de onafhankelijkheid van belangrijke instituties, met inbegrip van regelgevende instanties voor de media zoals de regelgevende autoriteit voor elektronische media (REM – Regulatory Authority for Electronic Media); betreurt dat de verkiezing van de nieuwe leden vertraging heeft opgelopen; betreurt de onregelmatigheden in het nominatieproces; merkt op dat diverse kandidaten zich in februari 2025 uit de selectie hebben teruggetrokken, en hun besluit motiveerden verwijzende naar deze onregelmatigheden; betreurt ten eerste dat de REM, ondanks haar wettelijke verplichting daartoe, heeft nagelaten het verloop van de verkiezingscampagne van 2023 in de media tijdig te controleren, verslag uit te brengen van haar bevindingen en sancties op te leggen aan mediakanalen die de wet overtraden, haatzaaiende uitslatingen verspreidden of journalistieke normen schonden; merkt bezorgd op dat pluralistische politieke standpunten in de nationale media ontbreken; merkt op dat de REM pluralisme in de media, transparantie over de eigendomsstructuren van mediakanalen en onafhankelijkheid van buitenlandse actoren actief moet bevorderen;
22. betreurt dat de REM vier nationale frequenties heeft toegekend aan kanalen die zich in het verleden schuldig hebben gemaakt aan schending van de journalistieke normen, waaronder het gebruik van haatzaaiende uitslatingen en misleiding van het publiek, het niet in acht nemen van door de REM afgegeven waarschuwingen, verspreiding van desinformatie en steun voor het Kremlin-narratief over de oorlog van Rusland in Oekraïne; betreurt ten eerste dat de REM de vijfde nationale vergunning niet heeft uitgegeven en dringt erop aan om deze toe te kennen aan de hand van een transparant en onpartijdig proces zonder onnodige vertragingen en in overeenstemming met internationale normen voor vrijheid van de media, zodra een nieuwe REM-raad is verkozen; roept de Servische regering op het verkiezingsproces van nieuwe leden af te breken en opnieuw te beginnen, in overeenstemming met het Servisch recht en internationale normen voor vrijheid van de media;

Fundamentele vrijheden en mensenrechten

23. betuigt zijn oprechte medeleven aan de familieleden van de zestien slachtoffers die om het leven zijn gekomen en aan degenen die gewond zijn geraakt toen op 1 november 2024 de luifel van het treinstation van Novi Sad is ingestort; dringt erop aan dat na onderzoek door de autoriteiten een volledige en transparante gerechtelijke procedure wordt ingeleid om degenen die verantwoordelijk zijn te berechten; onderstreept dat ook ruimer moet worden onderzocht in hoeverre corruptie leidde tot een verlaging van de veiligheidsnormen en bijdroeg tot deze tragedie;
24. betreurt de traagheid waarmee de Servische autoriteiten hebben gereageerd en verantwoording hebben genomen, de traagheid van het onderzoek en het gebrek aan transparantie in de nasleep van de tragedie – zaken die vervolgens onder sterke publieke druk gedeeltelijk zijn geadresseerd;
25. spreekt zijn diepe bezorgdheid uit over de problemen van systemische aard die door de studentenprotesten en verschillende andere protesten in Servië onder de aandacht zijn gebracht, zoals kwesties met betrekking tot burgerlijke vrijheden, de scheiding der machten, corruptie, milieubescherming, institutionele en financiële transparantie – in het bijzonder in verband met infrastructuurprojecten – en verantwoordingsplicht; betreurt dat de regering deze kans niet heeft aangegrepen om tegemoet te komen aan de eisen van de studenten en van de burgers die de studenten in goed vertrouwen hebben gesteund; beaamt dat de eisen van de studenten in het verlengde liggen van de hervormingen die Servië wordt geacht door te voeren in zijn EU-toetredingstraject;
26. benadrukt het belang van de vrijheid van meningsuiting en van vergadering; roept de autoriteiten van Servië op om de bescherming van de deelnemers aan de vreedzame protesten te waarborgen; neemt kennis van de massale protesten op 15 maart 2025, de grootste in de moderne geschiedenis van Servië; dringt aan op een onpartijdig onderzoek naar de beweringen dat onrechtmatige technologie voor crowdmanagement tegen de demonstranten is gebruikt, waardoor een aantal van hen gewond is geraakt;
27. betreurt het aanhoudende geweld tegen studenten, zo ook het recente incident in het gebouw van de Faculteit Sport en Lichamelijke Opvoeding in Novi Sad, waarbij ten minste vijf mensen gewond raakten als gevolg van het feit dat de politie het gebouw binnendrong, in gezelschap van de decaan, ^{5.1.2.e} ;
28. veroordeelt in de krachtigste bewoordingen het misbruik van persoonsgegevens uit openbare registers met het oog op represailles tegen vreedzame demonstranten; roept het openbaar ministerie in Servië op om alle personen aan te klagen die de demonstranten fysiek hebben aangevallen of hebben aangezet tot geweld tegen de demonstranten; is ernstig bezorgd over elke daad van geweld; volgt nauwkeurig de ontwikkelingen met betrekking tot arrestaties van demonstranten en de rechtsvervolging die tegen hen is ingesteld; maakt zich zorgen over de meldingen dat de geheime diensten betrokken waren bij intimidatie en surveillance van de demonstranten; veroordeelt de uitspraken van Servische autoriteiten die aanzetten tot geweld tegen studenten en andere demonstranten; merkt op dat studentenactivisten geconfronteerd worden met intimidatie, juridisch of anderszins, en met buitensporige geweldspleging door de autoriteiten; pleit voor een grondig, onpartijdig en snel onderzoek naar de beschuldiging van geweld tegen demonstranten en wangedrag door de politie tijdens de protesten; dringt er bij de diplomatieke missies van de EU en de lidstaten op aan de lopende rechtszaken in verband

met de protesten op de voet te blijven volgen;

29. is ernstig bezorgd over de toenemende politieke en financiële druk op leerkrachten in het basis- en middelbaar onderwijs, alsook op professoren aan de universiteit, die geen salaris ontvingen omdat zij hadden deelgenomen aan de collectieve actie ter ondersteuning van de eisen van studenten; betreurt in dit verband de onaanvaardbare gerechtelijke procedures en de lastercampagne in de media tegen de rector van de Universiteit van Belgrado;
30. is ernstig verontrust door het feit dat de Servische autoriteiten op grote schaal gebruikmaken van illegale surveillancepraktijken door de inzet van spyware tegen activisten, journalisten en personen uit het maatschappelijk middenveld, zoals wordt aangegeven in recente verslagen van Amnesty International en de SHARE Foundation; dringt er bij de regering van Servië op aan het gebruik van geavanceerde surveillancetechnologie tegen activisten, journalisten en mensenrechtenactivisten onmiddellijk te staken en roept de bevoegde overheidsinstanties op om een grondig onderzoek uit te voeren naar alle bestaande gevallen van onrechtmatige surveillance en onrechtmatig gebruik van spyware en om passende gerechtelijke stappen te ondernemen tegen degenen die daar verantwoordelijk voor zijn; verzoekt de Europese Commissie in dit verband om opvolging te geven aan deze incidenten, deze problemen bij de Servische autoriteiten aan te kaarten en aan te dringen op een grondig onderzoek naar deze kwesties;
31. betreurt het vermeende illegale af luisteren en vasthouden van vijf activisten van de oppositiepartij Beweging van Vrije Burgers (PSG) en een student van de STAV-organisatie in maart 2025, en de arrestatiebevelen die tegen andere STAV-activisten zijn uitgevaardigd; veroordeelt het gebruik van deze zaak door de propagandamedia en de ongegronde verlenging van de detentie; dringt er bij de Servische autoriteiten op aan 5.1.2.e Mladen 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e 5.1.2.e vrij te laten;
32. verwierpt beschuldigingen dat de EU en sommige van haar lidstaten betrokken zouden zijn geweest bij het organiseren van de studentenprotesten met de bedoeling een “kleurenrevolutie” te ontketen; verwierpt in dit verband met klem de onrechtmatige arrestaties en uitwijzingen van EU-burgers en de openbaarmaking van de persoonsgegevens van EU-burgers door veroordeelde oorlogsmisdadigers, alsook de haatzaaiende uitlatingen tegen nationale minderheden; drukt zijn bezorgdheid uit over het toenemende aantal detenties van EU-burgers bij de grens van Servië; merkt op dat het anti-EU-discours ertoe leidt dat de steun voor EU-integratie in de Servische samenleving afneemt en de aanwezigheid van buitenlandse autocratische actoren in het land wordt versterkt;
33. verzoekt de Servische autoriteiten om het vertrouwen van burgers in overheidsinstellingen te herstellen door transparantie en verantwoordingsplicht te waarborgen; moedigt alle politieke en maatschappelijke actoren aan een inclusieve, inhoudelijke dialoog aan te gaan met het oog op de uitvoering van EU-gerelateerde hervormingen;
34. merkt op dat de mediavrijheid in Servië verder is verslechterd, zoals blijkt uit het feit dat Servië in de wereldindex voor persvrijheid van Verslaggevers zonder Grenzen van 2024 naar de 98e plaats is gezakt; verzoekt Servië dringend de professionaliteit, diversiteit en pluraliteit van de media te verbeteren en te beschermen, en hoogwaardige onderzoeksjournalistiek, de hoogste ethische journalistieke normen middels

eerbiediging van journalistieke gedragscodes, en mediageletterdheid te bevorderen; herinnert aan het belang van pluraliteit en transparantie in de media, onder meer wat betreft eigendom en financiering, vooral door middel van een betere betrokkenheid van de REM; herinnert eraan dat de concentratie van media-eigendom nadelige gevolgen kan hebben voor de vrijheid van de media en de professionaliteit van de verslaglegging; beaamt nogmaals dat Servië zich als onderdeel van de toetredingsonderhandelingen op één lijn met de EU moet positioneren wat betreft zaken van strategisch belang, zoals het tegengaan van FIMI; roept Servië op zich aan te sluiten bij het EU-beleid inzake het tegengaan van buitenlandse inmenging en desinformatiecampagnes door concrete regelgevende maatregelen conform de EU-normen ten uitvoer te leggen, zoals de bepalingen in de digitaledienstenverordening¹ en Verordening (EU) 2024/900 betreffende transparantie en gerichte politieke reclame²; spoort Servië, de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) en het Europees Centrum voor de bestrijding van hybride dreigingen aan om met elkaar samen te werken bij het tegengaan van desinformatie; verlangt van de autoriteiten dat alle gevallen van haatzaaien, lastercampagnes en strategische rechtszaken tegen journalisten worden onderzocht en dat de daders vervolgd worden;

35. is ernstig bezorgd over de gemelde gevallen van aanvallen op, digitale surveillance en intimidatie van journalisten, mensenrechtenactivisten en maatschappelijke organisaties, zoals de recente inval op 25 februari 2025 door de politie bij vier grote maatschappelijke organisaties, zogenaamd vanwege vermeend misbruik van middelen van het Amerikaans Bureau voor Internationale Ontwikkeling (USAID); veroordeelt ten strengste de aanhoudende lastercampagnes tegen en intimidatie van het maatschappelijk middenveld in Servië, waaronder valse beschuldigingen van samenzweringen om de regering met steun uit het buitenland omver te werpen;
36. is bezorgd over het feit dat maatschappelijke organisaties in Servië met steeds meer problemen geconfronteerd worden, waaronder beperkende voorwaarden, financieringsbeperkingen, invallen door de politie en andere vormen van intimidatie door overheidsinstanties; onderstreept het belang van een kader dat plaatselijke, bruisende maatschappelijke organisaties in staat stelt vrijelijk hun activiteiten uit te voeren en op inclusieve en zinvolle wijze deel te nemen aan de beleidsvorming, waaronder het proces van opname in de EU; betreurt dat Servië momenteel geen kader heeft waarbinnen levendige en pluralistische maatschappelijke organisaties – met name organisaties op het vlak van democratieondersteuning en verkiezingswaarneming – vrijelijk hun activiteiten kunnen uitvoeren en op inclusieve en zinvolle wijze deel kunnen nemen aan de beleidsvorming; uit zijn bezorgdheid over recente invallen bij de kantoren van maatschappelijke organisaties; dringt erop aan dat onderzoek wordt gedaan naar alle aanvallen en lastercampagnes tegen maatschappelijke organisaties en dat de transparantie van overheidsfinanciering wordt verbeterd;
37. veroordeelt de politieke druk die wordt uitgeoefend op universiteiten en andere

¹ Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening) (PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>).

² Verordening (EU) 2024/900 van het Europees Parlement en de Raad van 13 maart 2024 betreffende transparantie en gerichte politieke reclame (PB L, 2024/900, 20.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj>).

onderzoeksinstellingen met een overhaast regeringsdecreet waarmee de academische vrijheid van onderzoekers wordt aangetast en hun salarissen worden verlaagd; veroordeelt de lasterpraatjes over professoren, onderzoekers en ander academisch personeel in regeringsgezinde media; betreurt de toenemende inzet van tijdelijke contracten voor leraren en andere ambtenaren als politiek instrument om druk en controle uit te oefenen;

38. dringt er bij de Servische autoriteiten op aan om de beschikbaarheid van openbare omroepdiensten in alle minderheidstalen in het hele land uit te breiden en er zo voor te zorgen dat alle gemeenschappen gelijke toegang tot media hebben, naar het voorbeeld van de beproefde praktijk uit de regio Vojvodina;
39. spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over het wetsontwerp dat op 29 november 2024 bij het Servische parlement is ingediend en waarin wordt voorgesteld een wet inzake buitenlandse agenten naar Russisch model in te voeren; herinnert de Servische wetgevers eraan dat maatschappelijke organisaties en journalisten een belangrijke rol spelen in een gezonde democratische samenleving; herhaalt dat dergelijke wetgeving onverenigbaar is met de waarden van de EU; merkt op dat meerdere maatschappelijke organisaties in februari 2025 hun samenwerking met de wetgevende en uitvoerende arm van de regering hebben opgeschort;
40. uit zijn ernstige bezorgdheid over het feit dat de bescherming van erfgoed in Servië in toenemende mate een politieke kwestie is geworden, hetgeen blijkt uit de intrekking van de beschermde status van culturele monumenten en het negeren van wettelijke procedures in verband met monumentenzorg, bijvoorbeeld in het geval van het modernistische complex Generalštab;
41. vraagt Servië desinformatie te bestrijden, met inbegrip van manipulatieve anti-EU-narratieven, en vraagt met name de van de Servische staat afkomstige desinformatiecampagnes te staken; veroordeelt de opening van een RT-kantoor in Belgrado, de start van een onlinenieuwsvoorziening door RT in de Servische taal, en de voortzetting van de Russische onlinenieuwsdienst Sputnik Srbija, die wordt gebruikt voor de verspreiding van pro-Russische narratieven en desinformatie in de hele Westelijke Balkan; verzoekt de Servische autoriteiten met klem hybride dreigingen tegen te gaan en zich volledig aan te sluiten bij het besluit van de Raad inzake de opschorting van de omroepactiviteiten van Sputnik en RT; is zeer bezorgd over de verspreiding van desinformatie over de Russische agressie tegen Oekraïne; verzoekt Servië en de Commissie de infrastructuur te versterken met het oog op de bestrijding van desinformatie en andere hybride dreigingen; veroordeelt de toenemende invloed van door de Russische en Chinese staat gevoede desinformatie in Servië, onder meer via de verspreiding van anti-EU- en antidemocratische narratieven;
42. neemt nota van de aanneming van de nationale strategie voor gelijkheid en de strategie ter voorkoming van en bescherming tegen discriminatie, en dringt aan op een volledige uitvoering van deze strategieën en op een verdere afstemming op Europese normen; dringt er bij de autoriteiten op aan om de aanbevelingen van de Groep van deskundigen inzake actie tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (GREVIO) op te volgen en zo de naleving van het door Servië geratificeerde Verdrag van Istanbul te verbeteren; merkt bezorgd op dat de uitvoering van de wet inzake gendergelijkheid tijdelijk is opgeschort door het grondwettelijk hof; uit zijn bezorgdheid over het feit dat organisaties die zich inzetten voor vrouwenrechten en gendergelijkheid consistent te

weinig ondersteuning ontvangen;

43. is zeer onthutst over de achteruitgang van de democratie in Servië, een situatie die nog wordt verergerd door een negatief migratiesaldo als gevolg van economische problemen en politieke vervolging; benadrukt dat vooral jonge, hoogopgeleide en werkende mensen gedwongen worden het land te verlaten, evenals personen die vanwege hun politieke opvattingen onder druk staan en bedreigd worden, onder wie ^{5.1.2.e} de moeder van een van de slachtoffers van de tragedie bij het station van Novi Sad, die vreest voor haar veiligheid na onder druk te zijn gezet door aanhangers van de SNS;
44. benadrukt dat de Servische autoriteiten concrete stappen moeten zetten voor de handhaving en versterking van de rechten van kinderen in Servië, onder meer door het derde Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind te ratificeren, door een nationaal actieplan voor de rechten van het kind aan te nemen, door een nieuwe strategie inzake geweld tegen kinderen aan te nemen aangezien het vorige kader is verlopen, en door een nationaal kader voor de bescherming van kinderen tegen misbruik en verwaarlozing in te stellen;
45. is ingenomen met het feit dat de Belgrade Pride 2024, de grootste tot dusver in Servië, vreedzaam is verlopen, weliswaar met een grote inzet van de politie die de deelnemers aan het evenement beschermde;
46. benadrukt dat er sterk moet worden ingezet op het waarborgen van de rechten van nationale minderheden, het waarborgen van hun volledige vertegenwoordiging op alle bestuursniveaus, het behoud van hun culturele identiteit door het gebruik van hun respectieve talen en door tegemoet te komen aan hun onderwijsbehoeften, hun vrijheid van meningsuiting en hun toegang tot informatie, en dat actief onderzoek moet worden gedaan naar haatmisdrijven, aangezien al deze zaken ontegenzeggelijk behoren tot de gemeenschappelijke Europese waarden; betreurt het feit dat bijna alle nationale minderheden enkel in formele zin een beschermde status genieten; uit zijn zorgen over de praktijk van pro forma vertegenwoordiging van nationale minderheden, waarbij de regering de controle behoudt; verzoekt Servië het cultureel erfgoed en de tradities van zijn nationale minderheden te beschermen en te bevorderen en in het bijzonder een positief klimaat voor onderwijs in minderheidstalen te creëren door onder meer voldoende leerkrachten, lesboeken en aanvullend lesmateriaal ter beschikking te stellen en betreurt de schending van minderheidsrechten in dit verband; roept Servië op te staken met het stoken tussen nationale minderheden met verschillende nationale identiteiten aangezien hiermee verdeeldheid binnen deze gemeenschappen wordt gezaaid, en veroordeelt ten strengste de gemelde gevallen van haatzaaiende uitlatingen tegen een aantal van deze minderheden; merkt op dat het opstellen van een nieuw actieplan voor de rechten van nationale minderheden aanzienlijke vertraging heeft opgelopen en benadrukt met klem dat Servië dit plan moet afmaken en onmiddellijk ten uitvoer moet leggen; wijst erop dat het nieuwe actieplan de bevindingen en aanbevelingen van het adviescomité van het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden van de Raad van Europa volledig in acht moet nemen;
47. spreekt zijn bezorgdheid uit over de aanzienlijke daling in het bevolkingsaantal van bepaalde minderheidsgroepen, waaronder de Bulgaarse minderheid; verzoekt Servië het recht te waarborgen om namen en talen te gebruiken die specifiek zijn voor minderheidsgroepen, met inbegrip van vrouwen binnen de Bulgaarse gemeenschap; stelt met bezorgdheid vast dat niet alle schoolboeken in het Bulgaars zijn vertaald;

verzoekt de Servische regering ervoor te zorgen dat de Kroatische minderheid in Servië dezelfde rechten geniet als de Servische minderheid in Kroatië, met name wat betreft het waarborgen van vertegenwoordiging op alle bestuursniveaus, ook op regionaal en lokaal niveau; herhaalt zijn bezorgdheid over de beperkende en arbitraire handhaving van de Wet inzake vast en tijdelijk verblijf waardoor de adressen van duizenden Albanezen in het zuiden van Servië uit het bevolkingsregister zijn verwijderd; wijst met klem op de situatie van de Roemeense orthodoxe kerk in Servië, die door de staat niet officieel als traditionele kerk wordt erkend;

48. betreurt de pogingen van de Servische autoriteiten om de nationale identiteit van gemeenschappen binnen het land te ondermijnen; spreekt in dit verband zijn bezorgdheid uit over de verspreiding van bepaalde narratieven, bijvoorbeeld over de “Shopi-natie”, waarmee wordt geprobeerd het bestaan van de Bulgaarse gemeenschap, haar geschiedenis en cultureel erfgoed te ontkennen; betreurt de huiszoeken door de Servische autoriteiten bij het cultureel centrum van Bosilegrad, alsook het juridisch vooronderzoek dat is ingezet tegen activisten van ngo’s vanwege “etnische haat”;
49. roept Servië op om zich te weerhouden van het verdraaien van historische gebeurtenissen, zoals het discours rondom het zogenaamde bloedbad in Surdulica, wat alleen maar dient om verdeeldheid en haat jegens minderheden en buurlanden te zaaien en wat niet samengaat met EU-lidmaatschap;

Verzoening en goede nabuurschapsbetrekkingen

50. herhaalt dat goede nabuurschapsbetrekkingen en regionale samenwerking essentiële bestanddelen van het uitbreidingsproces zijn; roept Servië op om een einde te maken aan de binnenkomstbeperkingen voor maatschappelijke activisten en kunstenaars uit de regio, aangezien met een dergelijke handelswijze de regionale dialoog en samenwerking ondermijnd worden; bevestigt bovendien nogmaals het belang van stabiliteit alsook veerkracht tegenover buitenlandse inmenging in binnenlandse democratische processen in de landen in Zuidoost-Europa; benadrukt dat het van belang is dat Servië goede nabuurschapsbetrekkingen ontwikkelt, bilaterale overeenkomsten ten uitvoer legt en een oplossing vindt voor onopgeloste bilaterale kwesties met zijn buurlanden; wijst op de deelname van Servië aan regionale initiatieven en de actieve betrokkenheid van Servië bij het groeiplan voor de Westelijke Balkan en de gemeenschappelijke regionale markt; benadrukt dat eerbiediging van de rechten van nationale minderheden een essentiële voorwaarde is voor voortgang in het Europese toetredingstraject van Servië;
51. dringt aan op historische verzoening waarbij discriminatie en vooroordelen uit het verleden worden losgelaten; betreurt de recente opruiende retoriek van de regering tegen buurlanden die het openen van cluster 3 voor Servië niet steunden;
52. herhaalt dat Servië zich moet onthouden van inmenging in de binnenlandse politiek van zijn buurlanden op de Westelijke Balkan, onder meer met betrekking tot de ongrondwettelijke viering van de Dag van de Servische Republiek in Bosnië en Herzegovina en het in twijfel trekken van rechterlijke uitspraken in Bosnië en Herzegovina;
53. dringt er bij Servië op aan zich sterker te maken voor verzoening en oplossingen te zoeken voor geschillen uit het verleden, in het bijzonder waar het vermiste personen betreft, te weten 1 782 personen in Kroatië, 7 608 personen in Bosnië en Herzegovina

- en 1 595 personen in Kosovo; roept de Servische autoriteiten op om te zorgen voor gerechtigheid voor slachtoffers door gerechtelijke uitspraken inzake oorlogsmisdaden te aanvaarden en te eerbiedigen, door te strijden tegen straffeloosheid ten aanzien van oorlogsmisdaden, door onderzoek te doen naar zaken betreffende vermiste personen, door onderzoek te doen op locaties met graven en door binnenlandse openbaar aanklagers te steunen bij hun inspanningen om daders voor het gerecht te brengen, hetgeen ook de medewerking van andere partijen vereist; veroordeelt ten stelligste de wijdverbreide publieke ontkenning van internationale vonnissen inzake oorlogsmisdaden, waaronder de ontkenning van de genocide in Srebrenica;
54. verzoekt de gerechtelijke autoriteiten in Servië ervoor te zorgen dat in alle gevallen van oorlogsmisdaden aan de normen voor een eerlijk proces wordt voldaan en gerechtigheid voor slachtoffers wordt bewerkstelligd; pleit ervoor om ontkenning van oorlogsmisdaden en verheerlijking van oorlogsmisdadigers op te nemen in het wetboek van strafrecht zodat elke vorm van ontkenning van oorlogsmisdaden, zoals bepaald door de vonnissen van het Internationaal Straftribunaal voor het voormalige Joegoslavië en het Internationaal Gerechtshof, kan worden vervolgd;
55. spreekt nogmaals zijn steun uit voor het initiatief tot oprichting van een regionale commissie voor de vaststelling van feiten over oorlogsmisdaden en andere ernstige schendingen van de mensenrechten die zijn begaan op het grondgebied van het voormalige Joegoslavië (Recom);
56. herhaalt zijn standpunt over het belang van het openstellen en publiceren van oorlogsarchieven en herhaalt zijn oproep om de archieven van het voormalige Joegoslavië open te stellen en met name toegang te verlenen tot de dossiers van de voormalige Joegoslavische geheime dienst (UDBA) en de contra-inlichtingendienst van het Joegoslavische volksleger (KOS) en om de dossiers terug te geven aan de respectieve regeringen als zij daarom vragen;
57. geeft nogmaals blijk van zijn volledige steun aan de door de EU gefaciliteerde dialoog en is ingenomen met de benoeming van ^{5.1.2.e} als speciale vertegenwoordiger van de EU voor de dialoog tussen Belgrado en Pristina;
58. wijst nogmaals op het belang van constructieve betrokkenheid van zowel de Servische als de Kosovaarse autoriteiten om een alomvattende, juridisch bindende normaliseringsovereenkomst tot stand te brengen op basis van wederzijdse erkenning en in overeenstemming met het internationaal recht; roept zowel Kosovo als Servië op om het Akkoord van Brussel en het Akkoord van Ohrid uit te voeren, hetgeen onder andere de oprichting van de vereniging van gemeenten met een Servische meerderheid inhoudt, alsook het staken van het verzet van Servië tegen het lidmaatschap van Kosovo van regionale en internationale organisaties, en af te zien van unilaterale acties die de dialoog zouden kunnen verstoren;
59. verwacht van Kosovo en Servië dat ze hun volledige medewerking verlenen en alle nodige maatregelen treffen om de daders van de terroristische aanslag van 2023 in Banjska aan te houden en snel voor de rechter te brengen; betreurt dat Servië nog steeds geen vervolging heeft ingesteld tegen de schuldigen, met name ^{5.1.2.e} de vicevoorzitter van Srpska Lista; benadrukt nogmaals dat ook de daders van de terroristische aanslag in Zubin Potok ter verantwoording moeten worden geroepen en onverwijld voor de rechter moeten worden gebracht;

60. verzoekt de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid en de Commissie om zich proactiever op te stellen bij het aansturen van de dialoog; pleit voor een grotere rol voor het Europees Parlement bij het faciliteren van de dialoog door middel van regelmatige bijeenkomsten van de gezamenlijke parlementaire vergadering;

Sociaal-economische hervormingen

61. is verheugd over de geleidelijke vooruitgang die Servië heeft geboekt bij de ontwikkeling van een functionerende markteconomie met een positieve groei van het bbp en met meer buitenlandse investeringen in bepaalde sectoren; merkt op dat Servië voor het eerst een kredietbeoordeling van het niveau “investment-grade” heeft gekregen; onderstreept het feit dat de EU de belangrijkste handelspartner, de grootste bron van directe buitenlandse investeringen en verreweg de grootste donor van Servië is; herhaalt dat de financiële steun, waar Servië veel voordeel van heeft, afhankelijk is van het versterken van de democratische beginselen en de afstemming op het GBVB en andere EU-beleidslijnen; herhaalt dat er meer substantiële hervormingen nodig zijn van de arbeidsmarkt, het onderwijs en het openbaar bestuur, waarbij tevens de sociale ongelijkheden moeten worden aangepakt; spreekt zijn bezorgdheid uit over de schaal waarop grote intergouvernementele contracten worden gegund die buiten het bestaande rechtskader voor openbare aanbestedingen vallen; betreurt echter dat de staatsschuld als percentage van het bbp flink boven het Oost-Europees gemiddelde ligt;
62. is bezorgd over de investeringen van Rusland en China in Servië en de toenemende invloed die deze landen uitoefenen op de politieke en economische processen in de regio;
63. roept Servië op zich meer in te spannen en meer te investeren in de sociaal-economische ontwikkeling van zijn grensregio's teneinde de ontvolking tegen te gaan en ervoor te zorgen dat inwoners toegang hebben tot essentiële diensten zoals gezondheidszorg en onderwijs en arbeidskansen; onderstreept het potentieel van de IPA III-programma's voor grensoverschrijdende samenwerking als belangrijk instrument om duurzame regionale groei voor de lange termijn te stimuleren;
64. is ingenomen met de actieve betrokkenheid van Servië bij de uitvoering van het nieuwe groeiplan voor de Westelijke Balkan; neemt ter kennis dat Servië op 3 oktober 2024 zijn hervormingsagenda heeft aangenomen; is van mening dat het benutten van de mogelijkheden van het groeiplan een verdere stimulans zou opleveren voor de Servische economie, die de afgelopen drie jaar van meer dan 586 miljoen EUR aan financiële en technische bijstand in het kader van IPA III heeft geprofiteerd; is van mening dat de financiering van de EU de democratische hervormingen van het land beter moeten ondersteunen; dringt in die context aan op een herprogrammering van de desbetreffende EU-financiering, met inbegrip van het groeiplan voor de Westelijke Balkan, om meer middelen te herbestemmen voor de ondersteuning van justitiële hervormingen en anticorruptiemaatregelen, en ten behoeve van onafhankelijke media en maatschappelijke organisaties, zodat het kritieke werk dat zij verrichten wordt gesteund, in het bijzonder gezien het vacuüm dat is ontstaan door de terugtrekking van donoren uit de VS; roept de EU en de landen van de Westelijke Balkan bovendien op een kader in te stellen voor een vruchtbare samenwerking tussen het Europees Openbaar Ministerie (EOM) en zijn tegenhangers in de Westelijke Balkan, om ervoor te zorgen dat het EOM zijn bevoegdheid op het gebied van IPA III-middelen en de faciliteit voor

de Westelijke Balkan in de begunstigde landen op doeltreffende wijze kan uitoefenen; dringt er bij de Servische autoriteiten op aan zich meer in te spannen om burgers over de voordelen van EU-financiering te informeren en om meer zichtbaarheid te geven aan deze financiering;

65. betreurt het feit dat een openbare raadpleging geen deel uitmaakte van het proces van aanneming van de Servische hervormingsagenda; pleit voor doeltreffender toezicht op de financieringsprogramma's en projecten van de EU;
66. pleit voor meer regionale samenwerking tussen de landen van de Westelijke Balkan zodat zij beproefde praktijken kunnen uitwisselen en gemeenschappelijke strategieën voor het bestrijden van desinformatie en buitenlandse inmenging kunnen ontwikkelen; beklemtoont de rol van de EU bij het faciliteren van dergelijke vormen van samenwerking; pleit voor het voortzetten en versterken van het regionale IPA-cyberbeveiligingsprogramma;
67. erkent de belangrijke rol van het bedrijfsleven in Servië bij het vergroten van economische convergentie met de EU, onder meer via de kansen in verband met de uitvoering van het groeiplan voor de Westelijke Balkan, die een duurzaam alternatief vormen voor Russische en Chinese investeringen in het land; is ingenomen met de bijdrage die het bedrijfsleven levert aan het verbeteren van de sociaal-economische betrekkingen in de Westelijke Balkan;
68. neemt nota van het feit dat het Servische bedrijfsleven zich inzet om te pleiten voor toetreding van de landen van de Westelijke Balkan tot de eengemaakte markt van de EU als een concrete stap richting volwaardig EU-lidmaatschap; dringt aan op duidelijke, meetbare acties en goed gedefinieerde rollen en verantwoordelijkheden in het kader van de uitvoering van het actieplan voor de gemeenschappelijke regionale markt, welke een belangrijke aanjager is van een succesvolle toetreding van de regio tot de eengemaakte markt van de EU;

Energie, milieu, duurzame ontwikkeling en connectiviteit

69. verzoekt Servië zich meer in te zetten voor de omzetting van het relevante milieu- en klimaatacquis in nationaal recht en zorg te dragen voor de juiste toepassing van milieubeschermingsnormen, onder meer door het bestuurlijke en technische vermogen op alle regeringsniveaus flink te verbeteren, met name wat betreft wetgeving inzake afvalbeheer en de aanneming van het programma voor aanpassing aan klimaatverandering en het nationale energie- en klimaatplan; dringt er bij de Servische autoriteiten op aan de transparantie en de milieueffectbeoordelingen met betrekking tot alle investeringen, ook die uit China en Rusland, te verbeteren;
70. spreekt opnieuw zijn teleurstelling uit over het gebrek aan actie met betrekking tot de vervuiling van de rivier de Dragovishtitsa, die het gevolg is van de exploitatie van mijnen in de regio, en de schadelijke effecten daarvan op de gezondheid van de plaatselijke bevolking en op het milieu;
71. verzoekt Servië meer werk te maken van de decarbonisatie van zijn energiesysteem en een doeltreffende handhaving van de regels voor het terugdringen van vervuiling door thermische centrales mogelijk te maken;

72. benadrukt dat meer vooruitgang moet worden geboekt op het vlak van grensoverschrijdende samenwerking met buurlanden, met name ten aanzien van het grensoverschrijdende wegennet; dringt er bij Servië op aan de activiteiten zoals vastgelegd in het memorandum van overeenstemming betreffende samenwerking op het gebied van milieubescherming met Bulgarije te gaan uitvoeren;
73. neemt kennis van het memorandum van overeenstemming tussen de EU en Servië waarmee met het oog op de Europese energietransitie en overeenkomstig de hoogste milieunormen een strategisch partnerschap inzake duurzame grondstoffen, waardeketens voor batterijen, en elektrische voertuigen tot stand wordt gebracht; herinnert eraan dat in een dergelijk strategisch partnerschap de dialoog met betrokken burgers, de wetenschappelijke gemeenschap en het maatschappelijk middenveld centraal moet staan;
74. is ingenomen met het akkoord inzake lagere roamingkosten dat tijdens de top van Tirana is bereikt; roept de autoriteiten, private partijen en alle belanghebbenden in dit verband op tot een faciliterende houding zodat de afgesproken doelen behaald kunnen worden, te weten een aanmerkelijke verlaging van de roamingtarieven voor data en verdere verlagingen die de prijzen voor communicatie tussen de Westelijke Balkan en de EU tegen 2027 op ongeveer het niveau van de binnenlandse prijzen brengen; is ingenomen met de inwerkingtreding van de eerste uitvoeringsfase van de routekaart voor roaming tussen de Westelijke Balkan en de EU;
75. herhaalt dat het voor Servië belangrijk is om zijn energievoorziening te diversifiëren, om niet langer afhankelijk te zijn van Rusland; neemt kennis van de door de Verenigde Staten aangekondigde sancties tegen het olie- en gasbedrijf Naftna Industrija Srbije (NIS), een dochteronderneming van het Russische Gazprom; is ingenomen met de voltooiing van de gaspijplijn tussen Servië en Bulgarije (IBS) in december 2023; betreurt het uitstel van de start van de commerciële operaties van IBS; dringt aan op een snelle afronding van de vergunningsprocedure zodat de pijplijn in overeenstemming met het acquis van de energiegemeenschap volledig operationeel kan worden; merkt op dat Servië bezig is met het invoeren van een CO₂-heffing per 2027 als stap in de richting van afstemming van zijn beleid op het emissiehandelssysteem van de EU;
76. merkt op dat alle hoofdstukken van cluster 4 inzake de groene agenda en duurzame connectiviteit zijn geopend; beschouwt de aanneming van de Wet inzake milieueffectbeoordelingen als een positieve stap in de richting van milieubescherming in Servië, maar betreurt dat de nieuwe wet niet volledig is afgestemd op de relevante Richtlijn 2014/52/EU¹, aangezien de wet ruimte biedt om grote projecten doorgang te laten vinden zonder uitgebreid milieuonderzoek; herhaalt dat het nodig is beschermde gebieden aan te wijzen en deze streng te beheren, vooral die gebieden die de status van Belangrijk Vogelgebied hebben (IBA's – Important Bird and Biodiversity Areas); dringt erop aan speciale aandacht te besteden aan kritieke gebieden waar de handhaving op stropen verbeterd moet worden;

◦

¹ Richtlijn 2014/52/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 tot wijziging van Richtlijn 2011/92/EU betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PB L 124 van 25.4.2014, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/52/oj>).

77. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de voorzitter van de Europese Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de regeringen en parlementen van de lidstaten, en de president, de regering en de Nationale Vergadering van Servië.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0094

Verslagen van 2023 en 2024 over Kosovo

Resolutie van het Europees Parlement van 7 mei 2025 over de Commissieverslagen van 2023 en 2024 over Kosovo (2025/2019(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de stabilisatie- en associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, enerzijds, en Kosovo, anderzijds¹, die op 1 april 2016 van kracht is geworden,
- gezien het verzoek van Kosovo om toetreding tot de Europese Unie van 15 december 2022,
- gezien het verzoek van Kosovo om toetreding tot de Raad van Europa van 12 mei 2022,
- gezien de kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en Kosovo inzake de algemene beginselen voor de deelname van Kosovo aan EU-programma's², die van kracht is sinds 1 augustus 2017,
- gezien Verordening (EU) 2021/1529 van het Europees Parlement en de Raad van 15 september 2021 tot vaststelling van het instrument voor pretoetredingssteun (IPA III)³,
- gezien Verordening (EU) 2024/1449 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot oprichting van de hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan⁴,
- gezien de conclusies van het voorzitterschap van de Europese Raad van Thessaloniki (19 en 20 juni 2003),
- gezien de verklaringen van de top EU-Westelijke Balkan van 17 mei 2018 in 5.1.2.e van 6 mei 2020 in Zagreb, van 6 oktober 2021 in Brdo pri Kranju, van 6 december 2022 in

¹ PB L 71 van 16.3.2016, blz. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2016/342/oj.

² PB L 195 van 27.7.2017, blz. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_international/2017/1388/oj.

³ PB L 330 van 20.9.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj>.

⁴ PB L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj>.

Tirana, van 13 december 2023 in Brussel en van 18 december 2024 in Brussel,

- gezien het proces van Berlijn, gestart op 28 augustus 2014,
- gezien de mededeling van de Commissie van 5 februari 2020 getiteld “Bevordering van het toetredingsproces – Een geloofwaardig EU-perspectief voor de Westelijke Balkan” (COM(2020)0057),
- gezien de mededeling van de Commissie van 6 oktober 2020 getiteld “Een economisch en investeringsplan voor de Westelijke Balkan” (COM(2020)0641),
- gezien de mededeling van de Commissie van 8 november 2023 getiteld “Mededeling inzake het uitbreidingsbeleid van de EU voor 2023” (COM(2023)0690) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie getiteld “Kosovo 2023 Report” (Verslag 2023 over Kosovo) (SWD(2023)0692),
- gezien de mededeling van de Commissie van 8 november 2023 getiteld “Nieuw groeiplan voor de Westelijke Balkan” (COM(2023)0691),
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 maart 2024 betreffende pretoetredingshervormingen en -beleidsevaluaties (COM(2024)0146),
- gezien de mededeling van de Commissie van 30 oktober 2024 getiteld “Mededeling inzake het uitbreidingsbeleid van de EU voor 2024” (COM(2024)0690) en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie getiteld “Kosovo 2024 Report” (Verslag 2024 over Kosovo) (SWD(2024)0692),
- gezien de door de Commissie opgestelde algemene samenvatting en de landspecifieke beoordelingen van 31 mei 2023 en 13 juni 2024, waarin ingegaan wordt op het programma voor economische hervorming van Kosovo,
- gezien de gezamenlijke conclusies van de economische en financiële dialoog tussen de EU en de Westelijke Balkan en Turkije, aangenomen door de Raad op 16 mei 2023, en de gezamenlijke conclusies van de economische en financiële dialoog tussen de EU en de partners van de Westelijke Balkan, Turkije, Georgië, de Republiek Moldavië en Oekraïne, aangenomen door de Raad op 14 mei 2024,
- gezien Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad van 10 juni 1999, het advies van het Internationaal Gerechtshof van 22 juli 2010 over de vraag of de eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo in overeenstemming is met het internationaal recht, en Resolutie 64/298 van de Algemene Vergadering van de VN van 9 september 2010, waarin nota werd genomen van het advies van het Internationaal Gerechtshof en waarin de Algemene Vergadering aangaf ingenomen te zijn met de bereidheid van de EU om een dialoog tussen Servië en Kosovo te faciliteren,
- gezien het eerste akkoord over beginselen betreffende de normalisering van de betrekkingen tussen Servië en Kosovo van 19 april 2013, de akkoorden van 25 augustus 2015 en de lopende, door de EU gefaciliteerde dialoog over de normalisering van de betrekkingen,
- gezien de Overeenkomst van Brussel van 27 februari 2023 en de Overeenkomst van Ohrid van 18 maart 2023 en de bijbehorende uitvoeringsbijlage,

- gezien Besluit (GBVB) 2023/1095 van de Raad van 5 juni 2023 tot wijziging van Gemeenschappelijk Optreden 2008/124/GBVB inzake de rechtsstaatmissie van de Europese Unie in Kosovo (EULEX Kosovo)¹, waarin het mandaat van de missie werd verlengd tot 14 juni 2025,
- gezien Verordening (EU) 2023/850 van het Europees Parlement en de Raad van 19 april 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2018/1806 tot vaststelling van de lijst van derde landen waarvan de onderdanen bij overschrijding van de buitengrenzen in het bezit moeten zijn van een visum en de lijst van derde landen waarvan de onderdanen van die plicht zijn vrijgesteld (Kosovo)²,
- gezien het eindverslag van de verkiezingswaarnemingsmissie van de Europese Unie in verband met de gemeenteraadsverkiezingen in Kosovo in 2021,
- gezien het voorlopige verslag van de verkiezingswaarnemingsmissie van de Europese Unie in verband met de parlementsverkiezingen in Kosovo in 2025,
- gezien de conclusies van de vierde bijeenkomst van de Stabilisatie- en associatieraad tussen de Europese Unie en Kosovo, die op 7 december 2021 in Brussel heeft plaatsgevonden,
- gezien zijn eerdere resoluties over Kosovo,
- gezien de gezamenlijke aanbevelingen van de twaalfde bijeenkomst van het Parlementair Stabilisatie- en associatiecomité EU-Kosovo, die op 9 december 2024 werd gehouden,
- gezien de corruptieperceptie-index 2024 van Transparency International,
- gezien de wereldindex voor persvrijheid 2024 van Verslaggevers zonder Grenzen,
- gezien het “Democracy Report 2024” van maart 2024 van Varieties of Democracy (V-Dem) Institute,
- gezien artikel 55 van zijn Reglement,
- gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A10-0075/2025),
- A. overwegende dat het uitbreidingsbeleid een van de doeltreffendste instrumenten van het buitenlands beleid van de EU is en een van de succesvolste vormen van beleid om fundamentele hervormingen te stimuleren en te bevorderen, evenals een strategische geopolitieke investering in vrede, stabiliteit en veiligheid op lange termijn op het hele continent;
- B. overwegende dat democratie, mensenrechten en de rechtsstaat de fundamentele waarden zijn waarop de EU berust;
- C. overwegende dat het uitbreidingsproces van de EU een strategisch instrument is om de stabiliteit, democratie en economische ontwikkeling in Europa te versterken, en dat elk

¹ PB L 146 van 6.6.2023, blz. 22, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1095/oj>.

² PB L 110 van 25.4.2023, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/850/oj>.

uitbreidingsland op zijn eigen verdiensten wordt beoordeeld en dat het tijdschema en de voortgang van de toetreding afhangen van de uitvoering van de noodzakelijke hervormingen en de naleving van de criteria en de gemeenschappelijke Europese waarden; overwegende dat de weg van Kosovo naar het EU-lidmaatschap eveneens afhankelijk is van de normalisering van de betrekkingen met Servië;

- D. overwegende dat de EU de grootste verstrekker van financiële steun aan Kosovo is;
- E. overwegende dat Kosovo te maken heeft gehad met buitenlandse inmenging en desinformatiecampagnes, met name van Rusland, vooral via Servisch-nationalistische kanalen, en van China, via soft power, met als doel de democratische instellingen van Kosovo te destabiliseren, de maatschappelijke cohesie in gevaar te brengen en aan te zetten tot etnisch geweld; overwegende dat de aanval bij het dorp Banjska/Banjskë in september 2023 werd gevolgd door een massale verspreiding van desinformatie, waardoor de spanningen nog verder opliepen; overwegende dat de Kosovaarse autoriteiten in juli 2024 de wet inzake de onafhankelijke mediacommissie hebben aangenomen; overwegende dat de Raad van Europa in mei 2024 een juridisch advies heeft uitgebracht over het wetsontwerp inzake de onafhankelijke mediacommissie, waarin de Raad van Europa zijn bezorgdheid uitspreekt over bepaalde aspecten van het toenmalige wetsontwerp en aanbevelingen doet om deze bezorgdheid weg te nemen; overwegende dat de meeste aanbevelingen niet in de definitieve tekst van de wet inzake de onafhankelijke mediacommissie zijn verwerkt;
- F. overwegende dat de rechtsstaatmissie van de Europese Unie in Kosovo, ook bekend als EULEX, de grootste civiele missie ooit is in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid van de Europese Unie;
- G. overwegende dat in 2018 en 2023 verzoekschriften zijn ondertekend door meer dan vijfhonderd mensen die zichzelf van oudsher als Bulgaars beschouwen;

Streven naar toetreding tot de EU

1. is verheugd over het streven van Kosovo naar toetreding tot de EU, waarmee het land laat zien dat het een duidelijke strategische geopolitieke keuze heeft gemaakt, en is tevens verheugd over het feit dat de Kosovaarse burgers volledig achter het Europese traject van het land blijven staan; wijst nogmaals op de voortdurende inspanningen van Kosovo met het oog op de integratie van het land in de Europese Unie;
2. geeft opnieuw aan sterk van oordeel te zijn dat de toekomst van Kosovo in de EU ligt en dat alle inspanningen die erop gericht zijn het land uit de “grijze zone” te halen in het belang zijn van zowel de Kosovaarse bevolking als de bevolking van de EU, met name in het licht van de huidige geopolitieke situatie in de regio, de snelle, belangrijke verschuivingen op het politieke wereldtoneel en de toenemende wedijver met autoritaire regimes;
3. steunt het verzoek van Kosovo om toetreding tot de EU, dat blijkt geeft van een overweldigende consensus tussen partijen over de integratie in de EU en van een duidelijke geopolitieke strategische keuze; verzoekt de lidstaten in de Raad nogmaals de Commissie opdracht te geven om de vragenlijst in te dienen en om een advies over de verdiensten van het verzoek van het land op te stellen; verzoekt de vijf lidstaten die de onafhankelijkheid van Kosovo nog niet hebben erkend, dit zo snel mogelijk te doen en

het land op die manier in staat te stellen om op gelijke voet met de andere kandidaat-lidstaten verder te gaan met het EU-traject; herinnert aan het advies van het Internationaal Gerechtshof van 22 juli 2010, waarin staat dat de eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo niet in strijd is met het algemeen internationaal recht;

4. wijst erop dat het lidmaatschap van de Europese Unie gebaseerd is op een op verdiensten gebaseerd proces, dat afhankelijk is van de strikte uitvoering van hervormingen die in overeenstemming zijn met de hoogste Europese normen, met name naleving van de criteria van Kopenhagen en de rechtsstaat, en dat de daadwerkelijke toepassing van wetten in de praktijk waarborgt; moedigt Kosovo aan zijn inspanningen in dit verband voort te zetten, door zijn verbintenis ten aanzien van de normen en waarden van de Unie verder te versterken; wijst erop dat de uitbreiding ook een grondige voorbereiding van potentiële nieuwe leden vergt, met inachtneming van economische stabiliteit van de interne markt, de sociale en milieunormen en de goede werking van de Europese instellingen;
5. is ingenomen met de visumliberalisering, die in april 2023 is goedgekeurd en sinds 1 januari 2024 van kracht is, als concreet resultaat van de steeds nauwere betrekkingen tussen Kosovo en de EU en als bewijs van de stappen die Kosovo heeft gezet op de weg naar Europese integratie; is ingenomen met het besluit van Kosovo om eenzijdig de visumvereisten voor burgers van Bosnië en Herzegovina af te schaffen; is verheugd over het besluit van Spanje om door Kosovo afgegeven gewone paspoorten vanaf januari 2024 als geldige reisdocumenten te erkennen;
6. stelt vast dat er concrete vooruitgang is geboekt op het gebied van justitie, vrijheid en veiligheid, de bestrijding van georganiseerde misdaad en een functionerende markteconomie; betreurt dat er slechts beperkte vooruitgang is geboekt met betrekking tot de rechtsstaat en roept ertoe op vaart te zetten achter de hervormingen op dit gebied; is ingenomen met de ambitie van Kosovo om werk te maken van de uitvoering van de hervormingen, die voor het land een prioriteit blijven; betreurt dat er geen besluitvormend quorum is behaald in de Nationale Vergadering van Kosovo, als gevolg van de boycot van de werkzaamheden van de Vergadering door de politieke partijen in de aanloop naar de parlementsverkiezingen;
7. betreurt de politisering van instellingen zoals de centrale kiescommissie en de onafhankelijke mediacommissie;
8. spreekt zijn waardering uit voor het feit dat Kosovo steeds meer aansluiting zoekt bij het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU en waardeert met name dat het land de aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne krachtig veroordeelt en uitvoering geeft aan de beperkende maatregelen van de EU tegen Rusland en Belarus, in overeenstemming met het buitenlands beleid van de Unie, alsook dat het land steun verleent aan Oekraïne in de vorm van humanitaire hulp en militaire steunpakketten, wat laat zien dat Kosovo een betrouwbare en waardevolle partner is die zich inzet voor de integratie in de EU en een duidelijke geopolitieke oriëntatie nastreeft, en die stevig verankerd is in het Europese en trans-Atlantische bondgenootschap;
9. dringt erop aan de EU-maatregelen tegen Kosovo per direct in te trekken, aangezien deze niet langer gerechtvaardigd zijn – in de wetenschap dat Kosovo aan de eisen van de EU heeft voldaan en deze maatregelen haaks staan op de inzet die het land aan de

dag legt ten aanzien van de Europese waarden en op het feit dat Kosovo aansluiting zoekt bij het EU-beleid – en aangezien deze een rem zetten op het succes van het partnerschap van de EU met Kosovo en ertoe leiden dat de dialoog tussen Belgrado en Pristina niet te goeder trouw kan worden hervat;

10. geeft nogmaals aan het verzoek van Kosovo om lidmaatschap van de Raad van Europa, het plan van strategische oriëntatie van het land om deel te nemen aan het programma “Partnerschap voor de Vrede” van de NAVO en zijn wens om zich bij andere internationale organisaties aan te sluiten, volledig te steunen; roept de relevante organisaties en de lidstaten op de toetredingsverzoeken van Kosovo proactief te steunen; verzoekt de Commissie en het EU-kantoor in Kosovo zich meer in te spannen om de zichtbaarheid te vergroten en de rol, inspanningen en voordelen van de nauwere samenwerking tussen de EU en Kosovo onder de aandacht te brengen;
11. is ingenomen met het feit dat Kosovo de administratieve lasten heeft teruggedrongen door procedures te vereenvoudigen via de uitvoering van het desbetreffende programma voor 2022-2027; merkt op dat het strategisch kader voor het openbaar bestuur is ingevoerd, maar niet op doeltreffende wijze wordt uitgevoerd; betreurt dat het beheer van de EU-financiering door de vertraagde hervorming van het openbaar bestuur te wensen overlaat en dat de verantwoordingsplicht in de overheidssector onvoldoende is; roept Kosovo op het openbaar bestuur en het op verdiensten gebaseerde ambtenarenapparaat te verbeteren door de wet inzake overheidsambtenaren en de wet inzake de onafhankelijke raad van toezicht op het ambtenarenapparaat te wijzigen en goed te keuren;
12. betreurt dat er nog geen uitvoering is gegeven aan de uitspraak van het Grondwettelijk Hof van Kosovo over de wet inzake bezoldigingen, waarmee het huidige beloningssysteem voor overheidsambtenaren gelijkgeschakeld wordt; verzoekt de regering van Kosovo haar wetgeving inzake het beheer van de overheidsfinanciën te herzien zodat deze voldoet aan de internationale normen, en de methodologie voor overheidsinvesteringen in de herziene wetgeving op te nemen;

Democratie en de rechtsstaat

13. is verheugd dat het land flinke en positieve vooruitgang heeft geboekt wat betreft de follow-up van veel van de reeds lang geleden voor het eerst gedane aanbevelingen van de EU-verkiezingswaarnemingsmissie (EU EOM) en wat betreft de presentatie van de consensuswet inzake algemene verkiezingen; merkt op dat hiermee een goede basis wordt gelegd voor het houden van democratische verkiezingen, in overeenstemming met internationale en regionale normen; merkt op dat de Europese Unie op uitnodiging van de president van Kosovo een EU EOM heeft ingezet met het oog op de waarneming van de parlementsverkiezingen in Kosovo die werden gehouden op 9 februari 2025, en dat hieraan ook werd deelgenomen door een waarnemingsdelegatie van leden van het Europees Parlement; is tevreden met de conclusies van de EU EOM waarin wordt bevestigd dat er op 9 februari 2025 vreedzame, vrije en eerlijke verkiezingen hebben plaatsgevonden waaraan alle gemeenschappen in 5.1.2.e hebben deelgenomen; betreurt de harde retoriek van de politieke partijen tijdens de campagne; neemt kennis van de technische problemen bij het tellen van de stemmen en moedigt de Kosovaarse autoriteiten aan hun inspanningen op te voeren om de organisatie van de volgende verkiezingen te verbeteren; wijst erop dat er bij de parlementsverkiezingen niet echt sprake was van politiek pluralisme binnen de Kosovaars-Servische gemeenschap,

ondanks het feit dat er meerdere Kosovaars-Servische kieslijsten waren; is bezorgd over berichten dat Belgrado voortdurend druk uitoefent op kiezers uit de Servische gemeenschap; veroordeelt dat de speciale gezant van de VS, ^{5.1.2e} zich herhaaldelijk in de verkiezingscampagne heeft gemengd;

14. neemt met bezorgdheid kennis van de politieke impasse als gevolg van het gefragmenteerde politieke landschap en het feit dat het parlement tot dusver nog geen spreker heeft verkozen, waardoor de vorming van een regering naar aanleiding van de parlementsverkiezingen van 9 februari 2025 wordt belemmerd en de parlementaire lezing van verschillende begrotingsteksten vertraging oploopt; moedigt de politieke partijen aan tot samenwerking om deze patstelling zo snel mogelijk te doorbreken;
15. stelt met bezorgdheid vast dat de wet inzake lokale verkiezingen en de wet inzake algemene verkiezingen nog steeds niet zijn uitgevoerd en in overeenstemming zijn gebracht met de wet inzake gendergelijkheid, uit hoofde waarvan vrouwen en mannen elk voor 50 % vertegenwoordigd moeten zijn; betreurt dat vrouwen nog steeds ondervertegenwoordigd zijn;
16. is ingenomen met de goedkeuring van de wet inzake het speciaal openbaar ministerie en met de vooruitgang die is geboekt bij de berechting van corruptiezaken; spreekt zijn waardering uit voor het actieve werk van het speciaal openbaar ministerie bij het oplossen van zeven zaken in verband met oorlogsmisdaden; dringt aan op verdere verduidelijking van de bevoegdheidsverdeling tussen het speciaal openbaar ministerie en het openbaar ministerie bij de behandeling van onderzoeken en vervolgingen; roept Kosovo ertoe op het speciaal openbaar ministerie verder te versterken door te zorgen voor meer capaciteit om zaken op het gebied van zware georganiseerde misdaad te onderzoeken en te vervolgen; verzoekt de politie en het speciaal openbaar ministerie nauw samen te werken bij de ontwikkeling van strategieën voor doeltreffender onderzoek, en daarbij de verantwoordelijkheden duidelijk af te bakenen;
17. neemt er nota van dat Kosovo zijn positie op de corruptieperceptie-index heeft verbeterd, aangezien het land ten opzichte van vorig jaar tien plaatsen is gestegen, en beschouwt dit weliswaar als een positieve ontwikkeling – in de wetenschap dat dit toe te schrijven is aan zowel de daling van de scores van andere landen als, nog belangrijker, de aanneming van hoogwaardige wetgeving – maar is van mening dat deze positie nog steeds erg onbevredigend is; wijst erop dat om het vertrouwen van mensen te winnen niet alleen wetgevingshervormingen moeten worden doorgevoerd, maar dat er ook zichtbare resultaten moeten worden geboekt op het gebied van het onderzoek naar gevallen van corruptie op alle niveaus en het vervolgen en veroordelen van de personen die zich daaraan schuldig maken; betreurt dat Kosovo sinds 2019 geen strategie voor de bestrijding van corruptie heeft en dringt aan op meer inspanningen om deze strategie als prioriteit te verwezenlijken; herhaalt dat een sterk politiek engagement nodig is om tastbare resultaten te boeken in de strijd tegen grootschalige corruptie;
18. spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de systemische kwetsbaarheden in de context van de Kosovaarse rechterlijke macht, met name als het gaat om de onafhankelijkheid binnen het rechtsstelsel en de eerbiediging van de scheiding der machten; herhaalt zijn bezorgdheid over de achterstanden bij de afhandeling van rechtszaken en over de aanhoudende kritiek die door overheidsambtenaren wordt geuit op rechterlijke beslissingen in individuele gevallen; is ingenomen met het feit dat de regering in december 2024 haar ontwerpwetgeving inzake justitiële hervormingen aan de

Commissie van Venetië heeft voorgelegd en dat laatstgenoemde op 18 maart 2025 een eerste advies heeft uitgebracht; verzoekt Kosovo ervoor te zorgen dat de wetgeving inzake de integriteit en verantwoordingsplicht van de rechterlijke macht in overeenstemming is met de Europese normen en de aanbevelingen van de Commissie van Venetië; roept de regering van Kosovo ertoe op voldoende middelen uit te trekken voor de rechterlijke organisatie; is ingenomen met de oprichting van de handelsrechtbank, de vooruitgang bij de aanwerving van nieuwe rechters en openbare aanklagers volgens een op verdiensten gebaseerde en transparante procedure, en een algemene toename van de transparantie;

19. is ingenomen met de deelname van Kosovaarse Serviërs aan de parlementsverkiezingen en spoort hun gekozen vertegenwoordigers aan om binnen het Kosovaarse wetgevingskader een actieve rol te spelen om op die manier bij te dragen aan de verwezenlijking van een Europese toekomst voor Kosovo; betreurt echter de boycot van partijen die de Kosovaarse Serviërs vertegenwoordigden tijdens de lokale verkiezingen van april 2023 en de terugtrekking van Kosovaarse Serviërs uit Kosovaarse instellingen; uit zijn bezorgdheid over de invloed die Servië via de politieke partij Srpska Lista (SL) op de parlementsverkiezingen uitoefende;
20. is tevreden met de uitvoering van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof van 2016 met betrekking tot de grondeigendom van het klooster van Dečani/Deçani, waarbij de Kosovaarse regering het klooster in maart 2024 als eigenaar registreerde;
21. is ingenomen met de gestage stijging van het aantal veroordelingen dat wordt uitgesproken wegens georganiseerde misdaad en met het feit dat het rechtskader voor de bestrijding van georganiseerde misdaad in overeenstemming is met het EU-acquis; vindt dat het openbaar ministerie en de politie hun gezamenlijk optreden tegen criminele groepen en netwerken nog verder zouden moeten versterken; is bezorgd over de onzekere veiligheidssituatie in het noorden van Kosovo, met name sinds de aanval bij het dorp Banjska/Banjskë in september 2023, waarna de politiemacht flink moest worden opgeschaald; benadrukt het belang van meer samenwerking bij de bestrijding van drugshandel; roept op tot verdere afstemming op het gebied van terrorismebestrijding;
22. is verheugd over de goedkeuring van de strategie en het actieplan voor de controle op handvuurwapens, lichte wapens en explosieven, evenals over de hoge mate van naleving van de regels van het VN-Vuurwapenprotocol;
23. blijft bezorgd over de trage uitvoering van de strategie en het actieplan voor de rechtsstaat;
24. geeft nogmaals aan met het parlement van Kosovo en met de parlementsleden te willen blijven samenwerken en deze samenwerking zelfs verder te willen intensiveren om de democratische processen die verband houden met het Europese traject van Kosovo te ondersteunen door gebruik te maken van de bestaande instrumenten en initiatieven van het Europees Parlement ter ondersteuning van de democratie; verwacht dat dit partnerschap na de democratische verkiezingen van 9 februari 2025 nieuw leven kan worden ingeblazen en verder kan worden versterkt; moedigt de actieve betrokkenheid en samenwerking van alle gekozen leden van het nieuw gevormde parlement van Kosovo aan;

25. spreekt zijn afschuw uit over de ernstige veiligheidsincidenten die eind november 2024 hebben plaatsgevonden in het noorden van Kosovo, waarbij het ernstigste incident plaatsvond in de buurt van het dorp Vragë dat deel uitmaakt van de gemeente Zubin Potok, waar kritieke infrastructuur werd beschadigd door explosieven die gericht waren op het hoofdkanaal van het Ibar-Lepenac-systeem; staat achter de Kosovaarse instanties bij hun inspanningen om een volledig onderzoek te doen naar deze strafbare feiten, met als doel de daders voor de rechter te brengen;
26. is ingenomen met de werkzaamheden van EULEX die de Kosovaarse autoriteiten heeft bijgestaan bij de oprichting van duurzame en onafhankelijke instellingen voor de rechtsstaat;

Fundamentele vrijheden en mensenrechten

27. stelt vast dat Kosovo over de institutionele structuur beschikt die nodig is voor het bevorderen en beschermen van de mensenrechten; is ingenomen met de goedkeuring van de strategie voor de bescherming en bevordering van de rechten van gemeenschappen; benadrukt echter dat de bescherming van mensenrechten onder druk staat vanwege tekortkomingen in de uitvoering van wetgeving, het gebrek aan politieke wil en onvoldoende personele en financiële middelen, en roept op tot versterkte handhavings- en verantwoordingsmechanismen;
28. erkent dat de grondwet van Kosovo bijzonder vooruitstrevend is als het gaat om de bescherming van de rechten van minderheden; stelt tot zijn spijt vast dat het verzoekschrift, ondertekend door bijna vijfhonderd mensen die zichzelf van oudsher als Bulgaren beschouwen en dat in januari 2023 is ingediend bij het parlement van Kosovo, nog steeds niet in behandeling is genomen, en beveelt aan dat de rechten van minderheden in wetten worden verankerd en in de praktijk worden gewaarborgd; dringt er bij Kosovo op aan ervoor te zorgen dat alle minderheden, erkend op grond van de wet inzake de bescherming van de rechten van minderheden, en de leden van hun gemeenschappen integraal worden opgenomen in de grondwet van het land; roept de autoriteiten van Kosovo ertoe op hun inspanningen op te voeren om de rechten van alle minderheden, met inbegrip van nationale gemeenschappen, en met name kwetsbare nationale gemeenschappen, te beschermen en hen gelijke kansen te bieden en ervoor te zorgen dat zij op evenredige wijze vertegenwoordigd zijn in het politieke en culturele leven, de openbare media, het openbaar bestuur en de rechterlijke macht, alsook om te voorkomen dat zij tot assimilatie worden gedwongen en om hun integratie in de Kosovaarse samenleving te bevorderen en de activiteiten ter bestrijding van de sociale en economische uitdagingen waarmee deze nationale minderheden worden geconfronteerd, te intensiveren;
29. is erover verheugd dat er meer geld komt voor opvangcentra voor slachtoffers van huiselijk geweld en mensenhandel; merkt op dat huiselijk geweld nog steeds de meest voorkomende vorm van gendergerelateerd geweld is; uit zijn bezorgdheid over het feit dat er nog steeds onvoldoende wordt gedaan om huiselijk geweld effectief te voorkomen;
30. betreurt dat de aanneming van het ontwerp van het Burgerlijk Wetboek van Kosovo nog steeds op zich laat wachten; benadrukt dat in het ontwerp van het Burgerlijk Wetboek verscheidene belangrijke kwesties aan de orde komen die verband houden met gendergelijkheid als fundamentele waarde van de EU, met inbegrip van het mogelijk

maken van een gelijke verdeling van het gemeenschappelijk eigendom binnen het huwelijk tussen echtgenoten van het vrouwelijke en het mannelijke geslacht; wijst erop dat het belangrijk is dat in het Burgerlijk Wetboek de rechten van alle mensen in Kosovo worden gewaarborgd, zodat de grondwettelijke rechten en kansen van de lhbtq-gemeenschap worden geëerbiedigd; uit zijn bezorgdheid over het feit dat vrouwen nog steeds ondervertegenwoordigd zijn in leidinggevende politieke functies, met name op het gebied van veiligheid en dialoog, en benadrukt dat zij dringend moeten worden betrokken bij vredes- en verzoeningsprocessen, in overeenstemming met Resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad inzake vrouwen, vrede en veiligheid; roept op tot meer inspanningen om de positie van vrouwen in de samenleving te verbeteren;

31. merkt op dat het gevangeniswezen in grote lijnen in overeenstemming is met de VN-standaardminimumregels, en roept op tot een betere bescherming van de rechten van gevangenen, met name vrouwen, minderheden en gevangenen met een psychische aandoening; uit nogmaals zijn bezorgdheid over het feit dat discriminerend taalgebruik ten aanzien van vrouwen en lhbtq-personen blijft bestaan, en roept de autoriteiten ertoe op een nationale genderstrategie op te stellen en uit te voeren voor onderzoeksgebieden als wetenschap, technologie, engineering en wiskunde; is verheugd over de deelname van vrouwen aan hoogwaardige opleidingsprogramma's op het gebied van bedrijfsvoering en management, alsook op ICT-gebied, die worden gefaciliteerd door het instrument voor pretoetredingssteun; betreurt dat vrouwen uit minderheidsgroepen, met name de Roma, de Ashkali en de Egyptische gemeenschap, te maken hebben met tal van vormen van discriminatie, in het bijzonder op het gebied van onderwijs, werkgelegenheid en toegang tot gezondheidszorg; is bezorgd over de onvoldoende vertegenwoordiging van minderheidsgemeenschappen in centrale overheidsdiensten en merkt op dat het aantal vrouwen in leidinggevende functies laag is;
32. betreurt dat het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap nog niet is aangenomen; spreekt zijn bezorgdheid uit over het feit dat de Kosovaarse wetgeving onvoldoende is afgestemd op het EU-acquis inzake de rechten van personen met een handicap, die te maken krijgen met discriminatie en obstakels bij de toegang tot sociale diensten;
33. is ingenomen met de voortdurende verbetering van de positie van Kosovo op de Liberal Democracy Index en de Electoral Democracy Index van 2024 die zijn opgesteld door het Varieties of Democracy Institute en een maatstaf zijn voor de rechtsstaat, checks-and-balances, burgerlijke vrijheden en vrije en eerlijke verkiezingen;
34. neemt in afwachting van de uitspraak van het Grondwettelijk Hof over de belangrijke mediawet kennis van het feit dat het medialandschap in Kosovo een pluralistisch karakter heeft; wijst in dit verband op de belangrijke rol van de onafhankelijke mediacommissie, waarvan de onafhankelijkheid in de besluitvorming strikt moet worden geëerbiedigd en waarvan de werking volledig moet worden hersteld; betreurt echter de afnemende mediavrijheid in Kosovo, zoals blijkt uit de daling van de 56e naar de 75e plaats op de wereldindex voor persvrijheid 2024; herhaalt dat mediapluriformiteit en transparantie voorwaarden zijn om tot de EU te kunnen toetreden; pleit voor meer transparantie met betrekking tot de eigendom en financiering van de media, om de onafhankelijkheid en pluriformiteit van de media te versterken; benadrukt dat er robuuste maatregelen nodig zijn om journalisten te beschermen tegen pesterijen en intimidatie en om de onafhankelijkheid van regelgevende instanties voor de media te waarborgen; merkt op dat het maatschappelijk middenveld zijn bezorgdheid

heeft geuit over de naar verluidt politiek gemotiveerde verkiezing van de voorzitter van de onafhankelijke mediacommissie; dringt er bij de Kosovaarse autoriteiten op aan de wet inzake de onafhankelijke mediacommissie verder te herzien en daarin de aanbevelingen van de Raad van Europa op te nemen, zodat de nationale wetgeving in overeenstemming wordt gebracht met de normen en praktijken van de EU; beveelt aan meer steun te verlenen aan onafhankelijke mediakanalen en factcheckorganisaties in Kosovo, omdat zij een cruciale rol spelen bij het tegengaan van desinformatie en bij het verstrekken van juiste informatie aan het publiek; moedigt de EU aan deze entiteiten technische en financiële bijstand te verlenen; spoort de Kosovaarse autoriteiten aan te verzoeken om specifieke deskundigenmissies voor de uitwisseling van informatie over technische bijstand; dringt aan op goedkeuring van de wet inzake radio en televisie van Kosovo en de wet inzake de bescherming van journalistieke bronnen;

35. uit zijn bezorgdheid over de recente cyberaanval op de digitale infrastructuur van Kosovo; dringt er bij de regering van Kosovo op aan haar capaciteit te versterken om buitenlandse inmenging en desinformatie tegen te gaan, met name door Servisch-nationalistische kanalen en door Rusland, die tot doel hebben de regio te destabiliseren en de Europese integratie van de Westelijke Balkan te ondermijnen, door alomvattende strategieën te ontwikkelen, zoals campagnes om mensen meer bewust te maken en desinformatie tegen te gaan die de deelname van vrouwen aan het openbare leven in de weg staat, alsmede door de cyberbeveiliging en de bijbehorende infrastructuur te versterken, door de samenwerking met internationale partners, met name de Europese Unie, te bevorderen om de digitale economie, de overheidsdiensten en de nationale veiligheid van Kosovo te beschermen, en door desinformatiecampagnes en hybride dreigingen aan te pakken die erop gericht zijn het land te destabiliseren en het Europese perspectief ervan te ondermijnen; moedigt de integratie van programma's voor mediawijsheid in het onderwijsprogramma van Kosovo aan, zodat burgers de vaardigheden kunnen verwerven die nodig zijn om desinformatie te herkennen en tegen te gaan;
36. spreekt zijn waardering uit voor het feit dat Kosovo onderdak en asiel heeft geboden aan journalisten uit Oekraïne en Afghanistan;
37. spreekt zijn ernstige bezorgdheid uit over de grote toename van de aantallen aanvallen op journalisten en strategische rechtszaken tegen publieke participatie (SLAPP-zaken), ook door overheidsfunctionarissen; roept de autoriteiten op hun werkzaamheden met betrekking tot anti-SLAPP-wetgeving voort te zetten overeenkomstig de nieuwe Richtlijn (EU) 2024/1069¹; verzoekt Kosovo zich actief in te zetten om journalisten in staat te stellen hun werk uit te voeren en om ervoor te zorgen dat de media volledig vrij en onafhankelijk kunnen werken; benadrukt dat alle vormen van geweld een halt moeten worden toegeroepen;
38. is ingenomen met het levendige en constructieve maatschappelijk middenveld in Kosovo, dat een zeer cruciale en positieve rol speelt in het hervormingsproces; moedigt de regering aan haar samenwerking met het maatschappelijk middenveld, in het

¹ Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie") (PB L, 2024/1069 van 16.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj>).

bijzonder met vrouwenrechtenorganisaties, op het gebied van besluitvorming te intensiveren en meer gebruik te maken van de regeringsraad voor samenwerking met het maatschappelijk middenveld met als doel samenwerkingsbanden tot stand te brengen en het maatschappelijk middenveld vanaf een vroeg stadium daadwerkelijk te betrekken bij een transparant wetgevingsproces; benadrukt dat het belangrijk is de verantwoordingsplicht en transparantie met betrekking tot overheidsfinanciering voor maatschappelijke organisaties te bevorderen; beklemtoont dat het maatschappelijk middenveld essentieel is voor het bevorderen van democratie en pluriformiteit en voor het stimuleren van goed bestuur en sociale vooruitgang;

39. betreurt dat er geen duidelijk plan is om de Kosovaarse Serviërs in het noorden bij de zaak te betrekken en dat er nog steeds maar zeer weinig initiatieven zijn om de Servische gemeenschap bij de politieke, sociale en economische structuren van Kosovo te betrekken; herhaalt zijn oproep om de interne dialoog te verbeteren en daadwerkelijk en rechtstreeks samen te werken met onafhankelijke Kosovaars-Servische maatschappelijke organisaties, met name in het noorden, teneinde vertrouwen op te bouwen, het dagelijks leven van Serviërs in Kosovo te vergemakkelijken en hen met succes te integreren;

Verzoening en goede nabuurschapsbetrekkingen

40. spreekt zijn waardering uit voor het feit dat Kosovo deelneemt aan diverse regionale samenwerkingsinitiatieven en spoort het land aan nog meer te doen op het gebied van verzoening en te streven naar oplossingen voor geschillen uit het verleden; prijst Kosovo voor zijn constructieve houding en actieve betrokkenheid bij regionale samenwerking en handelsbevordering, die hebben geleid tot het deblokken van de Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst;
41. verzoekt Servië alle oorlogsarchieven open te stellen en toegang te verlenen tot de dossiers van de voormalige Joegoslavische geheime dienst (UDBA) en de geheime dienst van het Joegoslavische Volksleger (KOS), en ervoor te zorgen dat deze op verzoek worden overgedragen aan de respectieve regeringen; benadrukt dat deze archieven in de hele regio moeten worden opengesteld, zodat misdaden uit het communistische tijdperk kunnen worden onderzocht en de democratie, de verantwoordingsplicht en de instellingen in de Westelijke Balkan kunnen worden versterkt;
42. geeft nogmaals aan de door de EU gefaciliteerde dialoog volledig te steunen en is ingenomen met de benoeming van ^{5.1.2.e} tot speciale vertegenwoordiger van de EU voor de dialoog tussen Belgrado en Pristina;
43. wijst er nogmaals op dat een constructieve houding bij zowel de Kosovaarse als de Servische autoriteiten belangrijk is om tot een omvattende en juridisch bindende normaliseringsovereenkomst te komen, gebaseerd op wederzijdse erkenning en in overeenstemming met het internationaal recht; dringt er zowel bij Kosovo als Servië op aan om de Overeenkomst van Brussel en de Overeenkomst van Ohrid uit te voeren, onder meer door de vereniging/gemeenschap van gemeenten met een Servische meerderheid op te richten en een einde te maken aan de Servische tegenstand met betrekking tot de toetreding van Kosovo aan regionale en internationale organisaties, alsook om unilaterale acties te vermijden die het dialoogproces zouden kunnen belemmeren;

44. verwacht van Kosovo en Servië dat ze hun volledige medewerking verlenen en alle nodige maatregelen nemen om de daders van de terroristische aanslag van 2023 in Banjska aan te houden en snel voor de rechter te brengen; betreurt dat Servië nog steeds geen vervolging heeft ingesteld tegen de schuldigen, met name ^{5.1.2.e} de vicevoorzitter van ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e}; benadrukt nogmaals dat ook de daders van de terroristische aanslag in Zubin Potok ter verantwoording moeten worden geroepen en onverwijld voor de rechter moeten worden gebracht;
45. verzoekt de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid en de Commissie om zich proactiever op te stellen bij het aansturen van de dialoog; pleit voor een grotere rol voor het Europees Parlement bij het faciliteren van de dialoog door regelmatig bijeenkomsten van de Paritaire Parlementaire Vergadering te houden;
46. veroordeelt alle acties die de stabiliteit in gevaar brengen en het verzoeningsproces ondergraven, met inbegrip van de spanningen in het noorden van Kosovo en de provocaties door groepen die door de Servische staat worden gesteund en illegale gewapende bendes, en dringt er bij de Europese Unie op aan een krachtiger standpunt in te nemen tegen inmenging van buitenaf in de interne aangelegenheden van Kosovo; wijst erop dat beide partijen gehouden zijn alle bereikte overeenkomsten volledig uit te voeren en dringt erop aan dat zij zich onthouden van unilaterale acties die de spanningen kunnen doen opblazen; dringt er bij de Kosovaarse politie op aan dat zij zich volledig houdt aan alle eisen inzake de rechtsstaat en de mensenrechten en dat zij ervoor zorgt dat er in het noorden van Kosovo een politiemacht wordt ingezet die multi-etnisch en inclusief is, volledig in overeenstemming met de wettelijke vereisten; herinnert eraan dat alle politieke vertegenwoordigers en alle gemeenschappen in Kosovo er samen verantwoordelijk voor zijn om vrede, veiligheid en de rechtsstaat te handhaven;
47. is tevreden over de oprichting van de gezamenlijke commissie voor vermiste personen in december 2024 en roept ertoe op snel vooruitgang te boeken bij de uitvoering van de politieke verklaring van mei 2023 over vermiste personen; verzoekt zowel Kosovo als Servië om deze humanitaire kwestie niet te politiseren en om hun inspanningen op te voeren met betrekking tot de uitvoering van de verklaring als onderdeel van de dialoog tussen Belgrado en Pristina, alsook om een samenwerkingsverband tussen de beide partijen tot stand te brengen;
48. is ingenomen met de recente akkoorden die in het kader van het proces van Berlijn zijn aangegaan;
49. is ingenomen met het besluit van Kosovo om de beperkingen op de invoer van Servische eindproducten aan de grensovergang bij Merdare op te heffen;
50. is ingenomen met de aanwezigheid van de Kosovo Force en prijst de rol die deze speelt bij het opbouwen en in stand houden van een veilige en beveiligde omgeving en bij het tot stand brengen van een stabiel en vreedzaam Kosovo met het oog op de Euro-Atlantische integratie; herinnert aan het belang van de missie voor de voortdurende ontwikkeling van de Kosovaarse veiligheidsmacht door advies, opleiding en capaciteitsopbouw te verstrekken;

Sociaal-economische hervormingen

51. is ingenomen met de inspanningen die door Kosovo worden verricht om uitvoering te geven aan het nieuwe groeiplan voor de Westelijke Balkan, dat tot doel heeft verder te bouwen aan EU-gerelateerde hervormingen en de sociaal-economische kloof tussen de EU-lidstaten en de landen van de Westelijke Balkan te verkleinen; is ingenomen met de goedkeuring van de hervormingsagenda van Kosovo en herinnert eraan dat Kosovo (net als Servië) zich meer moet inzetten voor de door de EU gefaciliteerde dialoog om toegang te krijgen tot de middelen;
52. is tevreden over de vooruitgang die Kosovo heeft geboekt bij de ontwikkeling van een functionerende markteconomie en spoort Kosovo aan om de structurele hervormingen door te voeren die noodzakelijk zijn om budgettaire uitdagingen aan te pakken, en tegelijkertijd te zorgen voor adequate arbeidsbescherming, eerlijke lonen en betere arbeidsomstandigheden, overeenkomstig de EU-wetgeving;
53. verzoekt de Commissie nogmaals een regionale strategie te ontwikkelen om de aanhoudende jongerenwerkloosheid en braindrain tegen te gaan door de discrepantie op het gebied van vaardigheden tussen het onderwijsstelsel en de arbeidsmarkt aan te pakken, de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en te zorgen voor voldoende financiering van actieve arbeidsmarktmaatregelen en beroepsopleidingsprogramma's, evenals adequate voorzieningen voor kinderopvang en voorschools onderwijs;
54. is ingenomen met het feit dat de Kosovaarse wetgeving inzake cybercriminaliteit in grote lijnen in overeenstemming is met het EU-acquis; stelt vast dat Kosovo nog slechts beperkte vooruitgang heeft geboekt wat betreft digitalisering van overheidsdiensten; wijst erop dat het belangrijk is dat Kosovo aansluit bij de EU-wetgeving inzake digitalisering, met name bij het Europees wetboek voor elektronische communicatie, de richtlijn beveiliging van netwerk- en informatiesystemen (NIS 2-richtlijn)¹, de EU-toolbox inzake 5G-cyberbeveiliging, en de digitaledienstenverordening² en de digitale marktenverordening³, en dat daarbij de behoeften van burgers voor ogen worden gehouden; merkt op dat de Kosovaarse economie sterk afhankelijk blijft van invoer en benadrukt de noodzaak van economische diversificatie om het concurrentievermogen en de duurzaamheid te verbeteren, met name in de context van een sterkere integratie in de EU-markten;
55. betreurt dat het in 2022 voorgelegde wetsontwerp inzake schoolboeken nog steeds niet definitief is aangenomen door het Kosovaarse parlement; verzoekt Kosovo de tenuitvoerlegging van het nieuwe leerplan voor het basisonderwijs af te ronden, de

¹ Richtlijn (EU) 2022/2555 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van cyberbeveiliging in de Unie, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 910/2014 en Richtlijn (EU) 2018/1972 en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2016/1148 (NIS 2-richtlijn) (PB L 333 van 27.12.2022, blz. 80, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj>).

² Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening) (PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>).

³ Verordening (EU) 2022/1925 van het Europees Parlement en de Raad van 14 september 2022 over betwistbare en eerlijke markten in de digitale sector, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2019/1937 en (EU) 2020/1828 (digitale marktenverordening) (PB L 265 van 12.10.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj>).

revisie van de huidige schoolboeken te voltooien, leerkrachten opleidingen op lange termijn te bieden en op alle onderwijsniveaus systematisch kwaliteitsborgingsmechanismen toe te passen;

56. dringt er bij Kosovo op aan de toegang tot hoogwaardige gezondheidszorg te verbeteren; merkt op dat het niveau van de uitgaven voor gezondheidszorg het op een na laagste in de regio is en roept op tot een alomvattende hervorming van de gezondheidszorg om tegemoet te komen aan de behoeften van alle burgers, met name van burgers in plattlandsgebieden en onderbediende gebieden;
57. stelt met bezorgdheid vast dat de toegang tot sociale diensten, met name voor kwetsbare groepen, is verslechterd nadat de regering het Ministerie van Arbeid en Sociale Zaken heeft opgeheven, hetgeen gebeurde zonder transparante raadpleging van het maatschappelijk middenveld en andere belanghebbenden en wat tot grote verwarring heeft geleid; roept op tot betere, empirisch onderbouwde budgettering om de sociale diensten te verbeteren, met name voor overlevenden van gendergerelateerd geweld, in overeenstemming met het nieuwe wettelijke kader;
58. dringt er bij Kosovo op aan te zorgen voor gelijk en niet-discriminerend openbaar onderwijs in minderheidstalen;
59. wijst nogmaals op de noodzaak om jongeren in de gemeenten met een Servische meerderheid te bereiken en hen te integreren in de sociaal-economische structuren van het land;

Energie, milieu, duurzame ontwikkeling en connectiviteit

60. merkt op dat Kosovo de energievoorzieningszekerheid enigszins heeft verbeterd, maar nog altijd sterk afhankelijk is van verouderde, zeer vervuilende energiecentrales, wat ernstige gezondheids- en milieurisico's met zich meebrengt; stelt vast dat Kosovo in verband met de uitvoering van het energieprogramma van het land voor de periode 2022-2025 moet zorgen voor een goede planning, om de ambitieuze doelstellingen die daarin zijn opgenomen te halen en minder afhankelijk te worden van fossiele brandstoffen; verzoekt de EU om haar inspanningen ter ondersteuning van Kosovo bij het aanpakken van de luchtverontreinigingsproblemen in het land op te voeren en hieraan prioriteit te geven; merkt op dat in de nieuwe energiestrategie van Kosovo niet wordt ingezet op de bouw van waterkrachtcentrales vanwege de schadelijke gevolgen ervan voor het milieu, zeker gezien de waterschaarste in het land;
61. benadrukt dat er in Kosovo een alomvattende infrastructuur moet worden ontwikkeld om de uitstoot van het openbaar vervoer te helpen verminderen en het gebruik van geëlektrificeerd vervoer uit te breiden; wijst erop dat het verbeteren van de toegankelijkheid en het zorgen voor compatibiliteit met het vervoersnetwerk van de EU een prioriteit moeten blijven;
62. is ingenomen met het akkoord dat tijdens de top van Tirana over lagere roamingkosten is bereikt; roept de autoriteiten, de particuliere sector en alle belanghebbenden in dit verband ertoe op om ervoor te zorgen dat het mogelijk wordt de afgesproken streefdoelen te halen om een aanmerkelijke verlaging van de dataroamingtarieven en verdere verlagingen te realiseren zodat de prijzen in de landen van de Westelijke Balkan en de EU uiterlijk in 2027 dichterbij de binnenlandse prijzen komen te liggen; is

ingenomen met de inwerkingtreding van de eerste uitvoeringsfase van de routekaart voor roaming tussen de Westelijke Balkan en de EU;

63. dringt er bij Kosovo op aan om meer te doen om de emissieplafonds na te leven, om de integratie van milieuaspecten in sectoraal beleid te verbeteren en om de nodige maatregelen te nemen op het gebied van de bestrijding van vervuiling en bodem- en waterverontreiniging en op het gebied van afvalbeheer, in overeenstemming met EU- en internationale normen en verbintenissen; dringt bij Kosovo aan op de bevordering van alomvattende milieueffectbeoordelingen en de integratie van duurzaamheidsmaatregelen in de infrastructuurplanning; roept Kosovo ertoe op het aantal beschermde gebieden in het land uit te breiden en de instrumenten en maatregelen voor de bescherming van deze gebieden te verbeteren, met het oog op het behoud van de biodiversiteit, waaronder belangrijke habitats van de ernstig bedreigde Balkanlynx; spoort Kosovo aan de samenwerking met zijn buurlanden te intensiveren en te bespoedigen, teneinde grensoverschrijdende beschermde gebieden aan te wijzen en samenhangende grensoverschrijdende beheersplannen op te stellen;

◦

◦ ◦

64. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de voorzitter van de Europese Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, en de regeringen en parlementen van de lidstaten, alsmede aan de president, de regering en de Nationale Vergadering van Kosovo.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0096

De terugkeer van Oekraïense kinderen die onder dwang naar Rusland zijn overgebracht en gedeporteerd

Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over de terugkeer van Oekraïense kinderen die onder dwang naar Rusland zijn overgebracht en gedeporteerd (2025/2691(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien zijn eerdere resoluties over de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne,
 - gezien het Handvest van de Verenigde Naties, het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, de Verdragen van Genève en de aanvullende protocollen daarbij, het Statuut van Rome inzake het Internationaal Strafhof (ICC), het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind en het Genocideverdrag,
 - gezien artikel 150, lid 5, en artikel 136, lid 4, van zijn Reglement,
- A. overwegende dat volgens het “Bring Kids Back UA”-initiatief van president Zelensky sinds februari 2022 circa 20 000 Oekraïense kinderen onder dwang naar de Russische Federatie en Belarus zijn gedeporteerd of in tijdelijk bezette Oekraïense gebieden worden vastgehouden en dat slechts 1 293 kinderen zijn teruggekeerd en 624 volgens bevestigde berichten zijn overleden; overwegende dat de werkelijke cijfers volgens het Yale Humanitarian Research Lab (HRL) waarschijnlijk veel hoger zullen zijn, aangezien er nog altijd kinderen worden overgebracht en gedeporteerd;
- B. overwegende dat het internationaal recht de gedwongen overbrenging naar een bezet gebied of de deportatie uit een bezet gebied naar het grondgebied van de bezetter verbiedt en dat dit een oorlogsmisdaad is in de zin van het Statuut van Rome en mogelijk neerkomt op genocide uit hoofde van het Genocideverdrag;
- C. overwegende dat het ICC op 17 maart 2023 aanhoudingsbevelen heeft uitgevaardigd tegen ^{5.1.2.e} en ^{5.1.2.e} vanwege hun verantwoordelijkheid voor het oorlogsmisdrijf van onwettige overbrenging en deportatie van Oekraïense kinderen;
1. spreekt zich in de krachtigste bewoordingen uit tegen het gewelddadige optreden van de Russische Federatie en de medeplichtigheid van Belarus aan de mishandeling van Oekraïense kinderen, waaronder moord, gedwongen overbrenging en deportatie, illegale adoptie, seksueel misbruik en seksuele uitbuiting, gedwongen russificatie en militarisering; wijst erop dat deze handelingen deel uitmaken van een genocidale

strategie om de Oekraïense identiteit uit te wissen;

2. dringt er bij de EU op aan de verantwoordelijken ter verantwoording te roepen en sancties op te leggen aan personen en entiteiten die bij deze misdrijven betrokken zijn;
3. eist dat er onmiddellijk een einde komt aan deze misdrijven en dat Rusland informatie verstrekt over de identiteit en de verblijfplaats van alle gedeporteerde Oekraïense kinderen en zorgt voor hun welzijn en hun onvoorwaardelijke en veilige terugkeer;
4. dringt er bij de Russische federale en lokale autoriteiten op aan internationale organisaties zoals het ICRC, het OHCHR en Unicef toegang te verlenen tot alle gedeporteerde Oekraïense kinderen;
5. betreurt dat het ICRC nalaat zijn missie te vervullen en bescherming te bieden aan Oekraïense kinderen die naar Rusland en Belarus zijn gedeporteerd of zich in tijdelijk bezette Oekraïense gebieden bevinden;
6. hekelt de gedwongen oplegging van het Russische staatsburgerschap aan de gedeporteerde kinderen en hun de door de staat gesteunde adoptie door Russische gezinnen in het kader van een doelbewust beleid van gedwongen assimilatie;
7. roept de EU op tot nauwe samenwerking met en steun aan de Oekraïense autoriteiten en internationale en niet-gouvernementele organisaties bij hun inspanningen om alle vermiste en gedeporteerde Oekraïense kinderen in kaart te brengen; dringt er bij de internationale gemeenschap, waaronder de Verenigde Staten, op aan het HRL te blijven financieren en roept de EU op erop toe te zien dat die financiering wordt voortgezet;
8. benadrukt dat elk echt vredesakkoord ertoe moet leiden dat deze kinderen worden gerepatriëerd en dat de verantwoordelijken voor de gedwongen overbrengingen en deportaties ter verantwoording worden geroepen;
9. dringt er bij de internationale gemeenschap op aan om Rusland ter verantwoording te roepen en daartoe de coördinatie via het ICC, het IGH en het speciaal tribunaal voor het misdrijf agressie tegen Oekraïne te versterken;
10. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de HV/VV, de Raad, de Commissie, alsmede aan de regeringen en de parlementen van de lidstaten, de Raad van Europa, de OVSE, de president, de regering en het parlement van Oekraïne, en aan de Verenigde Staten, Rusland en Belarus.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0098

Negende verslag over economische en sociale cohesie

Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het negende verslag over economische en sociale cohesie (2024/2107(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de artikelen 2 en 3 van het Verdrag betreffende de Europese Unie,
- gezien de artikelen 4, 162, 174 tot en met 178 en 349 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),
- gezien Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid¹ (verordening gemeenschappelijke bepalingen),
- gezien Verordening (EU) 2021/1058 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Cohesiefonds²,
- gezien Verordening (EU) 2021/1059 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 betreffende specifieke bepalingen voor de doelstelling “Europese territoriale samenwerking” (Interreg) ondersteund door het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en door externe financieringsinstrumenten³,
- gezien Verordening (EU) 2021/1057 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 tot oprichting van het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1296/2013⁴,
- gezien Verordening (EU) 2021/1056 van het Europees Parlement en de Raad van

¹ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj>.

² PB L 231 van 30.6.2021, blz. 60, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj>.

³ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 94, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1059/oj>.

⁴ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 21, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj>.

24 juni 2021 tot oprichting van het Fonds voor een rechtvaardige transitie¹,

- gezien Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en (EU) nr. 1307/2013²,
- gezien Verordening (EU) 2020/460 van het Europees Parlement en de Raad van 30 maart 2020 tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013 en (EU) nr. 508/2014 wat betreft specifieke maatregelen om investeringen in de gezondheidszorgstelsels van de lidstaten en in andere sectoren van hun economieën vrij te maken als antwoord op de COVID-19-uitbraak (investeringsinitiatief coronavirusrespons)³,
- gezien Verordening (EU) 2020/558 van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2020 tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1301/2013 en (EU) nr. 1303/2013 wat betreft specifieke maatregelen met het oog op uitzonderlijke flexibiliteit bij het gebruik van de Europese structuur- en investeringsfondsen naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19⁴,
- gezien Verordening (EU) 2020/461 van het Europees Parlement en de Raad van 30 maart 2020 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2012/2002 van de Raad om financiële steun te verlenen aan lidstaten en landen die over toetreding tot de Unie onderhandelen die zwaar worden getroffen door een grote volksgezondheids crisis⁵,
- gezien Verordening (EU) 2020/2221 van het Europees Parlement en de Raad van 23 december 2020 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1303/2013 wat betreft extra middelen en uitvoeringsregelingen om bijstand te verlenen ter bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie en de sociale gevolgen daarvan en ter voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie (React-EU)⁶,
- gezien Verordening (EU) 2022/562 van het Europees Parlement en de Raad van 6 april 2022 tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013 en (EU) nr. 223/2014 wat betreft maatregelen uit hoofde van het cohesiebeleid ten behoeve van vluchtelingen in Europa (CARE)⁷,
- gezien Verordening (EU) 2022/2039 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013 en (EU) 2021/1060 met het oog op extra flexibiliteit om de gevolgen van de militaire agressie van de Russische Federatie op te vangen FAST (Flexible Assistance for Territories) –

¹ PB L 231 van 30.6.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj>.

² PB L 435 van 6.12.2021, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj>.

³ PB L 99 van 31.3.2020, blz. 5, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/460/oj>.

⁴ PB L 130 van 24.4.2020, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/558/oj>.

⁵ PB L 99 van 31.3.2020, blz. 9, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/461/oj>.

⁶ PB L 437 van 28.12.2020, blz. 30, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2221/oj>.

⁷ PB L 109 van 8.4.2022, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/562/oj>.

CARE¹,

- gezien het URBACT-initiatief voor duurzame samenwerking tussen steden, dat in 2002 is opgezet,
- gezien de EU-stedenagenda van 30 mei 2016,
- gezien de Territoriale Agenda 2030 van 1 december 2020,
- gezien het negende cohesieverslag, dat door de Commissie werd gepubliceerd op 27 maart 2024², en de mededeling van de Commissie van 27 maart 2024 over het negende cohesieverslag (COM(2024)0149),
- gezien de studie “The future of EU cohesion: Scenarios and their impacts on regional inequalities”, die de Onderzoeksdienst van het Europees Parlement in december 2024 heeft gepubliceerd,
- gezien het verslag van de Commissie van februari 2024 getiteld “Forging a sustainable future together – Cohesion for a competitive and inclusive Europe”³,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité van 31 mei 2024 over het negende cohesieverslag⁴,
- gezien het advies van het Comité van de Regio’s van 21 november 2024 getiteld “Een vernieuwd cohesiebeleid na 2027 waarbij mensen niet aan hun lot worden overgelaten – reacties van het CvdR op het negende cohesieverslag en het verslag van de groep deskundigen op hoog niveau over de toekomst van het cohesiebeleid”,
- gezien het verslag “The future of European competitiveness – A competitiveness strategy for Europe”, dat de Europese Commissie op 9 september 2024 heeft gepubliceerd,
- gezien de overeenkomst die op de 21e Conferentie van de Partijen bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (COP21) op 12 december 2015 in Parijs is aangenomen (de Overeenkomst van Parijs),
- gezien de studie “Streamlining EU Cohesion Funds: addressing administrative burdens and redundancy”, gepubliceerd door zijn directoraat-generaal Intern Beleid van de Unie in november 2024⁵,

¹ PB L 275 van 25.10.2022, blz. 23, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2039/oj>.

² Europese Commissie: directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling, “Negende verslag inzake economische, sociale en territoriale cohesie”, 2024.

³ Europese Commissie: directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling, “Forging a sustainable future together – Cohesion for a competitive and inclusive Europe – Report of the High-Level Group on the Future of Cohesion Policy”, februari 2024.

⁴ PB C, C/2024/4668, 9.8.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4668/oj>.

⁵ Europees Parlement: beleidsondersteunende afdeling Structuur- en Cohesiebeleid, directoraat-generaal Intern Beleid, “Streamlining EU Cohesion funds – addressing administrative burdens and redundancy”, 2024.

- gezien een verordening van het Europees Parlement en de Raad van 7 mei 2025 inzake het grensregio-instrument voor ontwikkeling en groei in de EU (BRIDGEforEU)¹,
 - gezien de mededeling van de Commissie van 3 mei 2022 getiteld “Mensen vooropstellen, zorgen voor duurzame en inclusieve groei en het potentieel van de ultraperifere regio’s van de EU ontsluiten” (COM(2022)0198),
 - gezien het advies in de vorm van een brief van de Commissie landbouw en plattelandontwikkeling²,
 - gezien zijn resolutie van 25 maart 2021 over het cohesiebeleid en regionale milieustrategieën in het kader van de strijd tegen de klimaatverandering³,
 - gezien zijn resolutie van 20 mei 2021 over demografische tendensen in de regio’s van de EU ombuigen met behulp van instrumenten van het cohesiebeleid⁴,
 - gezien zijn resolutie van 14 september 2021 over een sterker partnerschap met de ultraperifere gebieden van de EU⁵,
 - gezien zijn resolutie van 15 september 2022 over economische, sociale en territoriale cohesie in de EU: het achtste cohesieverslag⁶,
 - gezien zijn resolutie van 21 november 2023 over mogelijkheden om de betrouwbaarheid van audits en controles door nationale autoriteiten bij gedeeld beheer te vergroten⁷,
 - gezien zijn resolutie van 23 november 2023 over het benutten van talent in Europa’s regio’s⁸,
 - gezien zijn resolutie van 14 maart 2024 over het cohesiebeleid 2014-2020 – Uitvoering en resultaten in de lidstaten⁹,
 - gezien artikel 55 van zijn Reglement,
 - gezien het verslag van de Commissie regionale ontwikkeling (A10-0066/2025),
- A. overwegende dat het cohesiebeleid een centrale plaats inneemt in het EU-beleid en het belangrijkste EU-instrument is voor investeringen in duurzame economische, sociale en territoriale ontwikkeling en bijdraagt aan de doelstellingen van de Green Deal in de hele EU in het kader van haar meerjarige financiële kaders voor de perioden 2014-2020 en 2021-2027; overwegende dat het cohesiebeleid, zoals vastgelegd in de Verdragen, van fundamenteel belang is voor een goed functionerende en bloeiende interne markt aangezien daarmee de ontwikkeling van alle regio’s in de EU, en met name de minder

¹ Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

² Nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad.

³ PB C 494 van 8.12.2021, blz. 26.

⁴ PB C 15 van 12.1.2022, blz. 125.

⁵ PB C 117 van 11.3.2022, blz. 18.

⁶ PB C 125 van 5.4.2023, blz. 100.

⁷ PB C, C/2024/4207, 24.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4207/oj>.

⁸ PB C, C/2024/4225, 24.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4225/oj>.

⁹ PB C, C/2024/6562, 12.11.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6562/oj>.

ontwikkelde regio's, wordt bevorderd;

- B. overwegende dat het cohesiebeleid de economische, sociale en territoriale convergentie in de EU heeft bevorderd, met name door de bruto binnenlandse producten van bijvoorbeeld de EU-lidstaten van Midden- en Oost-Europa te verhogen, van 43 % van het EU-gemiddelde in 1995 tot ongeveer 80 % in 2023; overwegende dat in het negende cohesieverslag wordt benadrukt dat het cohesiebeleid eind 2022 meer dan 4,4 miljoen bedrijven had ondersteund en ruim 370 000 banen in deze bedrijven had gecreëerd; overwegende dat daarin ook wordt benadrukt dat het cohesiebeleid een aanzienlijk investeringsrendement oplevert en dat elke euro die in de programma's 2014-2020 en 2021-2027 is geïnvesteerd, in 2030 1,3 EUR aan extra bbp in de Unie zal hebben gegenereerd; overwegende dat het cohesiebeleid gemiddeld ongeveer 13 % van de totale overheidsinvesteringen in de EU uitmaakte¹;
- C. overwegende dat in het verslag van de Commissie getiteld "De langetermijnvisie voor de plattelandsgebieden van de EU: belangrijkste verwezenlijkingen en volgende stappen", dat samen met het negende cohesieverslag is gepresenteerd, wordt benadrukt dat 24,6 miljard EUR, oftewel 8 % van de pijler plattelandsontwikkeling van het gemeenschappelijke landbouwbeleid, gericht is op investeringen in plattelandsgebieden die verder gaan dan landbouwinvesteringen, waarmee de basis wordt gelegd voor een debat over de toekomst van plattelandsgebieden;
- D. overwegende dat in het kader van het cohesiebeleid 2021-2027 meer dan 140 miljard EUR wordt geïnvesteerd in de groene en de digitale transitie², om netwerken en infrastructuur te helpen verbeteren, natuurbehoud te ondersteunen, groene en digitale vaardigheden te verbeteren en het scheppen van banen en diensten voor het publiek te bevorderen;
- E. overwegende dat, ondanks het algemeen erkende en bewezen positieve effect van het cohesiebeleid op de sociale, economische en territoriale convergentie, er nog steeds aanzienlijke uitdagingen bestaan, die met name worden gekenmerkt door subnationale ongelijkheden op het vlak van ontwikkeling binnen de regio's en in regio's waar lacunes bij de ontwikkeling zijn ontstaan, en door de gevolgen van de klimaatverandering, in termen van demografie, de digitale en de groene transitie, en connectiviteit, maar ook in termen van duurzame economische ontwikkeling, met name in de minst ontwikkelde regio's en afgelegen en plattelandsgebieden;
- F. overwegende dat het cohesiebeleid en de sectorale programma's van de EU regio's herhaaldelijk en efficiënt hebben geholpen doeltreffend te reageren op noodsituaties en asymmetrische schokken, zoals de COVID-19-crisis, de Brexit, de energiecrisis en de vluchtelingencrisis als gevolg van de Russische invasie van Oekraïne alsook natuurrampen, zelfs al is het geen structuurbeleid voor de lange termijn en evenmin een crisisbeheersingsinstrument of financieringsinstrument dat standaard voor elke noodsituatie kan worden ingezet; overwegende dat de uitvoering van de Europese structuur- en investeringsfondsen door dergelijke crises vertraging heeft opgelopen en dat een aanzienlijk aantal met middelen uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit

¹ Europese Commissie, "Negende verslag inzake economische, sociale en territoriale cohesie", op.cit.

² Europese Commissie, "Negende verslag inzake economische, sociale en territoriale cohesie", op.cit.

gefinancierde projecten voornamelijk voortkomt uit projecten die in aanmerking zouden komen voor investeringen in het kader van het cohesiebeleid;

- G. overwegende dat ondanks de voor de perioden 2014-2020 en 2021-2027 genomen maatregelen, het regelgevingskader voor het gebruik en beheer van cohesiebeidsinstrumenten en -fondsen verder moet worden vereenvoudigd en interoperabele digitale instrumenten beter moeten worden gebruikt en ontwikkeld, waarbij er onder meer moet worden voorzien in gedigitaliseerde one-stop-servicecentra, met als doel procedures te stroomlijnen, belanghebbenden vertrouwen in te boezemen, de administratieve lasten te verminderen, de flexibiliteit bij het beheer van de middelen te vergroten en uitbetalingen te versnellen, niet alleen voor de betrokken autoriteiten, maar ook voor de eindbegunstigden; overwegende dat er meer mogelijkheden moeten komen voor een flexibeler gebruik van de middelen, zoals de financiering van de ontwikkeling van producten voor tweeeërlei gebruik; overwegende dat het van het grootste belang is een toekomstig cohesiebeleid met strategische impulsen op te stellen voor de hele financieringsperiode, dat echter halverwege opnieuw kan worden beoordeeld;
- H. overwegende dat de absorptiegraad van de fondsen van het cohesiebeleid voor 2021-2027, die momenteel slechts 6 % bedraagt, niet zo laag is omdat er te weinig behoefte aan is in de lidstaten of de regio's, maar eerder te wijten is aan vertragingen bij de goedkeuring van operationele programma's, de overgangsperiode tussen financiële kaders, de prioritering van NextGenerationEU door nationale beheersautoriteiten, te weinig administratieve capaciteit en ingewikkelde bureaucratische procedures; overwegende dat de lidstaten en regio's de beschikbare fondsen wellicht niet te snel allemaal willen benutten, aangezien ze een verlenging conform de n+2- of n+3-regels verwachten;
- I. overwegende dat radicale wijzigingen in het cohesieregelgevingskader, van de ene programmeringsperiode op de andere, bijdragen tot het ontstaan van onzekerheid bij de bevoegde autoriteiten en de begunstigden, gold-plating van de wetgeving, hogere foutenpercentages (en de daarmee gepaard gaande reputatieschade en negatieve financiële gevolgen), vertraging bij de uitvoering en uiteindelijk ontevredenheid onder de begunstigden en de bevolking in het algemeen;
- J. overwegende dat de cohesiefondsen, de noodfondsen en het sectoraal beleid soms met elkaar wedijveren;
- K. overwegende dat er op het vlak van demografische verandering aanzienlijke verschillen zijn tussen EU-regio's en de bevolking van sommige lidstaten de komende jaren naar verwachting zal afnemen terwijl die van andere lidstaten zal toenemen; overwegende dat demografische veranderingen zich ook voordoen tussen regio's, waaronder migratie uit ultraperifere regio's, maar dat dit zich over het algemeen vertaalt in migratie van het platteland naar stedelijke gebieden binnen lidstaten, waarbij vrouwen in groteren getale plattelandsgebieden verlaten dan mannen, maar ook naar grootstedelijke gebieden, terwijl dorpen in de buurt van grote steden moeilijkheden ondervinden om in basisinfrastructuur te investeren; overwegende dat de verlening van essentiële diensten als gezondheidszorg, onderwijs en vervoer in alle regio's moet worden versterkt, waarbij extra aandacht moet besteed aan afgelegen en plattelandsgebieden; overwegende dat meer aandacht moet uitgaan naar gebieden die te kampen hebben met ontvolking en een ontoereikende dienstverlening, bestaande uit gerichte maatregelen om

jongeren door middel van ondernemerschapprojecten, landbouw van hoge kwaliteit en duurzaam toerisme er toe te bewegen om niet weg te gaan;

- L. overwegende dat het van cruciaal belang is rekening te houden met de vergrijzende bevolking om intergenerationele rechtvaardigheid te waarborgen en zo de participatie, vooral van jongeren, te vergroten;
- M. overwegende dat stedelijke gebieden door de toestroom van mensen naar de steden en de stijgende huizen- en energieprijzen worden geconfronteerd met nieuwe uitdagingen, die vragen om de ontwikkeling van de noodzakelijke huisvesting en van nieuwe maatregelen op het gebied van milieubescherming en energiebesparing, zoals snellere grondige renovaties, om energiearmoede te bestrijden en energie-efficiëntie te bevorderen; overwegende dat het cohesiebeleid van de EU moet bijdragen tot een betaalbare en toegankelijke woningmarkt voor alle mensen in de EU, met name voor huishoudens met een laag en middeninkomen, stadsbewoners, gezinnen met kinderen, vrouwen en jongeren;
- N. overwegende dat een doeltreffende uitvoering van de Europese stedelijke agenda steden beter in staat kan stellen bij te dragen aan de verwezenlijking van de cohesiedoelstellingen, en zo de levenskwaliteit van de burgers kan verbeteren en kan zorgen voor een efficiënter gebruik van de financiële middelen van de EU;
- O. overwegende dat er bijzondere aandacht moet worden besteed aan plattelandsgebieden, regio's die een industriële transitie doormaken en regio's in de EU die kampen met ernstige en permanente natuurlijke of demografische belemmeringen, braindrain, klimaatgerelateerde risico's en waterschaarste, zoals de ultraperifere regio's en in het bijzonder eilanden in de periferie van die regio's of in de periferie van de EU, dunbevolkte regio's, eilanden, berggebieden en grensoverschrijdende regio's, alsook kustgebieden en maritieme regio's;
- P. overwegende dat de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne voor een nieuwe geopolitieke realiteit heeft gezorgd die grote gevolgen heeft gehad voor de werkgelegenheid, de economische ontwikkeling en kansen en het algemene welzijn van de bevolking in de regio's die grenzen aan Oekraïne, Belarus en Rusland alsook in kandidaat-lidstaten als Oekraïne en Moldavië, die daarom bijzondere aandacht vereisen, onder meer via een aanpassing van het cohesiebeleid; overwegende dat deze oorlog ertoe heeft geleid dat een ongekend aantal mensen onderdak zoekt in de EU, wat extra lasten oplevert voor lokale gemeenschappen en diensten; overwegende dat de collectieve veiligheid van de EU sterk afhangt van de vitaliteit en het welzijn van de regio's aan de buitengrenzen van de EU;
- Q. overwegende dat de unieke situatie van Noord-Ierland een op maat gemaakte benadering vergt die op de voordelen van de PEACE-programma's voortborduurde en waarbij moet worden onderzocht hoe het cohesiebeleid in bredere zin kan bijdragen tot het verzoeningsproces;
- R. overwegende dat 79 % van de burgers die bekend zijn met door de EU gefinancierde projecten in het kader van het cohesiebeleid, van mening is dat door de EU

gefinancierde projecten een positief effect hebben op de regio's¹, hetgeen bijdraagt tot een EU-gezinde houding;

- S. overwegende dat het algehele bewustzijn omtrent door de EU gefinancierde projecten in het kader van het cohesiebeleid sinds 2021 met 2 procentpunten is gedaald², hetgeen betekent dat moet worden gestreefd naar meer decentralisering teneinde het cohesiebeleid nog dichterbij de burger te brengen;
1. benadrukt dat de regionale en lokale focus, plaatsgebonden aanpak en strategische planning van het cohesiebeleid en ook het gedecentraliseerde programmerings- en uitvoeringsmodel van het beleid op basis van het partnerschapsbeginsel, met een krachtigere uitvoering van de Europese gedragscode, betrokkenheid van economische en maatschappelijke actoren, en bestuur op verschillende niveaus, belangrijke elementen vormen van het cohesiebeleid en bepalend zijn voor de doeltreffendheid ervan; is er vast van overtuigd dat dit model van het cohesiebeleid in alle regio's moet worden voortgezet en waar mogelijk verdiept als belangrijkste langetermijninvesteringsinstrument van de EU om ongelijkheden te verkleinen, economische, sociale en territoriale cohesie te waarborgen, regionale en lokale duurzame groei aan te moedigen in lijn met EU-strategieën, en het milieu te beschermen, en als belangrijke stimulans voor het concurrentievermogen en de rechtvaardige transitie van de EU, alsook om nieuwe uitdagingen het hoofd te bieden;
 2. dringt aan op een duidelijke afbakening tussen cohesiebeleid en andere instrumenten teneinde overlap en concurrentie tussen EU-instrumenten te voorkomen, de complementariteit van de diverse interventies te waarborgen en de zichtbaarheid en leesbaarheid van EU-steun te vergroten; merkt in dit verband op dat de middelen uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit bedoeld zijn voor economische ontwikkeling en groei zonder dat die zich specifiek richten op de economische, sociale en territoriale cohesie tussen regio's; maakt zich zorgen over de plannen van de Commissie om een op prestaties gebaseerde benadering van de Europese structuur- en investeringsfondsen (ESIF) toe te passen; erkent dat prestatiegerichte mechanismen een belangrijke rol kunnen spelen bij het efficiënter en resultaatgerichter maken van het beleid, maar waarschuwt ervoor dat die niet als enig model mogen worden opgelegd, en uit zijn ernstige twijfels over ideeën om de uitbetaling van ESIF-middelen te koppelen aan de verwezenlijking van centraal vastgestelde hervormingsdoelstellingen, zeker als de hervormingsdoelstellingen niet onder de bevoegdheid van het regionale niveau vallen;
 3. is gekant tegen elke vorm van top-downhervorming waarbij financieringsprogramma's van de EU worden gecentraliseerd, waaronder programma's onder gedeeld beheer, zoals het cohesiebeleid en het gemeenschappelijk landbouwbeleid, en pleit voor meer decentralisatie van de besluitvorming naar het lokale en regionale niveau; dringt aan op meer betrokkenheid van lokale en regionale overheden en economische en maatschappelijke actoren in elke fase van EU-programma's onder gedeeld beheer, van de voorbereiding en programmering tot de uitvoering, afsluiting en evaluatie, waarbij er rekening moet worden gehouden met het feit dat de economische en sociale ontwikkeling van en de territoriale samenhang tussen regio's alleen kunnen worden

¹ Europese Commissie: directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling, "Citizens' awareness and perceptions of EU Regional Policy", Flash Eurobarometer 531, 2023.

² Flash Eurobarometer 531, op. cit.

verwezenlijkt op basis van een goede samenwerking tussen alle actoren;

4. benadrukt dat het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling (Elfpo) naast het cohesiebeleid een sleutelrol speelt bij de ondersteuning van plattelandsgebieden; wijst erop dat het Elfpo qua opzet moet worden afgestemd op de regels met betrekking tot de fondsen van het cohesiebeleid, teneinde synergieën te stimuleren en door meerdere fondsen gefinancierde plattelandontwikkelingsprojecten te faciliteren;
5. is ervan overtuigd dat het cohesiebeleid alleen zijn functie kan vervullen als het over voldoende financiële middelen beschikt; benadrukt dat dit impliceert dat voor de financiële periode na 2027 robuuste financiering beschikbaar moet worden gesteld voor het toekomstige cohesiebeleid; benadrukt dat er ambitieuze en laagdrempelige financiering moet worden vrijgemaakt, zodat het cohesiebeleid verder kan worden ingezet als belangrijkste investeringsbeleid van de EU, en tegelijkertijd de flexibiliteit wordt behouden om potentiële nieuwe uitdagingen het hoofd te kunnen bieden, met inbegrip van de mogelijkheid tot het financieren van de ontwikkeling van producten voor tweërlei gebruik, en dat lokale overheden, belanghebbenden en begunstigden in staat moeten worden gesteld om lokale ontwikkeling op een doeltreffende manier te bevorderen; vindt zonder meer dat het vermogen om flexibele antwoorden te bieden op onvoorspelbare uitdagingen niet ten koste mag gaan van de duidelijke strategische oriëntatie en doelstellingen van het cohesiebeleid op de lange termijn;
6. benadrukt het belang van het volgende meerjarig financieel kader (MFK) en de tussentijdse evaluatie van cohesiebeidsprogramma's 2021-2027 voor de invulling van het toekomstige cohesiebeleid; onderstreept nogmaals de noodzaak van een ambitieuzer cohesiebeleid voor de periode na 2027, d.w.z. in het volgende MFK 2028-2034; dringt er dan ook op aan dat het cohesiebeleid in het komende MFK in reële termen op minimaal hetzelfde financieringsniveau blijft als in de huidige periode; dringt er bovendien op aan dat het cohesiebeleid in het nieuwe MFK een aparte rubriek blijft; wijst erop dat het cohesiebeleid moet worden beschermd tegen statistische effecten die ertoe leiden dat regio's wellicht niet meer in aanmerking komen voor steun vanwege veranderingen in het gemiddelde bbp van de EU; onderstreept nogmaals de noodzaak van nieuwe eigen middelen voor de EU;
7. stelt dan ook voor om er bij het volgende MFK voor te zorgen dat beter op onvoorziene behoeften kan worden gereageerd, bijvoorbeeld door meteen in toereikende marges en flexibiliteit te voorzien; benadrukt in dit verband echter dat het cohesiebeleid geen crisisinstrument is en dat niet mag worden afgeweken van zijn hoofddoelstelling, namelijk langetermijninvesteringen; dringt erop aan dat het Solidariteitsfonds van de Europese Unie wordt versterkt, ook wat de voorfinanciering betreft, en minder bureaucratisch en toegankelijker wordt gemaakt, zodat het kan uitgroeien tot een geschikt instrument waarmee adequaat kan worden gereageerd op de economische, sociale en territoriale gevolgen van toekomstige natuurrampen of bedreigingen van de volksgezondheid; benadrukt dat het Parlement passende controle dient uit te oefenen op alle noodfondsen en -instrumenten;
8. erkent dat voor specifieke gevallen ook de nomenclatuur van territoriale eenheden voor de statistiek (NUTS) 3 moet worden gebruikt, op een manier waarbij er rekenschap van wordt gegeven dat er in alle NUTS 2-regio's sprake is van verschillen in ontwikkeling; is van mening dat het regionale bbp per hoofd van de bevolking het belangrijkste criterium moet blijven om de toewijzingen van de lidstaten in het kader van het

cohesiebeleid te bepalen; is ingenomen met het feit dat de Commissie, na aanhoudende oproepen van het Parlement, zich nu beraadt over aanvullende criteria¹, zoals broeikasgasemissies, bevolkingsdichtheid, onderwijsniveaus en werkloosheidscijfers, om een beter sociaal-economisch overzicht van de regio's te verschaffen;

9. wijst erop dat de conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat een overkoepelende conditionaliteit is die eerbiediging van de rechtsstaat erkent en afdwingt, ook als randvoorwaarde voor financiering uit hoofde van het cohesiebeleid, zodat ervoor wordt gezorgd dat de middelen van de Unie op basis van goed financieel beheer op een transparante, eerlijke en verantwoorde manier worden gebruikt; acht het noodzakelijk de eerbiediging van de rechtsstaat en de grondrechten te versterken en ervoor te zorgen dat bij de uitvoering van het cohesiebeleid alle maatregelen verenigbaar zijn met de bevordering van democratische beginselen, gendergelijkheid en mensenrechten, waaronder de rechten van werknemers, de rechten van personen met een handicap en de rechten van kinderen; benadrukt dat het Europees Bureau voor fraudebestrijding en het Europees Openbaar Ministerie een belangrijke rol spelen bij de bescherming van de financiële belangen van de Unie;
10. dringt aan op verdere inspanningen om de regels en administratieve procedures voor de cohesiebeideidsfondsen op Europees, nationaal en regionaal niveau te vereenvoudigen, flexibeler te maken en te stroomlijnen en tegelijkertijd synergieën te versterken, daarbij alle beschikbare technologische mogelijkheden te benutten om de toegankelijkheid en efficiëntie te verbeteren, en voort te bouwen op het bestaande en gevestigde kader voor gedeeld beheer, zodat het vertrouwen van de gebruikers toeneemt en zo een breder scala aan economische en maatschappelijke actoren wordt aangespoord om deel te nemen aan ondersteunde projecten, en de fondsen zo veel mogelijk effect sorteren; dringt aan op meer initiatieven die de absorptie van cohesiefondsen verbeteren, met inbegrip van hogere medefinancieringsniveaus, meer voorfinanciering en snellere terugbetaling van investeringen; dringt erop aan dat lokale overheden, met name van kleinere gemeenten, technische kennis wordt bijgebracht met het oog op een beter administratief beheer van de fondsen; wijst er dan ook op hoe belangrijk het is om het beginsel van single audit te versterken, vereenvoudigde kostenopties verder uit te breiden en het aantal dubbele controles en audits die overlappen met nationaal en regionaal toezicht op hetzelfde project en dezelfde begunstigde te verminderen, zodat wordt voorkomen dat in opeenvolgende uitvoeringsjaren dezelfde fouten worden gemaakt;
11. verzoekt de Commissie en de lidstaten de regio's reeds in de programmeringsfase meer flexibiliteit te bieden om in te spelen op hun specifieke behoeften en kenmerken, en benadrukt dat de economische en maatschappelijke actoren hierbij betrokken moeten worden; benadrukt dat thematische concentratie een essentieel element was om het cohesiebeleid af te stemmen op de doelstellingen van Europa 2020; verzoekt de Commissie daarom alle bevindingen in verband met de invoering van thematische concentratie te presenteren en daaruit lessen te trekken voor toekomstige wetgevingsvoorstellen;
12. is zich ervan bewust dat de groene, de digitale en de demografische transitie aanzienlijke uitdagingen maar tegelijkertijd ook kansen met zich meebrengen voor de verwezenlijking van de doelstelling van economische, sociale en territoriale cohesie;

¹ Europese Rekenkamer, "Snelle evaluatie – Toewijzing van middelen van het cohesiebeleid aan de lidstaten voor 2021-2027", maart 2019.

onderkent dat statistisch gezien gebieden met hoge inkomens de economische problemen in een regio kunnen maskeren; is zich bewust van het risico van een toename van de regionale verschillen, een verergering van de sociale ongelijkheden en de opkomst van geografisch bepaalde ontevredenheid in verband met het transitieproces; beklemtoont dat de duurzaamheids- en klimaatdoelstellingen van de EU moeten worden verwezenlijkt en dat gedeelde economische groei in stand moet worden gehouden door het concurrentievermogen van de Unie te versterken; pleit derhalve voor een Europese strategie voor een harmonieuze groei in de Unie waarmee kan worden voorzien in de specifieke behoeften van de respectieve regio's; bevestigt nogmaals zijn toezegging om de groene en de digitale transitie voort te zetten, omdat dit kansen biedt om het concurrentievermogen van de EU te verbeteren; onderstreept de noodzaak om te investeren in infrastructuurprojecten die de connectiviteit verbeteren, met name in duurzaam en slim vervoer, en in energienetten en digitale netwerken, zodat alle regio's, met inbegrip van afgelegen en minder ontwikkelde regio's, volledig kunnen deelnemen aan de eengemaakte markt en in alle gelijkheid kunnen profiteren van de bijbehorende kansen; benadrukt in dit verband dat de ontwikkeling van groene industrieën moet worden ondersteund en dat lokale kenmerken en tradities daarbij moeten worden bevorderd om de veerkracht van de economische omgeving en het maatschappelijk middenveld bij toekomstige uitdagingen te vergroten;

13. dringt erop aan dat het cohesiebeleid consistent blijft met het streven naar meer innovatie en de voltooiing van de eengemaakte EU-markt, in lijn met de conclusies van het rapport-Draghi over het concurrentievermogen van Europa; wijst in de context van regionale ongelijkheden op het probleem van de aanhoudende innovatiekloof en pleit voor een plaatsgebonden benadering op maat om innovatie en economische convergentie in regio's te bevorderen en de innovatiekloof te verkleinen; dringt aan op een grotere rol voor lokale en regionale innovatie bij het opbouwen van concurrerende ecosystemen voor onderzoek en innovatie en het bevorderen van territoriale cohesie; wijst op nieuwe EU-initiatieven, zoals de regionale innovatievalleien en de partnerschappen voor regionale innovatie, die bedoeld zijn om gebieden met verschillende innovatieprestaties met elkaar te verbinden en de innovatiekloof aan te pakken; is van mening dat deze aanpak de regionale autonomie zal versterken, aangezien lokale en regionale overheden de kans krijgen om EU-beleid en -doelstellingen mede vorm te geven in lijn met hun specifieke behoeften, kenmerken en capaciteiten, met inachtneming van het beginsel van partnerschap;
14. is ervan overtuigd dat het cohesiebeleid verder moet inzetten op het beginsel van een rechtvaardige transitie door tegemoet te komen aan de specifieke behoeften van regio's en daarbij geen gebieden of burgers aan hun lot over te laten; dringt erop aan het proces van rechtvaardige transitie verder te financieren en het Fonds voor een rechtvaardige transitie volledig te integreren in de verordening gemeenschappelijke bepalingen en voor de programmeringsperiode na 2027 meer financiële middelen uit te trekken; benadrukt niettemin dat moet worden gekeken naar het effect van het Fonds voor een rechtvaardige transitie op de transformatie van regio's die in aanmerking komen voor steun – waarbij er tevens voor moet worden gezorgd dat dit onderdeel van het cohesiebeleid blijft – en dat de aanpak in het nieuwe MFK moet worden bijgesteld op basis van de bevindingen en concrete maatregelen ter waarborging van het economische en sociale welzijn van de getroffen gemeenschappen;
15. benadrukt dat het cohesiebeleid en het economisch bestuur van de EU beter op elkaar moeten worden afgestemd, zonder daarbij bestraffend te werk te gaan; benadrukt dat het

Europees Semester moet voldoen aan de doelstellingen van het cohesiebeleid uit hoofde van de artikelen 174 en 175 VWEU; dringt aan op de medewerking van de regio's bij het verwezenlijken van deze doelstellingen en op een sterkere territoriale aanpak; vraagt om na te denken over het begrip "macro-economische conditionaliteit" en te onderzoeken of dit kan worden vervangen door nieuwe vormen van conditionaliteit om beter in te spelen op nieuwe uitdagingen;

16. maakt zich zorgen om het groeiende aantal regio's met lacunes bij de ontwikkeling, die in economisch opzicht stagneren en veel last hebben van een scherpe demografische daling en beperkte toegang tot essentiële diensten; dringt daarom aan op een bijstelling naar boven van de medefinanciering van projecten die gericht zijn op de versterking van essentiële diensten; wijst op de rol van de instrumenten van het cohesiebeleid bij de ondersteuning van verschillende regio's en lokale gebieden die het hoofd moeten bieden aan demografische veranderingen die van invloed zijn op het effectieve recht van mensen om te blijven, waaronder uitdagingen als gevolg van ontvolking, vergrijzing, een scheve genderbalans, braindrain, tekort aan vakkrachten en een onevenwichtige verdeling van arbeidskrachten tussen regio's; erkent dat er gerichte economische stimulansen en structurele maatregelen nodig zijn om deze verschijnselen tegen te gaan; dringt in dit verband aan op de uitvoering van gerichte programma's om talenten aan te trekken, te ontwikkelen en te behouden, met name in regio's waar veel gekwalificeerde werknemers uitstromen, door onderwijs, cultuur, ondernemerschap en innovatie-ecosystemen te bevorderen die aansluiten op lokale en regionale economische behoeften en kansen;
17. erkent het belang van ondersteuning van specifieke oplossingen voor regio's met langdurige en ernstige economische problemen of ernstige permanente natuurlijke en demografische handicaps; wijst er nogmaals op dat hoogwaardige essentiële diensten (zoals onderwijs en gezondheidszorg), het vervoer en de digitale connectiviteit in deze regio's behouden moeten blijven en moeten worden verbeterd, dat hun economische diversificatie en het scheppen van banen moeten worden bevorderd en dat deze regio's moeten worden geholpen het hoofd te bieden aan uitdagingen zoals woestijnvorming op het platteland, vergrijzing van de bevolking, armoede, ontvolking, eenzaamheid en isolement, alsook het gebrek aan kansen voor kwetsbare mensen, zoals personen met een beperking; benadrukt dat de ontwikkeling en toereikende financiering van strategische sectoren, zoals hernieuwbare energie, duurzaam toerisme, digitale innovatie en infrastructuur voorrang moeten krijgen, en wel op een wijze die is afgestemd op het economische potentieel en de middelen van elke regio, zodat er ruimere voorwaarden worden gecreëerd voor endogene groei en evenwichtige ontwikkeling in alle regio's, met name in plattelandsgebieden, afgelegen en minder ontwikkelde gebieden, grensregio's, eilanden en ultraperifere gebieden; herinnert er ook aan dat goede banden tussen stad en platteland, en specifieke steun voor vrouwen in plattelandsgebieden belangrijk zijn;
18. wijst op de behoefte aan een benadering op maat voor de ultraperifere regio's, zoals neergelegd in artikel 349 VWEU, die met unieke en cumulatieve structurele uitdagingen te maken hebben vanwege hun afgelegen ligging, kleine markt, kwetsbaarheid voor klimaatverandering en economische afhankelijkheden; benadrukt dat deze permanente beperkingen, met inbegrip van de kleine omvang van de binnenlandse economie, de grote afstand tot het Europese continent, de locatie vlak bij derde landen, het dubbele insulaire karakter van de meeste van deze regio's en een beperkte diversificatie van de productieve sector, resulteren in extra kosten en een lager concurrentievermogen,

waardoor hun aanpassingen aan de groene en de digitale transitie bijzonder ingewikkeld en duur zijn; benadrukt hun grote potentieel om belangrijke sectoren, zoals de blauwe economie, duurzame landbouw, hernieuwbare energiebronnen, ruimtevaartactiviteiten, onderzoek of ecologisch toerisme, verder te ontwikkelen, onder andere via een betere regionale connectiviteit; dringt er eens te meer bij de Commissie op aan om zorgvuldig na te denken over het effect van alle recente wetgevingsvoorstellen op de ultraperifere regio's, teneinde een onevenredige regeldruk en averechtse effecten op de economieën van die regio's te voorkomen;

19. benadrukt dat dorpen, steden en grootstedelijke gebieden hun eigen problemen kennen, zoals wijken met veel armoede, huisvestingsproblemen, verkeerscongestie en slechte luchtkwaliteit, die uitdagingen met zich meebrengen voor de sociale en economische cohesie ten gevolge van een niet-harmonieuze territoriale; pleit voor een speciale agenda voor steden en dringt erop aan om hun verbinding met functionele stedelijke gebieden te verdiepen en ook kleinere steden en dorpen daarbij te betrekken, zodat economische en sociale voordelen evenrediger over het hele gebied worden verdeeld; wijst op de noodzaak om de coördinatie tussen initiatieven in het kader van de Europese stedelijke agenda en instrumenten van het cohesiebeleid te versterken, waarbij de voorkeur moet uitgaan naar een geïntegreerde aanpak die rekening houdt met specifieke territoriale kenmerken en nieuwe uitdagingen; dringt er voorts op aan regionale en lokale overheden, alsook steden en stedelijke overheden, meer directe toegang te geven tot EU-financiering, onder meer door een ruimer gebruik van geïntegreerde territoriale investeringen;
20. wijst erop dat de investeringen in betaalbare huisvesting in het kader van het cohesiebeidskader moeten worden voortgezet en uitgebreid gezien het belang daarvan voor zowel regio's als steden; benadrukt dat veranderingen op dit gebied die van belang zijn voor investeringen in huisvesting en die verder gaan dan de huidige twee mogelijkheden (energie-efficiëntie en sociale huisvesting), moeten worden bevorderd; wijst op de belangrijke rol die het cohesiebeleid speelt bij de uitrol en coördinatie van deze initiatieven; acht het voorts van belang om de betaalbaarheid van huisvesting op te nemen in het URBACT-initiatief;
21. wijst op het strategische belang van sterke regio's aan de buitengrenzen met het oog op de beveiliging en veerkracht van de EU; verzoekt de Commissie de lidstaten en regio's die zijn getroffen door de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne, in het bijzonder de regio's aan de oostgrens van de EU, te ondersteunen via herziening van de richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen¹ en op maat gesneden instrumenten en investeringen in het kader van het cohesiebeleid, en om die lidstaten en regio's bij te staan om op flexibele en optimale wijze gebruik te maken van de mogelijkheden van de fondsen van het cohesiebeleid, waaronder Interreg, zodat ze het hoofd kunnen bieden aan de nadelige sociaal-economische gevolgen van de oorlog voor hun bevolking en gebieden; spreekt zich voorts uit voor steun aan regio's die grenzen aan kandidaat-lidstaten, zoals Oekraïne en Moldavië, om de banden daarmee aan te halen en hun integratie in de EU te bevorderen;
22. onderstreept de meerwaarde van territoriale samenwerking in het algemeen en van grensoverschrijdende samenwerking in het bijzonder; wijst op het belang van Interreg

¹ Mededeling van de Commissie van 29 april 2021 getiteld "Richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen" (PB C 153 van 29.4.2021, blz. 1).

voor grensoverschrijdende regio's, waaronder ook ultraperifere gebieden; wijst op de belangrijke bijdrage daarvan voor de ontwikkeling van die regio's en het wegnemen van grensoverschrijdende belemmeringen, onder meer door het opbouwen van vertrouwen over de grenzen heen, het ontwikkelen van vervoersverbindingen, het vaststellen en terugdringen van wettelijke en administratieve belemmeringen en het uitbreiden van de verlening en het gebruik van grensoverschrijdende openbare diensten; beschouwt Interreg als het belangrijkste EU-instrument voor het ondervangen van aanhoudende grensoverschrijdende belemmeringen waarmee hulpdiensten worden geconfronteerd, en stelt voor om meer aandacht te besteden aan deze diensten; wijst erop dat grensoverschrijdende gebieden, waaronder gebieden aan de buitengrenzen van de EU die aan agressorstaten grenzen, vaak met bijzondere uitdagingen te kampen hebben; vindt dat grensregio's van de EU die met vele uitdagingen worden geconfronteerd, ondersteuning verdienen, en is van oordeel dat die meer middelen moeten krijgen; is ingenomen met de nieuwe verordening inzake BRIDGEforEU; onderstreept het belang van kleinschalige en grensoverschrijdende projecten en dringt aan op een doeltreffende uitvoering daarvan in het veld; verzoekt de Commissie om de lidstaten aan te sporen bewustwordingscampagnes in grensregio's actief te steunen, zodat grensoverschrijdende samenwerking een zo groot mogelijk effect sorteert;

23. wijst op de noodzaak om “cohesie te ondersteunen” in plaats van slechts te vertrouwen op het beginsel “doe geen afbreuk aan de cohesie”, dat impliceert dat er geen maatregelen mogen worden genomen die het convergentieproces belemmeren of regionale verschillen vergroten; benadrukt dat deze beginselen als horizontale beginselen sterker moeten worden geïntegreerd in alle beleidsmaatregelen van de EU, zodat daarmee de doelstellingen van sociale, economische en territoriale cohesie, als bepaald in de artikel 3 en 174 VWEU, worden ondersteund; verzoekt de Commissie voorts specifieke richtsnoeren uit te vaardigen over de wijze waarop deze beginselen in het EU-beleid moeten worden toegepast en gehandhaafd, en daarbij bijzondere aandacht te besteden aan het effect van EU-wetgeving op het concurrentievermogen van minder ontwikkelde regio's; wijst er andermaal op dat bij nieuwe wetgevingsvoorstellen terdege rekening moet worden gehouden met de lokale en regionale realiteit; stelt voor dat de Commissie gebruikmaakt van innovatieve instrumenten, zoals RegHub (Netwerk van regionale hubs), om gegevens over het effect van EU-beleid in de regio's te verzamelen; wijst erop dat daartoe de territoriale effectbeoordeling van EU-wetgeving moet worden uitgebreid en dat tegelijkertijd de territoriale aspecten van andere relevante beleidsmaatregelen moeten worden versterkt; benadrukt dat het belangrijk is de bevordering van cohesie ook te zien als een manier om de solidariteit en wederzijdse steun tussen de lidstaten en hun regio's te stimuleren; verzoekt de Commissie en de lidstaten de voordelen van het cohesiebeleid voor het voetlicht te blijven brengen en daarover te blijven communiceren, zodat de burgers zien wat de concrete impact van de EU is en dit beleid als centraal instrument kan fungeren in de strijd tegen eurosceptis; is ingenomen met de lancering van de meertalige versie van het Kohesio-platform;
24. stelt bezorgd vast dat de niveaus van nationale financiering van armere regio's door de lidstaten de laatste jaren aanzienlijk zijn gedaald; wijst er nogmaals op dat de EU-regels inzake additionaliteit moeten worden nageleefd; roept de Commissie op ervoor te zorgen dat de nationale overheden naar behoren rekening houden met interne cohesie wanneer zij door de structuur- en investeringsfondsen gefinancierde projecten opstellen en uitvoeren;

25. dringt erop aan dat het cohesiebeleid niet alleen wordt afgestemd op de regionale behoeften, maar ook op de kleinste schaal, d.w.z. dat de middelen toegankelijk moeten zijn voor de kleinste projecten en projectbeheerders; wijst erop dat hun initiatieven vaak het meest innovatief zijn en een aanzienlijke impact hebben op de plattelandsontwikkeling; herhaalt dat deze middelen voor iedereen toegankelijk moeten zijn, ongeacht omvang of reikwijdte; stemt in met de oproep van de Cohesiealliantie voor “een cohesiebeleid na 2027 waarbij niemand aan zijn lot wordt overgelaten”;
26. wijst erop dat de verdragen bij de onderhandelingen over het MFK en het feit dat de lidstaten meer aandacht hadden voor de middelen van het herstel- en herstructureringsinstrument, ertoe hebben geleid dat er aanzienlijke verdragen zijn opgetreden in de programmeringsperiode 2021-2027; acht het van belang dat er tijdig een akkoord wordt bereikt in het volgende financieringskader, en dringt er derhalve op aan dat de verordening gemeenschappelijke bepalingen (de GB-verordening) en de begrotingsonderhandelingen ten minste één jaar voor het begin van de nieuwe financieringsperiode worden afgerond, zodat de lidstaten tijdig hun nationale en regionale financieringsstrategieën kunnen uitwerken en zo kunnen zorgen voor een succesvolle overgang naar de volgende financieringsperiode en voor de voortzetting van bestaande ESIF-projecten;
27. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, het Europees Economisch en Sociaal Comité, het Europees Comité van de Regio's en de nationale en regionale parlementen van de lidstaten.

AANGENOMEN TEKSTEN

P10_TA(2025)0106

Genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788

Resolutie van het Europees Parlement van 8 mei 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D105678/03 – 2025/2647(RSP))

Het Europees Parlement,

- gezien het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788, overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (D105678/03),
- gezien Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 22 september 2003 inzake genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders¹, en met name artikel 7, lid 3, en artikel 19, lid 3,
- gezien de stemming van 28 februari 2025 in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003, die geen advies heeft opgeleverd,
- gezien artikel 11 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren²,
- gezien het advies dat op 2 april 2020 door de Europese Autoriteit voor

¹ PB L 268 van 18.10.2003, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj>.

² PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>.

voedselveiligheid (EFSA) is goedgekeurd en op 18 mei 2020 is gepubliceerd¹,

- gezien zijn eerdere resoluties waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor genetisch gemodificeerde organismen (“ggo’s”)²,

¹ Wetenschappelijk advies van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen, getiteld “Assessment of genetically modified soybean MON 87705 × MON 87708 × MON 89788 for food and feed uses, under Regulation (EC) No 1829/2003 (application EFSA-GMO-NL-2015-126)”, EFSA Journal 2020;18(5):e06111, <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2020.6111>.

² Het Parlement heeft in de achtste zittingsperiode 36 en in de negende zittingsperiode 38 resoluties aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het verlenen van vergunningen voor ggo’s. Daarnaast heeft het Parlement in de tiende zittingsperiode de volgende resoluties aangenomen:

- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2628 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 89034 × 1507 × NK603 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1797, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1797/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2627 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd katoen COT102 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1798, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1798/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2629 van de Commissie tot verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerd mais MON 89034 × 1507 × MON 88017 × 59122 en acht subcombinaties daarvan overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1799, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1799/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1828 van de Commissie betreffende de verlenging van de vergunning voor het in de handel brengen van diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 810 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2017/1207 van de Commissie (PB C, C/2025/1800, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1800/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1822 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP915635 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1801, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1801/oj>).
- Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/1826 van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP23211 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1802, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1802/oj>).

- gezien artikel 115, leden 2 en 3, van zijn Reglement,
 - gezien de ontwerpresolutie van de Commissie milieubeheer, klimaat en voedselveiligheid,
- A. overwegende dat Monsanto Europe S.A./N.V. op 11 september 2015 namens het in de Verenigde Staten gevestigde Monsanto Company bij de nationale bevoegde instantie van Nederland een aanvraag heeft ingediend voor het in de handel brengen van levensmiddelen, levensmiddeleningrediënten en diervoeders die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met genetisch gemodificeerde soja MON 87705 × MON 87708 × MON 89788 (“de genetisch gemodificeerde soja”), overeenkomstig de artikelen 5 en 17 van Verordening (EG) nr. 1829/2003 (“de aanvraag”); overwegende dat de aanvraag ook het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit de genetisch gemodificeerde soja betrof voor andere toepassingen dan als levensmiddel of als diervoeder, met uitzondering van de teelt;
- B. overwegende dat de EFSA op 2 april 2020 een gunstig advies heeft uitgebracht over de genetisch gemodificeerde soja, dat op 18 mei 2020 is gepubliceerd; overwegende dat de EFSA aandacht heeft besteed aan alle vragen en bezorgdheden die de lidstaten aan de orde hebben gesteld in het kader van de raadpleging van de bevoegde nationale instanties, als bedoeld in artikel 6, lid 4, en artikel 18, lid 4, van Verordening (EG) nr. 1829/2003;
- C. overwegende dat de EFSA de risicobeoordeling echter niet kon voltooien en niet tot een conclusie kon komen over de veiligheid van de genetisch gemodificeerde soja, omdat er geen negentigdaags onderzoek naar de genetisch gemodificeerde soja was uitgevoerd en

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over Uitvoeringsbesluit (EU) 2024/2618 van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP202216 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1803, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1803/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2024 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie betreffende de verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 94804 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (PB C, C/2025/1804, 4.4.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/1804/oj>).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais DP910521 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0014).

– Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2025 over het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie tot verlening van een vergunning voor het in de handel brengen van producten die geheel of gedeeltelijk bestaan uit of zijn geproduceerd met de genetisch gemodificeerde mais MON 95275 overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad (P10_TA(2025)0015).

er geen monitoringplan voor de periode na het in de handel brengen was waarin rekening werd gehouden met het gewijzigde vetzuurprofiel van de genetisch gemodificeerde sojalin;

- D. overwegende dat de EFSA op 3 oktober 2024 een verklaring heeft vastgesteld in aanvulling op haar wetenschappelijk advies van 2 april 2020, die op 28 oktober 2024 is gepubliceerd, waarin zij op basis van de door de aanvrager¹ verstrekte aanvullende gegevens concludeert dat de in de aanvraag beschreven genetisch gemodificeerde soja wat betreft de mogelijke gevolgen voor de gezondheid van mens en dier of het milieu even veilig is als de conventionele tegenhanger ervan en de geteste niet-genetisch gemodificeerde referentievariëteiten van soja; overwegende dat de EFSA ook heeft geconcludeerd dat de consumptie van de genetisch gemodificeerde soja geen aanleiding geeft tot bezorgdheid wat betreft de voeding;
- E. overwegende dat de genetisch gemodificeerde soja zodanig genetisch wordt gemodificeerd dat deze tolerant wordt gemaakt voor herbiciden op basis van glyfosaat en dicamba en om het vetzuurprofiel te wijzigen;

Gebrekkige beoordeling van het complementaire herbicide

- F. overwegende dat krachtens Uitvoeringsverordening (EU) nr. 503/2013² van de Commissie moet worden beoordeeld of de verwachte landbouwpraktijken van invloed zijn op de uitkomsten voor de onderzochte eindpunten; overwegende dat dit op grond van de uitvoeringsverordening met name relevant is bij herbicidetolerante planten;
- G. overwegende dat de overgrote meerderheid van genetisch gemodificeerde gewassen zodanig genetisch wordt gemodificeerd dat deze gewassen tolerant worden gemaakt voor een of meer “complementaire” herbiciden die gedurende de gehele teelt van het genetisch gemodificeerde gewas kunnen worden gebruikt zonder dat het gewas sterft, zoals het geval zou zijn bij een niet-herbicidetolerant gewas; overwegende dat uit een aantal studies blijkt dat de teelt van herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen leidt tot een toename van het gebruik van complementaire herbiciden, voornamelijk vanwege het ontstaan van herbicidetolerant onkruid³;

¹ EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen, “Statement complementing the EFSA Scientific Opinion on application (EFSA-GMO-NL-2015-126) for authorisation of food and feed containing, consisting of and produced from genetically modified soybean MON 87705 × MON 87708 × MON 89788”, EFSA Journal 2024;22(10):e9061, <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2024.9061>.

² Uitvoeringsverordening (EU) nr. 503/2013 van de Commissie van 3 april 2013 betreffende vergunningaanvragen voor genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1829/2003 van het Europees Parlement en de Raad en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 641/2004 van de Commissie en (EG) nr. 1981/2006 van de Commissie (PB L 157 van 8.6.2013, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2013/503/oj).

³ Zie bijvoorbeeld ^{5.1.2e} S., “Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact”, Environmental Management, januari 2016;57(1), blz. 31, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26296738> en Benbrook, C.M., “Impacts of genetically engineered crops on pesticide use in the U.S. – the first sixteen years”, Environmental Sciences Europe, 28 september 2012, vol. 24(1), <https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/2190-4715-24-24>.

- H. overwegende dat herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen een lock-in veroorzaken waarbij landbouwers afhankelijk worden van een onkruidbeheersingssysteem dat grotendeels of volledig berust op het gebruik van herbiciden; overwegende dat een grotere afhankelijkheid van complementaire herbiciden op landbouwbedrijven die de genetisch gemodificeerde gewassen aanplanten het ontstaan en de verspreiding van onkruid zal versnellen dat tolerant is voor deze herbiciden, waardoor nog meer herbiciden moeten worden gebruikt – een vicieuze cirkel die bekendstaat als de “pesticidentredmolen”;
- I. overwegende dat de negatieve effecten van de buitensporige afhankelijkheid van herbiciden een verslechtering van de bodemgezondheid, de waterkwaliteit en de boven- en ondergrondse biodiversiteit tot gevolg zullen hebben en bovendien zullen leiden tot een grotere blootstelling van mens en dier, mogelijk ook door een toename van residuen van herbiciden in levensmiddelen en diervoeders;
- J. overwegende dat dicamba uiterst volatiel is, wat betekent dat het meteen na gebruik geneigd is in de lucht terecht te komen, om vervolgens te worden meegevoerd met de wind totdat het op de grond valt, waardoor mensen en niet-doelplanten, wijnstokken, bomen en struiken worden blootgesteld aan potentiële en ernstige schade, met name wanneer blootstelling zich gedurende meerdere jaren voordoet;
- K. overwegende dat in 2020 in het collegiaal getoetste tijdschrift *International Journal of Epidemiology* een studie van wetenschappers van de Amerikaanse overheid werd gepubliceerd waarin werd vastgesteld dat een intensief gebruik van dicamba het risico op de ontwikkeling van leverkanker en intrahepatische galwegenkanker vergroot bij mensen die het product gebruiken;
- L. overwegende dat in de studie uit 2020 wordt verklaard dat de goedkeuring van genetisch gemodificeerde dicambaresistente gewassen naar verwachting zal leiden tot een toename van het gebruik van dicamba in de landbouw in de komende jaren¹ en dat de databank inzake pesticidengebruik van de Heartland Health Research Alliance bevestigt dat dit het geval is, waarbij dicamba in het Midden-Westen van de Verenigde Staten nu tien keer meer wordt gebruikt dan tien jaar geleden²;
- M. overwegende dat er nog altijd onduidelijkheid bestaat over de kankerverwekkende eigenschappen van glyfosaat; overwegende dat de EFSA in november 2015 tot de conclusie is gekomen dat het onwaarschijnlijk is dat glyfosaat kankerverwekkend is, en dat het Europees Agentschap voor chemische stoffen in maart 2017 heeft geconcludeerd dat het niet gerechtvaardigd is de stof als zodanig in te delen; overwegende dat het Internationaal Agentschap voor kankeronderzoek, het agentschap van de Wereldgezondheidsorganisatie dat gespecialiseerd is op het gebied van kankeronderzoek, glyfosaat in 2015 echter heeft ingedeeld als waarschijnlijk kankerverwekkend voor de mens; overwegende dat in een aantal recente, collegiaal getoetste wetenschappelijke studies wordt bevestigd dat glyfosaat mogelijk

¹ Lerro, C.C., ^{5.1.2.e} Andreotti, G., Koutros, S., Parks, C.G., Blair, A., ^{5.1.2.e} P.S., Lubin, J.H., Sandler, D.P., ^{5.1.2.e} “Dicamba use and cancer incidence in the agricultural health study: an updated analysis”, *International Journal of Epidemiology*, augustus 2020; 49(4), blz. 1326, <https://academic.oup.com/ije/advance-article-abstract/doi/10.1093/ije/dyaa066/5827818?redirectedFrom=fulltext>.

² <https://hh-ra.org/projects/measuring-pesticide-use/interactive-herbicide-use-tables/>.

kankerverwekkend is¹;

- N. overwegende dat in een collegiaal getoetst wetenschappelijk onderzoek is vastgesteld dat glyfosaat zich opstapelt in gemodificeerde soja, met bijbehorende nadelige gevolgen voor de voedingssamenstelling in vergelijking met niet genetisch gemodificeerde soja²; overwegende dat bij een in Argentinië uitgevoerd proefproject verrassend hoge gehalten aan glyfosaatresiduen werden aangetroffen in genetisch gemodificeerde soja³;
- O. overwegende dat de genetische modificatie zelf bepalend kan zijn voor de manier waarop complementaire herbiciden bij genetisch gemodificeerde gewassen door de plant worden afgebroken en voor de samenstelling en dus de toxiciteit van de afbraakproducten (“metabolieten”)⁴;
- P. overwegende dat de beoordeling van residuen van herbiciden en metabolieten die in genetisch gemodificeerde gewassen worden aangetroffen, wordt beschouwd als een kwestie die niet binnen de bevoegdheid van het EFSA-panel voor genetisch gemodificeerde organismen valt en daarom geen deel uitmaakt van de vergunningsprocedure voor ggo's;

Het waarborgen van een wereldwijd gelijk speelveld en het nakomen van de internationale verplichtingen van de Unie

- Q. overwegende dat de teelt van genetisch gemodificeerde soja in de Unie niet is toegestaan;
- R. overwegende dat de Commissie in de conclusies van de strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU⁵ wordt verzocht haar eigen aanpak inzake markttoegang voor in- en uitvoer van agrovoedingsmiddelen te herzien, gezien de uitdagingen die het gevolg zijn van uiteenlopende normen van de Unie en haar handelspartners; overwegende dat een van de belangrijkste eisen van landbouwers tijdens de demonstraties van 2023 en 2024 betrekking had op eerlijkere mondiale handelsbetrekkingen die verenigbaar zijn met doelstellingen op het gebied van gezonde voeding en een gezond milieu;

¹ Zie bijvoorbeeld: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1383574218300887>, <https://academic.oup.com/ije/advance-article/doi/10.1093/ije/dyz017/5382278>, <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0219610> en <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6612199/>.

² <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24491722>.

³ <https://www.testbiotech.org/en/resource/high-levels-residues-spraying-glyphosate-found-soybeans-argentina/>.

⁴ Dit is inderdaad het geval voor glyfosaat, zoals vermeld in het met redenen omkleed advies van de EFSA getiteld “Review of the Existing Maximum ^{5.1.2.e} for Glyphosate according to Article 12 of Regulation (EC) No 396/2005”, EFSA Journal 2018;16(5):e05263, blz. 12, <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.2903/j.efsa.2018.5263>.

⁵ Strategische dialoog over de toekomst van de landbouw in de EU. Een gedeeld vooruitzicht op landbouw en voedsel in Europa, 2024, https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/171329ff-0f50-4fa5-946f-a6a11032172e_en?filename=strategic-dialogue-report-2024_en.pdf.

- S. overwegende dat in een verslag uit 2017 van de speciale rapporteur van de Verenigde Naties (VN) voor het recht op voedsel is vastgesteld dat gevaarlijke bestrijdingsmiddelen catastrofale gevolgen hebben voor de volksgezondheid, met name in ontwikkelingslanden¹; overwegende dat duurzameontwikkelingsdoelstelling (SDG) 3.9 van de VN erin bestaat om uiterlijk in 2030 het aantal sterfgevallen en ziekten als gevolg van gevaarlijke chemische stoffen en de vervuiling en verontreiniging van lucht, water en bodem in aanzienlijke mate te verminderen²;
- T. overwegende dat het mondiaal biodiversiteitskader van Kunming-Montreal (“kader van Kunming-Montreal”), dat in december 2022 tijdens de COP15 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake biologische diversiteit (VBD van de VN) is overeengekomen, een mondiale doelstelling omvat om het risico van pesticiden tegen 2030 met ten minste 50 % te verminderen³;
- U. overwegende dat in Verordening (EG) nr. 1829/2003 is bepaald dat genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders geen negatieve effecten mogen hebben op de menselijke gezondheid, de diergezondheid of het milieu, en dat de Commissie bij het opstellen van haar besluit rekening moet houden met eventuele relevante bepalingen van het Unierecht en andere ter zake dienende factoren; overwegende dat dergelijke ter zake dienende factoren de verplichtingen van de Unie in het kader van de SDG’s van de VN en het VBD van de VN moeten omvatten;
- V. overwegende dat als de Unie een vergunning zou verlenen voor de genetisch gemodificeerde soja, dit niet in overeenstemming zou zijn met de internationale verbintenissen inzake de vermindering van pesticiden⁴, gezien de toegenomen blootstelling van de mens en van het milieu aan herbiciden in landen waar herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen worden geteeld, en de mogelijk ernstige gevolgen voor de gezondheid die hiermee gepaard gaan;
- W. overwegende dat ontbossing een belangrijke oorzaak is van de achteruitgang van de biodiversiteit; overwegende dat emissies van landgebruik en verandering van landgebruik, vooral ten gevolge van ontbossing, de op één na grootste oorzaak van klimaatverandering zijn, na de verbranding van fossiele brandstoffen⁵; overwegende dat de Klimaatovereenkomst van Parijs en het strategisch plan voor biodiversiteit 2011-2020, dat in het kader van het VN-VBD werd goedgekeurd, alsook de Aichi-biodiversiteitsdoelen duurzame inspanningen op het gebied van bosbeheer, -bescherming en -herstel bevorderen⁶; overwegende dat SDG 15 van de VN onder

¹ A/HRC/34/48: Verslag van de speciale rapporteur voor het recht op voedsel <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/ahrc3448-report-special-rapporteur-right-food>.

² <https://indicators.report/targets/3-9/>.

³ Zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_7834.

⁴ In december 2022 is tijdens de COP15 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake biologische diversiteit een mondiaal kader voor biodiversiteit overeengekomen dat een mondiale doelstelling omvat om het risico van pesticiden tegen 2030 met ten minste 50 % te verminderen (zie:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_7834).

⁵ Mededeling van de Commissie van 23 juli 2019 getiteld “Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren”, [COM\(2019\)0352](https://eur-lex.europa.eu/eli/comm/communication/2019/0352/1), blz. 1.

⁶ Idem, blz. 2.

meer tot doel heeft de ontbossing voor 2020 stop te zetten¹; overwegende dat bossen een multifunctionele rol spelen bij de verwezenlijking van de meeste SDG's van de VN²;

- X. overwegende dat bosbranden in de Amazone het gevolg zijn van een hoge mate van ontbossing; overwegende dat de Commissie zich in een mededeling van 2019 de ambitie heeft gesteld om de bossen in de wereld te beschermen en te herstellen³; overwegende dat de wereldwijde bescherming van de biodiversiteit, met inbegrip van bossen, een kerndoelstelling is van de EU-biodiversiteitsstrategie⁴;
- Y. overwegende dat de productie van soja een belangrijke aanjager van ontbossing is in de bossen van de Amazone, Cerrado en Gran Chaco in Zuid-Amerika; overwegende dat 97 % van de in Brazilië en 100 % van de in Argentinië geteelde soja genetisch gemodificeerde soja is⁵;
- Z. overwegende dat uit een analyse van de Commissie is gebleken dat soja van oudsher de grootste bijdrage levert aan de door de Unie veroorzaakte wereldwijde ontbossing en de daarmee samenhangende emissies, en voor bijna de helft van de door invoer naar de Unie veroorzaakte ontbossing zorgt⁶;

Vermindering van de afhankelijkheid van geïmporteerd diervoeder

- AA. overwegende dat een van de lessen die moeten worden getrokken uit de COVID-19-crisis en de aanhoudende oorlog in Oekraïne, is dat de Unie een einde moet maken aan haar afhankelijkheid van bepaalde kritieke materialen; overwegende dat Commissievoorzitter ^{5.1.2.e} von der Leyen commissaris ^{5.1.2.e} in haar opdrachtbrief heeft verzocht na te gaan hoe de invoer van kritieke grondstoffen kan

¹ Zie doelstelling 15.2: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/biodiversity/>.

² Mededeling van de Commissie van 23 juli 2019 getiteld “Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren”, [COM\(2019\)0352](#), blz. 2.

³ Mededeling van de Commissie, “Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren”, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0352&from=EN>.

⁴ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: “EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030: De natuur terug in ons leven brengen”, [COM\(2020\)0380](#).

⁵ International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, “Global status of commercialized biotech/GM crops in 2017: Biotech Crop Adoption Surges as Economic Benefits Accumulate in 22 Years”, ISAAA Brief nr. 53 (2017), blz. 16 en 21, <http://www.isaaa.org/resources/publications/briefs/53/download/isaaa-brief-53-2017.pdf>.

⁶ Technisch verslag 2013 – 063 van de Europese Commissie getiteld “The impact of EU consumption on deforestation: Comprehensive analysis of the impact of EU consumption on deforestation”, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c1d3ef3e-d07e-4229-91e5-41001b47dba8/language-en>, blz. 23: tussen 1990 en 2008 werd in totaal 90 000 km² ontbost voor de invoer door de Unie van plantaardige en dierlijke producten; 74 000 km² (82 %) daarvan werd ontbost voor de teelt van plantaardige producten, en met name oliehoudende gewassen (52 000 km²). 82 % daarvan (42 600 km²) werd vrijgemaakt voor sojabonen en -schroot, wat overeenkomt met 47 % van de totale, door de invoer van de Unie veroorzaakte ontbossing.

worden verminderd¹;

- AB. overwegende dat handelsovereenkomsten de invoer in de Unie bevorderen van levensmiddelen en diervoeders die geheel of gedeeltelijk uit ggo's bestaan of daarmee zijn geproduceerd; overwegende dat Brazilië en Argentinië tot de grootste producenten van ggo's en pesticidengebruikers ter wereld behoren, met inbegrip van ggo's en pesticiden die om gezondheids- of milieuredenen in de Unie verboden zijn;

Niet-democratische besluitvorming

- AC. overwegende dat het Parlement tijdens zijn achtste zittingsperiode in totaal 36 resoluties heeft aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het in de handel brengen van ggo's voor gebruik als levensmiddelen en diervoeders (33 resoluties) en tegen de teelt van ggo's in de Unie (drie resoluties); overwegende dat het Parlement in zijn negende zittingsperiode 38 resoluties heeft aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het in de handel brengen van ggo's en in de huidige tiende zittingsperiode nog eens tien resoluties heeft aangenomen waarin bezwaar wordt gemaakt tegen het in de handel brengen van ggo's;
- AD. overwegende dat de Commissie zich bewust is van de democratische tekortkomingen, het gebrek aan steun van de lidstaten en de bezwaren van het Parlement, maar desondanks vergunningen blijft verlenen voor ggo's;
- AE. overwegende dat de Commissie ook zonder wetswijziging een vergunning voor ggo's kan weigeren als in het comité van beroep geen gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten voor vergunningverlening is²;
- AF. overwegende dat de stemming op 28 februari 2025 in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders als bedoeld in artikel 35 van Verordening (EG) nr. 1829/2003 geen advies heeft opgeleverd, wat betekent dat er voor het verlenen van een vergunning geen gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten werd gevonden;
1. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie de in Verordening (EG) nr. 1829/2003 bedoelde uitvoeringsbevoegdheden overschrijdt;
 2. is van mening dat het ontwerp van uitvoeringsbesluit van de Commissie niet in overeenstemming is met het recht van de Unie, aangezien het niet verenigbaar is met het doel van Verordening (EG) nr. 1829/2003 om overeenkomstig de algemene beginselen die in Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de

¹ https://commission.europa.eu/document/2c64e540-c07a-4376-a1da-368d289f4afe_en.

² Overeenkomstig artikel 6, lid 3, van Verordening (EU) nr. 182/2011 “kan” de Commissie de vergunning alsnog verlenen indien in het comité van beroep geen steun van een gekwalificeerde meerderheid van de lidstaten is gevonden. Zij hoeft dit niet te doen.

Raad¹ zijn vastgesteld de basis te leggen voor het waarborgen van een hoog beschermingsniveau voor het leven en de gezondheid van de mens, de gezondheid en het welzijn van dieren, het milieu en de belangen van de consument met betrekking tot genetisch gemodificeerde levensmiddelen en diervoeders, waarbij de goede werking van de interne markt gewaarborgd is;

3. verzoekt de Commissie haar ontwerp van uitvoeringsbesluit in te trekken en een nieuw ontwerp aan het comité voor te leggen;
4. verzoekt de Commissie om, in overeenstemming met de “één gezondheid”-benadering, geen vergunning te verlenen voor herbicidetolerante genetisch gemodificeerde gewassen, aangezien dit zou leiden tot een toename van het gebruik van aanvullende herbiciden en dus tot grotere risico's voor de biodiversiteit, de voedselveiligheid en de gezondheid van werknemers;
5. benadrukt in dit verband dat het toestaan van de invoer voor gebruik in levensmiddelen of diervoeders van genetisch gemodificeerde planten die tolerant zijn gemaakt voor herbiciden, niet strookt met de internationale verbintenissen van de Unie uit hoofde van onder meer de SDG's en het VBD van de VN, met inbegrip van het onlangs aangenomen mondiaal biodiversiteitskader van Kunming-Montreal²;
6. verwacht dat de Commissie per ommegaande haar toezegging nakomt om met een voorstel te komen om te waarborgen dat gevaarlijke chemische stoffen die in de Unie verboden zijn, niet voor de export worden geproduceerd, alsook haar toezegging om wederkerigheid te garanderen door de normen voor binnenlandse productie beter in overeenstemming te brengen met de normen die gelden voor ingevoerde producten, met name in het geval van pesticiden;
7. verzoekt de Commissie in het kader van onderhandelingen over vrijhandelsakkoorden te zorgen voor convergentie van normen tussen de Unie en haar partners, teneinde te voldoen aan de veiligheidsnormen van de Unie;
8. stelt tevreden vast dat de Commissie in een schrijven van 11 september 2020 aan leden van het Parlement eindelijk heeft erkend dat in vergunningsbesluiten voor ggo's rekening moet worden gehouden met duurzaamheid³, is evenwel diep teleurgesteld dat de Commissie sindsdien vergunningen voor de invoer van ggo's in de Unie is blijven verlenen, ondanks de aanhoudende bezwaren van het Parlement en een meerderheid van de lidstaten die tegen deze besluiten stemt;

¹ Verordening (EG) nr. 178/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 28 januari 2002 tot vaststelling van de algemene beginselen en voorschriften van de levensmiddelenwetgeving, tot oprichting van een Europese Autoriteit voor voedselveiligheid en tot vaststelling van procedures voor voedselveiligheidsaangelegenheden (PB L 31, 1.2.2002, blz. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj>).

² In december 2022 is tijdens de COP15 van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake biologische diversiteit een mondiaal kader voor biodiversiteit overeengekomen dat een mondiale doelstelling omvat om het risico van pesticiden tegen 2030 met ten minste 50 % te verminderen (zie: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_22_7834).

³ <https://tillymetz.lu/wp-content/uploads/2020/09/Co-signed-letter-MEP-Metz.pdf>.

9. dringt er nogmaals bij de Commissie op aan de verplichtingen van de Unie krachtens internationale overeenkomsten na te komen, zoals de Klimaatovereenkomst van Parijs, het VBD van de VN en de SDG's van de VN; roept er nogmaals toe op om ontwerputvoeringshandelingen vergezeld te doen gaan van een toelichting waarin wordt uiteengezet op welke manier aan het “niet schaden”-beginsel is voldaan¹;
10. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en parlementen van de lidstaten.

¹ Resolutie van het Europees Parlement van 15 januari 2020 over de Europese Green Deal (PB C 270 van 7.7.2021, blz. 2), paragraaf 102.

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Euroopan parlamentti Europaparlamentet